अथ त्रयोदश[१] प्रकरणम्

तत्र कथितकोणचापानां सा[२]रणी क्रियते । तत्र त्रयोदशहो[३]रामितपरमदिनदेशमारभ्य अर्द्धहोराधि[४]कं होरा[५]र्द्धाधिक परमदिनवृद्धि षोडश होरामितपरमदिनदेशपर्यन्त्तं सा[६]रणी उत्पाद्य लि[७]ख्यते। तत्रचैंकेक होरा[८]भु प्रत्ये[९]करा[१०]स्यादीनि [११]कोणांश्च कृत्वा कोष्टकेषु लि[१२]ख्यंते । एतेषा नगराणां अक्षां[१३]शार्थं इस्कंद[१४]रीय देशान्तरं च मया ग्र[१५]न्थांतरे लिखि[१६]तमस्ति ।

इति[१७] द्वितीयो[१८]ध्यायः

राजाधिराज प्रभुतोषणार्थे सम्राट् जगन्नाथ कृते सुशिल्पे ।

सिद्धान्तसारे खलु कौस्तुभेस्मिन्न आगाद्विर[१९]ति द्वितीयः ॥१॥

(क) २. सारिणी for (सारणी) ४. होराधिकं for (अर्द्धहोराधिकं)

५. 'होरार्द्धाधिक' लुप्त ६. सारिणी for (सारणी)

७. लिष्यते for (लिख्यते)

८. सु for (भु) ९. प्रत्ये for (प्रत्येक)

१०. रास्मादीनां for (रास्यादीनि) १२. लिष्यंते for (लिख्यंते)

१३. 'र्थं' लुप्त १४. +नगरात् + (ख)

१५. ग्रन्थांतर for (ग्रन्थांतरे) १६. लिष्यित for (लिखित)

१७-१८. लुप्त १९. विरतिं for (विरति)

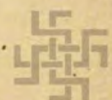
(ख) १. त्रयोदशं for (त्रयोदश) ३. "होरामित—वृद्धि षोडश" लुप्त

८. चैकैकहोरासु for (चैकेकहोराभु)

१०. राश्यादीनां for (रास्यादीनि) ११. कोणाश्च for (कोणांश्च)

१३. अक्षांशाश्च for (अक्षांशार्थं) १९. विरतिं for (विरति)

—:•:—

क

होरा	नतांश कर्क १८० पू० क० का पश्चिमकपाले कोणः		
•	७।२५	६०।०	११४।४५
१	१५।५५	२५।५५	
२	२६।३	१६।१५	११७०।४५
३	४२।५२	१।१५	१०६।२२
४	५६।२५	१७।४	४।१३
५	७०।२	२७०	
६	८३।२७	१६४।४१	६।१५।४२
६।३०	६०।०	१०१।५७ २०५।०	१८।३।१६

मकर			
०	४०१८	६०।०	
१	४२।५४		६८।३६
२	४६।४८		५१।६
३	५६।३५		३८।५१
४	७१।६		२८।३१
५	४३।३१		२१।१२
५।३०	६०।०		१३।३

सिं २०।४			
•	३।३	८२।३०	१००।५७
१	१४।२०	२६।३	८।३४
२	२८।४२	२८।१५	६।३४
३	४२।४३	१०।५	१४।५४
४	५६।४६	६।१६	१८।४१
५	५८।६।३८	२।३३	२२।२६
६	८४।१७	१८।४।०	२८०
७।२५	६०।०	१८४।११ २२६।४२	३०।६

कुंभ			
०	३६।५७	७७।३०	१४।४ १६।१५
१	३६।४६	८०।१२	१४।४
२	४७।१५	११८।५	१६।१५
३	५७।३३	१३१।३	२८।५७
४	१६।३०	१३६।४६	१५।१२
५	८२।१८	१४७।५३	२१।१७
२।२५	६०।०		१३।६

क

कन्या २२६।४२			
०	१६।२७	११३।४१	
१			
२	२२।३	११४।१३	७२।४९
३	३३।५०	१७३।१७	१४।२५
४	४७।२०	१।२३	४९।२९
५	६१।२२	५।२८	४२।३४
६	७५।३९	७।२९	४०।३३
७।२५	९०।०	७।२४	४०।१८

मीन १३८।०			
०	२८।३०	६९।०	
१	३१।४६	९७।०	४०।०
२	४०।५२	११५।१९	२।१
३	४२।३०	१२०।३३	१०।३७
४	४५।४०	१३१।४१	१०।१९
५		१३९।४१	१७८।१९
५।४६		१४२।९	१७५।११

तुला २२६।४२			
०	२८।४६ ७	७२६।४२ १११।०।०	
१	३१।४६	१३९	८३।०
२	४०।४२	११७।५९	१४।१
३	५२।३०	१६९।४३	५२।३७
४	६०।४०	१७६।४१	४५।१९
५	७९।१८	१	४०।५९
६	९०।०		३४।५१

मेष १३२।४८			
०	१२।२७	६६।०	
१	२२।३०	८७।११	२५।२७
२	३२।४६	१२४।३५	१।४३
३	४७।२०	१३३।४१	१७८।३७
४	६१।२२	१३७।२६	१७५।१२
५		१३९।२७	१७२।५१
६		१३९।४२	१७२।१६

क

वृश्चिक २२२।०

०	२८।७	दक्षिण १११	
१	३१।४६	१३६।	८३।०
२	४०।५२	१७७।५६	६४।१
३	५२।३०	१६६।२३	५२।२०
४	६०।४०	१७६।४१	४५।१६
५		१।४१	४०।१६
६।२५		७।६	३४।५१

वृष

०	४।४७	६६।०	१८०।०
१	१५।२०		
२	२६।२३	१४६।०	१८२।०
३	४३।४०	१३८।०	१७०।४४
४	५३।२३	१४६।१६	१७१।२१
५	७२।३७	१४७।१३	१७३।७
६	८६।४१	१४३।३७	१०४।२३
६।१४	६०।०	१४२।६	१२२।१५

धन

०	३६।४६	८२।१७	
१	३६।४६	१२५।३०	७६।४८
२	४७।१५	१४३।५	६१।५५
३	५७।३३	१५६।३	४८।५४
४	६६।३०	१६४।४८	४०।१२
५	८२।१८	१७१।४७	३३।१७
२५।५	६०	१७४।५१	३०।६

मिथुन ११५।०

०	४।३	७७।१	१५३।५७
१	१४।२०		
२	२८।४२	३।२८	१६४।३२
३	४२।४३	११५।५	१६४।५४
४	५६।४६	१११।१६	१७१।४१
५	७०।१८	११७।१६	११७।२१
६	८४।१७	११२।०	३१०।०
६।२२	६०।०	१४६।५१	५।६

क

दिनं ३३।४५ अक्षांशाः २३।५१

कर्क

०	०।०	९०।०	३।४५
१	१३।४३	११।१५	६।१९
२	२७।२३	१७३।५१	११।४५
३	४१।२०	१६८।४५	१३।१९
४	४४।२७	१६६।११	१७।१९
५	६७।४२	१६३।१५	२२।१
६	८०।३६	१५०।५९	
६।१५	९०।०	१६३।४६	२६।१४

मकर

०	४७।१२	९०।०	
१	४९।५२	४८।३	७१।५७
२	५०।५३	०।३१	३६।२९
३	६४।३७	११३।३७	४४।३०
४	७५।७२	११४।५७	३५।३
५	८६।५५	११२।४	२८।०
५।५७	९०।०	११३।४६	३४।१४

सिंह

०	३।२१	८२।३०	२८।५६
१	१४।३८	१७६।४	२०।५६
२	२७।५६	१८०।०	२५।०
३	११।४४	१०९।३	२७।५७
४	५५।१४	१७४।१८	२७।४२
५	६८।४३	१८३।४०	३१।२०
६	८१।५२	१६८।५६	३६।४
६।१८	९०।०	१६६।५३	३७।७

कुम्भ

०	४४।२१	७७।३०	५८।३० ४२।४४
१	४६।४०	९६।३०	३०।३५
२	५६।२१	११२।१६	२२।३
३	६२।१८	१२४।२५	१५।१४
४	७३।२०	१३३।५८	१३।७
५	९०।२३	१३९।४६	
५।२२	९०।०	१४१।५३	

क

कन्या				मीन			
•	१२।२०	११।१०	६३।२०	०	३५।३१	६८।०	
१	१८।४२	११८।४०			४३।२०		
२	३०।५७	१७६।४४	४८।१६	१	४८।३५	९१।१५	४६।४५
३	४४।२२	१७८।३	४३।५७	२	४६।२	४८।१८	२९।४२
४	५८।१	१८०।०	४२।०	३	३६।३०	१६९।४१	२९।१९
५	७१।४३	१७९।१५	४२।४५	४	२८।२१	१२७।५	१०।५०
६।९	१००।२०	१७७।१९	४४।२१	५	८१।२२	१३२।३०	५।३•
	९०।०	१७६।४१	४५।१०	५।३४	९०।०	१२४।४१	३।१९

तुला				मेष			
•	२३।११	११३।११		०	२३।५१	६६।९	
१	३७।५६	१४४।१०	४३।४२	१	२७।५६	६६।२८	३५।५•
२	३७।३६	१६२।५३	६०।२९	२	३७।३६	११४।३१	१७।५४
३	४९।४२	१७१।४२	४७।१७	३	१९।४२	१२४।३	८।४५
४	६२।४७	१७६।५९	५०।४२	४	६२।४७	१२९।१७	३।१
५	७६।२०	१७९।३	४८।३९	५	७६।२०	१३१।२१	०।१७
६	९•।•	१८०।०	४७।४२	६	९०।•	१३२।१८	०।०

क

वृश्चिक

०	३५।३१	१११।३१	
१	३८।२४	१३३।१५	४८।४५
२	४६।१२	१५०।१८	७१।४२
३	५६।३०	१६१।४१	६०।१९
४	६८।६१	१६९।५	५२।१५
५	८१।२२	१७४।३०	४७।३९
५।३९	९०।०	१७६।०	४५।१४

वृष

०	१२।४१	६९।०	२१।४०
१	१८।४२	११७।४०	
२	३०।५७	१३१।४४	६।१७
३	४४।२२	१३६।१३	१।५६
४	१८।१	१३८।०	०।०
५	७१।४३	१३७।१५	०।४५
६	१९०।२०	१३०।२८	२।२१
६।१९	९०।०	१२२।१८	३।१५

धन

०	४४।२१	८२।३०	
१	४७।४०	१२१।३०	४८।३०
२	३६।४	१३७।१६	६७।४४
३	४२।१८	१४९।३२	५५।३५
४	७३।२०	११७।१८	४७।१२
५	१००।२३	११४।४६	४०।१४
५।५२	०।०	६६।५३	१८।७

मिथुन

०	३।२१	७७।३०	
१	१४।१८	१०७।४३	३।१६
२	२७।१६	८२।०	०।०
३	४१।४४	१७४।३	०।१७
४	५५।४४	१५२।५८	२।४४
५	६८।१३	१४८।४०	१।२०
६	८१।१२	११३।५६	११।७
६।८	९०।०	१४१।५३	१३।७

क

दिनं ३५।० अक्षांशा: ३०।३२ कर्क				मकर			
०	६।३१	९०। ०	३०।३१	०	५४।१३	१०। ०	७६।२६
१	१४।५४	१०५। ०		१	५६।१७	१०४।३४	
२	१४।२३	१५३।३८	२२।२३	२	११।२३	११९।२३	३५।३७
३	४०।५९	१६०।३०	१४।२०	३	१९।१७	१३६।४६	४९।१७
४	१३।१४	११८।५६	२५। ९	४	७८।५९	१३९।३०	४०।३२
५	६०।५५	१६। ०	२४। ०	५	६०। ०	१४६।४८	३३।३२
६	७८।४०	१११।४९	२८।११				
७	९०। ०	१४६।२८	३३।२२				

०	६।५२	१०२। ३	५१।४७	०	५०।५२	७७।३०	६१।२०
१	१६।४५	११३।१३		१	५२।१३	९०।३९	
२	२८।४४	१६६।२२	३३।३८	२	५८।२७	१०७।११	४७। ९
३	४१।३१	१६९।२६	३५।३४	३	६६।४४	११९। १	३५।५९
४	५४।२७	१६९। ८	३५।५२	४	७२।५१	१२७।३७	२७।२३
५	७७।७७	१८०। १	३७।५९	५	४८। ९	१३३।४३	२१।१७
६	७९।४८	११३।४६	४१।१४	५			
६।५१	९०। ०	११६।४९	४५।४१	५। ९	९०। ०	१३४।४९	२०।११

क

०	५३।४२	१११। ०	७१।४२
१	२३।१८	१४०।१८	
२	२३।३०	१६२।२५	५९।३५
३	५५।३१	१६९।३४	५२।३६
४	५८।२१	१७२। ०	४९।५०
५	७१।१५	१७२। ५	४९।३२
६	८४।१७	१२२।३५	५०।१५
६।५८	९९। ०	१९९।१५	५२। ५

०	४२। २	६९। ०	
१	४४।३६	१०७।३२	५०।२८
२	४९।५८	१०२।३८	२५।२२
३	६०।१९	११३।३३	२४।२७
४	७७।२०	१२०।५६	१७। ४
५	८३।१९		१२। ६
५।३२	९०। ०	१२५।५४	१०। ६

०	३०।२२	११३।५१	९०।१०
१	३३।३५	१३७।३२	
२	४१।३९	११४।१९	७३।२३
३	५२।२५	१६।१०	१३।३२
४	६४।२८	१६९।४७	५४।५५
५	७७। ६	१७२।२१	५५।२१
६	९०। ०	१७३।२९	५४।१३

०	३०।२२	६। ९	४२।२८ २५।४१
१	३३।३५	५९।५०	१५।५०
२	४१।३९	१०६।३६	१०।१३
३	५२।२५	११६।२८	७।३९
४	६४।२८	१२२।_४	६।३१
५	७७। ६	१२४।३९	
५।३०	९०। ०	१२५।४७	

क

०	४२। २	११५। ५	
१	४४।२७	१२९।३२	९२।२८
२	५०।४८	१४४।३८	७७।२२
३	६०।१९	११५।३३	६६।२७
४	७२।२०	१५५।५६	३९।४
५	८३।१९	१६७।५४	५४।२
५।३०	९०। ०	१६९।५५	५२।५

०	२८।४२	६९। ०	२४
१	२३।१८	१०३।१८	४२
२	३३।३०	१२०।२५	१७।३५
३	४७।३६	१२४।३४	१०।२७
४	५८।३१	१३०।१०	७।५०
५	३८।१५	१३०।२८	७।३२
६	८४। ७	१३९। ५	८।१५
६।३८	९०। ०	१३६।१५	१०।५

०	५०।५२	१०२।३०	
१	५२।५३	११८।३९	५६।९
२	५८।२७	१३२।५१	७२।९
३	६६।४४	१४४। १	६७।५९
४	७६।५१	१५२।३७	५२।३०
५	८८।९	१५८।४३	४६।१७
५।४९	९०।०	१६९।४९	४५।११

०	९।५२	७७।३०	२६।२७
१	१६७।४५	१२३।१३	
२	२८।४४	१४१।२२	१३।३८
३	४१।३१	१४४।२६	१०।३४
४	५४।२७	१४४। ८	१०।५२
५	६१।१७	१४२। १	१२।५१
६	७९।४८	१३८।४६	१६।५४
६।५१	९०। ०	१३४।४९	२०।४१

क

०	२४।२०	११।१०	४४। ६
१	२७।५१	१३०।१८	१२
२	३६।३४	११३।५९	१८। १
३	४७।१४	१६२।१०	५९।५०
४	५९। ०	१६०।४०	५६।२०
५	७१। ५	१६६।३४	५०।२६
६	८३। ९	१६६।३०	५६।३०
	९०। ०	१६४। ७	५७।१३

०	४७।४०	२९। ०	५३।१०
१	४९।४२	८४।५०	
२	५०।२६	९८।२०	३९।४०
३	६३।४८	१०८।३४	२९।२६
४	७३।५०	११५।३१	२२। ९
५	८५। ५	१२०।२८	१७।२२
५।२५	९०। ०	१२२। ७	१५।५३

०	३६। ०	११३।४१	९४।१९
१	३८।३७	१३६।२३	
२	४५।३१	१४३।२३	७९।१९
३	५०। ६	११८। ९	६४।४३
४	६६। ९	१६३।५८	६३।५४
५	७७।१६	१६६।३६	६१। ६
६	९०। ०	१६७।५१	५९।५१

०	३६। ०	६६। ९	
१			
२	३८।३७	८०।४१	४६।३७
३	४५।३१	११५।४१	३१।३०
४	५५।६	११०।२७	२१।११
५	६६।९	११६।३६	१६। २
६	७७।५६	११८।५४	१३।२४
६।२५	९०। ०	१२०। ९	१२। ९

क

दिनं ३६।१५ अक्षांशाः ३६।०

कर्क

०	२।६	६०।०	४६
१	१६।४७	१३३।४४	४६
२	२८।२२	१४६।४५	३२।२४
३	४७।२७	१०१।४६	२३।१५
४	५२।३६	१०१।५२	२८।४४
५	६४।३६	१४६।५४	३३। ८
६।७	७६।२३।८७	१६।१४।६२५	२६।६
७।१५	६०।०	१४१।३०	३४।१६।३७

मकर

०	५६।५१	६०। ०	७६।३५
१	६१।३०	१०३।४५	
२	६६।१२	११६।१०	६३।५०
३	७३।२२	१२६।३६	५३।२४
४	५२।२४	१३४।५७	४४। ४ ३
४।४५	६०। ०	१७६। १	३६।५१

०	१५।३०	१०।२।३०	६०।२८
१			४६।४१
२	२०।२०	१३६।३२	६०।२८
३	३०।२८	११५।१६	४६।४१
४	४२। ६	६०।३७	४४।२३
५	५४।१२	१६।२।११	४३।४६
६।३५	६६।१७।७८	७१।६१।५	४३।५६
	४६।२७	११३।२१	४६।५०

०	५६।३०	७७।३०	११।२१ ५०।३७
१	५८।४४	४१।३६	४०।३३
२	६३।४४	८४।२३	३२।१३
३	७०।४१	११४।४७	
४	८०। २	११२।४७	२६।२४
६	६०। ०	१२८।३६	
६।५६			

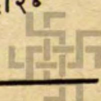
क

•	४७।४०	१११। ०	६।१०
	४६। २	१२६। ३	
२	५५।२६	१४०।२०	८१।४०
३	६३।४८	१५५।३४	७१।२६
४	७३।५५	१५७।५१	६४।२६
५	८५। ५	११२।१८	५६।१२
५।२	०। ०	१६४। ७	५७।१३

०	२४।२०	६६। ०	४२।२२
१	२७।५१	६०।३८	
२	३६।२४	१११।५६	२६। १
३	४७।१४	१२०।१०	७।५•
४	५६। ०	१२३।४०	१४।२•
५	७१। ५	१२४।३४	१३।२६
६	८३। ६	१२३।३०	१४।३•
६।२५	६०। ०	१२२। ७	१५।५३

०	५६५।३०	१०२।३०	४८।३१
१	५८।४४	११६।३६	
२	६३।१३	१३६।२३	७५।१६
३	७०।४१	१३७।४७	६०।१३
४		१४७।१७	५७।१३
५			
४।५६		१५३।३६	५१।२४

०	१५।३०	७७।३०	४०।२८
१	२०।२०	११४।२२	
२	३०।२३	१३०।१६	२४।४१
३	४२। ६	१३५।३७	१६।२३
४	५४।१२	१३७।४२	१७।४६
५	६७।१७	१३६। ५	८।५•
६	७८। ७	१३३।१०	२१।५०
७	७६।२७	१३३।१६	२६।५१
७।४	६०। •	१३८।१६	२६।२४

क

दिनं ३७|३० अक्षांशाः ४०|१६

कर्क

०	१७	५	६०	१	५७	२८
१	२१	८	१२२	३५	४१	२१
२	३०	१६	१३८	२६	३५	४२
३	४१	३७	१४५	१८	३४	२२
४	५२	२७	१४५	१८	३५	३२
५	६३	५७	१४४	२८	३८	३०
६	७४	४८	१४१	३०	४२	५५
७	८५	६	१३७	५	

मकर

०	६४	४७	६०	०	
१	६६	१५	८२	२७	७४	१३
		११३	२५	६
२	७०	३०	१२२	१५	६६	३५
३	७७	४		५७	४५
४	८५	१८	१३०	५८	४६	२
४	३०	६०	०	१३५	१६	५५	४४

सिंह

०	२०	२६	१०२	३०
१	२६	५	१२१	६
२	३२	३७	१४७	१०
३	४३	८	१५३	५०
४	५४	१६	१५६	५
५	६०	३६	१५५	८
६	७६	४६	१५३	२४
७	७	८७	३४	१४६	६
७	६	०	०	१७८	६

कुंभ

०	६१	२६	७७	३०	६४	५४
१	१३	०	६०	५	
२	६७	२४	१३१	२६	१३	२१
३	७४	१३	१११	१०	४३	५०
४	८२	४३	११८	८५	३७	१५
८ ४४४	६०	०	१२६	२६	४१	५४

क

कन्या				मीन			
०	२६।३६	१११। ०	५६।३७	०	५२।३६	६६। ०	५५।१४
१	३५। ५	१२२।३०		१	५४।२३	८२।४१	
२	३६।१२	१४७।३०	७४।३०	२	५६।२५	५४।५५	४३। ५
३	५६। २	१५६। ०	४४। ०	३	६६।५८	१८४।२४	३३।३६
४	५६।५०	१६०। ७	६१।५३	४	७६।१५	११४।१०	२६।५०
५	७५। ५	१६१।२४	६०।३६	५	८७।१८	११५।४५	२२।१५
६	८२।२२	१६०।४०	६१।२०	५।५८	६०। ०	११६।५६	२१। २
६।४२	६०। ०	१५३।५६	६३। १				

तुला							
०	४०।१६	११३।११		०	४०।५६	६६। ६	
१	४३। ८	१२६।५७	५७।१५	१	४३। ८	५२।१५	५०।३
२	४६। ७	१४७।१८	८४। ४	२	४६। ७	६०। ०	३६।२२
३	५७।४२	२५३। ८		३	५७।४२	१६। ०	२७।१२
४	६०।५०	१५८।४७	६८।१५	४	६०।५०	१११। ५	२१।१३
५	७०।४५	१५१।१६	६५।४७	५	७०।४५	११४।१७	१३। १
६।४	१६०। ०	१६२।५०	६४।४७	५।१८	६०। ०	११५।१३	१७। ५

क

वृश्चिक				वृष			
०	५२।३६	११।०		०	२९।३६	६९।०	
१				१	३२।५	९०।३०	४७।३०
२	५४।२३	१२४।४६	१५७।४४	२	१९२२	१००।३०	५२।३०
३	५९।२५	१३६।५६	८६।५	३	४९।३	११४।०	२४।०
३	६६।१८	१४६।२४	७५।३७	४	५९।५०	११८।७	१९।३
४	७६।५५	११३।१०	६१।५०	५	७१।५	११९।२४	१८।१६
५	६६।३८	११७।४५	६४।५५	६	८२।८७	११८।४०	१९।२७
५।१८	९०।०	११८।५९	६३।१	६।४२	९०।०	१५९।५९	२१।१

धन				मिथुन			
०	६१।२६	१०२।३०	१०९।१५	०	२७।२६	७७।३०	५३।४४
१	६३।०	११५।५		१	२४।५	८६।६	
२	६७।२४	१२६।२९	७८।३१	२	३२।३७	१२२।०	३३।०
३	७४।१३	१३६।१०	१८।५०	३	४३।८	१२८।७	२६।१०
४	८२।४२	१४३।४५	६१।१५	४।३	५४।१४ ६०।३६	१३१।५ १३०।८	२३।१५ २५।१५
४	९०।०	१४६।६	५६।१८	६	७६।६	१२८।२४	३६।३०
२				७			
				७।४१	८।७।२४ ९०।०	१२४।६ १२३।६	३०।१४ ३१।५५

क

दिन अक्षांश
३८।४५ ४५।१
कर्क

०	२१।१०	९०।०	६३।५५
१	२५।३२	९६।५	
२	३२।१२	।३०	४८।३०
३	४२।१	३८।१७	४७।४३
४	५२।२९	१४०।३१	३९।२९
५	६३।४०	१४०।२	३९।५३
६	७३।२४	१३७।३२	४२।२८
७	८३।१० ९०।०	१३८।२१	४३।३५

मकर

०	६८।५२	९०।०	
१	७०।१४	८१।४१	७८।२९ ६८।०
२	७४।५	११।३०	६८।४०
३	८०।६	१२०।२९	५९।३१
४	८७।४२	१३८।४३	५१।४७
५।१५	९०।०	१२९।२५	५०।३९

सिंह

०	२४।३१	८२।३०	८०।११
१			६४।४३
२	२७।२४ ३४।४८	१२४।४९ १४०।४७	६६।५५ ५२।५०
३	४४।२०	१४८।५	५३।१३
४	५४।३६	१५१।५	१५।४०
५	६०।१५	१५।७	
६	७५।१९	१४९।२०	

कुंभ

०	६०।३१	७७।३०	६६।१०
१	६६।५५	८८।५०	
२	७०।१८	९९।२१	५५।३९
३	७७।४४	१०८।१९	४६।४१
४	८०।१०	१२२।२०	३९।४०
४।३२	९०।०	११०।२५	३६।३०

क

कन्या

०	३३।२१	१११। ०	९२।४५
१	३५।४३	१२९।१५	
२	४२। ४	१४२।५०	७९।१०
३	५०।४६	१५१। ९	७०।११
४	६०।४४	१५५।३१	६६।२९
५	७१।१२	१५६। ३	६४। ०
६	८१।४६	१५६।३१	६०।२९
६।४८	९०। ०	१५५।४३	६७।१७

मीन

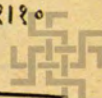
०	५६।४१	६६। ९	५२।४१
१	५८।१९	८०।१७	
२	६२।४९	९२।४९	३९।३४
३	६९।४२	१०१।२२	३०।३६
४	७८।१६	१०७। ६	२७।१२
५	७४।५६	११०।१३	२२। ५
५।१२	९०।१०	१११। ८	२१।१०

तुला

०	४५। १	११३।११	४९।२३
१	४६।५०	१२८।१९	
२	५२।१७	१४०।२६	१०७।१६
३	६७। १	१४९। ४	१४८।३८
४	६९।१९	१५४।४८	११२।१५
५	७९।२८	१५७।५५	६९।४७
६	९०। ०	११८।५०	६८।१२

मेष

०	४५। १	६६। ९	५१।४
१	४६।५५	८०।३७	
२	५२।५७	९२।४४	३९।३४
३	६०। १	१०१।२२	३०।३६
४	१९।१९	१०७। ६	२७।१२
५	७४।२८	११०।१३	२२। ५
६			
६।४८	९०। १	१११। =	२१।१०

क

वृश्चिक

०	५६।४१		
		१११। ०	
१	५८।१९	१४३।२१	५८।२९
१	६२।५९	१३४।३६	६७।४४
३	६९।४२	१४३।१२	७८।४८
४	७८।१६	१३९।३१	७२।२९
५	८६। ०	१५४। ६	६९।५४
६।१२	९०। ०	१५४।४३	६८।१७

धन

०	६०।३१	८२।३०	
१	६६।१५	११३।५०	
२	१८।५८	१२४।२१	८०।३०
३	७७।१४	१३३।१९	७१।५१
४	८०।१०	१४०।२०	६४।४०
४।३३	९०। ०	१४३।२५	६१।२५

वृष

०	३३।२१	६९। ०	५०।४५
१	३५।४३	८७।१५	
२	४२। ४	१००।५५	३७। १
३	५०।४७	१०९। ९	१८।११
४	६०।४४	११३।३१	२४।२९
५	७१।१२	११५। ३	२२।१७
६	१०१।४६	११४।३१	२३।२९
६।४८	९०	११२।४३	२५।१६

मिथुन

०	२४।३१	७७।३०	
१	२७।२९	५९।३९	५६।३०
२	२४।४८	११५।४०	३९।१३
३	४४।२०	१२३। ५	३१।५५
४	५४।३७	१२६। ५	२८।५५
५	७०।१९	१२४।२०	२५।५३
६	७०।१९	१२४।२०	३०।४०
७	६०।३९	१२०।१९	३४।२१
७।२८	९०। ०	११८।२५	३६।३५

क

दिनं ४० अ० ४८।३० कर्क				मकर			
०	२४।४१	९०।०	६३।१६	०	७२।२३	९०।०	७९।५९
१	२७।३०	१११।४४		१	७३।३८	१००।१५	
२	३४।९	१२६।७	५३।५३	२	७७।१०	१०२।४७	७०।१३
३	४३।२	१३३।१८	४६।४२	३	४२।१४	११८।३	६१।५७
४	५२।४४	१३६।६	४३।५४	४	९०।०	१२४।५८	५५।८
५	६२।४६	१३६।४	४३।५६				
६	७२।३४	१३४।१६	४६।०				
७	८१।३८	१३४।५८	४९।५४				
८	९७।०	१६३।१६	५५।२				
सिंह				कुंभ			
०	२८।२	१०४।३०	८२।५१	०	६९।२	७७।३०	६७।११
१				१	७०।२०	८७।४९	
२	३०।३२	१२२।९	१९।६	२	७४।२	९७।३१	५७।२९
३	३६।५५	१३५।५४	६१।३२	३	७९।४८	१००।४९	४९।११
४	४५।३०	१४३।२८	५८।१०	४	८७।१४	११२।१	४२।३५
५	५०।३	१४९।५०	५७।४१	४।२०	९०।०	११४।२०	४०।४
६							
६	६४।५९	१४७।१९	६४।१३				
६।४४	७४।४७	१४५।४६	६४।४०				

क

	कन्या				मीन		
०	३६।५२	१११।०	९०।०	०	६०।१२	६९।०	९७।५५
१	३८।५६	१२३।४५		१	६१।१८	८०।५	
२	४४।३७	१३९।७	८२।१३	२	६५।३६	९०।१६	४७।४४
३	५२।२५	१४०।९	७४।५१	३	७२।५	९८।२६	३९।३४
४	६१।२५	१११।३६	७०।३४	४	८०।३	८४।२८	३३।३२
५	७।२२	११३।२३	६६।३७	५	८९।०	८९।९	२३।५८
६	८१।१७	११२।५८	४९।२	५।६	९०।०	८९।२२	१८।३८
	९०।०	५१।२२	७०।३८				

	तुला				मेष		
०	४८।३२	११३।११	८१।१२	०	४८।३२	७६।९	
१		१२६।३०		१	५०।२१	७८।४८	५३।३०
२	५४।५९	१३७।४	९०।२	२	५४।५९	८९।१८	४२।२०
३	६२।५	१४५।४६	८१।५६	३	६२।५	९८।२५	३४।१४
४	७०।४१	१५१।१८	७६।२४	४	७०।४१	१०३।१६	२३।४२
५	८०।८	१५४।२३	७२।१९	५	८०।८	१०६।४१	२५।३७
६	९०।०	९०।९	७२।२३	६	९०।०	१०७।३७	२६।०

क

वृश्चिक			
०	६०।१२	१११।०	९९।५५
१	६१।१८	१२२।०	
२	६०।३६	१३२।	८९।५०
३	७२।५	१४७।२७	८१।३४
४	८०।३	१४७।२८	७२।३२
५	८९।३	१५१।२	७०।५८
४।२०	९०।०	१५१।२२	७०।३८

वृष			
०	३६।५२	६९।०	५८।४५
१	३८।५६	८४।४५	
२	४५।३५	४७।७	४०।१३
३	५२।२५	१००।९	५२।५१
४	६१।३५	१००।३६	२८।२४
५	७१।२२	१११।२६	२६।३८
६।५४	८७।१७	११०।१८	३२।३
	९०।०	१०९।२२	२८।३६

धन			
०	६९।२	२७।३०	५७।५१
१	७०।२०	९७।९	
२	७४।२	११०।५४	४४।६
३	७९।४८	११८।२८	३६।३२
४	८७।१४	१२१।५०	३४।१४
४।२०	९०।०	१२२।१९	३७।३३

मिथुन			
०	१८।२	७७।३०	५७।११
१	३०।३२	९७।९	
२	३६।५५	११०।५४	४४।६
३	४५।३०	११८।२८	३६।३२
४	५५।३	१२१।५०	३३।३२
५	६६।१९	१३२।१९	३२।४१
६	७४।४७	१३०।१६	२४।१४
७	८४।१०	११७।२७	३७।२३
७।४०	९०।०	११४।२४	४०।४०

ख

दिनं ३२।३० अक्षांशाः १६।२७
कर्क १८०

होराः	नतांशाः	पूर्वकपाले कोणाः	पश्चिमकपाले कोणाः
०	७।२५	९०।०	
१	१५।३५	२५।५५	११४।४५
२	२९।३	९।१५	१७०।४५
३	४२।४२	१।१८	१०६।२२
४	५६।२५	१७४।	
५	७०।२	२७०।	४।१३
६	८३।२७	१६४।४१	९।१५।४२
६।३०	९०।०	१६१।५७	१८।३।१९

सिं २०५।०

होराः	नतांशाः	पूर्वकपाले कोणाः	पश्चिमकपाले कोणाः
०	३।३	८२।३०	१००।५७
१	१४।२०	२६।३	८।३४
२	२८।४२	१५।२८	९।३४
३	४२।४३	१०।५	१४।५४
४	५६।४९	६।१९	१८।३१
५	५८।९।३८	२।३३	२२।२६
६	८४।१७	१८४।०	२८।०
७।२१	९०।०	१८४।११	३०।९

दि० ३२।३० अ० १६।२७
वृश्चिक २२२।०

हो०	न०	पू०	प०
०	२८।७	दक्षिण	
		१११।	
१	३१।४६	१३९।	८३।०
२	४०।५२	१७७।५९	६४।१
३	५२।३०	१६९।२३	५२।३७
४	६०।४०	१७६।४१	४५।१९
५		१।४१	४०।५९
६।१		७।९	३४।५१

धनुः

हो०	न०	पू०	प०
०	३६।५७	८२।१७	
१	३९।४६	१२५।३०	७९।४८
२	४७।१५	१४३।५	६१।५५
३	५७।३३	१५६।३	४८।५४
४	६९।३०	१६४।४८	४०।१२
५	८२।१८	१७१।४७	३३।१७
२५।५	९०।०	१७४।५१	३०।९

ख

कन्या २२६।४२

०	१६।२७	११३।४१	७२।
१			१४।
२	२२।३	११४।१३	७२।४९
३	३३।५०	१७३।१७	१४।२५
४	४७।२०	१।२३	४६।१९
५	६१।२२	५।८	४२।३४
६	७५।३९	७।२९	४०।३३
७।२५	९०।०	७।२४	४०।१८

मकर १८०

०	४८।१८	९०।०	
१	४२।५४		६८।३६
२	४९।४८		२१।९
३	५९।३५		३८।५९
४	७१।९		२८।३१
५	४०।३१		२१।१२
५।२०	९०।०		१३।३

तुला २२६।४२

०	२८।४६ ७।१	७।२६।४२ १११।०।०	
१	३१।४६	१३९।३	८३।०
२	४०।५२	११७।५९	६४।१
३	५२।३०	१६९।४३	५२।३७
४	६०।४०	१७६।४१	४५।१९
५	७९।१८	१।४१	४०।५९
६	९०।०	७।९	३४।५१

कुंभ ११५।०

०	३६।५७ ३९।४६	७७।३०	
१	३९।४४	८०।१२	१४।४८
२	४७।१५	११८।५	१६।१५
३	५७।३३	१३१।३	२८।५७
४	६९।३०	१३९।४८	१५।२२
५	८२।१८	१४७।४३	२१।१७
५।२५	९०।०	१४९।५६	१३।९

ख

दिनं ३२।३० अक्षांशाः १६।२७ मीन १३८।०				दिनं ३३।४५ अक्षांशाः २३।५१ कर्क			
हो०	न०	पू०	प०	हो०	न०	पू०	प०
०	२८।३०	६९।०		०	०।०	९०।०	३।४५
१	३१।४६	९७।०	४१।०	१	१३।४३	११७।१५	६।९
२	४०।५२	११५।१९	२२।१	२	२७।२३	१६३।५१	११।४५
३	५२।३०	१२७।२३	१०।३७	३	४१।२०	१६८।४५	१३।९
४	४५।४०	१३१।४१	१०।१९	४	४४।२७	१६६।११	१७।१८
५		१३९।४१	१७८।१९	५	६१।४२	१६३।१५	२२।१
५।४६		१४२।९	१७५।११	६	८०।३६	१५७।५९	२६।१४
				६।१५	९०।०	११३।४६	

मेष १३२।४८				सिंह			
०	१६।२७	६६।०		०	३।२१	८२।३०	२८।५६
१	२२।३०	८७।११	२५।७	१	१४।३८	१७६।४	२८।५६
२	३२।४९	१२४।३५	६।४३	२	२७।५६	१८०।०	२५।०
३	४७।२०	१३३।४१	१७८।३७	३	४१।४४	१७९।३	२७।५७
४	६१।२२	१३७।२६	१७४।१२	४	४४।१४	१७४।१८	२७।४२
५		१३९।२७	१७१।५१	५	६७।५३	१८४।४०	३१।२०
६		१३९।४२	१७२।१६	६	८०।५२	१६८।५६	३६।४
				६।१८	९०।०	१६६।५३	३७।७

ख

वृष			
०	४।४७		
१	१५।२०	१९।०	१८०।०
२	२९।३३	१४६।०	१८२।०
३	४३।४०	१३८।०	१७०।४४
४	५३।२३	१४६।१९	१७१।२१
५	७२।३७	१४७।१३	१७३।७
६	८६।४१	१४३।३७	१७४।२३
४।१४	९०।०	१४२।९	१७२।११

कन्या			
०	१२।०	१११।०	
१	१८।४२	११८।४०	६३।२०
२	३०।५७	१७६।४४	४८।१६
३	४४।२२	१७८।३	४३।५७
४	५८।१	१८०।०	४२।०
५	७१।४३	१७९।१५	४२।४५
६।९	१००।२०	१७७।१९	४४।२१
	९०।०	१७६।४१	४५।१०

मिथुन ११५।०			
०	४।३		
१	१४।२०	७७।१	१५३।५७
२	३८।४२	३।२८	१६४।३२
३	४२।४३	११५।५	१६९।४४
४	५६।४९	१११।१९	१७३।४१
५	७०।१८	११७।१९	१७७।२१
६	८४।१७	११२।०	३।०
६।२२	९०।०	१४९।५१	५।९

तुला			
०	२३।११	११३।११	
१	२७।५६	१४४।१०	४३।३२
२	३७।३६	१६२।५३	६०।२९
३	४९।४२	१७१।४२	४५।१७
४	६२।४७	१७६।५९	५०।४३
५	७६।२०	१७९।३	४८।३९
६	९०।०	१८०।०	४७।४२

ख

दिनं ३३।४५ अक्षांशाः २ ।५१

वृश्चिक

हो०	न०	पू०	प०
०	३५।३१	१११।३१	
१	३८।२४	१३३।१५	४८।४५
२	४६।२	१५०।१८	७१।४२
३	५६।३०	१६१।४१	६०।१९
४	६८।३१	१६९।५	५२।१५
५	८१।२२	१७४।३०	४७।३९
५।३०	९०।०	१७६।०	४५।१९

दि० ३३।४५ अक्षांशाः २३।५१

मीन

०	३५।३१	६९।०	
	६६।२०		
१	१८।२५	९१।१५	४६।४५
२	४६।२	४८।१८	२९।४२
३	३६।३०	१६९।४१	२८।१९
४	६८।३१	१२७।५	१०।५०
५	८१।२२	१३२।३०	५।३०
५।३४	९०।०	१३४।४१	३।१९

धनुः

०	४४।२१	८२।३०	
१	४७।४०	१२१।३०	४३।३०
२	३६।४	१३७।१६	६७।४४
३	४२।१८	१४९।३२	५५।३५
४	७३।२०	११७।१८	४७।२
५	१००।२३	१६४।४६	४०।१४
५।२२	९०।०	६६।५३	१८।७

मेष

०	२३।५१	६६।९	
१	२७।५६	९६।२८	३५।५०
२	३७।३६	११४।३१	१७।४४
३	१९।४२	१२४।३	८।४५
४	६२।४०	१२९।१७	३।१
५	७६।२०	१३१।२१	०।१७
६	९०।०	१३२।१८	०।०

ख

मकर

०	४७।१२	६०।०	
१	४६।५२	४८।३	७१।५७
२	५०।५२	०।३१	३६।१६
३	४४।३७	१३३।३७	४४।२०
४	७५।१२	१४४।५७	३५।३
५	८६।५५	११२।०	२८।०
५।७	६०।०	११३।४६	२६।१४

वृष

०	१२।४१	६६।०	
१	१८।४२	११७।४०	२१।२०
२	३०।५७	१३१।४४	६।१७
३	४४।२२	१३६।१३	१।५६
४	१८।१	१३८।०	०।०
५	७१।४३	१३७।१५	०।४५
६	१००।२०	१३१।११	२।२१
६।६	६०।०	१३२।१८	३।१५

कुम्भ

०	४४।२१	७७।३०	
१	४६।४०	६६।३०	५८।३०
२	५६।२	११२।१६	४२।४४
३	६२।१८	१२४।२५	३०।३५
४	७३।२०	१३२।५८	२२।२
५	१००।२३	१३६।४६	१५।१४
५।२०	६०।०	१४१।५३	१३।७

मिथुन

०	३।२१	७७।३०	
१	१४।१२	११७।२३	३।१६
२	२७।१६	८२।०	०।०
३	४१।४४	११४।३	०।१७
४	५५।४४	१५२।५८	२।४२
५	६८।१३	१४८।४०	६।२०
६	८१।१२	११३।५६	११।७
६।८	६०।०	१४१।५३	१३।७

ख

दिनं ३५।० अक्षांशाः ३०।२२

कर्क

हो०	न०	पू०	प०
०	६।३१	९०।०	३०।३१
१	१४।५४	१०५।०	२२।२२
२	२४।२३	१५९।३८	२२।२२
३	४०।५९	१६०।३०	१४।२०
४	१३।१४	११८।५९	२१।९
५	६०।५५	११६।०	२४।०
६	७८।४०	१११।४९	२८।११
७	९०। ०	१४६।२८	३३।३२

सिंह

हो०	न०	पू०	प०
०	९।५२	१०२।३०	५१।४७
१	१६।४५	११३।१३	
२	२८।४४	१६६।२२	३३।३८
३	४१।३१	१६९।२६	३५।३४
४	१४।२७	१६९।८	३५।५२
५	७७।१७	१८७।१	३७।५९
६	७९।४८	११३।४६	४१।१४
६।५१	९०।०	११९।४९	४५।४१

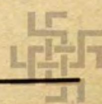
दिनं ३५।० अक्षांशाः ३०।२२

वृष

हो०	न०	पू०	प०
०	४२।२	१११।५	
१	४४।२७	१२९।३२	९२।२८
२	५०।४८	१४५।३८	७७।२२
३	६०।१८	१४५।३३	६६।२७
४	७१।२०	१६५।५६	३९।४
५	८३।१९	१६७।५४	५४।६
५।३०	९०।०	१६९।५५	५२।५

धनुः

हो०	न०	पू०	प०
०	५०।५२	१०२।३०	
१	५२।५३	११८।३०	५६।९
२	५८।२७	१३२।५६	७२।९
३	६६।४४	१४४।१	६७।५९
४	७६।५१	१५२।३७	५२।३०
५	८८।९	१५८।४७	४६।१७
५।९	९०।०	१६९।४९	४५।११

ख

कन्या

०	५३।४२	११।१०	७६।४२
१	२३।१८	१४०।१८	
२	३३।३०	१६२।२५	५०।३५
३	४५।३६	१६९।३४	५२।२६
४	५८।२१	१७२।०	४९।५०
५	७१।१५	१७२।५	४९।३२
६	८४।७	१७२।५५	५०।१५
६।५८	९०।०	१६९।५५	५२।४

मकर

०	५४।१३	९०।०	७४।२६
१	५६।७	१०४।३४	
२	६१।२२	११९।२३	६५।३७
३	६९।१७	१३६।४६	४९।१४
४	७८।५९	१३९।३०	४०।३२
५	९०।०	१४६।४६	३३।३२

तुला

०	३०।२२	११७।५	९०।१०
१	३३।३५	१३७।३२	
२	४१।३९	११४।१९	७३।२३
३	५२।२५	१६४।१०	६३।३२
४	६४।२८	१६९।४१	५४।५५
५	७७।६	१७२।७१	५५।२१
६	९०।०	१७३।२९	५४।१३

कुम्भ

०	५०।५२	७७।३०	६१।२१
१	५२।१३	९३।३९	
२	५८।२७	१०७।५१	४७।९
३	६६।४४	११९।१	३५।५९
४	७२।५१	१२७।३७	२७।२३
५	४८।९	१३३।४३	२१।१७
५	९०।०	१३४।४९	२०।११
५।९			

ख

दिनं ३५।० अक्षांशाः ३०।२२

मीन

हो०	न०	पू०	प०
०	४२।२	६९।०	
१	४४।२६	१०७।३२	५०।२१
२	४९।५८	१०२।३८	३५।९
३	६०।१९	११३।३३	२४।५९
४	७१।२०	१२०।५६	१७।२३
५	८३।१९	१२५।५४	१२।६
५।३२	९०।०	१२७।५५	१०।६

मेष

हो०	न०	पू०	प०
०	३०।२२	६६।९	
१	३३।३५	५९।५०	४२।२८
२	४१।३९	१०६।३६	२५।४२
३	५२।२५	१५६।२८	१५।५०
४	६४।२८	१२२।५	१०।१३
५	७७।६	१२४।३९	७।३९
५।३२	९०।०	१२५।४७	६।३१

दिनं ३६।१५ अक्षांशाः ३६।

कर्क

हो०	न०	पू०	प०
०	२।९	९०।०	४६।
१	१६।४७	१२३।४४	४६।
२	२८।२२	१४६।४५	३२।२४
३	४०।२७	१३१।४६	२३।१५
४	५२।३६	१०१।५२	२८।२४
५	६४।३६	१५९।५४	३३।८
६।७	७६।२३	१४६।२५	३९।६
७।१५	९०।०	१४१।३०	३४।१९

सिंह

हो०	न०	पू०	प०
०	१५।३०	१०२।३०	
१			
२	२०।२०	१३९।३०	६०।२८
३	३०।२८	११५।१९	४९।४१
४	४२।६	१६०।३७	४४।२३
५	५४।१२	१६२।११	४२।४९
६	६६।१७	१६१।५	४३।५६
	७८।७	११३।३१	
६।१५	४९।२७	११८।१०	४६।५०

ख

वृष				कन्या			
०	२८।४२	६९।०	२४।४२	•	२४।२०	१११।०	४४।२२
१	२३।१८	१०३।१८		१	२७।५१	१२७।१८	६८।१
२	३३।३०	१२०।२५	१७।३५	२	३६।३४	११३।५९	६८।१
३	४७।३६	१२४।३४	१०।२७	३	४७।१४	१६२।१०	५९।५०
४	५८।३१	१३०।१०	७।५०	४	५९।०	१६०।४०	६०।२०
५	७८।१५	१३०।२८	७।३२	५	७१।५	१६६।३४	५०।२६
६	८४।७	१३९।५	८।१५	६	८३।९	१६६।३०	५६।३०
६।३८	९०।०	१३६।१५	१०।५		९०।०	१६४।७	५७।१३

मिथुन				तुला			
०	९।५२	७७।३०	२६।२७	०	३६।०	११३।४१	९४।१९
१	१६।४५	१२३।१३		१	३८।३७	१३८।२३	७९।१९
२	२८।४४	१४१।२२	१३।३८	२	४५।३१	१४३।२३	७९।१९
३	४१।३१	१४४।२६	१०।३४	३	५०।६	११८।९	६४।४३
४	५४।२७	१४४।८	१०।५२	४	६६।९	१६३।५८	६३।५४
५	६७।१७	१४२।१	११।५९	५	७७।१६	१६६।३६	६१।६
६	७९।४८	१३८।४६	१६।१४	६	९०।०	१६७।५१	५९।५१
६।५१	९०।०	१३४।४९	२०।४१				

ख

दिनं ३६।१५ अक्षांशाः ३६				दिनं ३६।१५ अक्षांशाः ३६।			
वृष				मिथुन			
हो०	न०	पू०	प०	हो०	न०	पू०	प०
०	४७।४०	१११।०	६०।१०	०	४७।४०	६६।०	५३।१०
१	४६।२	१२६।३		१	४६।४२	८४।५०	
२	५५।२६	१४०।२०	८१।४०	२	५०।२६	६८।२०	३६।४०
३	६३।४८	१५५।३४	७१।२६	३	६३।४८	१०८।३४	२६।२६
४	७३।५५	१५७।५१	६४।६	४	७३।५०	११५।५१	२२।६
५	८५।५	१६२।१८	५६।१२	५	८५।५	१२०।२८	१७।३२
५।२५	६०।०	१६४।७	५७।१३	५।२५	६०।०	१२२।७	१५।५३
धनुः				मेष			
०	५६।३०	१०२।३०	४८।२१	०	३६।०	६६।६	
१	५८।४४	११६।३६		१			
२	६३।१३	१३६।२३	७५।१६	२	३८।३७	८०।४१	४६।३७
३	७०।४१	१३६।४७	६०।१३	३	४५।३१	१०५।४१	३१।३७
४		१४७।४७	५७।१३	४	५५।६	११०।२७	२१।११
४।५६		१५३।३६	५१।२४	५	६६।६	११६।३६	१६।६
				६	७७।५६	११८।५४	१३।१२
				६।१५	६०।०	१२०।६	२४।६

ख

मकर

०	५९।५१	९०।०	७६।३५
१	६१।३०	१०३।४५	
२	६६।१२	११६।१०	६३।५०
३	७३।२२	१२६।२६	५३।२४
४	५२।२४	१३४।५७	४४।४
४।४५	९०।०	१७६।१	३९।५९

वृष

०	२४।२०	६९।०	४२।२२
१	२७।५१	९०।३८	
२	३६।२४	११५।५९	२६।१
३	४१।१४	१२०।१०	७।५०
४	५९।०	१२३।४०	१४।२०
५	७१।५	१२४।३४	१३।२६
६	८३।९	१२३।३०	१४।३०
६।२५	९०।०	१२२।७	१५।५३

कुम्भ

०	५६।३०	७७।३०	
१	५८।४४	४१।३९	६१।२१
२	६३।४४	८४।२३	५०।३७
३	७०।४१	११४।४७	४०।३३
४	८०।२	१२२।४७	३२।१३
६।५६	९०।०	१२८।३६	२६।२४

मिथुन

०	१५।३०	७७।३०	४०।२८
१	२०।२०	११४।३२	
२	३०।२३	१३०।१९	२४।०१
३	४२।६	१३५।३७	१९।२३
४	५८।१२	१३७।४१	१७।४९
५	६६।८३	१३६।५	८।५०
६	७८।७	१३३।१०	२१।५०
७	७९।२७	१३९।१९	२६।२१
७।४	९०।०	१३८।१६	२६।२४

ख

दिनं ३७।३० अक्षांशाः ४०।१६

कर्क			
हो०	न०	पू०	प०
०	१७।५	९०।०	
१	२१।१८	१२२।३५	५७।२८
२	३०।१६	१३८।२९	४१।३१
३	४१।३७	१४५।१८	३५।४२
४	५२।२७	१४५।१८	३४।२२
५	६३।४७	१४४।२८	३५।३२
६	७४।४८	१४१।३०	३८।३०
७	८५।१९	१३७।५	४२।५५

सिंह			
०	२०।२६	१०२।३०	
१	२६।५	१२१।६	७३।५४
२	३२।३७	१४७।०	१८।०
३	४३।८	१२३।५०	५१।१०
४	५४।१९	१५६।५	११०।५५
५	६०।३६	१५५।८	४९।५२
६	७६।४६	१५३।५४	५१।२६
७	८७।३४	१५९।६	५५।५४
७	९०।०	१७८।६	५६।५४

दिनं ३७।३० अक्षांशाः ४०।१६

वृश्चिक			
हो०	न०	पू०	प०
०	१५२।३६	१११।०	
१	५४।२३	१२४।४६	५७।४४
२	५९।२५	१३६।५६	४६।५
३	६१।१८	१४६।२४	७५।३७
४	७६।५५	११३।१०	६१।५०
५	८६।३८	११७।४५	६४।५५
५।१८	९०।०	११८।५९	६३।१

धनुः			
०	६१।२६	१०२।३०	
१	६३।०	११५।५	१०९।१५
२	६७।२४	१२६।१९	७८।३१
३	७४।१३	१३६।१०	६८।५०
४	८२।४३	१४३।४	६१।१५
४	९०।०	१४३।६	५६।१८
२			

ख.

कन्या			
०	२९।३६	१११।०	५९।३७
१	३५।५	१३२।३०	
२	३९।१२	१४७।३०	७४।३०
३	५९।३	१५६।०	६६।०
४	५९।५०	१६०।७	६१।५३
५	७५।५	१६१।२४	६०।३६
६	८२।२२	१६०।४०	६१।२०
६।४२	९०।०	१५३।५९	६३।१

मकर			
०	६४।४७	९०।०	
१	६६।१५	८२।२०	७४।१३
२	७०।३०	११३।२५	६६।३५
३	७७।४०	१२२।१५	५७।५
४	८५।१८	१३०।५८	४९।२
४।३०	९०।०	१३४।१६	४४।४४

तुला			
०	४०।१६	११३।११	५७।१५
१	४३।८	१२९।५७	
२	४९।७	१४०।१८	८४।४
३	५१।२	१५३।८	
४	१६०।५०	१५८।४७	६८।१५
५	१६१।२४	१५१।१९	६५।४७
६	९०।०	१६२।५०	६४।४७

कुंभ			
०	६१।	७७।३०	
१	६३।	९०।५	६४।५५
२	६७।	१०१।२९	१३।३१
३	७४।	१११।१०	४३।५०
४	८२।४३	११८।४५	३७।१५
४	९०।०	१२६।६	४१।५४
४।४४			

ख

दिनं ३७।३० अक्षांशा: ४०।१६			
मीन			
हो०	न०	पू०	प०
०	५२।३६	६९।०	
१	५४।२३	८२।४६	५५।१४
२	५९।२४	५४।५५	४३।५
३	६६।५८	१०४।२४	३३।३६
४	७६।१५	१११।१०	२६।५०
५	८७।१८	११५।४५	२२।१५
५।१८	९०।०	११६।५९	२१।२

दिनं ३८।४५ अक्षांश: ४५।१			
कर्क			
हो०	न०	पू०	प०
०	२१।१०	९०।०	
१	२५।३२	९६।५	६३।५५
२	३२।१२	।३०	४८।३०
३	४२।१	१३८।१७	४७।४३
४	५२।२९	१४०।३१	३९।२९
५	६३।४०	१४०।२	३९।५३
६	७३।२४	१३७।३२	४२।२८
७	८३।१७	१३८।२२	४३।३५
	९०।०	१३९।२१	

मेष			
०	४०।५६	६६।९	
१	४३।८	५२।१५	५०।३
२	४९।७	९०।०	३६।२२
३	५७।४२	१६।०	२७।१२
४	६०।५०	१११।५	२१।१३
५	७०।४५	११४।१७	१३।१
५।१८	९०।०	११५।१३	१७।५

सिंह			
०	२४।३१	८२।३०	
१	२७।२४	१२४।४९	८०।११
२	३४।४८	१४०।४७	६४।४३
३	४४।२०	१४८।५	६६।५५
४	५४।३६	१५१।५	५३।५०
५	६०।१५	१५१।७	१३।१३
६	७५।१९	१४९।२०	१५।४०

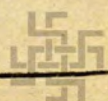
ख

वृष			
०	२९।३६	६९।०·	
१	३२।५	९०।३०	४७।३०
२	१९।२२	१००।३०	३२।३०
३	४९।३	११४।०	२४।०
४	५९।५०	११८।७	१९।३
५	७१।५	११९।२४	१८।१६
६	८२।२७	११८।४०	१९।२७
६।४२	९०।०	१५६।५९	२१।१

कन्या			
०	३३।२१	१११।०	
१	३५।४३	१२९।१५	९२।४५
२	४२।४	१४२।५०	७९।१०
३	५०।४६	१५१।९	७०।११
४	६०।४४	१५५।३१	६६।२९
५	७१।१२	१५६।३	६४।७
६	८१।४६	१५६।३१	६०।२९
६।४८	९०।०	१५४।४३	८७।१७

मिथुन			
०	२७।२६	७७।३०	
१	२४।५	८६।६	४३।५४
२	३२।३७	१२२।०	३३।०
३	४३।८	१२०।७	२६।१०
४।३	५४।१९	१३१।५	२३।१५
	६०।३६	१३०।८	२५।१२
६	७६।६	१२८।२४	२६।३०
७	८७।२४	१२४।६	३०।१४
७।४१	९०।०	१२३।६	३१।५५

तुला			
०	४५।१	११३।११	
१	४६।५०	१२८।१९	९९।२३
२	५२।१७	१४७।२६	१०७।१६
३	९७।१	१४९।४	१४८।३८
४	६९।१९	१५४।४८	११२।१५
५	७९।२८	१५७।५५	१६९।४७
६	९०।०	११८।५०	१६८।१२

ख

दिनं ३८।४५ अक्षांशाः ४५।१

वृश्चिक

हो०	न०	पू०	प०
०	५६।४१	१११।६२	
१	५८।१९	१४३।२१	५८।२९
२	६२।६१	१३४।३६	८७।४४
३	६९।४२	१४३।१२	७८।४८
४	७८।१६	१३९।३१	७२।२९
५	८६।०	१५४।६	६९।५४
६।१२	९०।५६	१५४।४३	६८।१७

दिनं ३८।४५ अक्षांशाः ४५।१

मीन

हो०	न०	पू०	प०
०	५६।४१	६६।९	
१	५८।१९	८०।२७	५१।४१
२	६२।४९	९२।४४	३९।३४
३	६९।४२	१०१।२२	३०।२६
४	७८।१६	१०७।६	२७।१२
५	८४।५६	११०।१०	२२।५
५।१२	९०।०	१११।८	२१।१०

धनुः

०	६०।३१	१८२।३०	५१।१०
१	६६।१५	११३।५०	
२	१८।५८	१२४।२१	८०।३०
३	७७।५४	१३३।१९	७१।५१
४	८०।११०	१४०।२०	६४।४०
४।३३	९०।०	१४३।२५	६१।३५

मेष

०	४५।१	६६।९	
१	४६।५५	८०।२७	५१।४१
२	५२।५७	९२।४४	३९।३४
३	६०।१	१०१।२२	३०।२६
४	६९।१९	१०७।६	२७।१२
५	७९।२८	११०।१३	२२।५
६	९०।०	१११।८	२१।१०
६।४८			

ख

मकर			
०	६२।५२	९०।०	
१	७०।५४	८१।४१	७८।३९ ६८।०
२	७४।५	१११।३०	६८।४०
३	८०।६	१२०।२९	५९।३१
४	८७।४२	१३८।४३	५१।४७
४।१५	९०।०	१२९।२१	५०।३९

वृष			
०	३३।२१	६९।०	
१	२५।४३	८७।१५	५०।४५
२	४२।४	१००।५५	३७।१०
३	५०।४७	१०२।९	१८।११
४	६०।४४	११३।३१	२४।२९
५	७१।१२	११५।३	२२।१७
६	१०१।४६	११४।३१	२३।२९
६।४८	९०।०	११२।४३	२५।१६

कुंभ			
०	६०।३१	७७।३०	
१	६६।५५	८८।५०	६६।१०
२	७०।१८	९९।२१	५५।३९
३	७७।४४	१०८।१९	४६।४१
४	८०।१०	११२।२०	३९।४०
४।३२	९०।०	११८।२५	३६।६०

मिथुन			
०	२४।३१	७७।३०	
१	२७।२९	८९।३९	५६।३०
२	२४।४८	११५।४७	३९।१३
३	४४।२०	१२३।५	३१।५५
४	५४।३७	१२६।५	२८।५५
५	६०।५५	१२६।७	२८।५३
६	७०।१९	१२४।२०	३०।४०
७	८०।३९	१२०।१९	३४।२१
७।२८	९०।०	११८।२५	३६।३५

ख

दिनं ४०।०० अ० ४८।३०				दिनं ४०।० अक्षांशाः ४८।३०			
कर्क				वृश्चिक			
हो०	न०	पू०	प०	हो०	न०	पू०	प०
०	२४।४१	९०।०		०	६०।१२	१११।०	
१	२७।३०	१११।४४	६३।१६	१	६१।१८	१२२।०	८६।५५
२	३४।६	१२६।७	५३।४३	२	६०।३५	१३२।०	८६।५०
३	४३।२	१३३।१८	४६।४२	३	७२।५	१४०।२७	८१।३४
४	५२।४४	१३६।६	४३।५४	४	८०।३	१४७।२८	७२।३२
५	६२।४६	१३६।४	४३।५६	५	८६।३	१५१।२	७०।५८
६	७२।३०	१३४।१६	४६।०	४।२०	९०।०	१५१।२२	७०।३८
७	८२।४८	१३४।५८	४६।५४				
८	९०।०	६३।१६	५५।२				
सिंह				धनुः			
०				०	६६।२	२७।३०	
१	२८।२	१०४।३०	८२।५१	१	७०।२०	९७।९	५७।५१
२	३०।३१	१२२।९	६९।६	२	७४।२	११०।५४	४४।६
३	३६।५५	१३५।५४	६१।३२	३	७६।४८	११८।२८	३६।३२
४	४५।३०	१४३।२८	५८।१०	४	८७।१४	१२१।५०	३४।१४
५	५०।३	१४६।५०	५७।४१	४।२०	९०।०	१२२।१९	३७।३३
६	६४।५९	१४७।१९	६४।१३				
६।४४	७४।४७	१४५।४६	६४।४०				

ख

कन्या			
०	३६।५२	११।०	
१	३८।५६	१२३।४५	६०।०
२	४४।३१	१३६।७	८२।१३
३	५२।२५	१४७।६	७४।५१
४	६१।२५	१११।३६	७०।३४
५	७१।२२	११३।२३	६८।३७
६	८१।१७	११२।५८	४६।२
	६०।०	५१।२२	७०।३८

मकर			
०	७२।२३	६०।०	
१	७३।३८	१००।१५	७२।५६
२	७७।१०	१०२।४७	७०।१३
३	४२।१४	११८।३	६१।५७
४	६०।०	१२४।५८	५५।२

तुला			
०	४८।३२	११३।११	
१	५०।२१	१२६।३०	८१।१२
२	५४।५६	१३७।४०	६०।२
३	६२।५	१४५।४६	८१।५६
४	७०।४१	१५१।१८	७६।२४
५	८०।८	१५४।२३	७३।१६
६	६०।०	६०।६	७२।२३

कुंभ			
०	६६।२	७७।३०	
१	७०।२०	८७।४६	६७।११
२	७४।२	६७।३१	५७।२६
३	७६।४८	१००।४६	४६।११
४	८७।१४	११२।१	४२।२६
४।२०	६०।०	११४।२०	४०।२

ख

दिनं ४०।० अक्षांशा: ४८।३० मीन			
हो०	न०	पू०	प०
०	६०।१२	६६।०	
१	६१।१८	८०।५	६७।५५
२	६५।३६	६०।१६	४७।४४
३	७२।५	६८।२६	३६।३४
४	८०।३	८४।२८	३३।३२
५	८६।३	८६।६	२३।५८
५।६	६०।०	८६।२२	१८।३८

दिनं ४०।० अक्षांशा: ४८।३० वृष			
हो०	न०	पू०	प०
०	३६।५२	६६।०	
१	३८।५६	८४।४५	५८।४५
२	४४।३१	४७।७	४०।१३
३	५२।२५	१००।६	५२।५१
४	६१।३५	१०६।३६	२८।२४
५	७१।२२	१११।२३	३६।३७
६	८१।१७	११०।१८	३२।२
६।५४	६०।०	१०६।२२	३२।३८

मेष			
०	४८।३२	७६।६	
१	५०।२१	७८।४८	५३।३०
२	५४।५६	८६।१८	४२।२०
३	६२।५	६८।२५	३४।१४
४	७०।४१	१०३।१६	२३।४२
५	८०।८	१०६।४१	२५।३७
६	६०।०	१०७।३७	२६।०

मिथुन			
०	१८।२	७७।३०	
१	३०।३२	६७।६	५७।११
२	३६।५५	११०।५४	४४।६
३	४५।३०	११८।२८	३६।३२
४	५५।३	१२१।५०	३३।३२
५	६४।१६	१३२।१६	३२।४१
६	७४।४७	१३०।१६	२४।१४
७	८४।१०	११७।२७	३७।३३
७।४०	६०।०	११४।२७	४०।४०

सम्राट् जगन्नाथकृते

सिद्धान्तसार कौस्तुभे

तृतीयोध्यायः

अथ तृतीयाध्यायः

तत्र दश प्रकरणानि विंशति क्षेत्राणि च सन्ति । अस्मिन्नध्याये सूर्यचारो निरूप्यते । कुतः [१]चन्द्रधन्यग्रहानी विचारस्य एतदाधीनत्वात् । यतः [२]चन्द्रादिग्रहाणां गतिज्ञानं [३]सूर्यगतधीनमस्ति । तत्र सूर्योपकरणेषु तद्वर्ष[४]काल[५]प्रमाणज्ञान[६]मावश्यकमस्ति । [७]यतोस्य [८]मध्यमगतिज्ञानं तस्मादेव भविष्यति । [९]प्रथमतः [१०]कालेन [११]गतिप्रमाणानि ज्ञायंते । बिंबगत्या कालज्ञानं [१२]जायते । [१३]कालज्ञानं [१४]प्रथमगत्या भवति । यथा दिन[१५]रात्रि [१६]अन्यैककालः द्वितीयगत्या भवति । तत्र द्वितीयगतौ पतत्सूर्यचन्द्रगतिरूपं [१७]प्रगल्भेमस्ति [१८]तच्चन्द्रगत्या कालज्ञानं [१९]यथा [२०]यादृक् बिबक्षयवृद्धिमवधी[२१]कृत्य पुनस्तादृक्[२२] ग्वृद्धिक्षयदर्शनेन भवति[२३] । तदन्तर [२४]काल [२५]मा [२६]संज्ञो भवति ।

(क) १. चन्द्राद्यन्यगृहाणां for (चन्द्रधन्यग्रहानी)
२. चांद्रादिगृहाणां for (चन्द्रादिग्रहाणां)
३. सूर्यगत्यधीनमस्ति for (सूर्यगतधीनमस्ति)
४. कल for (काल) ५. प्रमाणं for (प्रमाण)
७. यतोस्मि for (यतोस्य) ८. 'म' लुप्त
९. +तत्र+ १०. कालेनाति for (कालेन)
११. 'गति' लुप्त १२. +तत्रः+
१३. कालापानं for (कालज्ञानं) ४१. प्रवहभ्रमगत्या for (प्रथमगत्या)
१५. रात्रिः for (रात्रि) १६. अन्यः for (अन्यैक)
१७. प्रगटमस्ति for (प्रगल्भेमस्ति) १८. तत्र for (तच्)
१९. 'यथा लुप्त २०. यादृश for (यादृक्)
२१. मवधिकृत्य for (मवधीकृत्य) २२. तादृश for (तादृक्)
२४. कालः for (काल) (ख) २५. मास for (मा) (ख)
२६. संज्ञको for (संज्ञो) (ऊ)

(ख) १. चन्द्राद्यन्यग्रहाणां for (चन्द्रधन्यग्रहानी)
६. मावस्यक for (मावश्यक)
१५. रात्री for (रात्रि) १६. अन्यैकः for (अन्यैक)
१७. प्रगटमेवामस्ति for (प्रगल्भेमस्ति)
१८. तत्र चन्द्रगत्या for (तच्चन्द्रगत्या)
२३. +यः कालो+

अथ रविचारेण यथा[१] खमध्यात् याम्योत्तरवृत्ते दूरासन्नगमनेन ज्ञातु[२]-विपर्ययो भवति। एवं पुनः कालांतरे[३] तादृशावलोकनेन[४] वर्ष[५]संज्ञकालमितिर्ज्ञायते । तत्र वर्षमितिर्मासमितिश्च दिनरात्रिभ्यां गण्यते[६]। तदा सावयवामिति भवन्ति[७]। यथा मास[८]मध्ये अहोरात्रमितिः[९] एकोनत्रिंशत[१०] सावयवास्ति । वर्षे च अहोरात्र-मितिः[११] पंचषष्ट्युत्तरशतत्रयमिता[१२] सावयवास्ति। एवमत्र लोकैः लाघवार्थं बहु-प्रकाराणि मतानि कल्पितानि। एके च मासं चान्द्रं वदन्ति वर्षं सौरांश[१३] केचन वर्षं[१४] सौरमेव वदन्ति। मासं त्रिंशद्दिनात्मकं केचन मासं चान्द्रमेव वदन्ति[१५]। वर्षं द्वाद-शमासात्मकं। मासमध्येपि केचन चन्द्रदर्शनेन पूर्णमास्याः दर्शन च वदन्ति। केचन एकं मासं त्रिंशदिनात्मकं[१६] द्वितीयमेकोनत्रिंशद्दिनात्मकं कल्पयन्ति।

अथ च[१७] केचन[१८] रविभागस्य[१९] कालमारभ्य पुनस्तद्भागस्थ[२०]कालपर्यन्तं गण-

---

(क) १. 'यथा' लुप्तं २. ज्ञतु for (ज्ञातु)
३. कलांतरे for (कालांतरे)
४. तद्दशावलोकनेन for (तादृशावलोकनेन)
५. बर्श for (वर्ष)
६. गत्याप्ते for (गण्यते) ७. भंवति for (भवन्ति) (ख)
८. मांस for (मास) ९. विसर्ग लुप्त
१०. त्रिंशत् for (त्रिंशत) (ख)
१२. शतत्रयपमिता for (शतत्रयमिता)
१३. सौरं for (सौरांश) (ख) १५. बदति for (वदन्ति)
१७. 'च' लुप्त १८. केचित for (केचन)
१९. रविभागस्थ for (रविभागस्य) (ख)
२०. तद्भामस्थ for (तद्भागस्थ)

(ख) २. ऋतु for (ज्ञातु) ११. विसर्ग लुप्त
१४. वर्षं for (वर्षं)
१६. त्रिंशद्दिनात्मकं for (त्रिंशदिनात्मक)

यन्ति, अपरे पंचषष्ट्युत्तरशतत्रयदिनैव[1] वर्षं कल्पयन्ति । चतुर्थे[2] वर्षे एक दिन-योजनं कुर्वन्ति । केचन पंचषष्ट्युत्तर शतत्रय दिनैः कल्पयंति । तस्मात् चार ज्ञाने वर्षादि ज्ञानमावश्यक[3]मतः सर्वे[4] पूर्वोत्तर[5] प्रकारेष्वंन्यतम्[6] प्रकार सूरीकृत्य[7] व्यवहरन्ति । अतः वतलमथूश[8]संज्ञकेन मिशरदेशस्य[9] लोकव्यवहाररीत्यां[10] पंच षष्ठ्य[11]धिक शत [12]अ दिवस मितावर्षमितिं[13] त्रिंश[14]द्दिनमिता मासमितिश्चोरी कृता[15] ।

अथतद्वर्षस्य[16] द्वादश मासानां क्रमेणैतानि नामानि सन्ति । १ तोत्[17] २ वाघ्रोप्री[18] ३ अस्तूर[19] ४ षुवाक[20] ५ तूवीदमारवीर[21] ७ फामाभूस[22] ८ फरभूसी[23] ९ माखूर १० वावती[24]

(क) १. दिनैर्वर्षं for (दिनैववर्षं)
३. मावस्यक for (मावश्यक) ४. सर्वेषु for (सर्वे)
५. पूर्वोक्त for (पूर्वोत्तर) (ख)
६. प्रकारेष्वन्यतम for (प्रकारेष्वंन्यतम्) (ख)
७. मुरीकृत्य for (सूरीकृत्य) (ख)
८. मयूप for (मथूश) ९. देशस्थे for (देशस्य)
१०. रीत्या for (रीत्यां) ११. वष्ट्याधिक for (षष्ट्यधिक)
१२. त्रय for (अ) (ख)
१४. मितिस्त्रिंशद्दिन for (मितिंत्रिंशद्दिन)
१५. कृतार्थे for (कृता)
१६. तदवर्षस्य for (अथैतद्वर्षस्य)
१७. तौत् for (तोत्) (ख) १८. वाक्कोफी for (वाघ्रोप्री)
१९. अमूरः for (अस्तूर) २०. पुवार्क for (षुवाक)
२१. तूवीदंभारः for (तूवीदमारवीर)
२२. फामानूसः for (फामाभूस) २३. फरमूसो for (फरभूसी)

(ख) १. दिनैर्वर्षं for (दिनैववर्षं) २. चतुर्थ for (चतुर्थे)
८. यूश for (थूश) ९. देशस्थ for (देशस्य)
१०. रित्या for (रीत्यां) १३. मितिः for (मितिं)
१८. बाब्वोप्री for (वाघ्रोप्री) १९. अमूर for (अस्तूर)
२०. षुवाक् for (षुवाक) २१. ६ मारवीर for (दमारवीर)
२२. फामानूस for (फामाभूस) २३. फरमूसी for (फरभूसी)
२४. बावनी for (बावती)

११ अनीकी १२ मासुरी[1]। अस्मात् मासूरीमासादनन्तरं पंच दिनान्यं[2] न्यानि सन्ति। तेषामपिधानं[3] लवाहिक[4] इति एतत् मिसर[5]देशोद्भव[6] वर्षमासादिकं पारशीक वर्षमासादिना[7] तुल्यमस्ति।

अथ पारसी[8] मासनामान्येतानि[9] सन्ति। १ फर्वदी २ अर्दिविहिस्ति[10] ३ खुर्दाद[11] ४ तीर ५ मुर्दाद दृशहरेश्वर[12] ६ ७[13] मिहित[14] ८ आवां[15] ९ आजुर १० दैये[16] ११ बहमन् १२ इस्फंदार भुज[17] १३। तत्र प्राचीनानामयं सम्प्रदायः कमप्यवधिमुरीकृत्य[18]

(क) १. मासूरी for (मासुरी) (ख)
२. दिनान्यन्यानि for (दिनान्यंन्यानि)
३. तेषामविधानं for (तेषामपिधानं)
४. लम्वाहिक् for (लवाहिक) ६. देसोद्भव for (देशोद्‌भव)
७. माशादिना for (मासादिना) ८. पारसो for (पारसी)
. मांसनां for (मासनामा)
१०. अर्दिविहीस्त २ for (अर्दिविहिस्ति३)
११. खुरदाद for (खुर्ददि४) १२. शहरेवर६ for (हरेश्वर)
१३. '६७' लुप्त १४. मिहिर ७ for (मिहित ८)
१५. आवं ८ for (आवं ९) १६. दैय १० for (दैये ११)
१७. इस्थिंदारमुज १२ for (इस्फंदार भुज १३)

नोट—मासों के नामांकन नाम के पश्चात् हैं। यथा फर्वदी १, अर्दिविहीस्त २ आदि।

१८. मुररीकृत्य for (मुरीकृत्य)

(ख) ३. विधानं for (तेषामपिधानं) ५. मिशसर for (मिसर)
८. पारशी for (पारसी)
१०. अर्दिबहिस्ति for (अर्दिबिहिस्ति)
११. खुर्दांद for (खुर्दांद) १२. ६ शहरेवर for (दृशहरेश्वर)
१३. १४: ७ मिहिह for (६७ मिहित)
१७. इिस्फंदारभुज for (इस्फंदारभुज)

प्रसिद्ध नृपराज्या[1] हरन्ति । एवमुत्र[2] वतल मयुसेन नृ[3]पराज्यसमया[4]त् वर्षगणना कृता, यस्य राज्यादनन्तरमस्यमेवे[5]द्यादिकं जातं, तस्य नाम [6]वुष्मनस्सर प्रथमः ।

अथ च [7]त्वतलमजूसेन म[8]ध्यग्रहाः तस्यैव राज्ञः राज्यसमयादेव लिखिताः । के [9]च वेधाः सिकन्दरभरणसमयात् कृताः । तत्र सिकन्दरावसानसन्नो लिखितः । स[10] च सन्नः ४२४ वर्षाणि मि[11]शरीसंज्ञिका[12]नि वुष्म[13]नस्सरादेरतीतानि आधुनिकैः पा[14]रसीकैः य[15]द्विजर्दविनिशहरेया[16]रसंज्ञनृपतेः राज्यात् सं[17]वो गृहीतः । अयं नृपः

(क) १. राज्याद्व्यवहरन्ति for (राज्याहरन्ति) (ख)
२. मत्रमयालमयूखेन for (मुत्रवतलमयुसेन)
३. + वुप्तनसर +
५. वेधादिकं for (मेवेद्यादिकं) (ख)
६. वुप्तनसर for (वुष्मनस्सर)
७. चवतलमूत्तुजूसेन for (चत्वतलमजूसेन)
८. मध्यमग्रहास्तस्यैव for (मध्यग्रहाः तस्यैव)
९. केचन for (केच)
११. मिसरी for (मिशरी)
१२. सँज्ञकानि for (संज्ञिकानि)
१३. तुष्मनस्सरादे रतीतानी for (वुष्मनस्सरादेरतीतानि)
१४. पारसिकैः for (पारसीकैः)
१५. यज्दिजर्द for (यद्विजर्द)
१६. पार for (यार)
१७. सन्नो for (संवो) (ख)

(ख) २. एवमत्र वतलमयूसेन for (एवमुत्रवतलमयुसेन)
४. राज्यधिवृवर्ष for (राज्यसमयात्वर्ष)
६. बुष्तनस्सर for (वुष्मनस्सर)
७. च बतलमजूसेन for (चत्वतलमजूसेन)
८. मध्यमग्रहाः for (मध्यग्रहाः)
१०. संच for (सच)
१३. बुष्तनस्मरादे for (वुष्मनस्सरादे)
१४. पारशीकैः for (पारसीकैः)
१५. यदि for (यद्वि)

बुष्टिनस्सर:[1] नृपादे[2] असीत[3] वर्षेषु[4] १३०९ उत्पन्न: । फूर्वदि[5]संज्ञमासस्य प्रथम-तारीक:[6] षुकसंज्ञ[7]मासस्य[8] प्रथम[9]तारीकै[10] लग्न: पुन: तौत्संज्ञमासस्य प्रथमतारीक: दयसंज्ञमासस्य[11] षष्ठतारीकै[12] लग्न: । अनयोर्मध्ये[13] प्रथम द्वितीय तारीक: कस्मिन् समये लग्न इत्यपेक्षिते योग्रांतरेण[14] तद्ज्ञानं[15] ।

(क) १. विसर्ग लुप्तं
२. नृपादतीतवर्षेषु for (नृपादे असीत वर्षेषु)
४. १३७९ for (१३०९)
५. फर्वदिशंज्ञ for (फूर्वदि)
६. तारीके for (तारीक:)
७. ८. ९. १०. लुप्त
११. दैयं for (दय)
१२. तारीके for (तारीकै) (ख)
१३. अनयोरमध्ये for (अनयोर्मध्ये)
१५. +सुगमं+

(ख) १. बुष्तिनस्सर: for (बुष्टिनस्सर:)
२: नृपादे: for (नृपादे)
३. अतीत for (असीत)
४. १३७७।१३७९ for (१३०९)
५. फर्वदिसंज्ञ for (फूर्वदिसंज्ञ)
७. ष्वक्संज्ञ for (षुकसंज्ञ)
१०. तारीके for (तारीकै)
११. दयसंज्ञमाससस्य for (दयसंज्ञमासस्य)
१४. योगान्तरेण for (योग्रान्तरेण)
१५. तद्गज्ञानं सुगमं for (तद्घानं)

अथ प्रथम प्रकरणम्

तत्र सूर्यवर्षज्ञानं कथ्यते । तत्र प्राचीनाचार्यैः संदिग्धत्वेन तत्[1] ज्ञानं निरूपितं मया निःसंदिग्धतया कथ्यते । तत्र अवरषसनाम्ना[2] सूर्यवर्षज्ञानं मेषतुलयोरंन्यतम[3]संपातमवधीकृत्य पुनस्तत् संपातर्यन्तं[4] कालो गृहीतः । स च कालः अश्विन्याद्यर्क्षगतसूर्यमारभ्य पुनस्तद्दृक्षगतसूर्यकालापेक्षया न्यूनोस्ति । अत एव अवर्षससंज्ञिकेन यवनाचार्येणेत्युक्तं नक्षत्रचक्रस्यापि[5] पूर्वगतिरस्ति ।

अथ नक्षत्रचक्रगतिस्तदा विज्ञाता भवति । यदाति[6]सूर्यचन्द्रगतिज्ञानं सम्यग् भवति । सूर्यवर्षज्ञानार्थं मया[7] इदं पुनर्वे[8]धिताग्रा निश्चितं यदा सूर्यस्य प्रथम बोधिताऽग्रा[9] तुल्या[10] भवति । अथवा[11] वेधितमध्योन्नतांशतुल्या पुनर्वेधितं[12] मध्योन्नतांशा[13] भवन्ति । तदा रविवर्षज्ञानं[14] भवति । एतद् ज्ञानसंभावितमस्ति[15] । तस्मात् संपातात् संपातपर्यन्त वर्षज्ञानं सुगमस्ति[16] ।

(क) १. तद् for (तत्)
२. अवरस्वसनाम्ना for (अवरषसनाम्ना)
५. चिह्नस्यापि for (चक्रस्यापि)
६. 'ति' लुप्त
७. इदं मया for (मया इदं)
८. लुप्त
९. बेधिता for (बोधिता) (ख)
१०. + पुनर्वेधिताग्रा +
११. अथव for (अथवा)
१२. पुनर्वेधित for(पुन र्वेधितं)
१३. मध्योनतांसा for (मध्योन्नतांशा)
१४. वर्शज्ञान for (वर्षज्ञानं)
१५. ज्ञानमसंभावितमस्ति for (एतद्ज्ञानसम्भावितमस्ति) (ख)
१६. सुगममस्ति for (सुगमस्ति) (ख)

(ख) २. अवरखषसनाम्ना for (अवरषसनाम्ना)
३. तुलयोरन्यतम for (तुलयोरंन्यतम)
४. पर्यंतं for (यंतं)
६. तिस for (ति)
७. 'मया' लुप्त
८. 'पुनर्वेधिताग्रा' लुप्त
१०. + पुनर्वेधिताग्रा +

अथ च अवरसस्य[1] वर्षज्ञाने संदेह[2] एवासीत्। यतस्तेनैव स्ववेधे क्वचित् क्वचिदंतरं दृष्टं तद्वे[3]धंतरं मग्रे वक्षाम[4]:।

अथ मया बहुधा सावधानतया[5] वेध. कृतस्तत्र वर्षदिनानि लब्धानि[6] ३६५ घटिकाश्च किंचिद्दूना[7]: पंचदश तस्माद्वयमसंदिग्धा जाताः। अवषसेन[8] वेधातार[9]-प्राप्तं, तस्माद् ज्ञायते। तद् गोलयन्त्राणि शुद्धानि न सन्ति। एतच्च[10] अववर्षस[11]: स्वयमेव वदति। ममो[12] अर्षमौ[13]दसस्यापि वर्षे[14]न[15] संख्याज्ञानं[16] पंचषष्टु[17] ३६५ अ हीनो[18]-त्तरं पंचदश घटिकाः सन्ति, न्यूनाधिका वा[19] भवतीति[20]। संदेह एव स्थित इति उक्तः[21] तत्रा[22] वर खं[23] सेननाम्नमयं[24] नाडीवृत्तं कृत्वा इस्कंदरीय पुरे तदक्षंशानु[25] सारेण

(क) १. अवरस्वसस्य for (अवरसस्य) २. सदेह for (संदेह)
३. तद्वेधेंतरमग्रे for (तद्वेधंतरं मग्रे) (ख)
४. वक्ष्यामः for (वक्षामः) ५. सावधांसमया for (सावधानतया)
६. लब्धीनि for (लब्धानि) ७. दूना for (द्दूनाः)
८. अवरखसेन for (अवषसेन) (ख)
९. वेधेंतरं for (वेधंतरं)
१०. एतश्च for (एतच्च) ११. अवर्षसः for अववर्षसः)
१२-१३-१४ लुप्त १५. वर्षदिन for (वर्षेन)
१६. ज्ञाने for (ज्ञानं) १७. पंचषष्टि for (पंचषष्टु)
१८. दिनोत्तर for (हीनोत्तरं) १९. 'वा' लुप्त
२०. भावन्तीति for (भवतीति) २१. उक्तं for (उक्तः)
२२. तत्र for (तत्रा)
२३. वर्षसेनताम्रमयं for (वरखंसेननाम्नमयं)
२५. तदाक्षासानुसारेण for (तदंशानुसारेण)

(ख) १. अवरखषसस्य for (अवरसस्य)
७. दूना for (द्दूनाः) ९. वेधेतंर प्राप्त for (वेधातराप्राप्तं)
११. अवर्खसः for (अववर्षसः) १२. मम for (ममो)
१५. 'वर्षेन—संदेह' दोनों पंक्तियां लुप्त
२१. 'एव—उक्तः' लुप्त २२-२३. तत्रावर्खरसेन for (तत्रावरखंशेन)
२४. ताम्रमयं for (नाम्नमयं) २५. तदक्षांशानुसारेण for (तदक्षंशानुसारेण)

स्थिरीकृत्य तस्य छायां[1] तदुदरगतामुभयप्राप्तं[2] समानीत[3]रामुपलक्ष्य संपातो ज्ञातः तदा विषुवद्दिनं ज्ञानं ।

अथ तत् कृत[4]तुलासंपातवेधा[5] प्रोच्यंते । तत्र प्रथमतुलासंपातः[6] अस्ता-संन्न[7] समय[8]ज्ञातः पुनः वर्षत्रयानंतरे[9] उदयासन्नस्तुलासंपातो[10] ज्ञातः । अपेक्षित-तस्तु दिनार्द्ध[11]सन्नः । पुनस्तत[12] वर्षांतरे दिनार्द्धे जातः पुनस्ततः एकादश वर्षांतरे[13] अर्द्धरात्रौ संपातो ज्ञातः । तत्रापेक्षितस्तूदयासंन्नः[14] अतोत्राप्यंतरं पतितमस्तीति[15] ज्ञातं[16] । पुनस्ततो वद्वर्षांतरे[17] उदये[18] संपातो[19] ज्ञातः[20] पुनस्ततो[21] वर्षत्रयांतरे अस्त समये संपातो ज्ञातः । अपेक्षितस्तद्धरात्रसमये[22] तत्र स्थानत्रये दिनचतुर्थांश[23]रूपमंतरं पतितं ।

अथ मेष[24]संपातस्थानान्युच्यंते । तत्रैकपंचहोरामितं[25] दिनगतं[26] संपातो

(क) १. तस्थलायां for (तस्य छायां) २. प्रांत for (प्राप्तं)
३. समानांतरा for (समानीतर)
४. कृतु for (कृत) ५. वेधाः for (वेधा) (ख)
६. संपात् for (संपातः) ७. सन्न for (संन्न) (ख)
८. समये for (समय) ९. वर्षत्रयांतरे for (वर्षत्रयानंतरे) (ख)
१०. संपाते for (संपातो) ११. दिनार्द्धासन्नः for (दिनार्द्ध सन्नः) (ख)
१२. लुप्त
१३. वर्षोत्तरे for (वर्षांतरे)
१४. + पुनस्ततः वर्षांतरे दिनार्द्धे जातः पुनस्ततः एकदशवर्शोत्तरे अर्द्धरात्रौ संपाता ज्ञातः अपेक्षितस्तूदया सन्नः +
१५-१६. 'अस्तीति ज्ञातम्' लुप्त १७-१८-१९-२०-२१. लुप्त
२३. चतुर्थांस for (चतुर्थांश) २४. मेख for (मेष)
२५. होरोमितिगतदिने for (होरामितं दिनगतं)

(ख) २. प्रांत for (प्राप्तं) ३. समानांतरा for (समानीतरा)
१२. पुनस्ततः for (पुनस्तत)
२२. अपेक्षितस्तूद्ध्वरात्रसमये for (अपेक्षितस्तद्धरात्रसमये)
२५. होरामिते for (होरामितं) २६. दिनेगते for (दिनंगतं)

ज्ञातः । अपेक्षितस्तु पूर्ववेधानुसारेण प्रातःकाले पुनः पंचवर्षपर्यन्तं चतुर्थांश[१] प्रमाणेन संपातश्चोपलब्धः । पुनस्तत एव षड्वर्षांतरे अर्द्धरात्रसमये संपातो[२] ज्ञातः । पुनः षड्वर्षान्तरे[३] अस्त समये ज्ञातः एतेषु वेधेष्वंतरं न बहु पतितं एतदंतरं तद्वेधवृत्तजनितं तत्स्थापने वा[४] तन्निर्माणे[५] ।

अथ चास्य[६] स्थापनेन[७] कदाचिद्दनचतुर्थांशांतरे[८] पतति[९] कथं[१०] यदा षट्शताधिकसहस्रत्रयमितकृतांशवृत्ते एकांशमितमवलम्बितं[११] चेत्तदा षड्कलामितं[१२] रविश्चलति[१३] ।

अथ च स्थापनानन्तरमपि[१४] बहुभिर्द्दिनैष्कदाचिदंतरं[१५] पतति । वेधसमये तेन न परीक्षितं[१६] पूर्वस्थापनविश्वासेनैव वेधकृतः[१७], यथा मलवस्थाने पूर्वस्थापितानां ताम्रवृत्तानां स्वाक्षाशानुसारेण[१८] तत्र मपै[१९] वांतरं दृष्टं यतस्तस्मिन्नाडी[२०]वलये संपातसमये तद्दिने वारं[२१] द्वयं नाडीवृत्तस्योदरे[२२] समानीतरा[२३] छाया पतिता

(क) १. चतुर्थांस for (चतुर्थांश) २. सपातो for (संपातो)
३. षड्वर्षांतर for (षड्वर्षान्तरे)
४. 'वा' लुप्त ५. +वा+
६. अथवास्य for (अथ चास्य) ८. द्दिनचतुर्थांशांतरं for (द्दनचतुर्थांशांतरे)
१०. 'कथं' लुप्त ११. +वृत्तं+ (ख)
१२. मित for (मितं) (ख)
१३. + क्रान्त्यन्तरेणचतुर्थांशमितरं +
१४. स्थापनं for (स्थापनानंतर) १५. दिनैः for (द्दिनै) (ख)
१६. परिक्षितं for (परीक्षितं) १७. वेधः कृतः for (वेधकृतः) (ख)
१८. क्षांशा for (क्षाशा) (ख) १९. मयैवांतरं for (मपैवांतरं)
२०. नाडी for (न्नाडी) २१. वारद्वये for (वारंद्वयं)
२२. वृत्तस्य सोदरे for (वृत्तस्योदरे) २३. समानांतरा for (समानीतरा)
(ख) ५. +न+ ७. स्थानेन for (स्थापनेन)
९. पतितं for (पतति)
१३. + क्रान्त्यन्तरेण दिन चतुर्थांशमितं +
२१. वारद्वयं for (वारं द्वयं)

तस्मात्[1] ज्ञातमिदमशुद्धं एवं मया स्वकृत वेधे रविवर्षका[2]लस्त्वेतावान् दृष्टः ३६५ किंचिदूनदि[3]नचतुर्थांशश्च ।

अथ च दिनचतुर्थांशे [4]यन्यूनं तत्[5] ज्ञानं दुर्लक्षम्। तस्मात् तत्[6] ज्ञानार्थं तादृश वेधद्वयं कार्यं यथा तदंत[7]रकालो महान् स्यात् । तस्मात्तद्भ्र[8]मणानुपातेन तद्[9]ज्ञानं भवति । यथा वेधे यावत् कालाधिक्यं भवति । त[10]वदेव[11]वरं कुतस्तदंतरं वेधकारकस्य [12]दृगोचरं [13]न भवति । अत एव स्वल्पकालेनुपातेनाप्यंतरं प[14]तति । महति कालेनुपातेन स्व[15]स्यांतरं पतत्य[16]तो वेधांतरकालाधिक्यं समीचीनं ।

अथ च केवलं सूर्यस्यैव गतावंतरं नास्ति, किं च सर्वं ग्रहाणामेवैतादृशी री[17]तिः । अत एव एकवारनिश्चयेन सर्वदैतत् स्वकार्यक्षमं न भवति । ये च एक वा[18]रं कृतवेधेन सर्वदै[19]व कार्ययोग्यतामुरीकुर्वन्ति तत् बुधे[20] दुरं[21]तरमस्ति । अत

(क) १. तस्मादृज्ञात for (तस्मात् ज्ञात)
२. कलस् for (कालस्) ३. दि for (दिनं)
४. यन्न्यूनं for (यन्यूनं) (ख) ५. तद्ज्ञानं for (तत् ज्ञानार्थं)
६. तद्ज्ञानार्थं for (तत्ज्ञानार्थं) (ख)
७. तदतर for (तदंतर) ८. भ्रामणा for (भ्रमणा)
१०. तावदेव for (तवदेव) ११. चरं for (वरं)
१२. दृग्गोचरं for (दृगोचरं) १३. 'न' लुप्त
१५. स्वल्पाततरं for (स्वस्यांतरं) १६. पतप्ततो for (पतत्यतो)
१७. रितिः for (रीतिः)
१६. + गता + २०. बुद्धे for (बुधे) (ख)
२१. दूरत्तर for (दुरंतर)

(ख) ८. भगणा (भ्रमणा) for (भ्रमणा)
९. तद् ज्ञानं for (तद्ज्ञानं) १४. 'पतति—पातेन' लुप्त
१५. 'स्वस्यांतरं' लुप्त १८. अनुस्वार लुप्त
२१. दूंरतर for (दूरंवर)

एव मया[1] अष्टसप्तत्युत्तरैकशतमित १७८ सिकंदरीयं[2] सेन[3] अवर्खं[4] सकृत सूक्ष्मतर वेधद्वयं गृहीतं[5]। तस्मात् पंचाशीत्युत्तरशतद्वयमितं[6] २८५ गतकाले वेधद्वयं मयैव कृतं तत्र सिकंदरीय सन्नेः[7] ४६३ असूरे मासे[8] नवमतारीके[9] सूर्योदयात् गतैकहोरायां किंचिदधिकायां तुलासंपातो[10] ज्ञातः। तस्मिन्नेव सन्ने माखूरसंज्ञे मासि सप्तमा[11]तरीके[12] दिनार्द्धाद् गतैकहोरायां मेषसंपातो[13] ज्ञातः। एवं अवरखस[14]-वेधान्मद्वे[15]धपर्यंतं यदि न गणः तस्मिन् पंचषष्टयुत्तरशतत्रयं[16] ३६५ तष्टे सप्तति-दिनानि ७० घट्य[17]श्चाष्टादश एतद् १८ धिकमंतरं प्राप्तं यदि वर्षस्य सपादपंच-षष्टयधिकशतं[18] त्रयदिनानि चेद् भवन्ति। तदा वेधांतरकालेव[19] सपादैक सप्तत्य धिकमन्तरं स्यात्। तयोरन्तरं[20] सप्तपंचांशत्कला[21]मितमन्तरं पतितं तस्मादत्र सप्त[22] पंचाशत[23] निष्पत्तिः[24] पंचाशीत्युत्तरशतद्वयेन तथास्ति यथैकस्य निष्पत्तिः शतत्रयेन[25]

(क)
१. माया for (मया)
२. सिकन्दरीय for (सिकन्दरीयं)
३. सन्ने for (सेन)
४. अवरख for (अवर्खं)
५. ग्रहीतं for (गृहीतं)
६. मिते for (मितं)
७. विसर्ग लुप्त (ख)
८. मांसे for (मासे)
९. त्तारीके for (तारीके)
११. सप्तम for (सप्तमा) (ख)
१२. तारीके for (तरीके) (ख)
१६. त्रय for (त्रयं)
१७. घटच for (घद्य) (ख)
१८. शत for (शतं) (ख)
२३. पंचाशतः for (पंचांशत्)
२४. निस्पत्तिः for (निष्पत्तिः)
२५. त्रयेन for (त्रयेन)

(ख)
४. अबरखं for (अवर्खं)
५. 'गृहीतं—वेधद्वयं' लुप्त
१०. संपातोद् ज्ञातः for (संपातो ज्ञातः)
१३. संपातोद् ज्ञातः for (संपातो ज्ञातः)
१४. अबरखंस for (अबरखख)
१५. ये दिनगणः for (यदि नगणः)
१९. काले for (कालेव)
२०. तयोरंग for (तयोरन्तरं)
२१. सप्तपंचाशत्कला for (सप्तपंचांशत्कला)
२२. पंचाशतः for (पंचाशत)

तस्मात् शतत्रय[1]कदिनात्मकमन्तरं प्राप्तं तदत्रैकदिने[2] शतत्रयांश[3]दिनचतुर्थांशे[4] न्यूनो जातः ।

अथ च वेधकालयो महदंतरार्थ[5]मतान[6]संज्ञकस्य उक्तिमनसंज्ञकस्य[7] वेधो गृहीतः ताभ्यां लिखितो[8] वेद्यः[9] फामान् रसंज्ञ[10]मासस्य एकविंशति तारीके जातः । मया च त्रिषष्ट्युत्तरचतुःशतमिते ४६३ सिकंदरीय सन्ने मासूरीसंज्ञमास द्वादश-तारीके अर्धरात्राद्धोरा[11] द्वयमित गत[12] समये वेधः कृतः ।

अथ च तयोर्वेधात् अरस्तरखस्संज्ञकृतवेधा[13] पर्यंते[14] द्विपंचाशदु १५२[15] त्तरशतवर्षमितं[16] मन्तरं जातं । अथावरर्ख[17]वेधान्मम[18] वेधपर्यन्तं ऊन विंशत्यधिक-चतुःशत ४१९[19] वर्षमितमन्तरमस्ति । एवमन्तरकालद्वय[20]योगः एकसप्तत्युत्तरं[21] पंचशतवर्षतुल्योस्ति ५७१[22] । एवमेतावदन्तरं[23] कालपर्यन्तं चत्वारिंशदुत्तरै[24] शतमित-दिनानि १४० पंचाशत् षष्टिका[25] ५० मध्यधिका[26] जाताः[27] । संपूर्णो[28] दिन चतुर्थांश[29][30]

(क) १. +वर्षेण ए +
२. दिनस्य for (दिने)
३. त्रयांशः for (त्रयांश) (ख)
७. संज्ञिकस्य for (संज्ञकस्य)
८. लेखितो for (लिखितो)
९. वेधः for (वेद्यः)
१०. 'रसंज्ञ' लुप्त
११. होरा for (द्धोरा)
१२. 'त' लुप्त
१३. वेध for (वेधा) (ख)
१४. पर्यंतं for (पर्यंते) (ख)
१५. '१५२' लुप्त
१६. मित for (मितं) (ख)
१७. वरषस for (वरर्ख)
१८. 'म' लुप्त
१९. '४१९' लुप्त
२०. द्वयो for (द्वय)
२१. सप्तत्युत्तर for (सप्तत्युत्तरं) (ख)
२२. ५७।१ for (५७१)
२३. वदन्तर for (वदन्तरं) (ख)
२५. धटिका for (षष्टिका (ख)
२६. अधिका for (मध्यधिका) (ख)
२७. जाता for (जाताः)
२८. एवं यदि for (संपूर्णो) (ख)
२९. चतुर्थांशः for (चतुर्थांश) (ख)
३०. देखो पृष्ठ २५० (क)

(ख) १. शतत्रयः for (शतत्रय)
४. चतुर्थांशो for (चतुर्थांशे)
५. महृदंतरार्थ for (महदंतरार्थ)
६. मातन for (मतान)
१०. फामानूरसंज्ञ for (फामान् रसंज्ञ)
२४. दुत्तरैक for (दुत्तरै)
३०. देखो पृष्ठ २५० (ख)

(क) ३०. +पूर्णश्चेत्तदेदमन्तरं १४२।४५ दिनादिकं स्यात्, अन्तरद्वयस्यान्तरं दिनादि १५५अस्य निष्पत्तिः भूसप्तवाणैः ५७१ तथाप्यस्ति यथा रूपद्वयस्य निस्पत्तिः शद्शतेन ६०० एतदपि पूर्वागतांकतुल्यं जातं या च निष्पत्तिर्मया पूर्वं कथितास्ति, सैव बहुभिवेधैं रूपलब्धा ।

अथ च अवरससेनापि इयमेव निस्पत्तिरंगीकृता यतस्तेनैव स्वग्रन्थे लिखितमिति अरस्तखसवेधान्मम वेधपर्यन्तं पंचवेदभूमिताब्दा १४५ अर्द्धदिनमितं अन्तरं जातं ।

अथ च तेनैवान्यस्मिन् ग्रन्थे लिखितमिति अलमीतत उत्तीमसंज्ञिकाभ्यां आचार्याभ्यां दिन चतुर्थांशादधिकांतरं दृष्टं तच्चैक दिनस्य सार्ध सटसप्तत्यंशमित मस्ति ।

अथ च फैल्वस्संज्ञस्य वेधे सम्पूर्णं दिनचतुर्थांश+

(ख) ३० + पूर्णश्चेत्तदेददमन्तरं स्यात् १४२।४५ दिनादिकं स्यात् । अंतरद्वयस्यांबरं दिनादि १।५५, अस्य निष्पत्तिः भूसप्तबाणैः ५७१ तथास्ति यथा रूपद्वयस्य निष्पत्तिः षट्शतेन ६०० एतदपि पूर्वागतांकतुल्यं जातं । या च निष्पत्तिर्मया पूर्वकथितास्ति सैव बहुभिर्वेधैरूपलब्धा ।

अथ च अबरखसेनापि इयमेव निष्पत्तिरंगीकृता । यतस्तेनैव स्वग्रन्थे लिखितमस्ति अरस्तरखसवेधान्ममवेधपर्यन्तं पंचवेदभूमिताब्द १४५ अर्द्धदिनमितांन्तरं जातं ।

अथ च तेनैवान्यस्मिन् स्वग्रन्थे लिखितमस्ति अलमीतन उत्तीमन्संज्ञिकाभ्यां दिनचतुर्थांशादधिकांतरं दृष्टं । तच्चैकदिनस्य सार्द्ध षट् सप्तत्यंशमितमस्ति ।

अथ च फैल्वस्संज्ञस्य वेधे संपूर्णो दिन चतुर्थांश +

एव ज्ञातः । एवं[1] अव[2] खः स्खेधानुसारेणैकदिनशतत्रयांशोनदिन चतुर्थांशमित-मन्तरं[3] ज्ञानं[4] ।

यस्माभि[5]शतत्रयं[6] वर्षैरैकदिनमन्तरं ज्ञातं, तदा[7] एकदिनस्य शतत्रयेण[8] विभागे[9] गृहीते लब्धा विकला १२ एवं जातानि वर्षदिनानि ३६५ १५।४८[10] अवया[11] वर्षमित्या सूर्यस्य मध्यमगतिर्ज्ञायते[12] एवमन्येषामपि ग्रहाणां गतिज्ञानं भवति । तस्मात् प्रथमेव[13] मध्यमगतिज्ञानमावश्यकमस्ति । पश्चात् फलज्ञानोपयोगोस्ति[14] ।

(क) १. एव for (एवं) २. अवखंस् for (अवखः)
३. मन्तर for (मन्तरं) ४. ज्ञातं for (ज्ञानं)
५. यदि अस्माभिः for (यस्माभि) ६. त्रयवर्षांतरैक for (त्रयं वर्षैरैक)
७. तस्मात् for (तदा) ८. शतत्रय for (शतत्रयेण)
९. विना गहते for (विभागे गृहीते)
१०. ३६५।१५।४८ for (३६५।१५।४८)
११. अनय for (अवया) १२. 'ध्यम' लुप्त
१३. प्रथममेव for (प्रथमेव) (ख) १४. योगस्ति for (योगोऽस्ति)

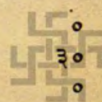
(ख) २. अवरखस् वेधा for (अवखः स्खेधा)
५. यद्यस्माभिः for (यस्माभि) ६. शतत्रयवर्षैरेक for (शतत्रयं वर्षैरैक)
११. अनया for (अवया)

क

रवेर्मध्यमानयन सारणी

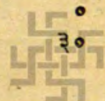
वर्षाणि	राशि	अंश	कला	विकला	प्रतिकला	त्रिकला	चौकला	पंचकला
१८	११	२५	२७	२५	३६	२०	३४	३०
३६	११	२१	१४	५१	१२	४१	९	०
५४	११	१६	५२	१६	४९	१	४३	३०
७२	११	१२	२९	४२	२५	२२	१८	०
९०	११	८	७	८	१	४२	५२	३०
१०८	११	३	४४	३	३८	३	२७	०
१२६	१०	२९	२१	४९	१४	२४	१	३०
१४४	१०	२४	५९	२४	५०	४४	३६	०
१६२	१०	२०	३६	५०	२७	५	१०	३०
१८०	१०	१६	१४	१६	३	२५	४५	०
१९८	१०	११	५१	४१	१९	४६	१९	३०
२१६	१०	७	२९	७	१६	६	५४	०
२३४	१०	३	६	३२	५२	२७	२८	३०
२५२	१०	२८	४३	५८	२८	४८	३	०
२७०	९	२४	२१	२४	५	८	३७	३०
२८८	९	१९	५८	४९	४१	२९	१२	०
३०६	९	१५	३६	१५	१७	४९	४६	३०
३२४	९	११	१३	४०	५४	१०	२१	०
३४२	९	६	५१	६	३०	३०	५५	३०
३६०	९	२	२८	३२	६	५१	३०	०
३७८	८	१०	५	५७	४३	१२	४	३०
३९६	८	२३	४३	२३	१९	३२	३९	०
४१४	८	१९	२०	४८	५५	५३	१३	३०
४३२	८	१४	५८	१४	३२	१३	४८	०

क

रवेर्मध्यमानयन सारणी

वर्षाणि	राशि	अंश	कला	विकला	प्रतिकला	त्रिकला	चौकला	पचकला
४५०	८	१०	३५	४०	८	३४	२२	३०
४६८	८	६	१३	५	४४	५४	५७	०
४८६	८	१	५०	३१	२१	१५	३१	३०
५०४	७	२७	२७	५६	५७	३६	६	०
५२२	७	२३	५	२२	३३	५६	४०	३०
५४०	७	१८	४२	४८	१०	१७	१५	०
५५८	७	१४	२०	१३	४६	३७	४९	३०
५७६	७	९	४७	३९	२२	५८	२४	०
५९४	७	५	३५	४	५९	१८	५८	३०
६१२	७	१	१२	३०	३५	३९	३३	०
६३०	७	३६	४९	५६	१२	०	७	३०
६४८	६	२२	२७	३१	४८	२०	४२	०
६६६	६	१८	४	४७	२४	४१	१६	३०
६८४	६	१३	१२	१३	१७	१	५१	०
७०२	६	९	१९	३८	३	२२	२५	३०
७२०	५	४	५७	४	१३	४३	०	०
७३८	५	०	३४	२९	५०	३	३४	३०
७५६	५	२६	११	५५	३६	२४	९	०
७७४	५	२१	४९	२१	२	४४	४३	३०
७९२	५	१७	२६	४६	३९	५	१८	०
८१०	५	१३	४	१२	१५	२५	५२	३०

क

वर्षराश्यादिक

१	११	२९	४०	२४	४५	३१	८	३७
२	११	२९	३०	४९	३०	४२	१७	१०
३	११	२९	३६	१४	३६	३	२५	१५
४	११	२९	१	३९	१	२४	३४	२०
५	११	२८	४७	३	४६	४७	४२	२५
६	११	२८	३२	२८	३२	६	५१	३०
७	११	२८	१७	५३	१७	२८	०	५
८	११	२८	३	५८	२	४९	८	४०
९	११	२७	४८	४२	४८	१०	१६	२५
१०	११	२७	३४	७	३३	३१	२७	५०
११	११	२७	१९	३२	१८	५२	३४	२७
१२	११	२७	४	५७	४	५३	४३	०
१३	११	२६	५०	५१	४९	३४	११	३५
१४	११	२६	३५	४६	३४	५६	०	१०
१५	११	२६	२१	११	२४	१७	८	४५
१६	११	२६	६	३६	५	३८	१७	२०
१७	११	२५	५२	०	५०	५९	२५	५५
१८	११	२५	३६	२५	३६	२०	३४	२०

राशदिक मास

०	०	२९	३४	८	३६	३६	१५	३०
२	१	२९	८	१७	१३	१२	३१	०
३	२	२८	४२	२५	४९	४८	४६	३०
४	३	२८	३६	३४	२६	२७	२	३०
५	४	२७	५०	४३	३	१	१७	३०
६	५	२७	३५	५१	१९	२७	१३	३०
७	६	२६	५९	०	१६	१३	४८	३०
८	७	२६	३३	८	५२	५०	४	३०
९	८	२६	७	१७	२९	३६	१९	३०
१०	९	२७	४१	२६	६	२	३५	३०
११	१०	२५	१५	३४	४२	३८	५०	०
१२	११	२४	४९	४३	१९	१५	६	३०

क

राश्यादिकदिन

०	०	०	५९	८	१७	१३	१२	२१
२	०	१	५८	३६	३४	२६	२७	२
३	०	२	५७	२४	५१	३९	३७	१३
४	०	३	५६	१३	८	५२	५०	४
५	०	४	५५	४१	२६	६	२	२५
६	०	५	५४	४९	४३	६	१६	६
७	०	६	५३	५८	५१	३२	२६	३७
८	०	७	५३	६	५६	५	५०	८
९	०	८	५२	१४	३४	५८	५२	३९
१०	०	९	५१	२२	५२	१२	५	१०
११	०	१०	५०	३१	३१	२५	२७	४१
१२	०	११	४९	३९	२६	३८	३०	३२
१३	०	१२	४८	४७	४३	५१	४२	४३
१४	०	१३	४७	५६	१	४	५५	१४
१५	०	१४	४६	४	१८	१८	७	४५
१६	०	१५	४५	१२	३५	३०	२०	१६
१७	०	१६	४४	२०	५२	४४	३२	४७
१८	०	१७	४४	२९	९	५७	४५	१८
१९	०	१८	४३	३७	२७	१०	५७	४९
२०	०	१९	४२	४५	४४	२७	१०	२०
२१	०	२०	४१	५४	१	३७	२२	५१
२२	०	२१	४१	२	१८	५०	३५	२२
२३	०	२२	४०	१०	३६	३	४७	५३
२४	०	२३	३९	१८	१३	१७	०	२४
२५	०	२४	३८	२७	१०	३०	१२	५५
२६	०	२५	३७	३५	२७	४३	३७	५२
२७	०	२६	३६	४३	४५	५६	२७	५६
२८	०	२७	३५	५२	२	९	५०	२८
२९	०	२८	३५	०	१९	२३	२	२९
३०	०	२९	३४	८	३६	३६	१५	३०

क

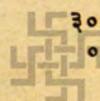
होराकलादिषष्ट

१	०	०	०	५५	४१	४३	३	१
२	०	०	२	२३	३२	२६	६	२
३	०	०	७			९	९	३
४	०	०	९	५१	२२	५२	१२	५
५	०	०	१२	१९	१३	५५	१५	६
६	०	०	१४	४७	४	१८	१८	७
७	०	०	१७	१४	५५	१	११	९
८	०	०	१९	४२	४५	४४	२७	१०
९	०	०	२२	१०	२६	२६	३४	११
१०	०	०	२४	३८	२७	२०	३०	१२
११	०	०	२७	६	१६	५३	३३	१४
१२	०	०	२९	३४	१८	३३	३६	१५
१३	०	०	३२	१	५९	१९	३९	१६
१४	०	०	३४	२९	५०	२	४२	१८
१५	०	०	३६	५७	४०	४५	४५	१९
१६	०	०	३९	२७	३१	२८	४८	२०
१७	०	०	४१	५३	२२	११	५१	२१
१८	०	०	४४	२१	१२	५४	५४	२३
१९	०	०	४६	१९	३	३७	१७	२४
२०	०	०	४९	१६	५४	२१	०	२५
२१	०	०	५१	४४	४५	४०	३	२७
२२	०	०	५४	१२	२५	४७	६	२८
२३	०	०	५६	४०	२६	३०	९	२९
२४	०	०	५९	८	१७	१७	१२	३०

ख

रवेर्मध्यमानयन सारणी

वर्षाणि	राशि	अंश	कला	विकला	प्रतिकला	त्रिकला	चौकला	पंचकला
१८	११	२५	३७	२५	३६	२०	३४	३०
३६	११	२१	१४	५१	१२	४१	९	०
५४	११	१६	५२	१६	४९	१	४३	३०
७२	११	१२	२९	४२	२५	२२	१८	०
९०	११	८	७	८	१	४२	५२	३०
१०८	११	३	४४	३३	३८	३	२७	०
१२६	१०	२९	२१	५९	१४	२४	१	३०
१४४	१०	२४	५९	२४	५०	४४	३६	०
१६२	१०	२०	३६	५०	३७	५	१०	३०
१८०	१०	१६	१४	१६	३	२५	४५	०
१९८	१०	११	५१	४१	३९	४६	२९	३०
२१६	१०	७	२९	७	१६	६	५४	०
२३४	१०	३	६	३२	५२	२७	२८	३०
२५२	१०	२८	४३	५८	२८	४८	३	०
२७०	९	२४	२१	२४	५	८	३७	३०
२८८	९	१९	५८	४९	४१	२९	१२	०
३०६	९	१५	३६	१५	१७	४९	४६	३०
३२४	९	११	१३	४०	५४	१०	२१	०
३४२	९	६	५१	६	३०	३०	५५	३०
३६०	९	२	२८	३२	६	५१	३०	०
३७८	८	१०	५	५७	४३	१२	४	३०
३९६	८	२३	४३	२३	१९	३२	३९	०
४१४	८	१९	२०	४८	५५	५३	१३	३०
४३२	८	१४	५८	१४	३२	१३	४८	०

ख

रवेर्मध्यमानयन सारणी

वर्षाणि	राशि	अंश	कला	विकला	प्रतिकला	त्रिकला	चौकला	पंचकला
४५०	८	१०	३५	४०	८	३४	२२	३०
४६८	८	६	१३	५	४४	५४	५७	०
४८६	८	१	५०	३१	२१	१५	३१	३०
५०४	७	२७	२७	५६	५७	३६	६	०
५२२	७	२३	५	२२	३३	५६	४०	३०
५४०	७	१८	४२	४८	१०	१७	१५	०
५५८	७	१४	२०	१३	४६	३७	४९	३०
५७६	७	९	५७	३९	२२	५८	२४	०
५९४	७	५	३५	४	५९	१८	५८	३०
६१२	७	१	१२	३०	३५	३९	३३	०
६३०	७	२६	४९	५६	१२	०	७	३०
६४८	६	२२	२७	२१	४८	२०	४२	०
६६६	६	१८	४	४७	२४	४१	१६	३०
६८४	६	१३	५२	१३	१	१	५१	०
७०२	६	९	१९	३८	३७	२२	२५	३०
७२०	५	४	५७	४	१३	४३	०	०
७३८	५	०	३४	२९	५०	३	३४	३०
७५६	५	२६	११	५५	२६	२४	९	०
७७४	५	२१	४९	२१	२	४४	४३	३०
७९२	५	१७	२६	४६	३९	५	१८	०
८१०	५	१३	४	१२	२५	२५	५२	३०

अथ द्वितीय प्रकरणम्

तत्र सूर्यं मध्यमगति सा[1]रणी प्रोच्यते यदे[2]को भगणः वर्षमित्या भाज्यते तदैक दिनजा रवेर्गतिर्भवति । सा चैतावती जाता[3] शदि ०।५९।०८।१७।१३।[4]१३।३१।९ इयं चतुर्विंशति भक्त[5]ैक होरागतिर्भवति । एक दिनगति स्त्रिंशद्गुणिता मा[6]सगतिर्भवति । पंचषष्टयधिकशतत्रयगुणिता मिश्रि[7]संज्ञवर्ष[8]स्य गतिर्भवति । पंचषष्ट[9]यधिकशते एवमेकवर्षगतिरष्टादशवर्षपर्यन्तं लिखिता ततः अष्टादश[10]-वर्षात्मिका लिखिता ए[11]व मासगति-दिनगति-होरागतयः लिखिताः तत् सार[12]णी का[13]ष्टका।

(क) १. सारिणी for (सारणी) २. यदैको for (यदेको)

३. जातांशादि for (जाताशदि)

४. ०।५९।०८।१७।१३।१२।३।९ for (०।५९।०८।१७।१३।१३।३१।९) (ख)

५. भक्तया शत्येक for (भक्त ैक) ६. मांस for (मास)

७. मिश्र for (मिश्रि)

८. वर्सस्य for (वर्षस्य) ९. 'संख्या' लुप्त

१०. + अष्टादश + (ख) ११. एवं for (एव)

१२. सारिणी for (सारणी १३. कोष्टकाः for (काष्टका) (ख)

(ख) ९. 'पंच—शते' लुप्त

ख

रवेर्मध्यम सारणी

बर्हगतिः	राश्यादिः								मासगतिः	राश्यादिः							तृतीय-कोष्ठे त्रुटिः
१	११	२९	४४	२४	४५	३१	८	३६	१	०	३४	८	३६	३६	२५	३०	२९
२	११	२९	३०	४९	३०	४२	१७	१०	२	१	८	१७	१३	१२	३१	०	२९
३	११	२९	३६	१४	३६	३	२५	१५	३	२	४२	२५	४९	४८	४६	३०	२८
४	११	२९	१	३९	१	२४	३४	२०	४	३	३६	३४	२६	२७	२	३०	२८
५	११	२८	४७	३	४६	४७	४२	५५	५	४	५०	४३	३	१	१७	३०	२७
६	११	२८	३२	२८	३२	६	५१	३०	६	५	३४	५१	१९	२७	१३	३०	२७
७	११	२८	१७	५३	१७	२८	०	५	७	६	५९	०	१६	१३	४८	३०	२६
८	११	२८	३	५८	२	४९	८	४०	८	७	३३	८	५२	५०	४	३०	२६
९	११	२७	४८	४२	४८	१०	१६	१५	९	८	७	१७	२९	२६	१९	३०	२६
१०	११	२७	३४	७	३३	३१	२७	५०	१०	९	४१	२६	६	२	३५	३०	२७
११	११	२७	१९	३२	१८	५२	३४	२७	११	१०	२५	३४	४२	२८	५०	०	२५
१२	११	२७	४	५७	४	५३	४३	०	१२	११	४९	४३	१९	१५	६	३०	२४
१३	११	२६	५०	५१	३९	३४	११	३५									
१४	११	२६	३५	४६	३४	५६	०	१०									
१५	११	२६	२१	११	२०	१७	८	४५									
१६	११	२६	६	३६	५	३९	१७	२०									
१७	११	२५	५२	०	५०	१९	२५	५५									
१८	११	२५	३६	२५	३६	२०	३४	२०									

ख

रवेर्मध्यम सारणी

दिनगतिः राश्यादिक									होरागति कलादिंषष्ठः								
१	०	०	५९	८	१७	१३	१२	२१	१	०	०	०	३७	५०	४३	३	१
२	०	१	५८	३६	३४	२६	२७	२	२	०	०	२	५५	४१	२६	६	२
३	०	२	५७	५४	५१	३९	३७	१३	३	०	०	७	२३	३२	९	९	३
४	•	३	५६	१३	८	५२	५०	४	४	०	०	९	५१	२२	५२	१५	५
५	०	४	५५	४१	२६	६	२	२५	५	०	०	१२	१९	१३	५५	१५	६
६	०	५	५४	४९	४३	६	१६	६	६	०	०	१४	४७	४	१८	१८	७
७	०	६	५३	५८	५१	३२	२६	३७	७	०	०	१७	१४	५५	१	२१	९
८	०	७	५३	६	५६	५	५०	८	८	०	०	१९	४२	४५	४४	२७	१०
९	०	८	५२	१४	३४	५८	५२	३९	९	०	०	२२	१०	२६	२६	३४	११
१०	०	९	५१	२२	५२	१२	५	१०	१०	०	०	२४	३८	२७	१०	३०	१२
११	०	१०	५०	३१	१	२५	१७	४१	११	०	०	२७	६	१६	४३	३३	१४
१२	०	११	४९	३९	२६	३८	३०	३२	१२	०	०	२९	३४	१८	३६	३६	१५
१३	०	१२	४८	४७	४३	५१	४२	४३	१३	०	०	३२	१	५९	१९	३९	१६
१४	०	१३	४७	५६	१	४	५५	१४	१४	०	०	३४	२९	५०	२	४२	१८
१५	०	१४	४६	४	१८	१८	७	४५	१५	०	०	३६	५७	४०	४५	४५	१९
१६	०	१५	४५	१२	३५	३०	२०	१६	१६	०	०	३९	२७	३१	२८	४८	२०
१७	०	१६	४४	२०	५२	४४	३२	४७	१७	०	०	४१	५३	२२	११	५१	२१
१८	०	१७	४४	२९	९	५७	४५	१८	१८	०	०	४४	२१	१२	५४	५४	२३

ख

रवेर्मध्यम सारणी

दिनगतिः राश्यादिक									होरागतिः कलादि षष्ठः								
१९	०	१८	४३	३७	२७	१०	५७	४९	१९	०	०	४६	४९	३	३७	१७	२४
२०	०	१९	४२	४५	४४	२७	१०	२०	२०	०	०	४९	१६	५४	२१	०	२५
२१	०	२०	४१	५४	१	३७	२२	५१	२१	०	०	५१	४४	४५	४०	३	२७
२२	०	२१	४१	२	१८	५०	३५	२२	२२	०	०	५४	१२	३५	४६	६	२८
२३	०	२२	४०	१०	३६	३	४७	५३	२३	०	०	५६	४०	२६	३०	९	२९
२४	०	२३	३९	१८	१३	१७	०	२४	२४	०	०	५९	८	१७	१३	१२	३१
२५	०	२४	३८	२७	१०	३०	१२	५५									
२६	०	२५	३७	३५	२७	४३	३७	४२									
२७	०	२६	३६	४३	४५	४६	३७	५६									
२८	०	२७	३५	५२	२	९	५०	२८									
२९	०	२८	३५	०	१९	२३	२	५९									
३०	०	२९	३४	८	३६	३६	१५	३१									

अथ तृतीय प्रकरणम्

तत्र मध्यमगतिस्पष्टगत्योर्विचारो निरूप्यते। तत्र प्रत्येकग्रहः निजस्त[1]-मानैकगत्या सर्वदा भ्रमति यद्दर्शने तद्गते[2] न्यू[3]नाधिक्य[4] द[5]र्शननेदमनुमीयते। ग्रहाधि-[6]ष्टिता काशानां केन्द्रभूकेन्द्र[7] नास्ति भूस्तद[8]तर्गतास्ति। [9]एषामाकाशानां केन्द्रं भूकेन्द्रं स्यात्। तत्र ग[10]ति समानाभवति। अथवा इयं भू[11]स्तमध्यवर्त्तिन[12] नास्ति। स चाकाशस्तु भूकेंद्रका काशास्ति[13][14]। तोस्त[15] पूर्वाकाशस्य प्रतिवृत्तेति संज्ञा द्वितीयस्य नीचोच्चवृत्तमिति संज्ञा[16]। अनेन प्रकारद्वयेन गतेन्यू[17]नाधिक्यता दृश्यते। तत्र प्रथम क्षेत्रे

(क) १. समानैक for (स्तमानैक) (ख)

२. +र्यन्+

३. न्यूनाधिक्यता for (न्यूनाधिक्य)

४. +भवति तत्तदाकास्याः कारणतास्ति तत्र न्यूनाधिकगतेः करणद्वयमस्ति अथ गतेः न्यूनाधिक+

५. दर्शनेनेदमनुमीयते for (दर्शननेदमनुमीयते) (ख)

६. ग्रहाधिष्ठाता for (ग्रहाधिष्टिता)

७. भूकेन्द्रे for (भूकेन्द्र) ९. येशा for (एषा)

११. भूस्तदाकाशमध्य for (भूस्तमध्य) (ख)

१२. वर्तनी for (वर्त्तिन) १३. काशाश्रितोस्ति for (काशास्ति)

१४. +तन्नीच्चोच्चवृत्तं ज्ञेयं+ १५. एवं for (स्त)

१६. +तेन प्रतिवृत्तेति संज्ञा द्वितीयस्य नीचोच्चवृत्तिमिति संज्ञातेन प्रतिवृत्ते भ्रमतीती ज्ञायते+

१७. न्यूनाक्यता for (न्यूनाधिक्यता)

(ख) २. +न्यूनाधिक्यता भवति तत्तदाकाशाकारणमस्ति। तत्र न्यूनाधिकगतेः कारण-द्वयमस्ति। अथ+

६. ग्रहाधिष्ठिता for (ग्रहाधिष्टिता)

८. तदन्तर्गतास्ति for (तदतर्गतास्ति)

१०. गतिः for (गति) १२. वर्तिनी for (वर्तिन)

१३. काशाश्रितोस्ति for (काशास्ति)

१५. "तोस्त" लुप्त १६. +तेन प्रतिवृत्ते भ्रमतीति ज्ञायते+

प्रतिवृत्तजनि[1]गत[2] न्यु[3]नाधिक्यज्ञानं निरूप्यते। अवजदं वृत्तं ह केन्द्र[4] कल्पितं[5] अद-
रेखा व्यासः उचिर[6] भूकेन्द्र[7] अचिन्हं गुच्चं[8] दचिन्हं नीचं अवचापं जदचापं च
समानं कल्पितं। पुनः वहरेखा व[9]उरेखा [10]जहरेखा[11] ज[12]उरेखा[13] च[14] संयोजिता।
तस्मात् अहव कणो जहदकोणौ समानौ स्तः। एतयोः प्रत्येकात्[15] व उ अ
कोणा[16]न्यू[17]नास्ति, ज[18] उ[19] द कोणश्चाधिकोस्ति[20][21]। तस्मादेतौ द्वौ कोणौ तुल्य कोणयो-
न्यूनाधिकौ जातौ। तस्मात् गते न्यूनाधिक्य[22] दृश्यते।

अथ द्वितीय[23] क्षेत्रम्

तत्र नीचोच्चवृत्त[24]जनितगते न्यूनाधिक्य[25] निरूप्यते। तत्र भूकेन्द्ररूप ह[26]-
चिन्हकेन्द्र[27] अवजदं बृत्तं कल्पितं। तद्वृतपालौ[28] अकेंद्र[29] कृत्वा उ[30]वतकं नीचोच्च-

---

(क) १. जनित for (जनि) (ख) २. गति for (गत)
३. न्यू नाधिक्य for (न्यु नाधिक्य) (ख)
४. केन्द्रे for (केन्द्र) ६. उ चिन्हं for (उ चिर)
७. भूकेन्द्रं for (भूकेन्द्र) ८. अ चिन्हमुच्च for (अ चिन्हं गुच्चं)
९. ज for (व) १०-११-१२-१३. लुप्त
१४. चं for (च)
१५. प्रत्येकात् for (प्रत्येकात्) १६. कोण for (कोणा)
१७. न्यूनोस्ति for (न्यूनास्ति) (ख)
१८-१९-२०-२१. लुप्त २३. द्वीतीय for (द्वितीय)
२४. वृत्तं for (वृत्त) २५. न्यू नाधिक्य for (न्यूनाधिच्च)
२६. 'ह' लुप्त २७. केन्द्रे for (केन्द्र)
२८. तावद्वृत्तपालौ for (तद्वृत्तपालौ)
२९. अकेन्द्रं for (अकेन्द्र) (ख) ३०. 'ज' for (व)

(ख) २. गते for (गत)
४. केन्द्रं for (केन्द्र) ५. "कल्पितं—भूकेन्द्र" लुप्त
८. अचिन्हमुच्चं for (अचिन्हंगुच्चं)
१६. बउ कोणः for (वउअकोणा)
२२. न्यू नाधिक्यं for (न्यूनाधिक्यं)
२३. द्वितीयं for (द्वितीय)

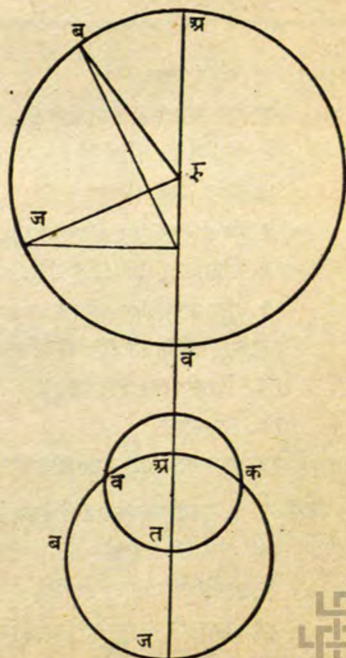
वृत्तं कार्यं ग्रहबिंबं व[1]उचिन्हे त[2]चिन्हे वा स्यात्। तदा अचिन्हे दृष्टिगोचरो भविष्यति । यदि च[3]उ चिन्हाच्चलित्वा व चिन्हे समायाति तदा वचिन्ह[4] दिशि अ चिन्हगतेः सकाशात् ।

अथ[5] चापतुल्या[6]धिकं[7] दृग्गोचरो[8] भविष्यति। यदि चउ चिन्हात्[9] कचिन्ह[10] दिशि बिंबं संगच्छति, तदा अक चापमिता[11]न्यू दृष्टिगोचरा भवेत् ।

अथ च प्रतिवृत्तोच्चदिशि सदैव न्यूना गतिरस्ति। नीचदिशि सदैवाधिकास्ति। कुतः अ[12]उ व कोणः ज उ द कोणात् सदैव न्यूनोस्ति। नीचोच्चवृत्ते नीचोच्चदिशि न्यूनाधिका गतिर्भवितुर्म[13]हति। कुतः नीचो[14]च्चवृत्तकक्षावृत्तयोगी[15]र्यदैकदिक्[16]का भवति, तदोच्चदिश्यधिका गतिर्भवति। नीचदिशि न्यूना यदि तयो-

---

(क) २. 'त चिन्हे' लुप्त
४. चिन्हा for (चिन्ह)
५. अव for (अथ) (ख)
६. +एकरूपा+
७. धिक for (धिकं)
८. दृग्गोचरा for (दृग्गोचरो)
९. +त+
१०. चिन्हा for (चिन्ह)
११. 'ता' लुप्त
१३. मर्हतिः for (मर्हति)
१४. नीच्चो for (नीचो)
१५. र्गति for (गी)

(ख) १. 'व' लुप्त
३. वउ for (चउ)
११. मिता न्यूनागतिः for (मितान्यू)
१२. अउ कोणः for (अउव कोणः)
१३. मर्हति for (र्महति)
१६. ढिक्का for (दिक्का)

[1]गतिर्गतिर्भिन्नदिक्का स्यात् । तदोच्चदिशि न्यूनागतिर्भवति नीच दिश्यधिका च ।

अथ च [2]यय [3]ग्रहप्य[4]कफलमस्ति । त अनयोः प्रकारयोर्मध्यैक प्रकारेण [5]सिद्धि-रस्ति । येषु च फलद्वयं [6]तेषु प्रकारद्वयेन सिद्धिः ।

अथैतत्प्रकारयोरन्तरं नास्ति । यदा भू[7]केन्द्र[8]प्रवृत्ति[9]केन्द्रातरनिष्पत्तिः । [10]प्रतिवृत्त व्यासार्द्धेन तथा भवेत्, यथा उच्चनीचवृत्तव्यासार्द्ध[11]निष्पत्तिः कक्षा व्यासार्द्धे न भवेत् ।

अथ च [12]प्रवृत्तिकक्षावृत्तयोरेकदिशि यदि गतिः स्यात् । [13]पुनरूच्चनीच[14]स्य [15]भिन्नधिक्का गति स्या[16]दित्यपि [17]चिंत्य एवं गतित्रयमेकरूपमिति ध्येयम् ।

अथ प[18]रममन्दफलं कदा जायते[19]ति निरूप्यते । यत्र नवत्यंशमितमन्द-स्पष्टो भवति । तत्र परमं मन्दफ[20]लमुत्पद्यते तस्मिन्नेव स्थले गतिफला[21]भावः ।

(क) १. 'गति' लुप्त (ख) — २. येषु for (यय)
३. ग्रहेष्वेक for (ग्रहप्यक) — ४. तेषु for (त)
५. सिधि for (सिद्धि) — ६. तुषु for (तेषु)
७. केन्द्रं for (केन्द्र) — ८. प्रतिव्रत for (प्रवृत्ति)
९. केन्द्रान्तर for (केन्द्रातर) — १०. व्रत for (प्रतिवृत्त)
११. निपत्तिः for (निष्पत्तिः) — १२. प्रतिव्रत्त for (प्रवृत्ति)
१३. पुन उच्च for (पुनरूच्च)
१४. स्पृन्नदिक्क्रा for (स्यभिन्नधिक्का)
१६. दिप्तपि for (दित्यपि) — १७. चिंत्यं for (चिंत्य) (ख)
१८. 'र' लुप्त — १९. तत् for (ति)
२०. मुप्तद्यते for (मुत्पद्यते) — २१. भावाः for (भावः)

(ख) २-३. यस्य प्रग्रहस्य for (यय ग्रहप्य)
४. तस्य for (त) — ८. प्रतिवृत्त for (प्रवृत्ति)
१२. प्रतिवृत्त for (प्रवृत्ति)
१५. भिन्नदिक्कागतिः for (भिन्नधिक्कागति)
१९. इति for (ति)

तत्रोच्चात् कक्षामध्या[1]गतिर्यग्रे[2]खा प्रतिवृत्त[3] सम्पातपर्यन्तं गतिसं[4]मंधिकालो महान[5] भवति, सम्पातत्[6] नीच पर्यंतं गतिकालोल्पो भवति।

अथ नीचोच्च[7]वृत्तम[8]तिकक्षावृत्तगत्यै[9]रेकदित्के उक्तगतिकालवैपरीत्यं[10] भवति।

अथ तृतीयक्षे[11]त्रस्य विचारो निरूप्यते

तत्र अवजदं प्रतिवृत्तं[12] हकेन्द्रं[13] अजव्यास[14] उ चिन्हं भूकेन्द्र[15] कल्पितं पुनर्वद-रेखा अजरेखयोः उचिन्हे सम्पात समकोणा[16] निरूप्य कल्पितः[17]। तत्र ग्रहबिंब कदा[18] दचिन्हे[19] कल्पिनीयं, पुनर्वचिन्हे कल्पनीयं, तदा अचिन्हात् नवत्यंशांतरे[20] तद्बिंबं भवति।

(क) १. 'र्यग्' लुप्त
२. व्रत्त for (वृत्तं)
३. सम्बन्धि for (सम्मन्धि)
४. महान् for (महान)
५. सम्पातात् for (सम्पातत्)
७. नीच्चाच्च for (नीचोच्च)
६. गत्यो for (गत्यै)
१०. वैपरित्यं for (वैपरीत्यं)
११. क्षेत्रे स्य for (क्षेत्रस्य)
१२. व्रत्तं for (वृत्तं)
१३. केन्द्रे for (केन्द्रं)
१४. व्यासः for (व्यास) (ख)
८. वृत्तगति for (वृत्तमति)
१५. भूकेन्द्रं for (भूकेन्द्र) (ख)
१६. कोणरूपः for (कोणा)
१७. कल्पनीयः for (कल्पनीयं)
१८. एकदा for (कदा) (ख)
१९. दन्हेचि for (दचिन्हे)
२०. नवत्यंशांतं (नवत्यंशांतरे)

(ख) ६. मध्यगति for (मध्यागति)
२. प्रतिवृत्त for (प्रतिवृत्तं)
८. गति for (मति)
११. क्षेत्रेऽस्य for (क्षेत्रस्य)
१६. कोणारूपकल्पितः for (कोणा-निरूप्यकल्पितः)

पुनर्हवरेखा हदरेखा[1] च संयोजनीया तस्मात् हवउकोणः[2] समानगति[3] अहकोण[4] स्पष्टगति[5] अ उ[6] व कोणयोरंतररूपोस्ति[7] । अयमन्तरकोणः सर्वेभ्योंत्तरकोणे-[8] भ्योधिकोस्ति, यथा ह त उ कोण ह क उ कोणौ[9] कल्पितौ । पुनः तदरेखा कदरेखा तत्र संयोजितास्ति । तत्र त उ द त्रिभुजे तउभुजो[10] उदभुजादधि-कोस्ति । तस्मात् तद[11] उ कोणः दतक[12] कोणादधिको भविष्यति । पुनर्ह व उ कोणतुल्य[13] ह द उ कोणादधिकोस्ति[14] । ह क उ कोणादप्यधिकः[15] कुतः यतः उ द क त्रिभुजे उदभुजः उकभुजादधिकोस्ति । तस्मात् उ क द कोणः उ द क कोणा-दधिको भविष्यति । ह क द कोणतुल्य ह द क कोणस्ये[16] शेष[17]रूप[18] ह व द कोण-तुल्य ह द उ कोणः ह[19]क[20]कोणशेषादधिकोस्ति । पुनः न्यूनगतेर्मध्यगतिपर्यंतं यत्[21] अवचापं मध्यगतेरधिकगतिपर्यंत[22] द्विगुण[23] परम[24] फल तुल्य[25] वजचापाभृधिक-[26][27]

(क) १. दह for (हद) | २. +हेकेन्द्र+
३. +रूप+ (ख) | ४. अहबकोण for (अहकोण)
५. +रूप+ | ६. अजव for (अउव)
८. +ऽधिकोऽस्ति+ ('उत्तर कोणेभ्यो' लुप्त)
६. कोणै for (कोणौ) | १२. दतउ for (दतक)
१३. तुल्यो for (तुल्य) | १४. +कोणः हतउ+
१५. विसर्ग लुप्त
१६. कोण शेषम् for (कोणस्ये शेष)
१७-१८. लुप्त | १६. +उ+
२०. कोशेशा for (कोणशेषा) | २१. +तत्+
२२. +परमफल द्विगुणित+ | २३-२४. लुप्त
२५. +चाप+ | २६. वंज for (वज)
२७. चापादधिकमस्ति for (चापाभृधिकमस्ति)

(ख) ७. रूपास्ति for (रूपोस्ति) | १०. "तउ—तस्मात्"
११. तउदउ कोणः for (तदउ कोणः)
१४. +कोणा हतउ+
१६. कोणस्य for (कोणस्ये) | १८. रूपः for (रूप)
२६. 'वज' लुप्त | २७. मधिकमस्ति for (चापाभृधिकमस्ति)

मस्ति । कुल[1] अवकोणः[2] समकोणात् हवउ कोण तुल्योधिकोस्ति । वहज[3] कोणस्तु तावता[4] प्रमाणेन समकोणा न्यूनोस्ति । अनेन प्रकारेणेदं सिद्धं मध्यगति स्थाना-दुभयदिशि[5] अन्तर फलकोणा[6][7] निकटस्था[8] दूरस्थांता[9] फलाकोणेभ्योधिका[10] भवन्ति ॥

अथ चतुर्थ[11] क्षेत्रम्

तत्र अवजं कक्षावृत्तं भूकेन्द्रं द चिन्हं हउवं नीचोच्चवृत्तं अकेन्द्रं[12] कल्प-नीयं । पुनः हवरेखा[13] केन्द्रद्वये पातनीया, यदा ग्रहबिंब[14][15] उच्चान्नवत्यंशांतरो[16] भवति, तदा बिंब[17] व[18] चिन्हे कल्पितं[19] । पुनर्हवजरेखा[20] अवरेखा च संयोज्या[21] तदा दवज-रेखा नीचोच्चवृत्तपालिसंलग्ना[22] गमिष्यति । कुतः हअवकोणः समान गति-

---

(क) १. कुतः for (कुल) (ख)　　२. अहव for (अव)
३. उ for (ज)　　४. जा for (ता)
५. उभय for (दुभय)
६. रूप for (फल)　　७. कोणाः for (कोणा) (ख)
८. स्थाः for (स्था) (ख)
९. दूरस्थांतरकोणेभ्यो for (दूरस्थांता)
१२. अकेन्द्रं for (अकेन्द्रे)　　१३. वह for (हव)
१४. ग्रहः for (ग्रह)　　१५. 'बिंब' लुप्त
१६. तरे for (तरो) (ख)　　१७. 'बिंब' लुप्त
१८. वह for (व)　　१९. कल्पितः for (कल्पितं)
२०. दंवज for (हंवज) (ख)　　२१. संयोज्याः for (संयोज्या)
२२. वृत्ति for (वृत्त)

(ख) २. तत् अहबकोणः for (अवकोणः)
६. 'फल' लुप्त
९. दूरस्थांतररूप तत् for (दूरस्थांत)
१०. फलकोणेभ्योधिका for (फलाकोणेभ्योधिका)
११. चतुर्थं for (चतुर्थ)
१५. बिंबं for (बिंब)　　१७. बिंबं for (बिंब)

कोणोस्ति[1]। अयं अकेन्द्रे दकेन्द्रे[2] च समानोस्ति। अदवकोणः[3] फलस्य[4] कोरेणोस्ति[5], अद[6] तस्मात् अदवकोणस्पष्टगतेः[7] कोणो जातः। अयं समकोणः कुतः स्पष्ट गतेर्नवतितुल्यत्वकल्पनात् तस्माद्द्वरेखा[8] नीचोच्च वृत्तपालिलग्ना भविष्यति।

अस्मादिदं निश्चितं अवदकोणः[10] सर्वेभ्यो गत्यंतरकोणेभ्योधिकोस्ति[11]। पुनरपि ह्अव कोणस्तु न्यूनगतेर्मध्यगतिपर्यमस्ति[12]। अयं द्विगुण अदवकोण तुल्यं मध्यगतेरधिकगति पर्यंत उ[13] अवकोणादधिकोस्ति[14]। यदि त अलम्बः अचिन्हात् हवरेखोपरि निष्काम्यते[15]। तदा[16] व रेखा तच्चिन्ह पर्यन्तं वर्द्धनीया तदा ह्अवकोणः[17]

(क) १. कोण for (कोणास्ति) २. 'दकेन्द्रे' लुप्त

३. विसर्ग लुप्त

४-५. गत्योत्तरकोणोस्ति for (फलस्य कोरेणोस्ति)

६. 'अद' लुप्त (ख) ७. अवद for (अदव) (ख)

८. दव for (द्दव)

१०. अदव कोणः for (अवदकोणः) (ख)

११. ऽअधिकोस्ति for (धिकोस्ति)

१२. पर्यंतमस्ति for (पर्यमस्ति) (ख)

१३. +रूपात्+

१४. 'णा' लुप्त

१५. निस्कास्यते for (निष्काम्यते)

१६. दव रेखा for (तदा व रेखा)

१७. विसर्ग लुप्त

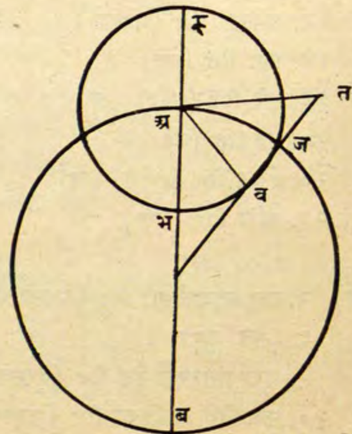
(ख) ५. कोणोस्ति for (कोरेणोस्ति)

८. कोणः for (कोण)

१३. पर्यंतं for (पर्यंत)

१५. निष्कास्यते for (निष्काम्यते)

१६. तदा दवरेखा for (तदाव रेखा)

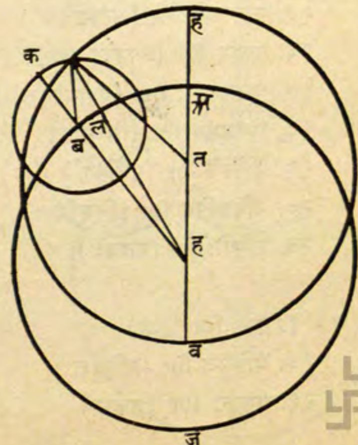
हअत समकोणात् अदवकोण तुल्य तअवकोण तुल्यं[1] अधिको भविष्यति। उ[2]अव कोणो तावत्[3] ज्ञ[4] अतु[5] समकोणा[6]न्यूनो भविष्यति[7]।

अथ पंचम[8] क्षेत्रम्

तत्र द्वयो[9] पूर्वोदितप्रकारयोरतरं[10] नास्तीति निरूप्यते। अवजं कक्षावृत्त[11] द[12]केन्द्रे[13] ह उवं प्रतिवृत्तं। तत् समानं तकेन्द्रे कल्पनीयं। पुन[14]र्ह[15]जव्यास: केन्द्रद्वय[16]-गत: कल्पनीय:[17]। पुन:[18] अवचापं कक्षावृत्तीयमिष्टचापमस्ति। पुन: वकेन्द्रे तदर्ध[19]-व्यासेन[20] क उं नीचोच्चवृत्तं कार्यं, कवदरेखा च कार्या, तदा ग्रहबिंबप्रकारद्वय-गतिभ्यां प्रतिवृत्त[21]नीचोच्चवृत्तसम्पातं[22] रूप उ चिन्हे प्राप्तं भविष्यति। तदा अव

(क) १. तुल्यादधिको for (तुल्यं अधिको)
२. 'उ' लुप्त
३. तावात् for (तावत्)
४. जअत for (ज्ञ)
५. अत for (अतु)
६. समकोण for (समकोणा)
७. स्यात् for (भविष्यति)
८. पंचमं for (पंचम)
९. द्वयो: for (द्वयो) (ख)
१०. रन्तरं for (रतरं)
११. वृत्तं for (वृत्त) (ख)
१२. 'द' लुप्त
१३. +द+
१४. पुन: for (पुन)
१५-१६-१७-१८. लुप्त
१९. तद अर्द्धव्यास for (तदर्ध-व्यासेन) (ख)
२०. त क उं for (न क उं)
२१. वृत्ति for (वृत्त)
२२. सम्पातरूप for (सम्पातं रूप)

(ख) १. तुल्य for (तुल्यं)
३. तावान् for (तावत्)
४. ज्अत for (ज्ञअतु)
६. समकोणान्न्यूनो for (सम-कोणान्यूनो)

चाप हउ चाप क[१]ज्ञ[२] चापानि [३]त्रीण्यपि सजातीयानि भविष्यन्ति । अस्योप[४]पत्तिः । तत्र उतरेखा उवरेखा उदरेखा च संयोज्याः । तस्मात् उवदत चतुर्भुजं समा-नान्त[५]रभुजं भविष्यति । पुनः हतउ कोण उवक कोणौ प्रत्येकं अदवको[६]णसमानौ भविष्यतः । तस्मा[७]त् चापत्रयमपि सजातीयं भविष्यति । ग्रहबिंबं च प्रकारद्वयेन [८]उ चिन्हे गमिष्यति । पुनः अ[९]लचापं ग्रहबिंबस्य स्पष्टं भविष्यति । पुनरपि गत्यंतरं प्रकारद्वयेनाप्येकमेव कुतः गत्यंतरस्य तउदकोण कदउ कोणयोः[१०] समान[११] रूपत्वात् अनेनैव प्रकारेण सर्वस्थलेष्वपि बोध्यम् । अयोच्च[१२]नीचवृत्तकल्पनया प्रतिवृत्तं[१३] प्रकारमुत्पद्यते[१४] । प्रतिवृत्त[१५]प्रका[१६]रे कल्पनया नीचोच्चवृ[१७]त्तं प्रकारं नैव-सिध्यति[१८] । पूर्वोक्तं[१९] पंचमक्षेत्रे[२०] निरूपितः प्र[२१]कारनिष्पत्तिः[२२] राश्यो[२३]ः साम्ये भ[२४]वति ।

(क) १. ज for (ज्ञ) २. चापं for (चापानि)
३. त्रीन्यपि for (त्रीण्यपि)
४. अस्यापपत्तिः for (अस्योपपत्तिः)
५. समानान्तरं for (समानान्तर) ६. कोणौ for (कोण)
७. तस्मत् for (तस्मात्) ८. उह for (उ)
९. अज for (अल) १०. विसर्ग लुप्त,
११. रन्यतर for (समान)
१२. अथोच्च for अयोच्च) १३. वृत्तं for (प्रतिवृत्तं)
१४. उत्पाद्यते for (उत्पद्येते) १५. व्रत्त for (वृत्त)
१६. प्रकार for (प्रकारे) (ख)
१७. वृत्तप्रकारः for (वृत्तप्रकारं) (ख)
१८. स्निह्यति for (सिध्यति)
१९. पूर्वोक्त for (पूर्वोक्तं) (ख)
२०. रनिरूपित for (निरूपितः) २२. विसर्ग लुप्त
२३. रास्योः for (राश्योः) २४. भविष्यति for (भवति)

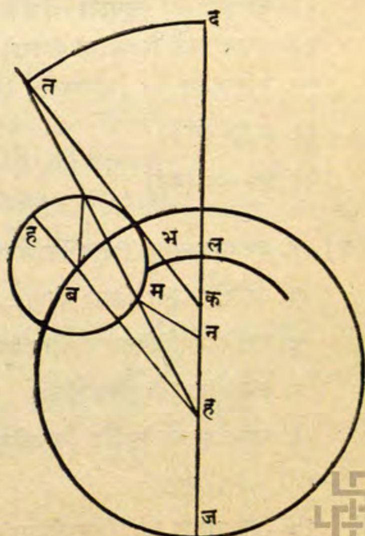
(ख) १. कभ for (कज्ञ)
१३. प्रतिवृत्त for (प्रतिवृत्तं) १४. मुत्पद्यते for (मुत्पद्येते)
२१. प्रकारः for (प्रकार)

यदि तौ समानौ न[1] भवतः[2]। केवलं[3] सजातीयौ भवत[4]। द्विचारार्थं षष्ठक्षेत्रं निरू-
प्यते। तत्र अवजं कक्षावृत्तं[5] ह[6] केन्द्रे उच्चनीचोपरिगत अजव्यासः व केन्द्रे
हउ मुच्चनीचवृत्तं च अवचापं उच्चस्थानात् नीचोच्चवृत्तकेन्द्र[7]पर्यंतं हउचापं
[8]च ग्रहगतिरूपं सजातीयं नीचोच्चवृत्ते कल्पितं। पुनर्द्वहरेखा वउरेखा हउ[9]-
रेखा च संयोजिता[10]। तस्मात् अदहकोण उवह[11] कोणौ[12] समानौ भविष्यतः। तदा
अदरेखा उव[13]रेखा[14] च समानान्तरा भविष्यति। ग्रहबिंबं च दउरेखायां भविष्यति।
पुनः कं केन्द्रं कृत्वा वत[15] प्रतिवृत्तं[16] कक्षावृत्तं[17] बृहत् कल्पितं न केन्द्रे लम प्रतिवृत्तं[18]
कक्षावृत्ताल्लघु[19] कल्पितं। पुनर्द्दउरेखा[20] दअ[21]रेखा वर्द्धनीया[22] तकरेखा मनरेखा

(क) १. १-२-३. लुप्त, स्थः किन्तु for (न भवतः केवलं)
४. +स्तत्रत+ | ५. कक्ष for (कक्षा)
६. द केन्द्र for (ह केन्द्रे) | ७. +चिह्न+
८. 'च' लुप्त | ९. दउ for (हउ) (ख)
१०. संयोज्य ताः for (संयोजिता)
१२. कोणं for (कोणौ)
१३-१४. लुप्त
१५. वत् for (वत)
१६. व्रत्तं for (वृत्तं)
१७ वृत्ता for (वृत्तं)
१८. व्रतं for (वृत्तं)
१९. वृत्तात् लघु for (वृत्ताल्लघु)
२०. दंउ for (द्दंउ) (ख)
२२. वर्द्धनीयात् for (वर्द्धनीया)

(ख) ४. भवतस्तद्विचारार्थं for (भवत-द्विचारार्थं)
६. द केन्द्रे for (ह केन्द्रे)
७. 'केन्द्र' लुप्त
११. उब for (उबह)
१७. वृत्ताद्बृहत् for (वृत्तं बृहत्)
२१. "दअ रेखा—मनरेखा" लुप्त

च संयोज्या। दववउयोर्निष्पत्तिः[१] तक कद निष्पत्तितुल्या[२] वामा[३] ननद निष्पत्ति-तुल्या कल्पिता। पुनः वउह[४] नममकदत[५] त्रिभुजेषु वउदकोणमदनकोण[६] उदक-कोणाः समानाः सन्ति। एतत्कोणातिरिक्तं[७] ज्यकोणभुजाः सजातीयः[८] सन्ति। शेष-कोणाः समकोणा[९] न्यूनाः सन्ति[१०]। तस्मात् त्रिण्यपि[११] त्रिभुजानि सजातीयानि[१२] जातानि। वदउकोण दमनकोण[१३] तककोणाः[१४] समाना[१५] जाताः[१६]। तस्माद्दहनमतक-रेखाः समानीतारा[१७] भविष्यति[१८]। तस्मात् अदवकोण अनमकोण[१९] वकतकोणाः समाना[२०] सन्ति। तस्मात् अवचापवत[२१] चापलमचापानि सजातीयानि सन्ति। तदा ग्रह-

---

(क) १. निस्पत्तिः for (निष्पत्तिः) २. निस्पत्ति for (निष्पत्ति)
३. वामननद for (वामाननद) (ख)
४. द for (ह) ५. द for (म)
७. रिक्तान्य for (रिक्तंज्य) ८. सजातीयाः for (सजातीयः)
९. ममकोणान्यूनाः for (समकोणान्यूनाः)
११. त्रीण्यपि for (त्रिण्यपि) १२. 'लुप्त'
१३. +द+दतक for (तक) (ख)
१४. कोणः for (कोणाः)
१५. समानाः for (समाना) (ख) १६. लुप्त
१७. समानातराः for (समानीतरा)
१८. भविष्यन्ति for (भविष्यति) (ख)
१९. त for (न) २०. समानाः for (समाना) (ख)
२१. वत् for (वत)

(ख) ४. बउदनदमकदत for (वउहनममकदत)
६. बद कोण for (बउद कोण)
७. एतत्कोणातिरिक्तान्य कोण भुजाः for (एतत्कोणातिरिक्तं ज्यकोण भुजाः)
८. सजातीया for (सजातीयः)
९. समकोणान्यूना for (समकोणा न्यूनाः)
१०. 'सन्ति' लुप्त
१७. समानांतरा for (समानीतरा)

बिंबं प्रतिवृत्तद्वयेपि तच्चिन्हे मचिन्हे च दउरेखायां भविष्यति। पुनर्हद उदमन दतकगत्यन्तरकोणा:[१] समाना: भविष्यति[२] । इदमेवास्मकमिष्टम्[३] ।

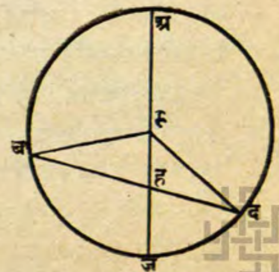
अथ[४] ग्रहबिम्बं[५] मुच्चनीचाभ्यां समानं[६] स्पष्टचापस्थं भवति । तत्फलेपि समाने स्तः ।

अथ सप्तमक्षेत्रे एतद्विचारो निरूप्यते

तत्र ह केन्द्रे अवजं[७] प्रतिवृत्तं[८] अजव्यासः उ चिन्हं भूकेन्द्रं च कल्पनीयं वउदरेखा भूकेन्द्रोपरिगता कार्या हवरेखा[९] हदरेखा च[१०] संयोज्या[११] । तस्मात् अउवकोणा[१२] जउदकोणौ समानौ स्तः । हवदत्रिभुजे वकोण दकोणौ फल-कोणौ एतौ मिथः समानौ स्तः[१३] । तदा उच्चात् अवचापं स्पृष्टं[१४] चापात् फलतुल्य-मधिकं स्यात् । नीचादारभ्य दजचापं फलतुल्यं स्पष्टचापात् न्यूनमस्ति[१५] । कुतः अहवकोणात् अउवकोणः वकोणं[१६] तुल्यं[१७] न्यूनोस्ति । पुनः जउद कोणः दहजकोणात्[१८] द कोणे[१९] तुल्योधिकोस्ति ।

(क) १. +फलकोणा:+ — २. सन्ति for (भविष्यति)
३. इदमेवास्माकमिष्टम् for (इदमेवास्मकमिष्टम्)
४. अव for (अथ) — ५. बिंब for (बिंबं)
७. +द+(ख) — ८. अत्तं for (वृत्तं)
९. 'रेखा' लुप्त — १०. 'च' लुप्त
११. ज्या: for (ज्या) — १२. कोण for (कोणा) (ख)
१३ 'स्तः' लुप्त — १४. स्पष्ट for (स्पृष्ट)
१५. मस्तिः for (मस्ति) — १६. कोणेन for (कोण)
१७. 'तुल्यं' लुप्त — १८. उ for (ज)
१९. द कोणेनाधिकोस्ति for (द कोणे तुल्यो-धिकोस्ति)

(ख) २. भविष्यन्ति for (भविष्यति)
३. इयमेवास्माकमिष्टं for (इदमेवास्मकमिष्टम्)
६. समान for (समानं)
१७. तुल्य for (तुल्यं)

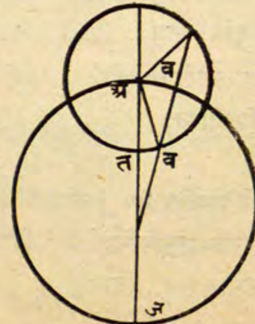
अथाष्टम[1] क्षेत्रम्

तत्र दकेन्द्रे अवजकक्षावृत्तं अजद व्यासः हउ[2]व मुच्चनीचवृत्तं अर्केंद्रे[3] कल्प्यं[4], पुनर्द्दं[5]व उरेखा कार्या, पुनः अउरेखा अवरेखा संयोज्या । तस्मात् अव-चापं फलं भवि[6]ष्यति । उ चिन्हं उच्चा[7]तव चिन्हं नीचा[8]त् समानस्थष्ट[9] चापे स्तः । कुतः अउदः[10] कोण[11] समानगतिरूप उअह कोणगत्यंतररूप हृदउ[12] कोणयोरन्तर-रूपोस्ति । तस्मादयं को[13]णो स्पष्टकोणो जातः । एवं हि अव[14]स कोणोपि अस[15]र्वकोणः[16] समानेस्ति[17] । अउरेखा[18] अवरेखयोः समानत्वात् । तस्मात् द्वयोः फले एक[19]रूपजाते हअउ कोण प्रमाणमुच्चचापं अउदकोण प्रमाण स्पष्ट चापात् फलतुल्यमधि-कमस्ति । च[20] अदकोण प्रमाणं नीचचापं अवक्ष[21]कोणप्रमाण[22]स्पष्टचापा[23]त् फल तुल्यं न्यूनमस्ति । इदमेवास्म[24]कमिष्टम् ।

तृतीय प्रकरणम् समाप्तम्

(क) १. अथाष्टमं for (अथाष्टम)
२. हवज for (हउव)
३. अँकेंन्द्रे for (अकेन्द्रे)
४. कल्पां for (कल्प्यं)
५. द for (द्दंव)
६. भविष्यतः for (भविष्यति)
७. उच्चात् for (उच्चात) (ख)
८. नीचत् for (नीचात्)
९. स्पष्ट for (स्थष्ट) (ख)
१०. विसर्ग लुप्त (ख).
११. कोणः for (कोण)
१२. 'उ' लुप्त
१३. कोण. for (कोणो)
१४. उ for (स)
१५. उ for (स)
१६. विसर्ग लुप्त (ख)
१७. समांनोस्ति for (समानेस्ति) (ख)
१८. रेखाः for (रेखा)
१९. समाने for (एकरूप)
२०. व for (च)
२१. ज for (क्ष)
२२. 'प्रमाण' लुप्त
२३. चापत् for (चापात्)
५. इदमेवास्माकमिष्टम् for (इदमेवा-स्मकमिष्टम्) (ख)

(ख) १४. अभ्क for (अवस)
१५. अभ्कवत् for (असर्वं)
१६. एकरूपे for (एकरूप)
२१. अवउ for (अवक्ष)

अथ चतुर्थं प्रकरणम्[1]

तत्र सूर्यस्य परममन्दफलं निरूप्यते । तत्र सूर्यस्यैकमेव फलं वेधादिनो-[2]पलब्धम् ।

अथ च न्यूनगते मध्यगतिपर्यंत[3] य[4] कालः असौ[5] मध्यगतेरधिकगतिपर्यंत-कादधिक[6] उपलब्धः । इदं पूर्वोक्तप्रकारद्वयेमपि[7] सम्भवति । परं च द्वितीयप्रकारे नीचोच्चवृत्तस्या गति[8]कक्षावृत्तस्य च[9] गतेः[10] [11] कल्पनीयं[12] । तथापि प्रथमप्रकार[13] एव न्यासः[14] कुतस्तत्रैकगत्यैव सिद्धेः द्वितीये तु गतिद्वये न सिद्धिः[15] स्यात् ।

अथ च भूकेन्द्रप्रतिवृत्तकेन्द्रयोरन्तरस्य प्रतिवृत्तव्यासार्द्धेन[16] यादृशी[17] निष्पत्ति[18] तद् ज्ञानं क्रान्तिवृत्ते उच्चस्थानज्ञानं क[19] च[20] व[21] मत्र अवरखसेन मेषसंपातमारभ्य[22] कर्कादि[23]पर्यंत[24]कालः सार्द्धवेदांकदिनोन्मित[25]श्चोपलब्धः । पुनः कर्कादिमारभ्य तुला-

---

(क) १. लुप्त
३. पर्यंतं for (पर्यंत) (ख)
४. 'य' लुप्त
५. 'असौ' लुप्त (ख)
६. कलादधिक for (कादधिक)
७. हयेनापि for (द्वयेमपि)
८. गतिः for (गति)
९. 'च' लुप्त
१०. गते for (गतेः)
११. + विलोमा भवतीति +
१२. कल्पनीया for (कल्पनीयं)
१३. 'म' लुप्त
१४. न्याय्यः for (न्यासः)
१५. विसर्ग लुप्त
१६. व्यासार्द्धेन for (व्यासार्द्ध (ख)
१७. 'दृशी' लुप्त
१८. निष्पत्तिः for निष्पत्ति) (ख)
१९. च कार्यं for (कच) (ख)
२०. एव for (च)
२२. संपासमारभ्य for (संपातमारभ्य)
२४. पंर्यंतं for (पर्यन्त)
२५. + ९४।३० म्नित +

(ख) २. बोधादिनोपलब्धम् for (वेधादिनोपलब्धम्)
४. यः for (य)
६. कालादधिक for (कादधिक)
७. 'प्रकार—द्वितीय' लुप्त
८. वृत्तस्य गतिः for (वृत्तस्यागति)
१०-११. विलोमा भवतीति for (गतेः)
२१. षमत्र for (वमत्र)
२३. ककादि for (कर्कादि)
२५. +९४।३० +

पर्यन्तं कालः साद्ध[1]द्वंकोन्मितः ६२।३[2]० पलब्धः । एत[3]त्कामद्वयेनेदं निश्चितं केन्[4]द्रद्वयं रन्तरं प्रतिवृत्तव्यासार्द्ध[5] चतुर्विं[6]शांशमितस्ति। तत्र सूर्यं[7] मन्दोच्चं सा[8]र्द्धा-पंचा[9]शाधिकराशिद्वयमितं[10] पु २।५।३० पलब्धं[11] मयापि त्रिषट्[12]वेदमिते[13] सिकन्दरीय संन्ने तुलासंपातः असूरमास नवमतारीके सूर्योदयसमये उपलब्धः मेषसंपातस्तु माखूर[14]मास[15] सप्तमतारीके[16] अर्द्धरात्रे उपलब्धः अनेन काल[17]निष्पतिश्च अवरेख[18] सानीत[19] निष्पत्ति[20]तुल्यै[21]वायाता अनेनास्मकमयं[22] निश्चयो जातः सूयोच्चं[23] स्थिरमस्ति ।

(क) १. द्वयंकोम्नितः for (द्वंकोन्मितः)
२. उपलब्धः for (पलब्धः) (ख) ३. कल for (काल)
४. न्द्रद्वययो for (केन्द्रद्वयं) ५. व्यासर्द्धस्य for (व्यासार्द्ध)
६. चतुर्विंशांश for (चतुर्विशांश) (ख)
८. सार्द्धं for (सार्द्धा) १०. मितं for (मित)
११. उपलब्धं for (पलब्धं) १२. + ४६३ +
१४. मासूर for (माखूर) १५. मासस्य for (मास)
१६. + दिनार्द्ध समये उपलब्धः कर्काटिरधिमासूर मासद्वादस तारीके +
१८. अवरख for (अवरेख) (ख) १९. सांनीत for (सानीत)
२०. + काल + २१. निस्पत्तिभ्यां for (निष्पत्ति)
२२. अनेनास्माकमयं for (अनेनास्मकमयं) (ख)
२३. सूर्योच्चं for (सूयोच्चं) (ख)

(ख) १. द्वयंकोन्मितः for (द्वंकोन्मितः)
४. केन्द्रद्रयान्तरं for (केन्द्रद्वयंरंतरं) ५. व्यासार्द्ध for (व्यासार्द्ध)
७. सूर्य for (सूर्यं) ९. पंचांशाधिक for (पचांशाधिक)
१०. मितमु for (मितपु) १३. + ४६३ +
१५. मासे for (मास)
१६. + दिनार्द्ध समये उपलब्धः । कर्कादिरपि मासूरमासद्वादश तारीके +
१७. कालः for (काल)
१९. सागनीत for (सानीत)

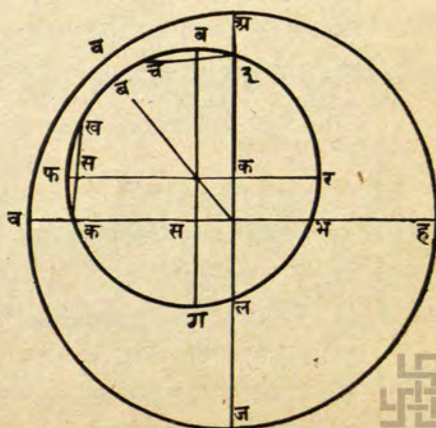

अथैतद्विचारार्थं नवमक्षेत्रम्[1] निरूप्यते

तत्र ह भूकेन्द्रोपरि अवजदं क्रान्तिवृत्तं कार्यं । अचिन्हं मेषसंपातः वचिन्हं कर्कादिः ज[2] चिन्हं तुलासंपातः दचिन्हं मकरादि[3] अजव्यासः मेष-तुलासंपातरूपः[4] वदव्यासः कर्कादि मकरादि गतः[5] कल्प्यः । एवं मेषसंपातात् कर्कादिपर्यन्तं[6] कालोधिकः[7] उपलब्धः सर्वपदेभ्यः तस्मादत्र क्रान्तिवृत्त सन्मुखप्रति-वृत्तचापं[8] पदादधिकं[9] भविष्यति । तस्मात् ह अरेखा हवरेखांतर्गतः[10][11], [12]तस्मात् उ चिन्हं प्रतिवृत्तकेन्द्रं द्वय[13] जात[14] केन्द्रद्वयगत ह उ व व्यासः उ[15] केन्द्रे तकलम प्रति-वृत्तं कल्प्यं[16] । पुनर्उ चिन्हात् नसगे[17]रेखा अजरेखायाः समानांतरा कार्या । पुनः फकररेखा वदरेखायाः समानांतरा कार्या । पुनस्तचिन्हात् तापथ[18]लम्बः नसग-रेखोपरि कार्यं[19] । पुनः कचिन्हात् कसखलं वः फकर[20] रेखोपरि निष्काश्यः । तस्मात्

(क) २. क for (ज)
३. मकरादिः for (मकरादि)
४. गत for (रूपः)
५. श्च for (गतः)
६. ककादि for (कर्कादि)
७. विसर्ग लुप्त
८. व्रत for (वृत्त)
९. यथा ऽऽदधिकं for (पदादधिकं)
१०. + रेखयो +
११. रेखयोरन्तर्गतं for (रेखांतर्गतः)
१२. + भविष्यति +
१३. 'द्वय' लुप्त (ख)
१४. जातं for (जात) (ख)
१५. + कल्पितः + (ख)
१६. कार्यं for (कल्प्यं)
१७. नसग for (नसगे) (ख)
१८. शत for (तापथ)
१९. कार्यः for (कार्यं) (ख)

(ख) १. क्षेत्रे for (क्षेत्रं)
११. रेखांतर्गतं for (रेखांतर्गतः)
१९.तपथ for (तापथ)
२०. फरकर for (फकर)

प्रतिवृत्तस्य तकचापं मेषसंपातमारभ्य कर्काद्दि[1]संपात पर्यंती[2] नवकलाधिक त्रिन-वत्यंशमितमति[3]। ६३।६ पुनः प्रतिवृत्तस्य कलचापं कर्कादि[4]मारभ्य तुलासंपात-पर्यन्तं एकादश कलाधिकैकनवत्यंशमितमस्ति । तकलचापं विंशतिकलाधिक-वेदाष्ट भूमितमस्ति । तस्मात् तनचापं लगचापं भार्द्धांश[5] तकलचापां[6]योरन्तरं[7] विंशतिकलाधिकं चतुरं शमितमस्ति । ततचापं[8] च[9] दश कलाधिकांशद्वयमस्ति । अस्य ज्या ह् सरेखा षोडशकलाधिकांश द्वयमितास्ति[10]। पुनः तनचाप नफ[11] चापैक-पदयोर्योगः[12] तकचापात् शोध्यते[13]। तदा शेषं फकचापं ०।५९ ऊनषष्ठि कलामितं स्यात् । अस्य जा उस[14] रेखा कला[15]द्वयाधिकैका[16] शमितास्ति । तस्मात् उ ह् रेखा २।२६।३० इयं सवरेखाया[17] चतुर्विंशति[18]तम[19] विभागासन्नास्ति[20]। पुनः राप[21] सर[22] उ रेखा उह्[23] रेखा[24] निष्पत्तिः पह्क[25] कोणज्या व्यासार्द्ध निष्पत्तितुल्यास्ति । तस्मात्

(क) १. दि for (द्दि) २. पर्यन्तं for (पर्यंती)
४. ककादि for (कर्काद्दि)
६. चापयो for (चापांयो) ७. रन्तर for (रन्तरं)
६. 'च' लुप्त
११. क for (फ) १२. + रूप +
१३. छोध्यते for (शोध्येते) १४. ऊ for (उ)
१६. द्वयाधिकांशमितास्ति for (द्वयाधिकैकाशमिता)
१७. उव for (सव) १८. श्चतुर्विंशति for (चतुर्विंशति)
१६. 'तम' लुप्त २०. 'वि' 'गा' लुप्त
२१. रपि for (राप) २२. 'र' लुप्त
२३-२४. लुप्त २५. व for (प)

(ख) १. कर्कादि for (कर्काद्दि) २. पर्यंतं for (पर्यंती)
३. मितमस्ति for (मितमति)
५. + १८० + ८. तनचापं for (ततचापं)
१०. + २।१६ + १५. दिका for (कला)
१६. द्वयाधिकैकांशमितास्ति for (द्वयाधिकैद्धाशमितास्ति)
१७. उइयं भव for (इयं सव) २१. पुनरपि for (पुनः राप)
२२. सउरेखा for (सरउरेखा)

वहक कोणज्या २४।५३ एतावत्यस्ति। अस्य चापं २४।३० एतदुच्चकर्कादिकयो[1]रन्तर मस्ति। एतदूननवत्यंशमितं[2] उच्चमेषादिकरो[3]रन्तरमस्ति। तस्मात् लमचापं[4] ८६।५१ एतावन्मितं जातं अस्य काल एक दिनाष्टांशाधिक अष्टाशीति[5]दिनतुल्योस्ति। मतचापं[6] ८८।४९ अस्य कालः ९०।४[7] एका[8] दिनाष्टांशाधिकं[9] भवतिदिनतुल्योस्ति इदमेवास्माकमिष्टम्।

अयं प्रकारः परमफलसाधनेन[10] तलभूयस[11]पर्यन्तं प्राचीनैः कृतोस्ति। नवीनैस्तु अमुं प्रकारं[12] त्यक्त्वा[13] प्रकारान्तरेणानीतमस्ति कुतः मकरकर्कयोः क्रांतेरत्यल्पोपचयात् ज्ञातुमशकयत्वात्[14] तस्मात्[15] पूर्वोक्तकर्कमकरयो[16]श्चिन्हं त्यक्त्वां[17][18] यत्र क्रान्त्यंतरं महद् भवति। तादृशं चिन्हत्रयं गृहीतं तत्र चिन्हं[19] द्वयांतरं[20] षड्राश्यंतरितं[21] यथा[22] भवति। तादृश[23]चिन्हद्वयं ग्राह्यं तृतीयचिन्हं अभिष्टं[24]

(क) १. ककादि for (कर्कादि) ३. मेषादिकयो for (मेषादिकरो)

४. व for (म) ७. ६०।७०।३० for (६०।४)

८. एक for (एका) (ख) ९. शाधिक for (शाधिकं)

१०. सधने for (साधनेव) ११. मयूस for (भूयस)

१२. प्रचारं for (प्रकारं) १३. त्यत्का for (त्यक्त्वा)

१४. शवचत्वात् for (शकयत्वात्) (ख)

१५. लुप्त १६. 'कर्कमकरयो' लुप्त

१७. त्यत्का for (त्यक्त्वां) १८. + चिह्नं +

१९. चिह्न for (चिन्हं)

२०. द्वयोरन्तरं for (द्वयांतरं) २१. षड्स्यंतरितं for (षड्राश्यंतरितं)

२२. 'यथा' लुप्त २३. तादृशं for (तादृश)

२४. चिह्नमभीष्टं for (चिन्हं अभिष्टं)

(ख) २. 'एतदून—रन्तरमस्ति' लुप्त

५. +८८।१८ + ६. + च +

७. ६०।१८ for (६०।४)

९. दिनाष्टांशाधिकनवर्ति for (दिनाष्टांशाधिकं भवति)

११. बतलमयूस for (वतलभूयस)

१७. त्यक्त्वा for (त्यक्त्वां) २४. अभीष्टं for (अभिष्टम्)

ग्राह्यं[1] एतच्चिन्हत्रयज्ञानं मध्यान्होन्नतांशाक्षांशं[2] क्रांत्यांशैः[3] भवति[4]। पुनः चिन्ह त्रयस्यान्तर[5]कालो ज्ञेयः । पुनस्तदन्तरकालात् यथा परमफलज्ञानमुच्चज्ञानं च भवति। तथोच्यते द केन्द्रे अवजप्रतिवृत्तं ह चिन्हं भूकेन्द्रं अवजं चिन्हत्रयं अचिन्ह[6] जचिन्हं षड्राश्यंतरितं कल्पितं पुनरजरेखा संयोजनीया। इयं रेखा ह-चिन्हगता भविष्यति। पुनर्दचिन्हा दृ[7] उ लंबः अजरेखायां संयोज्याः। पुनर्वजः[8] वहद[9]रेखाः संयोज्याः। पुनर्वहजत्रिभुजे हकोण[10] वचिन्हजचिन्हयोः स्पष्टरूपयोरन्तररूपोस्ति। अचिन्हं[11] व चिन्हयोः[12] मध्य[13]गतिरूपं[14] अवचापार्द्ध[15] जकोणस्य प्रमाणमस्ति। एतत्[16] कोणद्वयं ज्ञातमस्ति। तदाव कोणोपि ज्ञातः। व कोणज्या ह कोणज्ययोर्निष्पत्तिः हजवजनिष्पत्तितुल्यास्ति वजपूर्णज्या च ज्ञात[17]मस्ति।

(क) १. + ८ +

२. न्नतांसाक्षाँश for (न्नतांशाक्षांशं) ३. क्रान्त्यंशै for (क्रान्त्यांशैः)

४. भंवति for (भवति) ५. त्रयस्यांतःर for (त्रयस्यांतर)

८. विसर्ग लुप्त (ख) ९. वहदह for (वहद) (ख)

१०. कोणः for (कोण) ११. अचिह्न for (सचिन्हं)

१२. मंध्ये for (मध्य) १३. मध्यम for (मध्य) (ख)

१४. गतिरूप for (गतिरूपं) (ख) १५. चापार्द्धं for (चापार्द्धं)

१७. ज्ञातारित for (ज्ञातमस्ति) (ख)

(ख) २. मध्यान्होन्नतांशाक्षांश for (मध्यान्होन्नतांशाक्षांश)

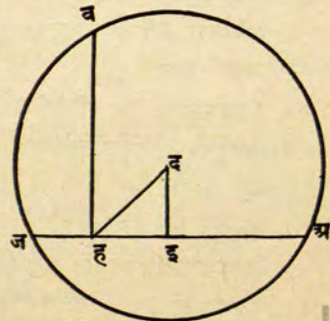
३. क्रान्त्यंशैः for (क्रान्त्याशैः)

६. अचिन्हं for (अचिन्ह)

७. दउ for (द्दउ)

१२. + मध्ये +

१६. 'एतत्—मस्ति' लुप्त

तस्मात्[1] हजमपि[2] ज्ञातमस्ति। पुनः उजं अजचापार्द्धस्य[3] कोटिज्या ज्ञातास्ति। तस्मात् हजमिष्टमपि[4] ज्ञातं अस्मायुस्थानमपि[5] ज्ञातं भविष्यति।

अथ दशम क्षेत्रम्

तत्र परमफलज्ञानं निरूप्यते । तत्र केन्द्रं कृत्वा अवजं प्रतिवृत्तं कार्यं, ह भूकेन्द्रद्व[6]केन्द्रयगत[7] अजव्यासश्च अचिन्हमुच्चं च कल्पितं। पुनर्हवलम्बः अज-व्यासोपरि निष्काश्यः[8] दवरेखा संयोज्या । तत्र षष्टिमितवदानुमानेन हदरेखा व्या[9]सार्द्धद्वयमिता २।३० जाता।

अथ[10] दशम[11] क्षेत्रम्[12], अस्या[13] चापं २।३३ एतत् परमफल[14]वकोणप्रमाणं अदव कोणस्तु त्रयोविंशति[15] नवत्यं[16] शमितोस्ति ९२।२३[17] एतदस्य मंद्र[18] केन्द्रं मन्दस्पष्टस्तु नवतिमितः एवं हि द्वितीयदिशि ज्ञेयम्।

(क) १. तस्मा for (तस्मात्) २. दउ for (हज)
३. + अजचापार्द्धज्यापि विदितास्ति। तस्मात् उह मपि ज्ञातमस्ति पुनउंदं +
४. हद for (हज) (ख) ५. अस्मादुच्चस्थान for (अस्मायुस्थान) (ख)
६. 'द्व' लुप्त ७. केन्द्रद्वयगत for (केन्द्रयगत)
८. निष्कास्यः for (निष्काश्यः)
९. 'व्या' लुप्त १०-११-१२. लुप्त (ख)
१३. अस्याः for (अस्या) (ख) १४. फलं for (फल)
१५. +कलाधिकद्वि+(ख) १६. 'व' लुप्त
१७. संख्याएं लुप्त
१८. मन्दमेकेन्द्रमन्द for (मन्द्रकेन्द्रं मन्द)

(ख) ३. +अज चापार्द्धज्यापि विदित-स्ति। तस्मात् उहमपि ज्ञातमस्ति पुनउंदं+
६. हंभूकेन्द्रं for (हभूकेन्द्र)
७. केन्द्रद्वयगत for (केन्द्रयगत)
९. हदरेखात् for (हदरेखाव्या)

अथैकादशं[1] क्षेत्रम्[2]

तत्र द्वितीयप्रकारो निरूप्यते । अउरेखा उच्चनीचवृत्त व्यासार्द्धरूपा केन्द्र द्वयान्तर[3]तुल्या अदरेखा कक्षावृत्तव्यासार्द्धरूप[4]षष्टिमिता कल्पिता । दउ रेखा भूकेंद्रादुच्चनीचवृत्तपालिलग्ना निष्कासिता । तदा अदउ कोण: परं[5] फलं भविष्यति । हअउ कोणस्तु मन्द्र[6]केन्द्रं भविष्यति । अउद कोणस्तु स्पष्टकेन्द्ररूपो भविष्यति । एतलयाणां[7] प्रमाणानि तान्येवया[8]नि पूर्वं[9]निरूपितानि इदमेवास्मक[10]-मिष्टम् ।

इति चतुर्थ प्रकरणं समाप्तम्

(क) १. अथैकादशम् for (अथैकादशं) २. क्षेत्रं for (क्षेत्रम्)
३. द्वयांतर for (द्वयान्तर) ४. रूपा for (रूप)

५. परम for (परं) (ख) ६. मंद for (मंद्र)
७. एतत्रपाणा for (एतलयाणां) ८. 'नि' लुप्त
९. 'पूर्वं' लुप्त
१०. इदमेवास्माकमिष्टम् for (इदमेवास्मकमिष्टभ्) (ख)

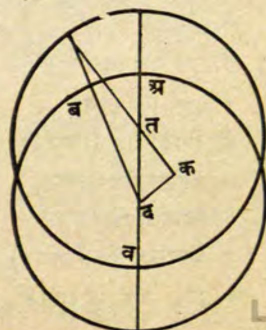
(ख) ९. एतत्रयाणां for (एतलयाणां) १०. पूर्वं for (पूर्वं)

अथ पंचम प्रकरणम्

तत्रेष्टफलसाधनं निरूप्यते। तत्र द्वादशक्षेत्रम्[1], अवजं कक्षावृत्तं[2] दभूकेन्द्रो परिहउव प्रतिवृत्तं तकेन्द्रोपरि केन्द्रद्वयगत हज व्यासः। इष्टमन्द केन्द्रं त्रिश-दशमितं हउचापं च कल्पितं। तत्र उदरेखा उत्तरेखा[3] च संयोज्या, पुनर्उत-रेखा वर्द्धनीया पुनर्द्दचिन्हादकलम्बः[4] उतरेखोपरि कार्यः। तस्मात् तकद त्रिभुजे त कोणः[5] ३० द कोणस्तु तद्दून[6] नवतिः ६० केन्द्रद्वयांतररूप तद भुज-श्चैतत्र[7] यं विदितमस्ति। तस्मात् दक भुजोपि ज्ञातो भविष्यति। स च सपादांश-मितो[8] मितोस्ति[9] १।१५[10] तक भुजोपि ज्ञातोस्ति। सच सषडंशांश[11] द्वयमितोस्ति। २।१० पुनः उकरेखा[12] सषडंशांशद्वि[13] ६२।१०[14] ष्टिमिता भविष्यति। उदरेखा चैकादश [15]कलाधिकद्विषष्टिमिता भविष्यति। ६२।११ पुनर्द्दक उदयोर्निष्पत्ति[16] तथा भवि-ष्यति, यथा उदक त्रिभुजे उ कोणज्या निष्पतिः षष्टिमित दउ भुजेनास्ति। तस्मात् उ कोणज्या[17] १।१२।३० पुनर्उ कोणः १।६। तस्मात् अदवकोण २८।५१।

(क) २. 'द' लुप्त
६. तदून for (तद्दून)
५. कोण for (कोणः)
८. 'मितो' लुप्त (ख)
११. शडंशांश for (सषडंशाश)
१४. संख्या लुप्त
३. 'त्' for (त्त)
४. द्दकलम्बः for (दकलम्बः)
७. चैतत्त्रयं for (चैतत्रयं)
१०. संख्या लुप्त, (ख)
१३. शडंशांश for (सषडंशांश)
१६. +प्रमाण द्वयेन+

(ख) १. द्वादशं for (द्वादश)
६. +१।१५+
१२. उतक for (उक)
१३ शषडंशांश for (सषडंशांश)
१४. "द्विषष्टिमिता – चैकादश" लुप्त।
१५. "कलाधिक" लुप्त
१६. न्निष्पत्तिः for (निष्पत्ति)
१७. २८।५१।३० for (ज्या१।१२।३०)

अथ त्रयोदश क्षेत्रम्

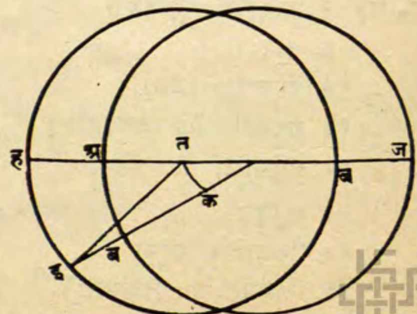
तत्र क्रांतिवृत्तस्य[१] मन्दस्पष्ट चापं अवरूपं ज्ञातमस्ति[२]। तस्मात्[३] चिन्हात् क चिन्होपरि लम्बः कार्यः। तस्मात् तदक त्रिभुजे द कोणस्तदभुजश्च ज्ञातोस्ति तस्मादेतद्वय[४] ज्ञानेन तकभुजो ज्ञातो भविष्यति। अनेन तउ व्यासार्द्धेन च तउक कोणरूपमिष्टं[५] फलं विज्ञातं[६] भविष्यति। अनेन अदवकोणेन च हतउ[७] कोणरूप-मन्द्रकेन्द्रं[८] ज्ञातं भविष्यति। पुनः[९] यदि तउककोणरूपमिष्टं[१०] फलं ज्ञातं स्यात्। अनेन उत व्यासार्द्धेन च तक भुजोपि ज्ञातो भविष्यति। अनेन तदभुजेन च अदव कोणोपि[११] ज्ञातो भविष्यति। अनेन इष्टफलेन च ह त उ कोणो ज्ञातो भविष्यति।

अथ चतुर्दश[१२] क्षेत्रम्

तत्र द्वितीयप्रकारस्[१३]त्वेष्ट[१४]फलं[१५] निरूप्यते। तत्र दचिन्ह भूकेन्द्रोपरि अवजं कक्षावृत्तं पुनः अकेन्द्रोपरि हउ[१६] वतं उच्चनीचवृत्त[१७]केन्द्र द्वयगतहज[१८]व्यासश्च

(क) १. ज्ञानमस्ति for (ज्ञातमस्ति)   २. तस्मात् for (तस्मात्त)
५. मिष्टफलं for (मिष्टं फलं)   ६. 'वि' लुप्त
७. द for (त)   ८. मन्द for (मन्द्र) (ख)
९. 'पुनः' लुप्त   ११. 'पि' लुप्त
१२. चतुर्दशं for (चतुर्दश) (ख)   १३. प्रकारो for (प्रकार)
१४-१५. लुप्त
१७. वृत्तं for (वृत्त)   १८. उ for (ज)

(ख) ३. वृत्त for (वृत्तस्य)
४. दद्वय for (द्वय)
५. मिष्ठः for (मिष्टं)
७. हतउत for (हतउ)
१०. मिष्ट for (मिष्टं)
१३ प्रकारेण for (प्रकार)
१६. हवतं for (हउवतं)

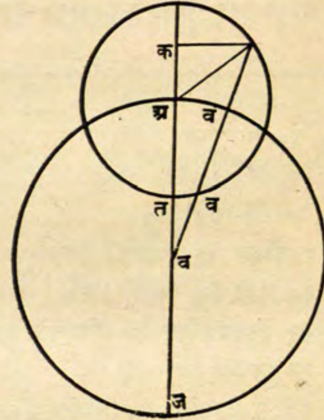
मन्दनीचोच्चवृत्तस्य हउमिष्ट[1] चापं त्रिंशदंश मितं चं कल्पितं। पुन उकलं द्रो[2]हउ[3] रेखोपरि तेयः[4] पुनर्उअरेखा संयोज्या[5] । पुनः अकोण उ कोणयो[6] ज्ञानेन उअ व्यासार्द्धो[7] तउक अ त्रिभुजस्य उक[8] अभुजौ ज्ञातौ भविष्यतः । उकक[9] भुजाभ्यां च उद[10] कर्णो ज्ञातो भविष्यति । अन[11] कर्णेन उक भुजेन च उदक कोणो अव चापं च विदितं स्यात् ।

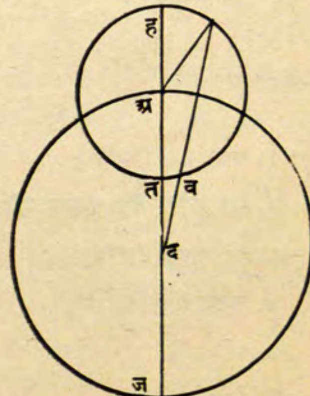
अथ पंचदश[12] क्षत्रम्

तत्र यदि अउद कोणो ज्ञातो भवति । तदा अ चिन्हात् उद रेखायां लम्बो नेयः[13] तस्मात् उ कोण अउ भुजाभ्यां अल भुजोपि ज्ञातः[14] भविष्यति[15] ।

(क) १. मिष्टचापं for (मिष्टं चापं)
२. बो for (द्रो) (ख)
३. ज for (उ)
५. ज्याः for (ज्या)
६. कोणयोः for (कोणयो) (ख)
७. व्यासार्द्धेन for (व्यासार्द्धोत)(ख)
८. +भुज क+(ख)
९. +द+(ख)
१०. क for (उ)
११. अनन for (अन)
१२. पंचदशं for (पंचदश) (ख)
१४. ज्ञातो for (ज्ञातः) (ख)
१५. +अनेन अदभुजेन च अदवकोणो ज्ञातो भविष्यति+(ख)

(ख) ४. नेयः for (तेयः)
११. अनेन for (अन)
१३. न्नेयः for (नेयः)

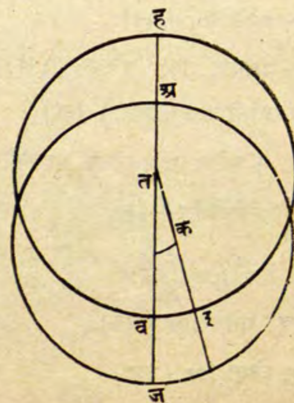
अथ च अ[1]दवं कोण अउव कोणाभ्यां ह[2]अउ को[3]णः हउचापे ज्ञाते भविष्यतः। पुनरपि यदि अवचापं ज्ञातं स्यात् । तदा तेन अ[4]दभुजेन च अलभुजो ज्ञातो भव[5]ति । पुनः अनेन उअ भुजेन च[6] अ उद [7]वकोणस्य हअउ कोणस्य च ज्ञानं स्यात् ।

अथ षोडष[8] क्षेत्रम्

प्र[9]थमं प्रकारेण निरूप्यते । यदि इष्टं[10] चापं प्रतिवृत्तस्य नीचादिमारभ्य स्यात् । तदास्मिन् प्रकरणे प्र[11]थमं क्षेत्रं करणीयं उवमिष्ट चापं वि[12]शदं शमितं कार्यं। तदा दकल[13]म्बः उ[14]तरेखायां प[15]तिश्यति । पुनः पूर्वोक्तप्रकारेण दकल[16]म्बः सपादांश १।१५ मितो भविष्यति । तक रेखा च २।१० कउ शे[17]षः ५७।५० उदरेखा च ५७।५१ मन्दफलज्या १।१७ मन्दफलं १।१४ मन्द स्पष्ट वज चापं अं[18] ३१।१४ ।

(क) २. 'अ' लुप्त — ३. विसर्ग लुप्त
४. अ for (आ) — ५. भविष्यति for (भवति)
७. 'द' लुप्त (ख)
८. षोडशं for (षोडष) (ख) — ९. प्रथम for (प्रथमं)
१०. इष्ट for (इष्टं) (ख) — ११. प्रथम for (प्रथमं) (ख)
१२. त्रिशदंशमितं for (विशदंशमितं)
१३. त for (ड) — १४. द for (त)
१५. प निष्पत्तिः for (पतिश्यति)
१६. विसर्ग लुप्त
१७. शेषं for (शेषः)
१८. 'अं' लुप्त

(ख) १. अदब for (अदव)
४. अद भुजेन for (आद भुजेन)
६. 'च' लुप्त
७. अउब for (अउदब)
१५. पतिस्यति for (पतिश्यति)

अथ सप्तदशं क्षेत्रम्

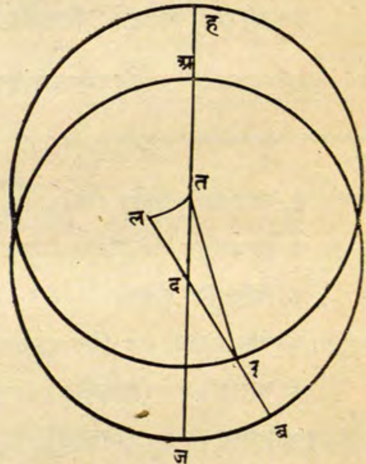
तत्र मन्दस्पष्टं[1] वजचापं[2] ज्ञातं स्यात्[3]। तदा प्रथमक्षेत्रं कार्यं पुनर्वदरेखा वर्द्धनीया। तच्चिन्हात्तललम्बो वदरेखायां संयोज्यः। अस्माल्लंबात् मन्दफलं मन्द केन्द्र[4]पूर्वोक्तप्रकारेण विदितं स्यात्।

अथाऽष्टादशैकोनविंशति क्षेत्रे

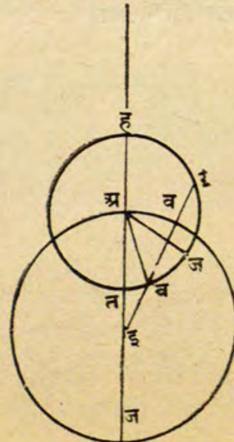
निरूप्यते[5] द्वितीयप्रकारेण। तत्र तृतीयचतुर्थक्षेत्रे च[6] अवल[7] क'ष्ट वत-मिष्ट चापं फलनीयं[8]। एतत् चापं वअत कोणप्रमाणं प्रथमक्षेत्रे द्विती यक्षेत्रे च अवलकोणप्रमाणरूपमस्ति। पुनर्वकलम्ब अदरेखायां[9] प्रथमक्षेत्रे अललम्बस्तु द्वितीयक्षेत्रे दवरेखायां साद्धयः[10]। तत्र पूर्वोक्तप्रकारेण शेषकोणज्ञानं कार्यं। एवं मन्द फलज्ञाने मन्दकेन्द्र[11]मन्दस्पष्टस्य च ज्ञानं कार्यं इदमेवास्मकमिष्टम्[12]।

(क) १. 'मन्द स्पष्टं' लुप्त
२. +मन्द स्पष्टं+
३. अस्ति for (स्यात्)
६-७. 'च' लुप्त 'अवल' लुप्त (ख)
८. कल्पनीयं for (फलनीयं) (ख)
९. अदखायां for (अदरेखायां)
१०. याध्यः for (साद्धयः)
११. केन्द्रस्य for (केन्द्र)
१२. इदमेवास्माकमिष्टम् for (इद-मेवास्मकमिष्टम्) (ख)

(ख) ४. केन्द्रं for (केन्द्र)
५. निरूप्येते for (निरूप्यते)
१०. साद्धयः for (साद्धयः)

अथ षष्ट[1] प्रकरण

तत्र मन्दफलसारणी साधनं निरूप्यते । तत्र मया[2] मन्दकेन्द्रचापानामुपरि उच्चदिशि षडंशांतरप्रमाणेन नीचदिशि अंशत्रयांतरप्रमाणेन मन्दफलं निष्का[3]-शितमस्ति । यतो नीचदिशि मन्दफलांतरमधिकमस्ति । उच्चदिक्[4] ।

अथ[5] चपे[6] समंशानामन्दफल[7]साम्यमस्ति ते तदधोलिखिताः सन्ति ।

इति षष्टं प्रकरणं समाप्तम्

अथ सप्तम प्रकरणम्

तत्र सारणी[8] कोष्टका[9] लिख्यंते[10] ।

इति सप्तम प्रकरणं समाप्तम्

(क) १. षष्ट for (षष्टं) (ख) २. +मन्दफलस्य+ (ख)
३. निष्कासित for (निष्काशित)
४. दिशि for (दिक्) ५. +स्वल्पांतरितमस्ति+
६. येषा मंशानां for (पेस मंशाना)
८. सारिणी for (सारणी) ९. कोष्ठका for (कोष्टका)
१०. लिख्यप्यंते for (लिख्यंते)

(ख) ७. फलं for (फल)

क

सूर्य मन्दफल सारणी

मन्द केन्द्राशाः	मन्दकेन्द्राशाः	अशाद्यं फलम्	मन्द केन्द्रशाः	मन्दकेन्द्रशाः	अशाद्य फलम्
६	३५४	०।१४	१२०	२४०	।६
१३	३४८	०।२८	१२३	२३७	२।२
१८	३४२	०।४२	१२६	२३४	१।५८
२४	३३६	०।५६	१२९	२३१	।५४
३०	३।३०	१।५९	१३२	२२८	।५९
३६	३।२४	१।२१	१३५	२२५	।४४
४२	३१८	१।३३	१३८	२२२	।२९
४८	३१२	१।४३	१४१	२१९	।३३
५४	३०६	१।५३	१४४	२१६	।२७
६०	३००	२।१	१४७	२१३	।२१
६६	२९४	।८	१५०	२१०	।१४
७२	२८८	।१४	१५३	२०७	।७
७८	२८२	।१८	१५६	२०४	१।०
८४	२७६	।२१	१५९	२०१	०।१३
९०	२७०	।२३	१६२	१९८	०।४६
९३	२६७	।२३	१६५	१९५	।३९
९६	२६४	।२३	१६८	१९२	।३२
९९	२६१	।२२	१७१	१८९	।२७
१०२	२५८	।२०	१७४	१८६	।१६
१०५	२५५	।२०	१७७	१८३	।८
१०८	२५२	।१८	१८०	१८०	०।०
१११	२४९	।१६			
११४	२४६	।१३			
११७	२४३	।१०			

ख

सूर्य मन्दफल सारणी

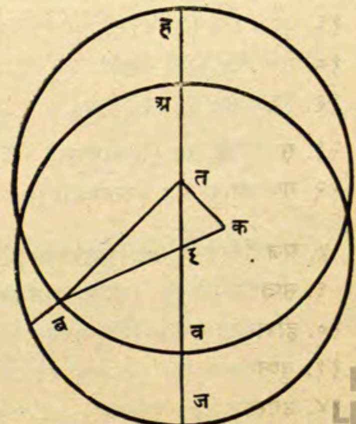
मन्द केन्द्रचापानि फलमृणां	मन्द केन्द्रचापानि फलंधवं	मन्दफलानि	मन्द केन्द्रचापानि फलमृण	मन्द केन्द्रचापानि फलंधवं	मन्दफलानि
६	३५४	०|१४	१२०	२४०	२|६
१२	३४८	०|२८	१२३	२३७	२|२
१८	३४२	०|४२	१२६	२३४	१|५८
२४	३३६	०|५६	१२९	२३१	१|५४
३०	३३०	१|९	१३२	२२८	१|४९
३६	३२४	१|२१	१३५	२२५	१|४४
४२	३१८	१|३३	१३६	२२२	१|३९
४८	३१२	१|४३	१४१	२१९	१|३३
५४	३०६	१|५३	१४४	२१६	१|२७
६०	३००	२|१	१४७	२१३	१|२१
६६	२९४	२|८	१५०	२१०	१|१४
७२	२८८	२|१४	१५३	२०७	१|७
७८	२८२	२|१८	१५६	२०४	१|०
८४	२७६	२|२१	१५९	२०१	०|५३
९०	२७०	२|२३	१६२	१९८	०|४६
९३	२६७	२|२३	१६५	१९५	०|३९
९६	२६४	२|२३	१६८	१९२	०|३२
९९	२६१	२|२२	१७१	१८९	०|२४
१०२	२५८	२|२१	१७४	१८६	०|१६
१०५	२५५	२|२०	१७७	१८३	०|८
१०८	२५२	२|१८	१८०	१८०	०|०
१११	२४९	२|१६			
११४	२४६	२|१३			
११७	२४३	२|१०			

अथाष्टमं[१] प्रकरणम्

तत्र मध्यमखज्ञान[२] लक्षेप[३]ध्रुव[४]कयोर्ज्ञानं[५] च[६] निरूप्यते । तत्र वुस्त्वन[७]स्सर[८]-संज्ञिकस्य[९][१०] प्रथम सन्ना[११] ध्रुवा[१२] स्थापिताः । कुतः यस्मात् वुनष्मनस्सरस्य[१३] राज्यसमये वेधाः उपलब्धाः । तत्र विंशतितमं क्षेत्रे[१४] मध्यमसाधनाय प्रदर्शते[१५] । तत्र कक्षावृत्तं प्रतिवृत्तं[१६] उच्चनीचव्यासश्च निष्कासनीयं[१७] व चिन्हं तुलां[१८] सम्पातस्थानं कल्प्यं[१९], पुनर्वंदरेखा उतरेखा च संयोज्या, पुनस्त[२१]कलम्बो निष्काश्यः[२२] । तत्र वजचापं तदके[२३]

(क) १. अथाष्टम for (अथाष्टमं)
२. मध्यम ज्ञानं for (मध्यम खज्ञानि)
३. लक्षेपै for (लक्षेप) ४. असिलेव for (ध्रुव)
५. सतृज्ञानं for (योर्ज्ञानं) ६. 'च' लुप्त
७. बुररजन for (वुस्त्वन) ८. नसर for (नस्सर)
९. संज्ञक for (संज्ञिकस्य) १०. सर for (स्य)
११. सत्रात् for (सन्ना) १२. क्षेपाः for (ध्रुवा)
१३. बुरव्तमपानस्सरस्य for (वुनष्मनस्सरस्य)
१४. क्षेत्र for (क्षेत्रे (ख) १६. व्रतं for (वृत्तं)
१७. निष्कासनीयः for (निष्कासनीयं) (ख)
१८. तुला for (तुलां) (ख) १९. कल्पं for (कल्प्यं)
२१. तु for (त)
२२. निष्कास्यः for (निष्काश्यः)
२३. तदेक for (तदके)
(ख) ३. ज्ञानक्षेप for (खज्ञानिलक्षेप)
७. बुरव्तनस्सर for (वुस्त्वनस्सर)
११. प्रथसन्नात् for (प्रथम सन्ना)
१२. ध्रुवाः for (ध्रुवा)
१३. वुष्तनस्सरस्य for (वुनष्मनस्सरस्य)
१५. प्रदश्यंते for (प्रदर्शते)
२३. तदक for (तदके)

कोणोपि[1] ६५।३० तक भुज २।१६।३०[2] तउककोणः २।१० । तस्मात् उतव कोणो[3] उव चापमपि[4] ६३।२० हुउ चापं ११६।४० एतत्तुलासम्पातस्य मन्दकेन्द्रमस्ति ।

अथ मया अजर्यानुस्सप्तम[5]दशमिते[6] सन्ने[7] असुर[8]संज्ञमासे सप्तमतारीके दिना[9]र्धात् गतहारासुरवेधः[10] सम्यक्तया कृतोस्ति ।

अथ बुष्मनस्सर[11]संनात् सिकन्दरं[12] संनपर्यन्तं वर्षगणः ४।२४[13] सिकन्दर सन्नात् कग्रस्तस[14] संन पर्यन्तं गतावगणः[15] २९४[16] अस्य संन्नान्ममवेधसमयंन्न[17] पर्यन्तं[18] गताब्दाः १९२[19] एवं बुष्मनस्सर[20] संन्नाम[21] मम वेधसमयसन्नपर्यन्तं गताब्दादि[22]

(क) १. कोण प्रमाण मस्ति for (कोणोपि)
२. २।१६।३४ for (२।१६।३०) ३. कोणरूप for (कोणो)
४. +ज्ञातं+
५. अजरियानूसस्य for (अजर्यानुस्सप्तम)
६. 'म' लुप्त ७. +१४+
८. असूर for (असुर) (ख) ९. दिनार्द्धात् for (दिनार्धात्)
१०. होरा for (हारा)
११. बुरव्तनस्सर for (बुष्मनस्सर) १३. ४२४ for (४।२४) (ख)
१४. अवरस्तस for (कग्रस्तस)
१५. गताब्दगणः for (गतावगणः) (ख)
१६. ३९४ for (२९४) १७. समय for (समयं) (ख)
१८. सन्न for (न्न) (ख)
१९. १९१ for (१९२) (ख) २०. बुरव्तनस्सर for (बुष्मनस्सर)
२१. सन्नान्मम for (संन्नाममम) (ख)
२२ गताब्दादिः for (गताब्दादि)

(ख) ५. अजर्यानूस्सस्य for (अजर्यानुस्)
६. सप्तदशमिते for (सप्तम दशमिते)
१०. होरासुरवेधः for (हारासुरवेधः)
११. बुष्तनस्सर for (बुष्मनस्सर) १२. सिकन्दर for (सिकन्दर)
१४. उगस्तस for (कग्रस्तस) १६. १९१२९४ for (२९४)
२०. बुष्तनस्सर for (बुष्मनस्सर)

८८९ दि ६६ होरा २ एतावन्मितकाले भगणांविना रवेर्मध्यमा गति[1] २११।२५ हंशाद्या[2] इयमेतेष्वशेषु[3] ११६।४० शोधिता सती[4] शेषं २६५।१५ एतन्मितमन्दकेन्द्रवुस्त्वनस्स[5] सन्नप्रथमदिनमध्यान्हसमये जातं तद्दिन एव मध्यान्हें मध्यमोऽर्क: ११।००।४५[6]।

अथ बुखनस्सर[7] सन्नादेयज्दिजर्दी[8] सन्नादिपर्यंत[9] मध्यमागति:[10] सूर्यस्य ११३-।२६ इयं वुस्क्नस्सर[11] सुमय[12]मंद[13]केन्द्रयुता जातांशदि[14] १८।४१ मध्यमश्च २।२४।११।० एतच्चमध्यादि जन्दजर्दीद[15] प्रथमतारीकस्य मध्यान्हे जातं।

(क) १. +भगणादिमध्यगतौ भगणान् विशोध्येयं लिखितास्ति+
- २. रंशाद्या for (हंशाद्या) (ख)
- ३. इयमेतेष्वंशेषु for (इयमेतेष्वशेषु) (ख)
- ४. शती for (सती)
- ५. वुरवतनस्सर for (वुस्त्वनस्स)
- ६. ११।००।५५ for (११।००।४५)
- ९. पर्यंतं for (पर्यंत) (ख)
- ७. वुत्खनस्स for (बुखनस्सर)
- ८. जदिय for (जर्दी)
- १. वुरत्वनर for (वुस्क्नस्सर)
- १२. समय for (सुमय) (ख)
- १३. मन्द for (मंद) (ख)
- १४. जातांशादि for (ज्ञातांशदि) (ख)
- ५. यज्द for (जन्द) (ख)
- १५. जर्दी for (जर्दीद) (ख)

(ख) १. गति: for (गति)
- ७. वुष्तनस्सर for (वुस्त्वनस्सर)
- ४. वुष्तनस्सर for (बुखनस्सर)
- १०. मध्यमगति: for (मध्यमागत्ति)
- १. वुष्तनस्सर for (वुस्क्नस्सर)

अथ नवम प्रकरणम्

तत्र सारिण्या[1] स्पष्टसाधनक्रियोच्यते। तत्र वुस्कृत्[2] नस्सरस्य प्रथमतारी-कमारभ्य स्वेष्टकालपर्यन्तं यावंति वर्षमासदिनानि[3] यातानि तेषां[4] मध्यगतिः कोष्टकेभ्यो आनीय[5] ध्रुवकेषु[6] संयोज्य स्वीयेष्ट दिवसोज[7]मन्दकेन्द्रध्रुवो भवति। पुनरस्मिन्[8] मन्दकेंद्रात् फलमानीय मेषादा[9]वस्मिन् ऋणं[10] तुलादौ धनं कार्यं। तदा स्पष्टमन्दकेन्द्र[11] स्यात्। तस्मिन् उच्चे[12] योजिते स्पष्टो भवति।

इति नवम प्रकरणं समाप्तम्

(क) १. सारिण्याः for (सारिण्या)

२. वुस्खनस्सस्य for (वुस्कृत् नस्सरस्य)

३. दिनादीनि for (दिनानि) ४. +भवन्ति+

५. आनीयतेषु for (आनीय ध्रुवकेषु)

६. 'षु' लुप्त

८. रस्मान् for (रस्मन्) (ख) ९. मेखादा for (मेषादा)

११. केन्द्रं for (केन्द्र) १२. उच्चे for (उच्चे)

(ख) २. वुस्तनस्सरस्य for (वुस्कृत्नस्सरस्य)

७. दिवसजो for (दिवसोज) १०. "ऋणं—तस्मिन्" लुप्त

अथ दशम प्रकरणम्

तत्र स्पष्टमध्यमदिनयोरन्तरसाधनं[1] विधीयते। तत्र कोष्टकेषु यागतपः[2] लिखितास्ता[3] एकरूप[4] दिनप्रमानेन[5] मध्यमदिनार्द्ध[6]पर्यंत[7]कालांतरेण लिखिताः। तच्चैकरूपदिनं[8] मध्यमसंज्ञकं ज्ञेयं, स्पष्टदिनप्रमाणेन गतयः समाना[9] न भवन्ति। कुतः, यतः एकस्मात्प्रदेशात् याम्योत्तर[10]वृत्ता[11] क्षितिजवृत्ता[12] सूर्यश्चलित्वा यावता कालेन तं प्रदेशं आयाति, स कालो दिनसंज्ञो ज्ञेयः। स च कालः रविगति[13]सुयुतः[14] मभ्रमरूपोस्ति[15]। मध्यमगतितुल्या[16] सुयुतो भभ्रमः[17] मध्यमदिनसंज्ञिको भवति[18]। तयोरन्तरं द्विविधं भवति। एकं मध्यस्पष्टगत्यंसर[19]रूपं द्वितीयं राश्युदय[20]भेदजनितं इदमन्तरद्वयमेकमस्मिन् दिने स्वल्पं भवति[21]। महता कालेन महत्तरं भवति।

(क) १. अहोरात्रस्यांतर for (दिनयोरन्तर)
२. या गतयः for (यागतपः) (ख)
३. 'स्ता' लुप्त
४. एव for (एकरूप)
५. प्रमाणेन for (प्रमानेन) (ख)
६. दिनार्द्ध for (दिनार्द्ध)
७. पर्यंतं for (पर्यंत)
८. तच्चिक for (तच्चैक)
११. वृत्तात् for (वृत्ता)
१२. वृत्ताद्वा for (वृत्ता) (ख)
१३. +तुल्या+
१४. +६०१०+
१५. भभ्रमरूपोस्ति for (मभ्रमरूपोस्ति) (ख)
१६. तुल्याः ३६४।५६८ for (तुल्या)
१७. +श्चेन्+
१८. एवं स्पष्टगत्युत्पन्न विंशुवांशयुतो भभ्रमः स्पष्टदिनसंज्ञको भवति+
१९. तर for (सर) (ख)
२०. रास्यदय भेदजनितं for (राश्युदय भेदजनितं)
२१. महति for (भवति)

(ख) ६. दिनार्द्धादिनार्द्ध for (दिनार्द्ध)
९. समा न for (समाना न)
१०. "याम्योत्तर" लुप्त
१३. रविगतिजनितासु युतः for (रविगतिसुयुतः)
१८. +एवं स्पष्टगत्युत्पन्नासु युतः भभ्रमः स्पष्टदिनसंज्ञको भवति+

अथ[1] प्राप्ति[2]वृत्तं प्रांगी[3]कारेणोक्त[4]प्रकारेण उच्चदिशि मध्यमपदं स्पष्ट-पदात् परमफलतुल्यमधिकं भवति। नीचदिशि च मध्यमपद[5]द्वयं स्पष्टपदद्वयात् द्विगुणपरमफलतुल्यं न्यूनं भवति। एवमुच्चदिशि मध्यमपदद्वयस्याधिक्यं नीच-दिश्[6]युत्पन्नमध्यमपदद्वयाच्च[7]तु र्गुणितपरमफ[8]लतुल्यं भवति। एतदेव प्रथमांतस्य[9] परमत्वं[10]।

अथ द्वितीयांतरविचारः

यद्यु[11]दयादुदयपर्यंतमथवास्तादस्तपर्यंत निरक्षक्षितिजातिरिक्तं दिनं गृह्यते। तदा तत्र क्रांतिवृत्तस्य[12] पदं आयन[13]वृत्त[14] संसक्तं[15] मकरादिस्व[16]कालांशेभ्यः अधिकं[17] भवति। कर्कादि[18] तुलादि वा[19] परं[20] च स्वकालांशेभ्य परमचरकालतुल्यं प्रत्येक-

---

(क) १-२-३. लुप्त ४. पूर्वोक्त for (प्रांगीकारेणक्त)

५. +म पदं स्पष्टपदात् परमफलतुल्यं न्यूनं भवति। तस्मात् उच्चदिशि मध्यम-पदद्वयं स्पष्टपदद्वयात् द्विगुणपरमफलतुल्यमधिकं भवति। नीच दिशि च मध्य+

६. दिस्युत्पन्न for (दिश्युत्पन्न)

७. द्वयात् चतुर्गुणित for (द्वयाच्चर्गुणित)

८. 'फल' लुप्त

९. प्रथमांतरस्य for (प्रथमांतस्य) (ख)

१०. च for (त्वं) ११. य for (दय)

१२. व्रतस्य for (वृत्तस्य) १३. अयन for (आयन)

१४. वृत्त for (वृत्तं) (ख) १६. +मेखादि वा+

१७. +परमचर कालांश तुल्यं+

१८. कर्क तुलादि for (कर्कादि तुलादि)

१९. 'वा' लुप्त २०. पदं for (परं)

(ख) १-२. प्रतिवृत्त for (प्राप्तिवृत्त)

३. भंगी प्रकारेण for (प्रांगीकारेण)

४. प्रथमोक्त for (क्त)

५. +मध्यमपदं स्पष्टपदात् परमफलतुल्यं न्यूनं भवति। तस्मात् उच्चदिशि मध्यम पदद्वयं स्पष्टपदद्वयात् द्विगुणपरमफलतुल्यमधिकं भवति। नीचदिशि च+

१६. +मेषादि वा+ १७. "अधिकं—स्वकालांशेभ्यः" लुप्त

१५. संसक्तं for (संसक्त)

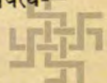
मूनं भवति। नि[1]रक्षादक्षि[2]णतः वैप[3]रीत्येन भवति। तस्मात् यस्य क्रांतिवृत्तार्द्धस्य मध्ये सम्पातोस्तिस्तत्का[4]लांशस्याधिक्यमा[5]र्द्धांशेभ्यः द्विगुणपरमचरकालतुल्यमस्ति। अयं द्विगुणचरकालः स्वकीयपरमदिनस्य निरक्षादिनादधि[6]कं रूपोस्ति।

अथ तस्यैव कालांशस्याधिक्यं द्वितीया[7]र्द्धं कालांशेभ्यः चतुर्गुणपरमचरकालतुल्यमस्ति। अयं चतुर्गुणितपरमचरकालः स्वकीयपरमदि[8]नस्य निरक्ष[9]दिना[10]दधि[11]कं रूपो[12]स्ति।

अथ[13] तस्यै[14] परमाल्यदिना[15]योत्तरमस्ति। य[16] दिनं मध्यान्हात् गृह्यते, तदा द्वितीयांतरस्ये दृग्विचारो भवति[17]। तत्र यस्य पदस्य मध्ये सम्पात[18]स्त क्रांतिवृत्त[19]स्य दं ख[20] विशुवांशेभ्यः सार्द्धचतुरं शासन्नाधि[21]क भवति। यस्य[22] पदस्य च मध्ये कर्क-

(क) १. सिरक्षा for (निरक्षा) २. दक्षणतः (दक्षिणतः)
३. वैपरीव्येन for (वैपरीत्येन)
४. कालांशश्याधिक्यं for (कालांशस्याधिक्य) (ख)
५. भार्द्धांशेभ्यः १८० for (मार्द्धांशेभ्यः)
६. दधिक for (दधिकं) ७. द्रितीयार्द्ध for (द्वितीयार्द्ध)
८. दिनस्व for (दिनस्य) (ख) ९-१०-११-१२-१३-१४. लुप्त (ख)
१५. दिनयोरन्तर for (दिनायोत्तर)
१६. यदि दिनं for (य दिनं) (ख)
१७. +तद्यथा+
१८. तत् for (त) (ख) १९. व्रतस्य for (वृत्तस्य)
२०. स्वविषुवांशेभ्यः for (खविशुवांशेभ्यः) (ख)
२१. धिकं for (धिक) (ख) २२. अस्य for (यस्य)

(ख) २. द्क्षिणतः for (दक्षिणतः)
६. निरक्षदिनादधिक for (निरक्षादिनादधिकं)
७. वि० द्वितीया (तुलासम्पातयुतार्द्धसम्बन्धिनः) र्द्धकालांशेभ्यः। (तस्यैवेत्यस्यार्थः)
१५. दिनायोरन्तर for (दिनायोत्तर)

मकरौ भवतः, तत्पदं स्वविषुवांशेभ्यः सार्द्धचतुरंशै[1] न्यूनं[2] भवति । तस्मात्[3] विषुवांशयोरन्तरं तस्मादन्तरात्[4] द्विगुणितं[5] भवति । तस्मात् एवं कथितांतरद्वयेन मध्यमस्पष्टसावनयोरन्तरं भुजांतरो दयांतरसंज्ञं स्यात् ।

अथ चास्माभिः दिनादिर्मध्यान्हान्निरूपितः[6] नोदयात् यतः[7] क्षितिजांनामांतरं[8] अक्षांशवसात्[9] प्रतिदेशे भिन्नं भिन्नमस्ति । एवं यथा यथाक्षांशा अधिका भवन्ति, तथा[10] तथा चरांतरमप्यधिकं भवति । मध्याह्नादिन[11]प्रारम्भगृहणे[12] सर्वक्षितिजेष्वेकरसमस्ति[13] । अयास्माभिरूच्चं[14] मिथुनराशा[15]वुपलक्षित[16] । तस्मात् स्पष्टदिनस्य[17] न्यूनत्वं मध्यदिनापेक्षया[18] प्रथमो[19] क्रीतरानुसारेण मीनादेः कन्यांतपर्यंतं भवति । तस्यैव स्पट दिनस्याधिक्य मध्यं[20] दिनापेक्षया द्वियार्द्धे[21]स्ति । एतदन्तरद्वयं मिथः

(क) १. चतुरंशासन्नं for (चतुरंशै) २. न्यूनं for (न्यूनं)
३. तस्मात् द्वयो for (तस्मात्)
४. एतस्मादंतरात् for (तस्मादंतरात्) (ख)
६. निरूपितः for (न्निरूपितः)
७-८. यदस्तंत्रांतरं for (यतः क्षितिजां नामांतरं)
९. वशात् for (वसात्) (ख) १०. 'तथा' लुप्त
११. द्दिन for (दिन) (ख) १२. ग्रहणे for (गृहणे)
१३. रूप for (रस) (ख) १५. राश्या for (राशा)
१६. लक्षितं for (लक्षित) (ख) १८. प्रेक्षया for (पेक्षया)
१९. प्रथमोक्तां for (प्रथमोक्री—) (ख)
२०. मध्य for (मध्यं) (ख) २१. द्वितीयार्द्ध for (द्वियार्द्धे)

(ख) ३. द्वयोर्विषु for (विषु)
५. 'द्वि' लुप्त
८. क्षितिजानामन्तरं for (क्षितिजांनामांतरं)
१४. अथास्माभि for (अयास्माभि)
१७. +दिनस्याधिक्यं मध्य+
२१. द्वितीयार्द्धेस्ति for (द्वियार्द्धेस्ति)

संयोज्यते । तदा मीनादे[1]र्वृ[2]षमध्यपर्यन्तं प्रोक्तप्रकारद्वयेन न्यूनं भवति[3]। पुन र्वृ[4]ष-मध्यात् सिंहमध्यपर्यन्तं प्रथमप्रकारेण[5] वृद्धि[6]र्भवति । पुनः[7] सिंहार्द्धात् क[8]न्यादि-पर्यन्तं प्रकारद्वयेनापि न्यूनमस्ति । पुनः कन्यादेः प्रथमप्रकारेणाधिकं भवति[9]। द्वितीयप्रकारेण न्यूनं स्यात्, यावत् द्वयं समानं भवति । सा समता तुलांते[10] भवति । पुनरितो वृद्धिर्भवति । वृश्चिकादेः कुंभमध्यपर्यंतं प्रकारद्वयेनाप्याधिक्यं भवति । पुनस्ततः[11] द्वितीयप्रकारेण न्यूनता भवति । तस्मादनेन विचारे[12] [13]तत्रैक[14]खण्डं तादृ-मस्ति[15] । यत्र प्रकारद्वयेन न्यूनतैव भवति, तत् खण्डं[16] कुंभ[17]मध्यात् तुलांतपर्यंत-मस्ति, द्वितीये चाधिक्यं भवति । तत्[18] खण्डे[19] वृश्चिकादेः कुंभमध्यपर्यन्तमस्ति । तत्र प्रत्येकखण्डे परमन्तरं प्रथमप्रकारेण एतादृशं[20] ३।४०[21] भवति । द्वितीयप्रका-

---

(क) २. वृष for (वृंष) ३. भवन्ति for (भवति)
४. वृष for (वृंष)
५. प्रकारेणापचितं for (प्रकारेण वृद्धि)
६. भवति for (र्भवति)
७. +द्वितीय प्रकारेण वर्धिष्णुर्भवति+
८. कमादि for (कन्यादि) ९. भवती for (भवति)
१०. तुल्यांते for (तुलांते)
११. पुनः स्ततः for (पुनस्ततः) १२. विचारेण for (विचारे) (ख)
१३. +खण्डद्वय मुत्पन्नं क्रान्तिवृत्तस्य+
१४. तत्रेक for (तत्रैक) १५. मस्तिः for (मस्ति)
१६. खंड for (खंडं) १७. कुंभ for (कुभ) (ख)
१८-१९. तत् खण्डं for (तत्खण्डे)
२०. एतादृश for (एतादृशं)

(ख) १. मीनादि for (मीनादे)
५. +अपचितं द्वितीय प्रकारेण+
१३. +खण्डद्वयमुत्पन्न क्रांतिवृत्तस्य+
१९. खंडं for (खंडे) २१. +अं+

रेणैतन्मितं ४।४० भवति । [1]ततः कुंभमध्यात् तुलांत[2]पर्यंतं पंच पंचने[3]त्रा २५५ [4]शा भवन्ति विषुवांशाश्च २५०।१६ उभयो[5]रन्तरं ४।४१ अस्मिन् खण्डे मध्यमोर्कः २५८।४२ । अस्य [6]स्पष्टस्य चांतरं ३।४२ पुन[7]र्वृश्चिकादे कुंभमध्यपर्यंतमंशाः १०५ विषुवांशाश्च १०९।४१ उभयोरन्तरं ४।४१ । [8]अस्य खण्डस्य [9]मध्यमोर्कः १०१।१८ [10]स्प[11]ष्टांतरं च ३।४२ । तस्माद[12]धिक दिनानां मध्यदिनापेक्षया [13]परममन्तरं [14]न्यून [15]दिनानां [16]च [17]८।३२ एतच्च अर्द्धं होरातुल्यं [18]होराष्टादशाशा[19]धिक[20]दिनानां [21]न्यूना [22]प्रक्षयाधिक्यं एत[23]द्विगुणं तुल्यं [24]भवति [25]। एतदंतरत्यागेन सूर्यस्य भौमादि [26]च स्वल्पमन्तरं पतति परं च चन्द्रे बह्वंतरं [27]षड्विंशत्कला पर्यंतं पतति ।

(क) १. २. कुन्तः for (ततः)

२. पंयंतं for (पर्यंतं) ३. नेत्रः for (नेत्रा)

४. तुल्यांशा for (शा) ५. अंतरं for (रन्तरं)

६. स्पष्टः २५५ स्य चांतरं for (स्पष्टस्य चांतरं)

७. वृंश्चिकादेः for (वृंश्चिकादे) (ख)

८. अत्र for (अस्य) ९. लुप्त

१०. +स्पष्टः १०।५।०+ ११. उभयोरन्तरं for (स्पष्टांतरं)

१२. दधिकं for (दधिक) १३. +न्यूनाधिक्यं+

१४-१५-१६. लुप्त १८. होरो for (होरा)

१९. धिकं for (धिक) २०. +जातं पुनरधिक+ (ख)

२१. +न्यूनदिनापेक्षया+ १२. 'प्रक्षया' लुप्त

२३. गुण for (गुणं) २४. भविष्यति for (भवति)

२५. +१ई ४ई+ २६. +ग्रहाणां+(ख)

(ख) ३. नेत्रां for (नेत्रा)

१७. ८।२३ for (८।३२)

१९. दशांशाधिकं for (दशाशाधिक)

२१. न्यूनदिनापेक्षयाधिक्यं for (न्यूनाप्रक्षयाधिक्यं)

२३. एतद्द्विगुणतुल्यं for (एतद्विगुणंतुल्यं)

२७. षट्त्रिंशत्कला for (षड्विंशत्कला)

अथ स्पष्टदिनेभ्यः मध्यदिनानयनं चेत् साध्यते । तदानेन प्रकारेण साधनीयं तथा[1] स्पष्टदिनानामाद्यंतयो[2] ऽस्पष्टोऽर्कः कार्यः[3] । मध्यमोपि स्पष्टस्य[4] च विषुवांशाः[5] कार्याः[6] । पुनर्मध्यम[7]स्पष्ट[8]विषुवंशयो[9]रन्तरं च ग्राह्यं । एतदन्तरयोरन्तरं[10] स्पष्टमध्यदिनयोरन्तरं भवति[11] । एतदन्तरं स्पष्टदिने योज्यं, यदि विषुवांशांतरं मध्यमांतरादधिकं स्यात् । यद्यूनं तदा शोध्यं[12], तदा मध्य[13]दिनानि स्युः मध्यदिनेभ्यः एते वैलोम्येन[14] स्पष्टदिनानि स्युः । यथा वुष्मनस्सरस्य[15] प्रथमतारीके मध्याह्नसमये मध्यमोर्कः ११।०।४५ स्पष्टश्च ११।३।८[16] । अस्य विषुवांशाः ३३४।५९।३०।[17]

इत्ति[4] तृती[5]योऽध्याय[6]ः

—oOo—

(क) १. तयथा for (तथा) २. माद्यंतयोः for (माद्यंतयो) (ख)
३. 'कार्य' लुप्त ४. +कार्यः विषुवांश+
५. वांशान् for (वांशाः) ६. कुर्यात् for (कार्याः)
७. मध्यमयोः for (मंध्यम) ८. स्पष्टयो for (स्पष्ट)
९. मध्यमोपि for (विषुवंश) १०. रंतर for (रंतरं)
११. 'भवति' लुप्त १२. शाध्यं for (शोध्यं)
१३. मध्यम for (मध्य) 'ख)
१४. एतदवैलोम्येंन for (एते वैलोम्येन)
१५. वुस्तनस्सरस्य for (वुष्मनस्सरस्य)
१६. ११।२८ for (११।३।८)
१७. +राजाधिराज प्रभुतोषणार्थे सम्राट् जगन्नाथकृते सुसिल्पे ।
सिद्धांतसारे खलु कौस्तुभेस्मि अध्याय आगाद्विरतिं तृतीयः ॥+
१८-१९-२०. लुप्त

(ख) ७. मंध्यमयोरंतरं for (मंध्यम)
१४. एतद् for (एते)
१५. वुष्तनस्सरस्य for (वुष्मनस्सरस्य)
१७. +राजाधिराज प्रभुतोषणार्थे सम्राट् जगन्नाथकृते सुशिल्पे ।
सिद्धांतसारे खलु कौस्तुभेस्मिन्नध्याय आगाद्विरतिं तृतीयः ॥+

सम्राट् जगन्नाथकृते

सिद्धान्तसार कौस्तुभे

चतुर्थोऽध्यायः

अथ चतुर्थो[1]ऽध्यायः[2] प्रारभ्यते

अत्र एकादश प्रकरणानि नवक्षेत्राणि सन्ति । तत्र प्रथम प्रकरणे[3] चन्द्रस्य वेधो[4] निरूप्यते[5][6] । चन्द्रस्य गोलः[7] भूमेः सकाशान्निकटोस्ति[8] । तेन वेधितचन्द्रगणितागतचन्द्रयोरन्तरं पतति । भूपृष्टात्[9] चन्द्रोपरिगतं दृक्सूत्रं भगोले यत्र लगति, तत्र वेधितः[10] चन्द्रस्थानं ज्ञेयं । एवं भूगर्भात् चन्द्रबिंबोपरिगतं सूत्रं भगोले यत्र[11] लग्नं तद्गणितागतचन्द्रस्थानं ज्ञेयं । चन्द्रगतिस्तु भूकेन्द्रादेव[12] ज्ञायते । गणितागतचन्द्रस्थानं खसस्तिकात्[13][14] सर्वदा निकटं भवति । वेधितस्थानं दूरे भवति । यदा चन्द्रबिंब[15] खस्वस्तिके भवति, तदा गणितागतवेधितयो[16] स्थानमेव[17] भवति । अनयोर्यदन्तरं तल्लंबनं भवति । वेधितगतिरपि[18][19][20] गणितगते विलक्षणा[21] भवति । एषां[22]

(क) २. लुप्त

१. चतुर्थाध्यायः for (चतुर्थोऽध्यायः)

३. प्रकारणेते for (प्रकरणे) ४. वेधाः for (वेधो)

५. निरूप्यंते for (निरूप्यते) ६. +पैश्चन्द्रस्य गतिर्ज्ञायते+

७. विसर्ग लुप्त

८. न्निकटेस्ति for (न्निकटोस्ति)

१०. विसर्ग लुप्त ११. यंत्र for (यत्र)

१२. एवं for (देव) १३. +ज्ञेयं+

१४. स्वस्तिकात्ि for (खसस्तिकात्)

१६. वेधितयोः for (वेधितयो) १७. +मेकमेक+

१८. +गणितागत स्पष्टचद्रौ यथा भिन्नौ भवतस्तथैव वेधिता गणितागतयो+

१९. गंतिरपि for (गतिरपि) २०. 'गणितगते' लुप्त

२१. विलक्षणा for (विलक्षणा) २२. एशां for (एषां)

(ख) ९. पृष्ठात् for (पृष्टात्)

१३. खस्वस्तिकात् for (खसस्तिकात्)

१५. बिम्बं for (बिंब) १७. मेकमेव for (मेव)

१८. 'वेधित' लुप्त

१९-२०-२१. "गतिरपि—भवति" लुप्त

२२. येषां for (एषां)

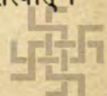

ग्रहाणामाकाशगोला: अतिदूरतरा[1] भवति[2] । तेषा[3] पृष्टगर्भसूत्रयोरैक्यमिव भवति । अतस्तेशा[4] लंवना भवत:[5], चन्द्रे लम्बनं महत् भवति[6], तेन सूर्य ग्रहणस्य काले ।

अथ च[7] ग्रासे चांतरं भवति । चन्द्रग्रहणस्य कालग्रासयोरन्तरं तन्न[8] पतति । कुत: चन्द्रग्रहणं तु चन्द्रे सूर्यात् षड्राश्यंतरि[9] सति भवति । अत्र[10] पेक्षनास्ति चन्द्र एव[11] छायांतर्गतो[12] भवति । तस्मात् चन्द्रगतिज्ञानं वास्तवस्थानज्ञानेन[13][14] भवति । दृक् स्थानज्ञोन न[15] भवति । चास्तवस्थानमंगीकृतं[16][17][18], कुत: यतस्तत्र चन्द्र ग्रहणं[19] न[20] सूर्यात् भार्द्धांतरितमस्ति । पूर्ववेधन[21] सूर्यस्थानं निश्चितमस्ति । तस्मात् चन्द्र हन[22]-मपि ज्ञानं भविष्यति[23] ।

(क) १. अतिदूरतरा: for (अतिदूरतरा)
२. भवन्ति for (भवति) (ख)
३. तेषां for (तेषा) (ख)
४. अतस्तेषां for (अतस्तेशा)
५. भाव: for (भवत:) (ख)
७. 'वा' लुप्त
८. न for (न्न)
६. रास्यंतरे for (राश्यंतरि)
१०. +लम्बनापेक्षा+
११. +भू+
१२. छायायां for (छायां)
१४. स्थानेन for (स्थानज्ञोन)
१५. 'न' लुप्त
१६. वास्तव for (चास्तव) (ख)
१८. +ज्ञानं सूर्यग्रहणेन नक्षत्रैश्च न भवति । कुत: चन्द्रस्य लम्बितत्वात् । तस्मात् चन्द्रग्रहण वास्तव स्थान+
२०. ग्रहणमध्यस्थानं for (ग्रहणं न सूर्यात्)
२१. वेधेन for (वेधन) (ख)
२२. स्थानमपि for (हनमपि) (ख)
२३. ज्ञातं for (ज्ञानं) (ख)

(ख) ६. महद्भवति for (महत् भवति)
८. रन्तरन्नपतति for (रंतरंतन्नपतति)
६. षड्राश्यंतरे for (षड्राश्यंतरि)
१०. दृष्टरपेक्षा for (पेक्ष)
१३. वास्रव for (वास्तव)
१५. ज्ञानेन न for (ज्ञोन न)
१७. +स्थानज्ञानं सूर्यग्रहणेन न नक्षत्रैश्च न भवति । कुत: चन्द्रस्य लम्बितत्वात् । तस्मात् चन्द्रगृहणं वास्तव+
१६-५. गृहणमध्यमस्थानं for (ग्रहणं न)

अथ द्वितीयं[1] प्रकरणम्

तत्र चन्द्रभगणस्य कालज्ञानं निरूप्यते। चन्द्रस्य गतिर्द्विधोपलक्षिता[2]। एका पूर्वापरा अन्या याम्योत्तरा[3]। तत्रापि पूर्वापरा[4] स्पष्टगति[5]र्याम्योत्तरगति[6]श्चैकरूपा न भवति[7]। स्पष्टगतिः कुतस्त्वेकरूपा न लक्षिता, यतः क्रान्तिवृत्तस्य समानानि चापानि समान कालेन न भुनक्ति, प्रत्यंशमस्य गतिः न्यूनाधिकोपलक्षिता। याम्योत्तर-गतावप्येक[8]रूपत्वं न लक्षितं, यतः यस्मिन् स्थाने शरारम्भः। पुनस्तत् स्थाने[9] शरा[10]-रम्भः, पुनस्तत् स्थानं समानकालेन नै[11] किंच क्रांतिवृत्तस्य प्रत्यंशे[12] प्रत्यंशे शरस्य न्यूनाधिक्य याम्योत्तरत्वं च विलक्षणमुपलब्धं। तस्मादस्य स्पष्टगतिः[13] पूर्वाक्त[14]-सूर्यगतेरानयनप्रकारद्वयैकतरप्रकारेण निश्चित[15][16]। अस्य गतेर्न्यूनाधिक्य क्रांति-वृत्तस्य सर्वेष्वंशेषु[17] भवति। अपि चैकः प्रकारस्तस्य न्यूनाधिकगतिसाधनार्थमपे-क्षितः द्वितीय प्रकारस्तु न्यूनाधिकरूप सर्वगत्यर्थमपेक्षितः।

अथास्य शरगतिर्विमण्डलक्काति[18] वृत्तसम्पातकल्पनया ज्ञायते। तदास्य

(क) १. द्वितीय for (द्वितीयं) (ख)
२. द्विविधोपलक्षिता for (द्विधोपलक्षिता)
३. +भवति+ ४. 'पूर्वापरा' लुप्त
६. र्याम्योत्तर for (याम्योत्तर) ७. +पूर्वापर+
८. चापि एक for (गतावप्येक) ११. नैति for (नै) (ख)
१२. प्रत्यंश for (प्रत्यंशे) १५. निश्चिता for (निश्चित)
१६. +न भवति कुतरूनाधिक रूपम्+
१७. सर्वेष्वेशेषु for (सर्वेष्वंशेषु) १८. क्रांति for (क्काति) (ख)

(ख) ५. गतिः for (गति)
९. स्थानं for (स्थाने)
१०. "शरारम्भः—पुनस्तत्स्थानं" लुप्त
१३. विसर्ग लुप्त १४. पूर्वोक्त for (पूर्वाक्त)
१५. निश्चितं for (निश्चित) १६. न भवति कुतः+

शरस्य[१] न्यानाधिक्यं[२] परमात्व[३]मभावश्च[४] भवितु[५]मर्ह[६]ति[७] । पुनः सम्पातश्चेत्तदा[८] क्रान्तिवृत्तस्य सवांशेषु सर्वे शरप्रकारा[९] भवितु मर्हति[१०] । अस्य न्यूनाधिकगति-साधनार्थ[११]मुच्च[१२]नीचोच्च[१३]मुरी[१४] कृतं । नीचोच्चवृत्ते[१५] या चन्द्र गतिः सा मंद केन्द्र गति-रित्यदिधीयते[१६] यया गत्यास्य मन्दनीचोच्चवृत्तं क्रांतिवृत्तस्यैकं परिवर्त्तनं करोति । सा मध्यमा गतिरित्युच्यते । यद्वृत्ते चन्द्रो भ्रमति, क्रांति[१७]वृत्ते सम्पातं करोति[१८], तस्य विमण्डलमितिसंज्ञास्ति । तस्य सम्पातगते[१९] पातगतिरितिसंज्ञास्ति । यातगति[२०]-मध्यमगत्योर्योगः शरकेन्द्रगतिर्भवति । तस्मात् प्रथमः[२१] एता[२२] गतय[२३] ज्ञातव्या-स्ततः फल साधनं कर्त्तव्यं । तत्र पूर्वाचार्यैः[२४] चन्द्रगतिज्ञानार्थं तादृशकालस्यापेक्षा

(क) १. शरः for (शरस्य) २-३-४-५-६. लुप्त
७. +परमदिग्द्वयं प्राप्यते+
८. सम्पातश्चलश्चेत्तदा for (सम्पातश्चेत्तदा) (ख)
९. प्रकाराः for (प्रकारा) ११. साधनार्थं for (साधनार्थ)
१२. उच्च for (मुच्च) १३. नीचवृत्तम् for (नीचोच्च)
१४. उररीकृतं for (मुरीकृतं)
१५. नीचोच्चवृत्ते for (नीचोच्चवृत्ते) (ख)
१६. रित्यभिधीयते for (रित्यदिधीयते)
१७. +त+ १८. करिष्यति for (करोति)
१९. गतेः for (गते) (ख) २०. पात for (यात) (ख)
२१. प्रथमतः for (प्रथमः) (ख)
२२. एताः for (एता) २३. गतयः for (गतय) (ख)
२४. पूर्वाचार्यः for (पूर्वाचार्यैः)

(ख) २. न्यूनाधिक्यं for (न्यानाधिक्यं)
३-४. परमत्वमभावश्च for (परमात्वमभावश्च)
१०. मर्हंति for (मर्हति)
१२-१३-. १५मुच्चनीचमुरीकृतं for (मुच्चनीचोच्चमुरीकृतं)
१६. रित्यभिधीयन्ते for (रित्यदिधीयते)
१७. +तद्+

कृता यत्र यादृशी गतिर्यादृशं[1], शरच्च[2] दृष्टः पुनस्तादृशी गतिस्तादृशः शरश्च यावत[3] कालेन दृश्यते, तत्कालस्य परिबर्त्त इत्ति संज्ञा कृता।

अथ चास्य मध्यमा गतिः केन्द्रगतिश्चैकरूपा[4] नास्ति। किंच यस्मिन् राश्यंशे चन्द्र स्थितः, तत्र या स्पष्टगतिरूपलब्धा[5], पुनस्तस्मिन्नेवांशे चन्द्रस्य वेधेन सा गतिन्नेपि[6] लब्धा, तेनेदं ज्ञातं मध्यमगतिभगणकालात् केन्द्रगतिभगणकालोधिकोस्ति। तस्मात् मध्यमभगणा[7]केन्द्रभगणाश्च पूर्णभगणा[8]: मध्यमस्य च पूर्णभगणा[9] किंचिच्चापाधिकाश्चोपलब्धाः।

अथ यत्र केन्द्र ध[10] (भ) गणा[11] पूर्णा[12]रूपलब्धा[13] चन्द्रस्य च पूर्ण[14]भगणो किंचि[15] सावयवा पुनस्तादृशा एव यावता कालेन भवन्ति[16]। एतादृशे समाने काले पूर्वं यस्मिन् मन्द्र[17]केन्द्रराश्यंशे यादृशी गति[18] पूर्वमस्ति, तादृशश्चंद्रस्तादृशी गतिस्तादृशकाले भविष्यति। तादृशाः कालश्च[19]ंद्रग्रहणं[20] विना न हस्तगता भवन्ति।

(क) १. यांदृशः for (यादृशं) (ख) २. शरश्च for (शरच्च) (ख)
३. यावता for (यावत) (ख) ४. इतिश्चैक for (गतिश्चैक)
५. स्पष्टा for (स्पष्ट) (ख) ६. र्नोपलब्धा for (न्नेपिलब्धा) (ख)
७. भगणाः for (भगण)
८. यस्मिन् काले समानाः भवति । सकालो ऽस्माभिर्नोपलब्धः परच्च केन्द्रस्य + (ख)
१०. 'ध' लुप्ता ११. भगणाः for (भगणा)
१२. पूर्णाः for (पूर्णा) १३. उपलब्धां for (रूपलब्धा)
१४- १५. 'पूर्ण—किंचि' लुप्त (ख)
१६. +ते कालाः समाना एव उपलब्धाः+
१७. मन्द for (मन्द्र) (ख) १८. गतिः for (गति) (ख)
१९. कालाश्चन्द्र for (कालश्चन्द्र) (ख)

(ख) ७. भगणा for (भगण) ९. पूर्णभगणां for (पूर्णभगणा)
१६. +ते कालाः समाना एव भवन्ति+
२०. गृहणं for (ग्रहणं)

यतश्चंद्र[१] ग्रहणे स्पष्टचन्द्रज्ञानं भवति। तेषु ग्रहणेषु[२] चन्द्रमासा: पूर्णा भवन्ति। अत एव पूर्वाचार्यैस्तादृशानां ग्रहणानां[३] अपेक्षा[४] कृता। ये[५] च समानांतरकाला[६] भवन्ति[७]। यदि च एतादृशा[८] ग्रहणा लभ्यंते येष्वंतरकाला:[९] स[१०] नो भवति। ग्रासोपि स्पर्शमोक्षादि दिगपि समाना चेत्तदादिषु[११] शरकेन्द्र गतिर्यथाऽपि[१२] समाना भवन्ति। यस्मिं[१३] विमंडलस्य राश्यंशे चन्द्र: पूर्वमस्ति, तस्मिन्नेव राश्यंशे पुनर्भविष्यति। तादृश: काल: पूर्वाचार्यै. दिन त्रिशाधिकं[१४] पंचाष्ट पंचर्त्तु मित[१५] ६५८५१३[१६] उपलब्ध: तेषु दिनेषु चन्द्रमासा: २२३ मन्द केन्द्र भगणाश्च २३९ शरकेन्द्रभगणा:[१७] २४२[१८] मध्यभगणाश्च[१९] २४१[२०] सूर्येष्टादश[२१] परिवर्त्ताद्याचता[२२] चापेन चलित आवताधिका:[२३] ज्ञ[२४] च्च पंचत्वारिंशत्कलाधिक दृशांश[२५]मितमस्ति। एवं मध्यम[२६]भगणा: २४१।१०।४०

(क) १. चन्द्र गृहणे for (चन्द्र ग्रहणे)

४. +पेक्षा कृता+ ५. ए for (ये)

६. समानन्तर for (समानांतर) ७. भवति for (भवन्ति)

८. येतादृशा for (एतादृशा) ९. काल: for (काला:)

१०. समानो for (सनो) (ख) ११. तेषु for (दिषु) (ख)

१२. पर्यायाऽपि for (यथाऽपि) १३. यस्मिन् for (यस्मिं)

१४. त्र्यंशाधिक for (त्रिशाधिकं) (ख)

१५. इत: for (मित) १७. भगणाश्च for (भगणा:)

१८. २४ for (२४२) १९-२०. लुप्त

२१. सूर्योष्टादश १८ for (सूर्येष्टादश) (ख)

२२. द्यावता for (द्याचता) (ख)

२३. स्तावता for (आवता) (ख)

२४. तावच्चापं for (ज्ञच्चपं) २५. दशांश for (दृशांश) (ख)

२६. 'म' लुप्त

(ख) २. गृहणेषु for (ग्रहणेषु) ३. गृहणानां for (ग्रहणानां)

१२. पर्ययाऽपि for (यथाऽपि)

१६. ६५८५ उपलब्ध: for (६५८५१३ उपलब्ध:)

२४. तच्चापं २२३१८९ for (ज्ञच्चपं)

कुतः यतश्चन्द्रमासा सूर्यभगणाः[1] अधिकचापं चैषामैक्य[2]ंतो[3] दिनेषु चन्द्रगतिः यतश्च[4] प्रतिमासे स्वभग[5]भोगात् सूर्यस्य[6] मासगति तुलये[7]नाधिको गच्छति[8]।

अथ च तृतीयांशसाधनार्थं सर्वे त्रिघ्नाः[9] कृताः[10]। एवं जाताः[11] दिनानि १९७५६[12] चन्द्रमासा ६६९ मन्दकेन्द्रभगणाः ७१७ शरकेन्द्रभगणाश्च ७२६ मध्यम-चन्द्रभगणाश्च सूर्यस्य चतुष्पंचाशत् भगणाः[13] यावानधिकश्चलितः। तच्चापेना-धिकाः[14] चं[15] मध्यमाः ७२३।३२[16]।

अथ च अर्वखं[17]सेनकिल्दानीसंज्ञकस्य आचार्यस्य वेधात्स्ववेधपर्यन्तं यो गणितः[18] कालः[19], स चाशुद्धः[20] सकालशुद्धश्चैतावान्[21] १२६००७[22] होरा १ अस्मिन्

(क) १. भगणाधिक for (भगणाः अधिक)
२. चैशामैक्य for (चैषामैक्य ंतो)
३. तेषु for (तो)
४. चन्द्रः for (च) (ख)　　५. भगण for (स्वभग)
६. सूर्यमांसगति तुल्ये for (सूर्यस्य मासगति तुलये)
८. गछति for (गच्छति)　　९. विसर्ग लुप्त
१०. +ताः+　　१२. १८७५६ for (१९७५६)
१३. भगणा for (भगणः)　　१४. नाधिकां for (नाधिकाः)
१५. चन्द्र for (चं)
चं०रा०अं०
१६. ७२३।१।२ for (७२३।३२)
१७. अवर्ष सेन for (अर्वखं सेन)
१८. विसर्ग लुप्त　　१९. +आनीतः+
२०. +इति अवर्षसेन कथितं+　　२१. 'सकाल' लुप्त
२२. +दिनानि+

(ख) २-३. चैषामैक्यतोनु for (चैषामैक्य ंतो)
६. सूर्यमासस्य for (सूर्यस्य मास)
७. तुल्येनाधिको for (तुलयेनाधिको)
११. विसर्ग लुप्त
१६. ७२३।१।२३२ for (७२३।३२)

चन्द्रमा:[१] ४२६७ मन्द कन्द्रभगणा: ४५७३ मध्यमभगण:[२] ४६१२ द्वाविति[३] कलादि-[४]कांश त्रयेणोना:[५] ४६१२।३।२२। तत्रैकचान्द्रमासा[६] दिनानि २९।३१।५०।८।९।२०।१२[७] एतावता कालेन यानि[८] ग्रहणानि[९] भवन्ति[१०]। तेषां[११] ग्रासस्त्वेकरूपो[१२] न भवति । अत एवोदित:[१३] अत्र[१४]शरकेन्द्र[१५]भगणा: पूर्णा न जाता: ।

अथ च यदि ग्रहणाद् ग्रहणपर्यन्त[१६]काले[१७] समानो[१८] न गृह्यते[१९], चेत्तदा चंद्र-मासमंदम[२०]केंद्रभगणा: अल्पेनैव[२१] कालेन पूर्णा[२२] भवंति । कुत: यत: चंद्रमास[२३]मंदकेंद्र-भगणाश्च सप्तदशभुक्ता:[२४] शुध्यंते । ते सप्तदश भक्ता: जाता: चंद्र मास[२५] २५१ मंद

---

१. चन्द्रमासा: for (चन्द्रमा:)
(क) २. भगणा: for (भगण:) (ख)
३. द्वाविंशति कलाधिकांश त्रयेणोना: for (द्वाविति कलादिकांश त्रयेणोना:)
६. मांस for (मासा)
८. ये for (यानि)
९. ग्रहणे for (ग्रहणानि)
१०. स्त: for (भवन्ति)
११. तयो for (तेषां)
१२. ग्रासस् for (ग्रासस्)
१३. 'उदित:' लुप्त
१४. 'अत्र' लुप्त
१५. 'केन्द्र' लुप्त
१६. पर्यंतं for (पर्यंत)
१७. कालो for (काले)
१८. 'समानो' लुप्त
१९. ग्रह्यते for (गृह्यते) (ख)
२०. 'म' लुप्त, 'मंदम' के अन्तिम 'म' का लोप (ख)
२२. पूर्णा: for (पूर्णा)
२३. मासा for (मास)
२४. भक्ता: for (भुक्ता:) (ख)
२५. मास: for (मास)

(ख) ३. द्वाविंशति for (द्वाविति)
९. कलाधिकांश for (कलादिकांश)
५. त्रयेणोना: for (त्रयेणोना)
६. चान्द्रमास दिनानि for (चान्द्रमासा दिनानि)
७. २ for (१२)
१३. एवोदितं for (एवोदित:)
१७. काल for (काले)
२१. अंत्येनैव for (अल्पेनैव)
२३. चन्द्रमासा: for (चन्द्रमास)

केंद्र भगणा[1] [2]६६ दिनानि ७४।१२[3]।१०।४४ मध्यभगणा[4] २७१।३।१५।२६ सूर्यभगणाः २०।३।१५।२६ पुनरवरखसेन[5] मंद्रकेन्द्रभगणानां[6] कालं प्रसाध्य[7] शरकेंद्र भगणकाल[8] न[9] वालग्रहणैः [10]कालदिक् ग्रासैः [11]समसाधितः । [12]तेन [13]इदभुक्तं अष्टेषु वेदपंचतुल्यचन्द्र[14]-मासैः ५४५८ [15]त्रियुग्मं नव पंच ५९२३ [16]मिताः शरकेन्द्र [17]भगणा भवंति । एतादृशी री-तिश्चंद्रगतिसाधने पूर्वाचार्याणाम[18]स्ति । इयं च कठिन[19]तरास्ति । कुतः ग्रहणानां अन्तर-कालसाम्येन चन्द्रभगणाः [20]पूर्णानं भवति । [21]सूर्यस्य [22]ग्रहणा[23]द्यंतयोः [24]गतिसाम्येन [25]विना [26]चंद्रगतिसाम्यं [27]च भवति । पुनरपि [28]चन्द्रगतिसमानत्वेन मन्दकेन्द्रभगणानां पूर्णत्वं

(क) १. भगणाः for (भगणा)   २. २६६ for (६६)
४. भगणाः for (भगणा)
५. पुनरवरखसेन for (पुनरवरखसेत)
६. मन्द for (मन्द्र)   ७. प्रशाध्य for प्रसाध्य)
८. कालस्तु उक्तप्रकारे for (काल न)
९. प्राचीननवीनवग्रहणैः for (वालग्रहणैः)
१०. समकालदिक्ग्रासैः for (कालदिक्ग्रासैः) (ख)
११. 'सम' लुप्त (ख)   १२. +च+ (ख)
३३. इदमुक्तं for (इदभुक्तं) (ख)
१४. चान्द्रमासैः for (चन्द्रमासैः)
१५. त्रियुग्म for (त्रियुग्मं)   १६. विसर्गलुप्त
१७. भगणाः for भगणा   १७. मस्तिः for (मस्ति)
१९. कठिनं for (कठिन)
२०. न भवन्ति for (नं भवति) (ख)
२३. ग्राद्यंतयोः for (द्यंतयोः)   २२. वक्ष्यमाणविधिनाग्रहणानां for (ग्रहणा)
२४. 'गति' लुप्त   २५. विधिना for (विना)
२६.'चन्द्र' लुप्त   २७. ग्र for (च)

(ख) ३. ७४१२।१०।४४ for (७४।१२।१०।४४)
११.+उक्तप्रकारेण च+
८. कालस्तु for (काल)   ९. प्राचीननवीन for (नवाल)
२८. चन्द्रगतेः for (चन्द्रगति)   २१. "सूर्यस्य—च भवति" लुप्त

[1]न भवति। यदा च[2]न्द्रो सूर्यसंस्थाया: विलोमसंस्थश्चेत्तदा भवति। ता[3] संस्था: सूर्ये चन्द्रे च अति क्लिष्टेनापि हस्[4]त[5]गता[6] न[7] भवंति।

अथ[8] सूर्य[9]संस्था[10]नो निरूप्यंते[11]

[11]यदि सूर्यस्य मन्दफलं तत् कालाद्य[12]न्तयो सम[13]न्न चेत्तदा सूर्यस्पष्टगति: [14]समाना [15]न [16]भविष्यति। यथा प्रथमकालादौ मध्यम सूर्य: मीने परमफलस्थले च[17] भवति। तत् कालांते च कन्[18]यायां परमफलस्थानस्थ: यदा भवति।

अथ द्वितीयकाले पूर्वो[19]क्तं विलोमस्थो यदा भवति तदा सूर्यस्य स्पष्टगति: प्रथम-काले भग[20]णां भोगा[21]नंतरं द्विगुणफलन्यूनेन भागा[22]र्द्धेन तुल्या भविष्यति। द्वितीयकाले [23]च द्वि[24]गुणां फला[25]धिका भगणा[26]र्द्धेन तु[27] भविष्यति। तदा[28] या चन्द्रगति[29]: सूर्यस्थानात्

(क) २. चन्द्र: for (चन्द्रो)
१. 'न' लुप्त
३. ता: for (ता) (ख)
४. न for (स्त)
५. प्राप्यं for (गता)
६-७. (लुप्त)
८-९-१०-११. लुप्त
११. तत् for (यदि)
१२. कालाद्यंतयो: for (तत्कालाद्यंतयो) (ख)
१३. न for (न्न)
१४.१५-१६. लुप्त
१७. चेद्भवति for (च भवति)
१८. कन्यायं for (कन्यायां)
१९. पूर्वोक्त for (पूर्वोक्तं)
२०. भगण for (भगणां)
२१. भोगाद् for (भोगानंतरं)
२२. भगणार्द्धेन for (भागार्द्धेन)
२३.+भगणार्द्धा+
२४. द्विगुण फलतुल्या for (द्विगुणांफला)
२५. ऽधिका for (धिका)
२६-२७. लुप्त
२८. तथा for (तदा)
२९+ध्रुवकात्+

(ख) १०. संस्थानानि for (संस्थानो)
१३. समन्न for (समंन्न)
१७. चेत्भवति for (च भवति)
२४. द्विगुण for (द्विगुणां)
२७. तुल्यो for (तु)

ग्रहणेषु[1] ज्ञायते, साप्येताद्दश्येव भवति । तस्मात् सूर्यस्य तत्कालाद्यंतयो[2] फलाभावत्वं[3] वाभमानफलत्वं[4] भवति । तदेदमुपपन्नं स्यात् । तदा[5] भावस्य स्वरूपद्वयं तत्रैकं भगण-पूर्णलक्षणं द्वितीयं तु भगणोपरि यानि समानानि चापानि[6] वृत्तार्द्ध रूपाणि[7] भवन्ति । सूर्यश्च[8] आद्यंते उच्चनीचस्थितो भवति । पुनः समानफलस्यापि स्वरूपद्वयं तत्रैक-स्मिन् रूपे तत्कालानामादौ यस्मिन् अंशे[9] स्थितः[10] तस्मिन्नेवांशे[11] पुनरन्यकालादौ तेषामेव कालानामंते यस्मिन् मन्शे[12] स्थितः पुनस्तस्मिन्नेवांशे[13] भवति । तदा प्रथम[14] प्रकारोक्तं संभवति । द्वितीये तु प्रथमकालादौ उच्चात् नीचाद्वा[15] एक दिश्यैकांतर[16]-स्थश्चेत् पुनस्तत्कालांते उच्चा[17]नीचा[18]द्वा[19] द्वितीयदिशि पूर्वान्तरतुल्येश्चेत्[20] तदा[21] द्वितीय प्रकारोक्तं भवति ।

(क) २. द्यंतयोः for (द्यंतयो) (ख)   ४. वासमान for (वाभमान) (ख)
५. तदभावस्य for (तदाभावस्य) (ख)
७. सूर्याणि for (रुपानि)   ८. सूर्यस्य for (सूर्यश्च)
१२. यस्मिन्नंशे for (यस्मिन्मंशे) (ख)
१३. पुनरन्ते for (पुनस्तस्मिन्)
१४. 'प्रथम' लुप्त
१६. दिश्येकांतरस्थश्चेत् for (दिश्येकान्तरश्चेत्)
१७. उच्चे वा for (उच्चा) (ख)
१८. नीचे वा for (नीचाद्वा) (ख)
१९. + भवति चेत् प्रथम कालांत एव द्वितीयकालादिश्चेत् द्वितीय कालांते उच्चा नीचाद्वा + (ख)
२१. मदा for (तदा)

(ख) १. गृहणेषु for (ग्रहणेषु)   ३. कलाभावत्वं for (फलाभावत्वं)
६. + यानि +
९. अशे for (अंशे)
१०. स्थितं for (स्थितः)   ११. + अपेक्षितः +
१५. नींच्चाद्वा for (नीच्चाद्व)
२०. तुल्यश्चेत् for (तुल्येश्चेत्)

अथ[1] चन्द्र[2] गतिः[3] एतैः प्रकारैःचन्द्रगति[4] एतेषु[5] सूर्यमन्दफलादिव शादंतरं युक्ता[6] न भविष्यति[7] । समानभावित्वेन तस्य मन्दकेन्द्रभगणा[8] पूर्णा न[9] भवन्ति । कुतः कदाचिदेवं स्यात्, तत् कालानामाद्यंतयोः चन्द्रमन्द्रफलाभावश्चेत् वा सूर्यप्रकारोक्त प्रकारत्वेन[10] एकरूपश्चेत्, तेच्च[11] त्रयो[12] प्रकारा यथा आदावधिकगतिश्चेत् नीचोच्च वृत्ते[13] नीचस्य[14]श्चेत्[15] अंते च न्यूनगतौ उच्चासन्नस्थश्चेत् द्वितीयकाले च एतद्वै लोम्यस्य[16]श्चेत्[17] ।

अथ द्वितीये च कालानामादौ एकरूपगतिस्थश्चेत्, तेषामन्ते च एकरूपान्य-गतिस्थश्चेत् तदा नीचोच्चवृत्तांशा आद्या एकरूपां अंत्याश्चैकरूपा[18] भवन्ति, तदा द्वितीयोक्त भवति । तृतीये च प्रथमकालादौ द्वितीय[19]कालांते च अधिकगतेर्न्यूनगतेर्वा दिग्द्वये एकरूपांतरस्थश्चेत् पुनः प्रथमकालांते द्वितीयकालादौ अधिकगतौ वा स्थितश्चेत् तदा एतेषु प्रकारेषु चन्द्रमन्दकेन्द्रभगणा[20] पूर्णा इव दृश्यते[21], परंच

(क) १-२-३. लुप्त ५+कालेषु+
६+चन्द्रगतिर्+ ७+चन्द्रगतेः+
८. भगणाः for (भगणा) ९+एव+
१०. प्रकारैक रूपश्चेत् for (प्रकारत्वेन एकरूपश्चेत्)
११. ते च for (तेच्च) (ख) १२. त्रयः for (त्रयो)
१३. वृत्त for (वृत्ते)
१४. नीचस्थश्चेत् for (नीचस्यश्चेत्)
१५. चन्द्रश्चेत् for (श्चेत्)
१६. एतद्वै लोमस्थः for (एतद्वै लोमस्यश्)
१४. 'चेत्' लुप्त
१८. रूपा for (एक रूपां) (ख) १९. द्वितीये for (द्वितीय)
२०. भगणाः for (भगणा) (ख) २१. दृश्यंते for (दृश्यते) (ख)

(ख) ३. गतेः for (गतिः) ४. चन्द्रगतिः for (चन्द्रगति)
१६-१७. लोम्यस्थश्चेत् for (लोम्यस्यश्चेत्)

पूर्णा[1] न जाता[2], तस्मात् पूर्वोक्तकालेष्वेते प्रकाशः[3] न भवति[4]। अपि च[5] न्यूनगतेः[6] रादा स्यात्[7], अधिका[8] गति[9]बतेन[10] स्यात्[11]। द्वितीय[14] काले चादि[12]रधिकगतेः[13] स्यात्। अन्तश्च न्यूनगते र्न भवति चेत् द्वितीयं[14] च मध्ये गते[15]रादि[16] द्वितीये[17] द्वितीयदिशि मध्यगतिश्चेत् तदैतत्प्रकारद्वये मन्दकेन्द्रभगणाः पूर्णा न चेत् तदा चन्द्रगतेरंतरं[18] फलैः प्रकटीभविष्यति।

अथ च यदि अधिक चापं राशि त्रयमितं नवराशिमितं[19] चा[20]त्तरांतर[21]द्वि[22]गुण-परमफलतुल्यं भविष्यति।

अथ द्वितीय प्रकारे यदि षड्राशितुल्यं तदांतरं चतुर्गुणपरमफलं[23] तुल्यं स्यात्। एवं प्रकारद्वयेपि चन्द्रगति[24]कालद्वयेपि[25] स्तदैव[26] तुल्या भविष्यति, यदा मन्द-

---

(क) १. पूर्णा for (पूर्णान)
३. प्रकाराः for (प्रकाशः) (ख)
४. भवन्ति for (भवति) (ख) ५. चैवं for (च)
६. विसर्ग लुप्त
७. रादिः स्यात् for (रादा स्यात्)
८-९-१०-११. लुप्त १२. वादि for (चादि)
१३. गते for (गतेः) १४. द्वितीये for (द्वितीयं) (ख)
१५. मध्यगतेः स्यात् for (मध्येगते) १६. +मध्यगतेः स्यात्+
१७. द्वितीयकाले for (द्वितीये)
१९. नवरात्रिमितं for (नवराशिमितं)
२०. वा for (चा) (ख) २१. तदांतरं for (तरांतर)
२२. यदि for (द्वि) २३. फल for (फलं) (ख)
२५. 'पिस्' लुप्त

(ख) २. जाताः for (जाता)
६. न्यूनागति रादे स्यात् for (न्यूनगतेः रादा स्यात्)
८. अधिक for (अधिका) १०. रन्तेन for (बतेन)
१८. रन्तरै for (रन्तरं)
२४. गति for (गति) २६. तदैव for (स्तदैव)

केन्द्र[1]भगणाः समानाः भविष्यन्ति[2]। अनेनैव प्रकारेण[3] अवर्खसेन तादृशं कालद्वयं गृहीतं[4] यत्रैककालादौ चन्द्रोधिकगतावास्ति[5]। अन्ते च न्यूनगतौ नास्थितः[6] द्वितीय कालौ[7] न्यूनगतौ स्थितः । अन्ते चाधिक गतौ नास्ति[8]। यदन्तरं च सूर्यफलात् भवति। तदन्तरं तत्र स्वल्पं तदपि तेन साधितं। एतत्कयने[9] स्माकमिदं प्रयोजनं मदुक्तं[10] विशेषो[11] विना पूर्वाचार्योक्तं[12] न[13] विदितो भवति।

अथ[14] च वर्खसेन[15] चान्द्रमासाः ये कथितास्ते शुद्धाः परं च चन्द्रमन्दकेन्द्रघ्न[16]-केन्द्र[17]भगणाः शुद्धा न जाताः। मया[18] च वक्ष्यमाण[19]प्रकारेण शुद्धाः साधिताः।

इति द्वितीय प्रकरणं समाप्तम्

(क) १. केन्द्रं for (केन्द्र)
३. भविष्यति for (भविष्यन्ति)   ४. ग्रहीतं for (गृहीतं)
४. गतावस्ति for (गतावास्ति) (ख)
६. न स्थितः for (नास्थितः) (ख)
७. कालादौ for (कालौ)
८. न स्थितः for (नास्ति) (ख)
६. तत्कथनेऽस्माक for (एतत्कयनेस्माक)
१०. मदुक्त for (मदुक्तं) (ख)   ११. विशेषं for (विशेषो)
१२. 'न' लुप्त   १३. +न+ (ख)
१४. वा for (च) (ख)   १५. वर्षसेन for (वरर्वसेन)
१६. 'घ्न' लुप्त   १७. 'केन्द्र' लुप्त
१८. यया for (मया)   १९. वक्षमाण for (बक्ष्यमाण)

(ख) ३. कारेण for (प्रकारेण)
७. कालादौ for (कालौ)
६. एतत्कथने for (एतत्कयने)   ११. विशेषो विदितो for (विशेषो)
१६. 'केन्द्रघ्न' लुप्त

अथ तृतीय प्रकरणम्

तत्र चन्द्रगतयो निरूप्यंते । तत्रैकचन्द्रमासे[१] सूर्यगतिरेकस्मिन् भगणे योज्यते । तदैक[२]चन्द्र[३]मासमध्यमगतिर्जायते । सा च चान्द्रमाससंख्यया[४] भाज्यते । चेतदैक[५] दिनजा गतिर्ज्ञायते । सा चैतावती[६] जाता १३।१०।३४।५८[७]।३३।३०।३० अंशादिका । पुन[८]र्मंद[९]केन्द्र[१०]भगणाः २६९ षष्ट्यधिकशतत्रय ३६० गुणिताः[११] ९६८४० चन्द्रमास २।५१[१२] दिनै ७४।१२।१०।४४[१३] भंक्ते[१४] लब्धैवा दिसजा मन्दकेन्द्रगतिः[१५] सा चैतावत्यंशादि १३[१६]।३।५३।५६।२९।३८।३८ । पुनः शरकेंद्रभगणाः[१७] ५९९३[१८] षष्टचा[१९]-धिकशतत्रय[२०]यघ्ना[२१] २१।३२।२८० । चन्द्रमास ५।४।५८[२२] दिनैः १६४१७७।५८।५८।-३।२० भक्ते[२३] लब्धैक[२४]दिनजा शरकेन्द्रगतिः अंशादि १३।१३।४५।३९।४०।१७।१९ ।

(क) १. +एक चान्द्र मासे+
२. तदैव for (तदैक)
३. चान्द्रमास for (चन्द्रमास)
४. संख्याया for (संख्यया)
५. चेत् for (चेतदैक)
६. चैतावन्ती for (चैतावती)
७. ४८ for (५८)
८. पुनः for (पुन)
९. +चन्द्र+
१०. मन्द for (मंद)
११. विसर्ग लुप्त
१२. २५१ for (२।५१)
१३. +७।३।४।३७+
१४. भंक्ते लब्धैक दिवसजा for (भंक्ते लब्धैवादिसजा)
१५. गति for (गति)
१६. ३ for (१३)
१७. विसर्ग लुप्त
१८. ५९।२३ for (५९९३)
१९. षष्टचधिक for (षष्टचाधिक) (ख)
२०. त्रयेण for (त्रय)
२१. गुणयित्वा for (यघ्ना)
२२. ५४५८ for (५।४।५८)
२३. भंक्ते for (भक्ते)
२४. लब्ध्वैक for (लब्धैक)

(ख) १६. १३।०३।३५।५६।२९।३८।३८ for (१३।३।५३।५६।२९।३८।३८)
१८. ५९२३ for (५९९३)
२०-२१. शतत्रयघ्ना for (शतत्रययघ्ना)

अथ च वक्ष्यमाण[1]प्रदुक्तप्रकारेण या मध्यमगतिर्नि[2]ष्काशिता वत्येव जाता या च मन्द केन्द्रगतिर्मदुक्त प्रकारेण जाता। सा चैतन्मन्दकेन्द्रगतेः [3]किंचिन्यूना जाता। सा च मन्द केन्द्रगतिरेतावती जाता १३।३।५३।५६।१७।५१।५९ । शर-केन्द्रगतिरपि यदुक्त[4]प्रकारेण शरकेन्द्रगतेरधिका जाता १३।१३।४५।३६।४८।५६।-३७। पुनश्चन्द्रमध्यगति[5]सूर्यमध्यमगत्योरन्तरं गृ[6]हीतं मंशादि १२।११।२६।११।२०।-१७।५९। मया च एतासां गतीनां सार[7]णी कृत्वा कोष्टेषु लिखि[8]ताः।

इति तृतीय प्रकरणं समाप्तम्

अथ चतुर्थ प्रकरणम्

तत्र सारणी कोष्टका स्थाप्यंते।

(क) १. मदुक्त for (प्रदुक्त) (ख) २. +सैता+ (ख)
४. मदुक्त for (यदुक्त) (ख)
६. गृहीत for (गृहीतं)

(ख) ३. किंचिन्न्यूना for (किंचिन्यूना)
५. मध्यगतिः for (मध्यगति)
७. सारणीं for (सारणी) ८. कोष्ठेषु for (कोष्टेषु)

क

वर्ष	चन्द्रमध्यगतिः								
१८	५	१८	४९	१२	९	९	४५		
३६	११	७	३९	२४	१८	१९	३०	चन्द्रमध्य गतिः
५४	४	२६	२९	३६	२७	२९	१५	चन्द्रमध्य गतिः
७२	१०	११	१९	२८	३६	५९	०	
९०	४	४	८	२७	४५	४८	४५	
१०८	९	२२	५९	१२	५४	५८	३०	
१२६	३	११	४९	५	४	८	१५	
१४४	९	०	३८	५७	१३	१८	०	
१६२	२	१९	२८	४९	२२	२७	४५	
१८०	८	८	१८	४१	३१	३७	३०	
१९८	१	२७	८	३७	४	४७	४७	
२१६	७	१५	५८	२५	४९	५७	०	
२३४	१	४	४८	५७	५९	६	४५	
२५२	६	२३	३८	१०	८	१६	३०	
२७०	०	१२	२८	२	१७	२६	१५	
२८८	६	१	१७	५६	२६	३६	०	
३०६	७	२०	७	४६	३५	४५	४५	
३२४	५	८	५७	३८	१४	५५	३०	
३४२	१०	२७	४७	३०	५४	५	१४	
३६०	४	१६	३७	२३	३	१५	०	
३७८	१०	५	२६	१५	१२	२४	१५	
३९६	३	२५	१६	२	२१	३४	३०	
४१४	९	१३	६	५९	३०	१८	४५	
४३२	३	१	५६	५१	३९	५४	०	

क

वर्ष	चन्द्रमध्यगतिः							
४५०	८	२०	४६	४३	४९	३	४५	
४६८	२	९	३६	३५	५८	१३	३०	चन्द्रमध्य गतिः
४८६	७	२८	२६	४८	७	२३	१५	चन्द्रमध्य गतिः
५०४	१	१७	१६	२०	३६	३३	०	
५२२	७	६	६	१२	३५	४२	४५	
५४०	४	२४	५६	४	३४	५२	३०	
५५८	६	१३	४५	५६	४४	२	१५	
५७६	०	२	३५	३५	५३	१३	०	
५९४	५	३१	२५	२५	२	२१	४५	
६१२	११	१०	१५	३३	११	५	३०	
६३०	४	९	५	२५	२०	४१	१५	
६४८	१०	१७	५५	१७	३७	५१	०	
६६६	१०	६	४५	९	३९	०	४५	
६८४	९	२५	३५	१	४८	१०	३०	
७०२	३	२४	२४	५३	५२	२०	१५	
७२०	९	३	१४	४६	६	३०	०	
७३८	२	२२	४	३८	१५	३९	४५	
७५६	८	१०	५४	३०	२४	४९	३०	
७७४	१	२९	४४	२२	३३	३९	१९	
७९६	७	४३	३४	१४	४३	४१	०	
८१०	१	६	२४	६	५२	१८	४५	
१६२०	२	१४	४८	४३	४४	३७	३०	

ख

चन्द्रमन्द केन्द्रगतिः

बर्ष									
१८	५	६	५	५४	३६	२२	१०	३०	शर० मं०
३४	१०	१२	१२	२९	१२	४४	२१	०	
५४	३	२७	४८	४३	४९	६	३१	३०	कें० ग०
	८	२७	४५	१८	२५	२८	४२	०	चं० मं०
	३	४	४१	१३	१	५०	५३	३०	
	७	११	३७	२७	३८	१३	३	०	कें० ए०
	०	१८	२३	४२	१४	२५	१३	३०	
	५	२०	२९	५६	५७	५७	२४	०	
	०	२	२६	११	२७	१९	३४	३०	
	४	९	२२	२६	३	४१	४५	०	
	९	१८	१८	४०	४०	३	५५	३०	
	२	२३	१४	५५	१६	२६	६	०	
	८	०	११	९	५२	४८	१६	३०	
	१	७	७	२४	२९	१०	२७	०	
	६	१४	३	३९	५	३२	३७	३०	
	२१	२०	५९	५३	४१	५४	४८	०	
	४	२७	५६	५	१८	३६	५८	३०	
	१०	७	२२	२२	५४	३९	९	०	
	३	१०	४८	३७	३१	१	१९	३०	
	८	०	४५	५२	७	२३	३०	०	
	१	२५	४१	८	४३	४५	४०	३०	
	७	२	३७	११	२०	७	११	०	
	५	९	२३	३५	५६	३०	१	३०	
	०	३६	२९	५०	३२	५२	१२	०	

ख

चन्द्रमन्द केन्द्रगतिः

वर्ष								
	१०	२३	२६	५	९	१४	२२	३०
	४	०	२२	१९	४५	१६	३३	०
	९	७	१८	३४	२१	१८	४३	३०
	२	१४	१४	१८	५८	२०	५४	०
	४	२१	११	३	३४	४३	४	३०
	०	२८	७	८	११	५	१५	०
	६	५	३	३२	४७	२७	५	३०
	११	११	५९	४७	२३	४९	३६	०
	५	१८	५६	२	०	४१	४६	३०
	९	२५	५२	३६	३६	३६	५७	०
	३	२	४८	३०	५६	५६	७	३०
	८	७	४४	४५	१८	१८	१८	०
	१	३६	४१	०	२५	४०	२८	३०
	१	२७	३७	१५	२	२	३९	०
	०	०	३३	२९	३८	२८	४९	३०
	५	७	२९	४२	१४	४७	०	०
	१०	१४	२५	१०	११	९	११	३०
	३	२१	२२	१३	२७	२१	२१	०
	८	२८	१८	२८	३	४३	३१	३०
	२	५	१४	४२	४०	१५	४२	०
	७	१२	१०	५७	३६	३७	५२	३०
	२	२४	२१	५४	३३	१५	४५	०

क

वर्ष	मध्यचन्द्र मध्यसूर्यंयोरन्तरगति								
१८	५	२३	१२	२६	३२	४९	१०	३०	चन्द्रमध्य सू० रंत०
३६	११	१६	२४	५६	५	३८	२१	०	
५४	५	९	३७	४९	३८	१७	३१	३०	मध्यम
	११	२	४९	४६	११	१६	४२	०	मध्यम
	४	२६	२	१२	४४	५	५३	३०	चन्द्रमध्यसूर्ययोरंतरगतिः
	१०	१९	१४	३९	१६	५५	३	०	
	४	१२	२७	५	४९	१४	१३	३०	
	१०	५	३९	३२	२२	१३	२४	०	
	३	२८	५१	५८	५५	२२	३४	३०	
	९	२२	४	२५	२६	४१	४५	०	
	३	१५	१६	५२	१	०	५५	३०	
	९	८	२९	१८	३३	५०	६	०	
	३	१	४१	४५	६	६	४८	३०	
	८	२४	५४	४१	३६	५५	५८	०	
	२	१८	६	३८	१२	५५	९	३०	
	८	४१	१९	६	४५	६	४८	०	
	२	७	३१	३१	१७	५५	५८	३०	
	७	२७	१३	१७	५०	५५	९	०	
	१	२०	५६	२४	३३	३४	१९	३०	
	७	१४	८	५०	५३	२३	३०	०	
	१	७	२१	१७	२९	१२	४०	३०	
	७	०	२३	४४	२	१	५१	०	
	०	२३	४६	१०	३४	५१	१	३०	
	६	१६	१८	२७	७	४०	१२	०	

क

वर्ष मध्यचन्द्रमध्यसूर्ययोरन्तरगतिः

०	१०	४१	३	३	४०	२९	३०
६	३	२३	३०	५३	१८	१३	०
११	१६	३०	५६	४६	७	३०	३०
५	१९	४८	२३	१८	५३	१४	०
११	१३	०	४९	५१	४६	४	३०
५	६	१२	१६	२४	१५	३५	३०
१०	२९	२५	४२	५७	२४	२५	३०
४	१९	३८	९	३०	१३	३६	०
१०	१५	५०	३६	३	२	४६	३०
४	९	३	२	३५	५१	५७	०
१०	२	१७	२९	८	४१	७	३०
३	२५	२७	५५	४१	३०	८	०
९	१८	४०	२२	१४	१९	३९	३०
३	११	५७	४८	४७	८	१९	०
९	५	५	१५	१९	५७	१९	३०
२	२८	१७	४१	५२	४७	०	०
८	२१	३०	८	२५	३६	१०	३०
२	१४	४२	३४	५८	२५	२१	०
८	७	५५	७	१	३१	१४	३०
२	१	७	१८	४	३	४२	०
७	२४	२९	५४	३६	५२	५७	३०
३	१८	३९	४९	१३			०

ख

वर्षं		शरकेन्द्रगतिः						
१८	५	६	५५	९	४९	१९	३१	३०
३६	१०	१३	४०	१९	१८	३७	३	०
५४	३	२०	३०	२९	२७	५८	२४	३०
	८	२७	२०	३९	१७	१८	६	०
	२	४	११	४९	५	३७	३७	३०
	७	११	०	५८	५५	५७	९	०
	०	१७	५१	८	४५	३६	४०	३०
	५	२४	४१	१८	३४	३६	१२	०
	११	१	३१	२८	२३	१८	१३	३०
	४	८	२१	३८	१३	१५	१५	०
	९	१५	४१	४८	२	३४	४६	३०
	२	२२	१	५७	५७	५४	१८	०
	७	२८	५२	७	४०	१३	४९	३०
	१	५	२	१७	३०	३३	२१	०
	६	१२	२२	२८	१९	५२	५२	३०
	११	२९	२२	३७	९	१२	२४	०
	४	२६	१२	४६	५८	११	५५	३०
	१०	३	२	५७	४७	२१	२७	०
	३	९	५३	६	३७	१०	५८	३०
	८	१६	४३	१६	२६	५०	३०	०
	१	२३	३३	३६	१५	५०	१	३०
	४	०	२३	३६	५	९	३३	०
	१०	७	१३	४५	५४	२९	४	३०
	५	१४	३	५५	४३	४८	३६	०

३३० सम्राट् सिद्धान्तः

ख

वर्ष			शरकेन्द्रगतिः				
१०	३०	५१	[illegible]	३३	८	७	३०
३	२७	४५	१५	२२	२७	३९	०
९	४	३४	२४	११	४७	१०	३०
१	११	१४	[illegible]	१	९	४०	०
७	८	१५	४५	५०	२६	१३	३०
५	२५	४	५४	३९	४५	४५	०
६	१	१५	५	२९	५	४६	३०
११	८	४६	१४	१८	२०	४८	०
४	१५	३६	२४	७	४४	१९	३०
९	२०	२५	३३	५७	३	११	०
२	२९	१५	४३	४६	२३	२२	३०
८	१	५	५३	४२	४२	५४	०
१	१२	५६	३६	५५	२	२५	३०
८	१९	४३	१३	४४	११	५७	०
११	२६	३६	३	३	४१	३३	३०
५	३	२६	३२	५३	१	०	०
१०	१०	१६	४२	४३	२०	३१	३०
३	१७	६	५२	३१	४०	३	०
८	२३	५७	३	२०	५९	३४	३०
२	०	४७	१२	१०	१९	६	०
७	७	२७	२१	५९	३८	३६	३०
२	४४	५४	४३	५९	१७	१५	०

२ ४४ ५४ ४३ ५९ १७ १५ ०

क

वर्ष एकमारभ्याष्टादशवर्षं पर्यंतम्

१	४	९	२२	४६	१३	५०	३२	३०
२	८	८	४५	३१	२७	४१	५	०
३	९	२८	८	१०	४१	३१	३७	३९
४	५	७	३१	४	५५	२१	१९	९
५	९	१६	५३	५१	९	५२	४३	३९
६	१	२६	४६	३७	२३	३	१५	९
७	६	५	२६	२३	३६	१३	४०	३०
८	१९	१५	३	९	५९	४६	३९	९
९	३	२४	३४	५६	४	२४	५२	३९
१०	७	७	४	४२	३८	३५	२५	९
११	१३	१३	१९	१८	३३	५७	५७	३०
१२	३	२३	३३	१४	४६	३९	३९	८
१३	८	१	५६	०	५९	५६	२	३९
१४	९	११	१८	४७	४३	१७	३५	९
१५	४	२९	४१	३३	२७	२८	७	३०
१६	९	९	४	१६	४१	२६	४	८
१७	४	६	३७	५	५५	१६	४७	३८
१८	५	१८	४६	५२	९	१	४५	९

मध्यमचन्द्रगतिः

मन्दकेन्द्र गतयः एक वर्षमारभ्याष्टादश पर्यंतम्

१	२	२८	४३	७	२८	४१	१३	५५
२	५	२७	२६	१४	५७	३२	२७	५५
३	८	५६	९	२२	२६	३	४१	४५
४	११	२४	५२	२९	५४	४४	५५	४५
५	२	३३	३५	३७	२३	२६	९	३५
६	५	३२	१८	४५	५३	७	२३	३९
७	८	२१	१	५२	३०	४८	३७	२५
८	११	१९	४४	५९	४९	२९	५१	२०
९	२	१८	२८	७	१८	११	५	१५
१०	५	१७	४१	५४	४६	१२	१९	१०
११	८	१५	५४	२९	१५	३३	१३	५
१२	११	४४	३७	२९	४४	१४	२९	०
१३	२	१३	३०	३७	१२	५६	०	५५
१४	५	१२	३	४४	३१	३७	१४	५०
१५	८	६	४६	५२	१४	१८	२८	४४
१६	४१	९	२६	५९	१८	१९	४२	४०
१७	२	८	१३	७	७	४०	५६	३५
१८	५८	६	५६	१	१	२२	१०	३०

ख

१	४	२८	४२	४७	१२	४४	२५	५
२	९	२५	२६	३४	२८	२८	५०	१०
३	२	२६	८	२१	३८	१५	१३	१४
४	७	२४	५१	८	५०	१७	४०	२०
५	०	२३	३३	५६	३	४२	५	२५
६	५	२२	१६	४३	१६	२६	३०	३०
७	१०	२०	५९	३०	२९	१०	१५	३५
८	३	१९	४२	१७	४१	५५	२०	४०
९	८	१८	२५	४	५४	३९	४५	४२
१०	१	१७	७	५२	७	३४	१०	५०
११	६	१५	५०	१९	२०	८	३५	५५
१२	७	१४	३३	२६	३२	५३	१	३१
१३	४	१३	१६	१३	४५	३७	२७	५
१४	९	४१	५९	०	५८	२१	५१	१०
१५	२	१०	४१	२८	४१	६	४६	१५
१६	२	९	२४	२५	२३	१०	४१	२५
१७	०	८	७	३२	१६	३५	६	२५
१८	५	६	५०	४	४९	१९	३६	३०
०	०	०	०	०	०	०	०	०
१	४	९	३७	२१	२८	२९	२३	५५
२	८	१९	१४	४२	५६	५८	३३	५०
३	०	२८	५२	४	२७	२८	४१	४५
४	५	३	२९	२५	५३	५७	३५	४०
५	९	१८	६	४७	२२	२६	५९	३५
६	१	२७	४४	८	५०	२३	२३	३०
७	६	७	२१	३०	१९	२५	४७	२५
८	१०	५६	५८	५१	४७	५५	११	२०
९	१२	२६	३६	१३	१६	२४	३५	१५
१०	७	६	१३	३४	४४	५४	१९	१०
११	११	१५	५०	५६	१३	२३	२३	५
१२	३	२५	२८	१७	४१	५२	५२	०
१३	८	५	५	३९	२०	२२	२०	२५
१४	०	१७	४३	०	३८	५१	५१	५०
१५	४	२४	२०	२२	७	२०	२०	४५
१६	९	२	५७	४३	३५	१५	५०	४५
१७	१	२५	२५	५	४	१९	१९	३५
१८	५	१२	१२	२६	३२	४९	४९	३०

क

होरागति			चन्द्रमध्यगतिः					
१	०	•	३२	५६	२७	२६	२३	
२	०	१	५	५२	५४	५२	४७	
३	०	१	३८	४९	२२	१९	११	
४	०	२	११	४५	४९	५४	३५	५
५	०	२	४४	४२	१७	३८	१८	५१
६	०	३	१७	३८	४४	३८	२२	२७

ख

७	०	३	५०	३५	१२	४	४६	२३
८	०	४	२५	३१	३९	३१	१०	१०
९	०	४	५६	१८	६	१७	३३	५६
१०	०	५	२९	२४	३४	५३	५२	४२
११	०	६	२	२१	१	१५	२१	२८
१२	०	६	२५	१७	२९	१९	४५	१५
१३	०	७	८	२३	५६	४३	९	१
१४	०	७	४१	०	२४	९	३१	४
१५	०	८	१४	६	५१	३५	५६	२३
१६	०	८	४३	३	१९	१२	२०	२०
१७	०	९	१९	५९	४६	२८	४४	६
१८	०	९	५२	५६	१२	५५	७	५२
१९	०	१०	२४	५२	४१	२०	२१	३८
२०	०	१०	४९	५८	८	४०	५५	५
२१	०	११	३७	४५	३६	१०	१९	५१
२२	०	१२	४	४२	३	४०	४२	१७
२३	०	१२	३७	३८	३१	५	६	४३
२४	०	०	१३	१०	३४	४८	३०	३०
१	०	०	३२	३९	४४	५५	४४	४०
२	०	१	५	१९	२९	४१	२९	२०
३	०	१	३७	५९	१४	३२	१४	०

३३४ सम्राट् सिद्धान्तः

क

क

४	०	२	१०	३८	५९	२२	१८	४०
५	०	२	४३	१८	४४	५३	४३	२०
६	०	३	१५	५८	३६	४	१८	१०
७	०	३	४८	१८	१३	५५	५२	४०
८	०	४	२१	१७	१८	४५	१७	२०
९	०	४	५३	१७	४३	३६	४२	४०
१०	०	५	२६	३७	२८	२७	२३	४०
११	०	५	५९	१७	१३	१८	११	१९
१२	०	६	३१	५६	५८	८	५५	५९
१३	०	७	४	३६	४२	१९	४०	३९
१४	०	७	३७	१६	१७	५०	२५	१९
१५	०	७	९	५६	१२	४१	४६	१९
१६	०	८	४२	३५	५७	३१	५४	४१
१७	०	९	५५	१४	४२	२२	३९	१९
१८	०	९	४७	१५	२७	१३	३३	५९
१९	०	१०	२०	३३	१२	४	८	१९
२०	०	१०	१३	१४	५६	५४	५३	१९
२१	०	११	२५	५४	४१	४५	३७	५९
२२	०	११	५८	३४		१९	२२	३९
२३	०	१२	३१	१४	४१	२७	७	१९
२४	०	१२	३	५३	३६	५६	५१	५९

ख

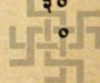
शरकें०हो	१	०	०	३३	४	२४	९	३२	२७
	२	०	१	६	१८	४८	१८	४	३
केन्द्रगतिः	३	०	१	३९	१३	१७	२८	१३	५
	४	०	२	१२	५७	३६	३८	९	२६
	५	०	२	४५	२२	०	४७	४१	४८
	६	०	३	३९	२६	२४	५७	२६	९
	७	०	५	५१	३०	४९	६	४६	३१
	८	०	६	२४	३४	१३	१६	१८	५३
	९	०	६	५७	३९	२७	२५	५१	१४
	१०	०	७	४०	४४	१	३५	२३	३५
	११	०	७	३	४८	२५	४४	५५	५७
	१२	०	८	३६	५२	४९	५४	२८	४४
	१३	०	८	९	५७	१४	५	०	४०
	१४	०	९	४३	१	३८	१३	३३	४२
	१५	०	९	१६	६	२	२३	५	२३
	१६	०	१०	४९	१०	२२	२२	३०	४५
	१७	०	१०	२२	१४	५०	४२	१०	६
	१८	०	१६	५५	१९	१४	५१	४२	२८
	१९	०	११	२८	२६	३९	१०	१४	४९
	२०	०	११	१	२८	३	१०	४७	४१
	२१	०	१२	२८	३२	२०	२०	१९	३२

होरा १३	०	१२	७	३६	५१	२६	५१	१४
२३	०	१२	४०	४१	१५	३६	२४	१५
अंतर २५	०	१३	१३	४५	३६	४८	५६	३७
गति १	०	०	२१	२८	३६	४३	२०	४५
२	०	१	०	५४	१३	२६	४१	३०
३	०	१	३१	२५	५०	३०	२	१५
४	०	२	१	५४	३६	५३	२३	०
५	०	२	३२	२३	३	३६	२३	४५
६	०	३	२	५१	४०	३१	४	३०
७	०	३	३३	२०	१७	३	१५	१५
८	०	४	३	४८	१३	४६	४६	०
६	०	४	३४	१७	३०	३०	६	४५
०	०	५	४	४६	७	५३	२७	३०
११	०	५	३५	१४	४३	४६	४८	१५
१२	०	६	५	४३	२०	३०	६	०
१३	०	६	३६	४१	५७	१३	३६	२५
१४	०	७	६	४	३४	५६	४६	४
१५	०	७	३७	२६	१०	४०	६	१५
१६	०	८	७	...	४७	२६	२६	०
१७	०	८	३८	...	२३	६	५०	४५
१८	०	८	८	२५	१	५०	५१	३०

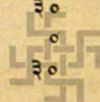

	१८	०	९	१९	३	३७	४३	३१	१५
	३०	०	१०	९	३२	१४	२६	५२	
माताः	२१	०	१०	४०	०	५१	२०	१३	४५
प्रथम	२२	०	११	१०	२९	२७	५३	३६	३०
	२३	०	११	४०	५८	४	२६	५७	१५
	२४	०	१२	११	२६	४१	९	१७	०
चन्द्र-	१	१	५	१७	२९	३६	२५	१५	
मास	२	२	१०	३४	५८	३२	३०	३०	५
गतयः	३	३	१५	५२	२७	५०	४४	४५	
	४	४	२१	९	५७	७	१	०	
	५	५	२६	३७	२४	२३	४६	३५	५
प्रथम	६	७	१	४४	५५	४०	३१	३०	
दिनानि	७	८	७	२	२४	५७	३६	४४	
	८	९	१२	१९	५४	१४	१	०	५
पंचम	९	१०	१७	३७	२३	३०	४०	१५	
	१०	११	७	२	२४	५७	३६	४४	
	११	०	१२	१९	५४	१४	२	०	५
	१२	२	१७	३७	२३	३०	४७	१५	
	१	०	१३	१०	३४	५८	३३	३०	३०
	२	०	२६	२०	९	५७	७	१	०
	३	१	९	३१	४४	५५	४०	३१	३०

४	१	२२	४२	१९	५४	१४	२	०
५	२	५	५२	५४	५२	४७	३२	३०
६	२	१९	३०	२९	५१	२१	३	०
७	३	२	१०	५	४९	५४	३३	३०
८	३	४५	२४	३९	४८	२८	४	०
९	३	२८	३५	१४	४७	१	३४	३०
१०	४	११	४६	४४	४५	३५	४	०
११	४	२४	५६	२९	४४	८	३५	३०
१२	५	६	६	५९	५२	५२	६	०
१३	५	२१	१७	३७	४१	१५	३६	३०
१४	६	४	२८	९	३९	४९	७	०
१५	६	१७	३७	४४	३८	२२	३७	३०
१६	७	०	४९	१९	३६	३७	८	०
१७	७	१३	५९	५४	३५	२९	३८	३०
१८	७	२७	१०	२९	३६	३	९	०
१९	८	१०	२१	४	३२	३६	२९	३०
२०	८	२३	३१	३९	३१	४	४	०
२१	९	६	४२	१२	२९	३३	४०	३०
२२	९	१९	५२	४९	२८	३६	१२	०
२३	१०	३	३	२४	२६	५०	४१	३०
२४	१०	१६	१३	५९	२५	२४	१२	०

२५	१०	२	२४	३४	२३	१७	४२	३०
२६	११	१२	३५	९	२२	३१	१३	०
२७	११	२५	५५	५४	२१	४	४३	३०
२८	०	८	५६	१९	१४	१८	५६	०
२९	१	२२	६	५४	१८	११	४७	३०
३०	१	५	१७	२९	१६	४५	१५	०
१	१	१	५६	५८	८	५५	५९	३०
२	३	३	३०	५६	१७	५१	५९	०
३	३	५	५०	५४	२६	४७	५८	३०
४	४	७	४७	५२	४५	४३	५८	०
५	५	९	४४	५०	४४	३९	५७	३०
६	६	११	४१	४८	५३	३५	५७	०
७	७	१३	३८	४७	३१	३१	३६	३०
८	८	१५	३५	४५	२७	२७	५६	०
९	९	१७	३३	४३	२३	२३	५५	३०
१०	१०	१९	२९	४१	१९	१९	५५	०
११	११	२१	२१	४९	५५	५५	५४	३०
१२	०	२३	२३	३७	११	११	५४	०
१	१	६	५२	४९	५४	२८	४८	३०
२	१	१३	४५	३९	४८	५६	३७	०
३	२	२०	४८	२९	४३	२४	५५	३०

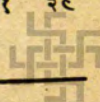
माशेषु शरकेन्द्रगतिः

मासाः	४	४	२७	३१	१९	३७	५३	४४	०	
	५	६	४	२४	९	३२	४१	३२	३०	
	६	७	१२	१६	५९	२६	४९	५१	०	
	७	८	१८	९	४९	२१	१८	९	३०	
	८	९	२५	२	३९	१५	४६	२८	०	
मासा सू-	९	११	१०	५५	२९	१०	१४	४६	३०	
र्यचन्द्रयो	१०	०	८	४८	१९	४	४३	५	०	
	११	१	१५	४१	८	५९	४१	२३	३०	चतुर्थ
र्मध्ये यो	१२	२	२२	३३	५८	५३	३९	४२	०	
रंतरगतिः	१	०	५	४३	२०	४०	८	३०		
	२	१	४१	२६	२६	२०	१७	०		
	३	२	४७	१०	१०	०	२६	३०		
	४	०	२२	१३	२२	४०	४५	०		
	५	०	२८	३६	४३	२०	४४	३०		
	६	१	४	२०	७	०	५३	०		
	७	१	१०	०	२४	४१	२	३०		
	८	१	१५	४६	४५	२०	४१	०		
	९	१	२१	३०	६	१	२०	३०		
	१०	१	२७	१३	२६	४१	२९	०		
	११	२	२	५६	२१	२१	३८	३०		
	१२	२	८	४०	१	१	४७	०		

मन्दकेन्द्रगतयः दिनानि

षष्टः	१	०	१३	३	५३	५६	१५	५१	५९
	२	०	२६	७	४७	५२	३५	४३	५८
	३	१	९	११	११	४८	५३	३५	५७
	४	१	२२	१५	३५	४१	११	२०	५६
	५	१	५	१९	२९	४१	१९	३१	५५
	६	२	१८	२३	४७	३७	४७	११	५४
	७	३	१	२७	१७	३४	५	३	५३
	८	३	१४	३५	११	३०	२२	५५	५२
	९	३	२७	५५	५	२६	४०	४७	५१
	१०	४	१०	३८	५९	२२	१८	२९	५०
	११	१०	२३	४२	५३	१९	१६	४२	४९
	१२	५	६	४६	४७	१५	२४	२३	४८
	१३	५	१९	५०	४१	४१	५२	१५	४७
	१४	६	२	५४	३५	८	१०	७	४६
	१५	६	१५	५८	२९	४	२७	५९	४५
	१६	६	२८	२	२३	०	४५	५१	४४
		७	१२	६	१६	५७	३	४३	४३
		७	२५	१०	१०	५३	२१	३४	४२
	१९	८	८		४	४९	३९	२७	४१
	२०	८	२१		५८	४५	५७	१९	४०
	२१	९	४		५२	४२	१५	४१	३९

	२२	९	१७		४०	३८	४३	३	३८
	२३	१०	०		४०	४५	५०	१५	३७
	२४	१०	१३		३४	४२	८	४७	३६
	२५	१०	२६		२८	१८	२६	१९	३५
	२६	११	९		२२	३४	४४	२१	३४
दिनानि	२७	११	२२		१६	२१	२	२३	३३
	२८	०	५		१०	३६	२०	१५	३२
	२९	०	१८		४	१२	३८	७	३१
	३०	१	१		५८	८	५५	५९	३०
	१	०	१३	१३	४५	३९	४८	५६	३७
	२	०	२६	२७	३१	१९	२३	५३	४४
	३	१	९	४१	३६	५९	२६	४९	५१
	४	१	२२	५५	२	१९	१५	५६	२८
	५	२	६	८	४८	४९	४	५३	५
	६	२	१९	२२	३३	५८	५३	४९	४२
	७	३	२	३६	४९	३८	४२	३६	३९
	८	३	१५	६	५	१८	३१	३२	५६
	९	३	२९	३	६	१८	२०	२९	३३
	१०	४	१२	१७	५६	३८	९	२६	१०
	११	४	२५	३१	२२	१७	१८	२२	४७
	१२	५	८	४५	३०	५७	४७	९	२४
	१३	६	२१	५८	५३	३६	३५	१६	१
	१४	६	५	१२	३९	१६	२५	१२	३८
	१५	६	१८	२६	३४	५६	१४	९	१५

	१६	७	१	४०	१०	३६	३	५	५५	
	१७	७	१४	५३	५६	१६	५२	२	२९	
	१८	०	२८	७	४१	५६	४०	५९	६	
	१९	८	११	२१	२७	१६	२९	५५	४३	
	२०	८	२४	३५	१३	१६	१८	१२	२०	
	२१	९	७	४८	५८	५६	७	४८	५७	
	२२	९	२१	२	४४	३५	५६	४५	३४	
	२३	१०	४	१६	३०	१५	४५	४२	४१	
अष्टम	२४	१०	१७	३०	१५	५५	३४	३८	४८	अंत-
दिनानि	२५	११	०	४४	१	३५	२३	३०	२७	रत-
सूर्यचन्द्रयो	२६	११	१३	५७	४७	१५	५३	३२	७	तयः
	२७	११	२७	४१	३२	५५	१	२८	३९	
र्मध्ययो	२८	०	१०	२५	१८	३४	५०	२०	१६	
रंतरगति	२९	०	२३	३९	७	१४	३९		५३	
	३०	०	६	५२	४९	५४	४८		३०	
र्दिनेषु	१	०	१२	४२	२६	४१	२०	१७	५९	
	२	०	२४	२२	१३	२२	४०	३५	५८	
	३	१	६	३४	२०	७	०	५३	५७	
	४	१	१८	४५	४६	१५	२१	४१	५६	
	५	२	०	५७	१३	२६	४१	२९	५५	
	६	२	१३	८	४०	८	१	४७	५४	
	७	२	२५	२०	६	४९	२२	५	५३	
	८	३	७	३१	३३	३०	४२	१३	५२	
	९	३	१९	३३	०	५२	७	४१	५१	

१०	४	१०	५४	२६	५२	२२	५९	५०
११	४	४४	५	५३	३४	४३	१७	४९
१२	४	२६	१७	२०	१६	३	३५	४८
१३	५	८	२८	४४	५७	२३	५३	४७
१४	५	२०	४०	१३	३८	४४	४१	४६
१५	६	२	५१	४०	२०	४	२९	४५
१६	६	४५	३	३७	१	२४	४७	४४
१७	६	२७	१४	३०	४४	४५	५	४३
१८	७	९	३६	०	२४	५	२३	४२
१९	७	२१	३७	२७	५	२५	४१	४१
२०	८	३	४८	५७	४६	४५	१९	४०
२१	८	१६	०	२०	२८	६	१७	३९
२२	८	२८	११	४७	९	२६	३५	३८
२३	९	१०	२३	१३	५०	४७	५३	३७
२४	९	२२	३४	४०	३२	७	११	३७
२५	१०	४	४६	३०	१३	२७	२९	३५
२६	१०	१६	५७	३३	५५	४७	४७	३४
२७	१०	२९	९	०	१६	४८	५	३३
२८	११	११	२०	२७	१७	२८	२३	३२
२९	११	२३	२१	६३	५८	४८	४१	३१
३०	०	५	४३	२०	२०	८	५९	३०

ख

चन्द्रस्य मध्यमानयनसारणी

वर्षाशि	रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	चं०
१८	५	१८	४९	१२	९	९	४५
३६	११	७	३९	४४	१८	१९	३०
५४	४	२६	२९	३६	२७	२९	१५
७२	१०	११	१९	२८	३६	५९	०
९०	४	४	९	२७	४५	४८	४५
१०८	९	२२	५९	१२	५४	५८	३०
१२६	३	११	४९	५	४	८	१५
१४४	९	०	३८	५७	१३	१८	०
१६२	२	१९	२८	४९	२२	२७	४५
१८०	८	८	२८	४१	३१	३७	३०
१९८	१	२७	८	३७	४	४७	४७
२१६	७	१५	५८	२५	४९	५७	०
२३४	१	४	४८	५७	५९	६	४५
२५२	६	२३	३८	१०	८	१६	३०
२७०	०	१२	२८	२	१७	२६	१५
२८८	६	१	१७	५६	२६	३६	०
३०६	११	२०	७	४६	३५	४५	४५
३२४	५	८	५७	३८	१४	५५	३०
३४२	१०	२७	४७	३०	५४	५	१५
३६०	४	१६	३७	२३	३	१५	०
३७८	१०	५	२६	१५	१२	२४	४५
३९६	३	२४	१६	२	२१	३४	३०
४१४	९	१३	६	५९	३०	१४	४५
४३२	३	१	५६	५१	३९	५४	०

ख

चन्द्रस्यमध्यमानयनसारणी

वर्षाणि	रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	चं०
४५०	८	२०	४६	४६	४३	४९	४५
४६८	२	९	३६	३६	४५	५८	३०
४८६	७	२८	२६	२६	४८	७	१५
५०४	१	१७	१६	१६	२०	३६	०
५२२	७	६	६	६	१२	३५	४५
५४०	०	२४	५६	५६	४	३४	३०
५५८	६	१३	४५	४५	५६	४४	१५
५७६	०	२	३५	३५	१८	५३	०
५९४	५	३१	२५	२५	४१	२	४५
६१२	११	१०	१५	१५	३३	११	३०
६३०	४	२९	५	५	२५	२०	१५
६४८	१०	१७	५५	५५	१७	३७	०
६६६	१०	६	४५	४५	९	३९	४५
६८४	९	२५	३५	३५	१	४८	३०
७०२	३	१४	२४	२४	५३	५२	१५
७२०	९	३	१४	१४	४६	६	०
७३८	२	२२	४	४	३८	१५	४५
७५६	८	१०	५४	५४	३०	२४	३०
७७४	१	२९	४४	४४	२२	३३	१५
७९२	७	४३	३४	३४	१४	४३	०
८१०	१	७	२४	२४	६	५२	४५
१६२०	२	१४	४८	४८	४३	४४	३०

ख

चन्द्रकेन्द्रगतिः

व	रा	अं	क	वि	प्र	त्रि	च	पं
१८	५	६	५६	५४	३६	२२	१०	३०
३६	१०	१३	५२	२९	१२	४४	२१	०
५४	३	२७	४८	४३	४९	६	३१	३०
	८	२७	४५	१८	२५	२८	४२	०
	२	४	४१	३७	१	५०	१३	३०
	७	११	३७	२७	३८	१३	३	०
	०	१८	३३	४२	१४	२५	१३	३०
	५	२०	२९	५६	५५	५७	२४	०
	०	२	२६	११	२७	१९	३४	३०
	४	९	२२	२६	३	४१	४४	०
	९	१८	१८	४०	४०	३	५५	३०
	२	२३	१४	५५	१६	२६	६	०
	८	०	११	९	५२	४८	३६	३०
	१	७	७	२४	२९	१०	२७	०
	६	१४	३	३९	५	३२	३७	३०
	११	२०	५९	५३	४१	५४	४८	०
	४	२७	५४	५	१८	३६	५८	३०
	१०	७	५२	२२	५४	३९	९	०
	३	११	४८	३७	३१	१	१९	३०
	८	०	४५	५२	७	२३	३०	०
	१	२५	४१	८	४३	४५	४०	३०
	७	२	३७	२१	२०	७	११	०
	५	९	३३	३५	५६	३०	१	३०
	०	३६	२९	५०	३२	५२	१२	०

ख

चन्द्रकेन्द्रगतिः

व	रा	अं	क	वि	प्र	त्रि	च	पं
	१०	२३	२६	५	९	१४	२२	३०
	४	०	२२	१९	४५	१६	३३	०
	९	७	१८	३४	२१	१८	४३	३०
	२	१४	१४	१८	५८	२०	५४	०
	४	२१	११	३	३४	४३	४	३०
	०	२८	७	८	११	५	१५	०
	६	५	३	३२	४७	२७	५	३०
	१२	११	५९	४७	२३	४९	३६	०
	५	१८	५६	२	०	४१	४६	३०
	९	२५	५२	३६	३६	३६	५७	०
	३	२	४८	३०	१२	५६	७	३०
	८	७	४४	४५	४९	१८	१८	०
	१	३६	४१	०	२५	४०	२८	३०
	६	२३	३७	१५	२	२	३९	०
	०	०	३३	२९	३८	२४	४९	३०
	५	७	२९	४२	१४	४७	०	०
	१०	१४	२५	५८	११	९	११	३०
	३	२१	२२	१३	२७	२१	३१	०
	८	२८	१८	२८	३	५३	२१	३०
	२	५	१४	४२	४०	१५	४२	०
	७	१२	१०	५७	३६	३७	५२	३०
	२	२४	२१	५४	३३	१५	४५	०

ख

चन्द्रकेन्द्रगतिः

व०	रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	च०	पं०
१८	५	६	५५	९	४९	१९	३१	३०
३६	१०	१३	४०	१९	१८	३९	३	०
५४	३	२०	३०	२९	२७	५८	३४	३०
	८	२७	२०	३९	१७	१८	६	०
	२	४	१०	४९	६	३७	३७	३०
	७	११	०	५८	५५	५०	९	०
	०	१७	५१	८	४५	३६	४०	३०
	५	२४	४१	१८	३४	३६	१२	०
	११	१	३१	२८	२३	५५	४३	३०
	४	८	२१	३८	१३	१५	१५	०
	९	१५	४१	४८	२	३४	४६	३०
	२	२२	१	५७	५७	५४	१८	०
	७	२८	५२	७	४१	१३	४९	३०
	१	५	२	१७	३०	३३	२१	०
	६	४२	३२	२८	१९	५२	५२	३०
	११	१९	२२	३७	८	१२	२४	०
	४	२६	१२	४६	५८	११	५५	३०
	१०	३	२	५७	५७	२१	२७	०
	३	९	५३	६	३७	१०	५८	३०
	८	१६	४३	१६	२६	५०	३०	०
	१	२३	३३	३६	१५	५०	१	३०
	४	०	२३	३६	५	९	३३	०
	०	७	१३	४५	५४	२९	४	३०
	५	४४	३	५५	४३	४८	३६	०

ख

चन्द्रकेन्द्रगतिः

व०	रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	च०	पं०
	१०	२	५४	५	३३	८	७	३०
	३	२७	४५	१५	२२	२७	३९	०
	९	४	३४	२४	११	४७	१०	३०
	२	११	२४	३५	१	६	४२	०
	७	१८	१५	४५	५०	२६	१३	३०
	५	२५	४	५४	३९	४५	४५	०
	६	१	५५	४	१९	५	४६	३०
	११	८	४६	१४	१८	२०	४८	०
	४	१५	३६	२४	७	४४	१८	३०
	९	२२	२५	३३	४७	३	११	०
	२	२९	१५	४३	४६	२३	२२	३०
	८	१	५	५३	१	४२	५४	०
	१	१२	५६	३	५५	२	२५	३०
	६	१९	४३	१३	४४	२१	५७	०
	११	२६	३६	३	३	४१	३०	३०
	५	३	२६	३२	५३	१	०	०
	१०	१०	१६	४२	४३	२०	३१	३०
	३	१७	६	५२	३१	४०	३	०
	८	२२	५७	२	२०	५९	३४	३०
	२	०	४७	१२	१०	१९	६	०
	७	७	२७	२१	५९	३८	३६	३०
	२	४४	५४	४३	५९	१७	१५	०

ख

सूर्यचन्द्रान्तरगतिः

व०	रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	चं०	पं०
१८	५	२३	१२	२६	३२	४९	१०	३०
३६	११	१६	२४	५३	५	३८	२१	०
५४	५	९	३७	४९	३८	२७	३१	३०
	११	२	४९	४६	११	१६	४२	०
	४	२६	२	१२	४४	५	५२	३०
	१०	१९	१४	३९	१६	५५	३	०
	४	१२	२७	५	४९	१४	१३	३०
	१०	५	३९	३२	२२	१३	२४	०
	३	२८	५१	५८	५५	२२	३४	३०
	९	२२	४	२५	२८	४१	४५	०
	३	१५	१६	५२	१	०	५५	३०
	९	८	२९	१८	३३	५०	६	०
	३	१	४१	४५	६	३९	३६	३०
	८	२४	५४	४१	३९	२८	२७	०
	२	१८	६	३८	१२	१६	३७	३०
	८	४१	१९	६	४५	६	४८	०
	२	७	३१	३१	१७	५५	५८	३०
	७	२७	१३	१७	५०	५५	९	०
	१	२०	५६	२४	२३	३४	१९	३०
	७	१४	८	५०	५६	२३	३०	०
	१	७	२१	१७	२९	१२	४०	३०
	७	०	३३	४४	२	१	५१	०
	०	२३	४६	१०	३४	५१	१	३०
	६	१६	१८	३७	७	४०	१२	०

ख

सूर्यचन्द्रांतरगतिः

व० रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	चं०	पं०
०	१०	४१	३	३	५०	२९	३०
६	३	२३	३०	५३	१८	१३	०
११	१६	३०	५५	४६	७	३०	३०
५	१९	४८	२३	१८	५३	१४	०
११	१३	०	४९	५१	४६	४	३०
५	६	१२	१६	२४	१५	३५	०
१०	२९	२५	४२	५७	२४	२५	३०
४	१९	३८	९	३०	१३	३५	०
१०	१५	५०	३६	३	२	४६	३०
४	९	३	२	३५	५१	५७	०
१०	२	१७	२९	८	४२	७	३०
३	२५	२७	५५	४१	३	८	०
९	१८	४०	२२	१४	१९	३८	३०
३	११	५७	४८	४७	८	१९	०
९	५	५	१५	१९	५७	१९	३०
२	२८	१७	४१	५२	४७	०	०
८	२१	३०	८	२५	३७	१०	३०
२	१४	४२	३४	५८	२५	२१	०
८	७	५५	७	१	३१	१४	३०
२	१	७	१८	४	३	४२	०
७	२४	१९	५४	३६	५२	५५	३०
३	१८	३९	४९	१३			०

ख

चन्द्रवर्षगतिः

व०	रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	चं०	पं०
१	४	६	२२	४६	१३	५०	३२	३०
२	८	८	४५	३२	२७	४१	५	१
३	०	२८	८	१८	४१	३१	३७	३०
४	५	७	३१	४	५५	२२	१०	०
५	९	१६	५३	५१	९	५२	४२	३०
६	१	२६	४६	३७	२३	३	१५	०
७	६	५	२९	२२	३६	१३	४७	३०
८	१०	१५	२	९	५०	४४	२०	०
९	२	२४	२४	५६	४	३४	५२	३०
१०	७	३	४७	४२	१८	२५	२५	०
११	१३	१३	१०	२८	३२	१५	५७	३०
१२	३	२२	३३	१४	४६	६	३०	०
१३	८	१	५६	०	५९	५६	२	३०
१४	०	११	१८	४७	१३	१७	३५	०
१५	४	२०	४१	३३	२७	३८	७	३०
१६	९	०	४	१९	४१	२८	४	०
१७	१	९	२७	५	५५	१९	१७	३०
१८	५	१८	४९	५३	९	९	४५	०

केन्द्रस्य वर्षगतिः

व०	रा०	अं०	क०	वि०	प्र०	त्रि०	च०	पं०
१	२	२८	४३	७	२८	४१	१३	५५
२	५	२७	२६	१४	५७	२२	२७	५५
३	८	२६	९	२२	२६	३	४१	४५
४	११	२४	५२	२९	५४	४४	५५	४५
५	२	२३	३५	३७	२३	२६	९	३५
६	५	२२	१८	४५	५२	७	२३	३०
७	८	२१	१	५२	२०	४८	३७	२५
८	११	१९	४४	५९	४९	२९	५१	२०
९	२	१८	२८	७	१८	११	५	१५
१०	५	१७	४१	५४	४६	१२	१९	१०
११	८	१५	५४	२९	१५	३१	१३	५
१२	११	४४	३७	२९	४४	१४	२९	०
१३	२	१३	२०	३७	१२	५६	०	५५
१४	५	१२	३	४४	३१	३७	१४	५०
१५	८	६	४६	५२	१०	१८	२८	४४
१६	४१	९	२९	५९	१८	१९	५२	४०
१७	२	८	१३	७	७	४०	५६	३५
१८	५८	६	५६	१४	१	२०	१०	३०

ख

शरकेन्द्रगतिः वर्षस्य

१	४	२८	४२	४७	१२	४४	२५	५
२	९	२५	२६	३४	२५	२८	५०	१०
३	२	२६	८	२१	३८	१५	१३	१४
४	७	२४	५१	८	५०	१७	४०	२०
५	०	२३	३३	५६	३	४२	५	२५
६	५	२२	१६	४७	१६	२६	३०	३०
७	१०	२०	५९	३०	२९	१०	१५	३५
८	३	१९	४२	१७	४१	५५	२०	४०
९	८	१८	२५	४	५४	३९	४५	४२
१०	१	१७	४	५२	७	२४	१०	५०
११	६	१५	५०	१९	२०	८	३५	५५
१२	७	१४	३३	२६	३२	५३	१	३१
१३	४	१३	१६	१३	४५	३७	२७	५
१४	९	४१	५९	०	५८	२१	५१	१०
१५	२	१०	४१	२८	४१	६	४६	१५
१६	२	९	२४	३५	२३	५०	४१	२०
१७	०	८	७	२२	१६	३५	६	२५
१८	५	६	५०	९	४९	१६	३६	३०

सूर्य चन्द्रांतरगतिः

१	४	९	३७	२१	२८	२९	२३	५५
२	८	१९	१४	४२	५६	५८	३३	५०
३	०	२८	५२	४	२७	२८	४१	४५
४	५	३	२९	२५	५३	५७	३५	४०
५	९	१८	६	४७	२२	२६	५९	३५
६	१	२७	४४	८	५०	५६	२३	३०
७	६	७	२१	३०	१९	२५	४७	२५
८	१०	५६	५८	५१	४७	५५	११	२०
९	१२	२६	३६	१३	१६	२४	३५	१५
१०	७	६	१३	३४	४४	५४	१९	१०
११	११	१५	५०	५६	१३	२३	२३	५
१२	३	२५	२८	१७	४१	५२	५२	०
१३	८	५	५	३९	२०	२२	२०	२५
१४	०	१७	४३	०	३८	२१	५१	५०
१५	४	२४	२०	२२	७	२०	२०	४५
१६	९	३	५७	४३	३५	५०	५०	४५
१७	१	१३	२५	५	४	१९	१९	३५
१८	५	२३	१२	२६	३२	४९	४९	३०

ख

मध्यगतिर्होरास्तु

१	०	०	३२	५६	२७	२६	२३	
२	०	१	५	५२	५४	५२	४७	
३	०	१	३८	४९	२२	१९	११	
४	०	२	११	४५	४९	४५	३५	५
५	०	२	४४	४३	१७	३८	२८	५१
६	०	३	१७	३८	४४	३८	२२	२७
७	०	३	५०	३५	१२	४	४६	२३
८	०	४	२३	३१	३९	३१	१०	१०
९	०	४	५६	२८	६	१७	३३	५६
१०	०	५	२९	२४	३४	२३	४७	४२
११	०	६	२	२१	१	१५	२१	२८
१२	०	६	३५	१७	२९	१६	४५	१५
१३	०	७	८	१३	५६	४३	९	१
१४	०	७	४१	१०	२४	९	३२	४
१५	०	८	१४	६	५१	३५	५६	३३
१६	०	८	४३	३	१९	१२	२०	२०
१७	०	९	१९	५९	४६	२८	४४	६
१८	०	९	५२	५६	१३	५५	७	५२
१९	०	१०	१४	५२	४१	११	२१	३८
२०	०	१०	४९	५८	८	४७	५५	५
२१	०	११	३७	४५	३६	१९	१९	४१
२२	०	१२	४	४२	३	४०	४२	१७
२३	०	१२	३७	३८	३१	५	६	४७
२४	०	०	१३	१०	३४	५८	३०	३०

ख
होरागतिर्मन्दकेन्द्रस्य

१	०	०	३२	३९	४४	५५	४४	४०
२	०	१	५	१९	२९	४१	२९	२०
३	०	१	३७	५९	१४	३२	१४	०
४	०	२	१०	३८	५९	२२	१८	६०
५	०	२	४३	१८	४४	५३	४३	२०
६	०	३	१५	५८	२९	४	१८	१०
७	०	३	४८	१८	१३	५५	५२	४०
८	०	४	२१	१७	१८	४५	१७	२०
९	०	४	५३	१७	४३	३६	४२	०
१०	०	५	२६	३७	२८	२७	२३	४०
११	०	५	५९	१७	१३	१८	११	१९
१२	०	६	३१	५६	५८	८	५५	५९
१३	०	७	४	३६	४२	१९	४०	३९
१४	०	७	३७	१६	२७	५०	२५	१९
१५	०	८	९	५६	१२	४१	९	१९
१६	०	८	४२	३५	५७	३१	५४	४१
१७	०	९	५५	१४	४२	२२	३९	१९
१८	०	९	४७	१५	२७	१३	२३	५९
१९	०	१०	२०	३०	१२	४	८	१९
२०	०	१०	१३	१४	५६	५४	५३	१९
२१	०	११	२५	५४	४१	४५	३७	५९
२२	०	११	५८	३४	२७	१९	२२	३४
२३	०	१२	३१	१४	४१	२७	७	१९
२४	०	१३	३	५३	३६	५७	५१	५९

ख

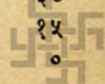
होरागतिः शरकेन्द्रस्य

१	०	०	३३	४	२४	९	३२	२७
२	०	१	६	८	४८	१९	४	४३
३	०	१	३९	१३	१७	२८	३७	५
४	०	२	१५	५७	३६	३८	९	२६
५	०	२	४५	२२	०	४७	४१	४८
६	०	३	३९	२६	२४	५७	२६	९
७	०	५	५१	३०	४९	६	४६	३१
८	०	६	२४	३४	१३	१६	१८	५२
९	०	६	५७	३९	३७	२५	५१	१४
१०	०	७	४०	४४	१	३५	२३	३५
११	०	७	३	४८	२५	४४	५५	५७
१२	०	८	३६	५२	४९	५४	२८	४४
१३	०	८	९	५७	१४	४	०	४०
१४	०	९	४३	१	३८	३३	३३	०
१५	०	९	१६	६	२	२३	५	२३
१६	०	१०	४९	१०	२६	२२	३७	४५
१७	०	१०	२२	१४	५०	४२	१०	६
१८	०	११	५५	१९	१४	५१	४२	२८
१९	०	१०	२८	२६	३९	१	१४	४९
२०	०	११	१	२८	३	१०	४७	४१
२१	०	११	३४	३२	२७	२०	१९	३२
२२	०	१२	७	३६	५१	२९	५१	१४
२३	०	१२	४०	४१	१५	३९	२४	१५
२४	०	१३	१३	४५	३९	४८	५६	३७

ख

होरागतिः सूर्यचन्द्रगत्यंतरस्य

१	०	०	२१	२८	२६	४३	२०	४५
२	०	१	०	५४	१३	२६	४१	३०
३	०	१	३१	२५	५०	२०	२	१५
४	०	२	१	५४	२६	५३	२३	०
५	०	२	३२	२३	३	३६	२३	४५
६	०	३	२	५१	५०	२१	४	३०
७	०	३	३३	२०	१७	३	१५	१५
८	०	४	३	४८	१३	४६	४६	०
९	०	४	३४	१७	३०	३०	६	४५
१०	०	५	४	४६	७	५३	२७	३०
११	०	५	३५	१४	४३	४६	४८	१५
१२	०	६	५	४३	२०	३०	९	०
१३	०	६	३६	४१	५७	१३	४९	२५
१४	०	७	६	४	३४	५६	४८	४
१५	०	७	३७	९	१०	४०	९	१५
१६	०	८	७	३७	४७	२३	२९	०
१७	०	८	३८	६	२४	६	५०	४५
१८	०	९	८	३५	१	५०	११	३०
१९	०	९	१९	३	३७	४३	३१	१५
२०	०	१०	९	३२	१४	२६	५२	०
२१	०	१०	४०	०	५१	१०	१३	४५
२२	०	११	१०	२९	२७	५३	३६	३०
२३	०	११	४०	५८	४	३६	५७	१५
२४	०	१२	११	२६	४१	९	१७	०

ख

मासगतिश्चन्द्रस्य

१	१	५	१७	२९	३६	४५	१५	
२	२	१०	३४	५८	३३	३०	३०	५
३	३	१५	५३	२७	५०	४४	४५	
४	४	२१	९	५०	७	१	०	
५	५	२६	१७	२६	२३	४६	१५	५
६	७	१	४४	५५	४०	३१	३०	
७	८	७	२	२४	५०	३६	४५	
८	९	१२	१९	५४	१४	२	०	५
९	१०	१७	३७	२३	३०	४७	१५	
१०	११	१२	२४	५२	४७	३७	३०	
११	०	२८	१२	२२	४	१७	४५	५
१२	२	३	१९	५१	२१	३	०	

मासगतिर्मन्दकेन्द्रस्य

१	१	१	५६	५८	८	५५	५९	३०
२	२	३	५३	५६	१७	५१	५९	०
३	३	५	५०	५४	२६	४७	५८	३०
४	४	७	४७	५२	४५	४३	५८	०
५	५	९	४४	५०	४४	३९	५७	३०
६	६	११	४१	४८	५३	३५	५७	०
७	१०	१३	३८	४७	२	३१	५६	३०
८	८	१५	३५	४५	११	२७	५६	०
९	९	१७	३२	४३	२०	२३	५५	३०
१०	१०	१९	२९	४१	२९	१९	५५	०
११	११	२१	२६	३९	३८	१५	५४	३०
१२	०	२३	२३	३७	४७	११	५४	०

ख

मासगतिः शरकेन्द्रस्य

१	१	६	५२	४६	५४	२८	४८	३०
२	२	१३	४५	३६	४८	५६	३७	०
३	३	२०	४८	२६	४३	२४	५५	३०
४	४	२७	३१	१६	३७	५३	४४	०
५	६	४	२४	६	३२	२१	३२	३०
६	७	११	१६	५६	२६	४६	५१	०
७	८	१८	६	४६	२१	१८	६	३०
८	६	२५	२	३६	१५	४६	२८	०
६	११	१०	५५	२६	१०	१४	४६	३०
१०	०	८	४८	१६	४	४३	५	०
११	१	१५	४१	८	५६	४१	२३	३०
१२	२	४२	३३	५८	५३	३६	४६	०

मासगतिः सूर्यचन्द्रान्तरस्य

१	०	५	४३	२०	४०	८	५६	३०
२	०	४१	२६	४१	२०	१७	५६	०
३	०	१७	१०	२	०	२६	५८	३०
४	०	२२	१३	२२	४०	४५	५८	०
५	०	२८	३६	४३	२०	४४	५७	३०
६	१	४	२०	७	०	५३	५७	०
७	१	१०	०	२४	४१	२	५६	३०
८	१	१५	४६	४५	२०	४१	५६	०
६	१	२१	३०	६	१	२०	५५	३०
१०	१	२७	१३	२६	४१	२६	५५	०
११	२	२	५६	४७	२१	३८	५४	३०
१२	२	८	४०	८	१	४७	५४	०

ख

दिनगतिश्चन्द्रस्य

१	०	१३	१०	३४	५८	३३	३०	३०
२	०	२६	२१	९	५७	७	१	०
३	१	९	३१	४४	५५	४०	३१	३०
४	१	२२	४२	१९	५४	१४	२	०
५	२	५	५२	५४	५२	४७	३२	३०
६	२	१९	३०	२९	५१	२१	३	०
७	३	२	१४	४	४९	५४	३३	३०
८	३	४५	२४	३९	४८	२८	४	०
९	३	२८	३५	१४	४७	१	२४	३०
१०	४	११	४५	४४	४५	३५	५	०
११	४	२४	५६	२९	४४	८	३५	३०
१२	५	६	६	५९	४२	४२	६	०
१३	५	२१	१७	३७	४१	१५	३६	३०
१४	६	४	२८	९	४९	४९	७	०
१५	६	१७	३८	४४	३८	४२	३७	३०
१६	७	१२	४९	१९	३६	३७	८	०
१७	७	१३	५९	५४	३५	२९	३८	३०
१८	७	२७	१०	२९	३४	३	९	०
१९	८	१०	२१	४	३२	३६	२९	३०
२०	८	२३	३१	३९	३१	४	४	०
२१	९	६	४२	१२	२९	३२	४०	३०
२२	९	१९	५२	४९	२८	३६	१२	०
२३	१०	३	३	२४	२६	५०	४१	३०
२४	१०	१६	१३	५९	२५	२४	१२	०
२५	१०	२९	२५	३४	२३	१७	४२	३०
२६	११	१२	३५	९	२२	३१	१३	०
२७	११	२५	४५	४४	२१	४	४३	३०
२८	०	८	५६	१९	१९	१८	५६	०
२९	०	२२	६	५४	१८	११	४७	३०
३०	१	५	१७	२९	१६	४५	१५	०

ख

दिनगतिमंदकेन्द्रस्य

१	०	१३	३	५३	५६	१७	५१	५९
२	०	२६	७	४७	५२	३५	४३	५८
३	१	९	११	११	४८	५३	३५	५७
४	१	२२	१५	३५	४४	११	२६	५६
५	२	५	१९	२९	४१	१९	३१	१९
६	२	१८	२३	४७	३७	४७	११	५४
७	३	१	२७	१७	३४	५	३	५३
८	३	१४	३१	११	३०	२२	५५	५२
९	३	२७	५५	५	२६	४०	४७	५१
१०	४	१०	३८	५९	१२	५८	२९	५०
११	१०	२३	४२	५३	३९	१६	४२	४९
१२	५	६	४६	४७	१५	३४	२३	४८
१३	५	१९	५०	४१	४१	५२	१५	४७
१४	६	२	५४	३५	८	१०	७	४६
१५	६	१५	५८	२९	४	२७	५९	४५
१६	६	२९	२	२३	०	४५	५१	४४
१७	७	१२	६	१६	५७	३	४३	४३
१८	७	२५	१०	१०	५३	२१	३४	४२
१९	८	८		४	४९	२९	२७	४१
२०	८	२१		५८	४५	५७	१९	४०
२१	९	४		५२	४२	५०	४१	३९
२२	९	१७		४६	३८	४३	३	३८
२३	१०	०		४०	४५	५०	१५	३७
२४	१०	१३		३४	४२	८	४७	३६
२५	१०	२६		२८	१८	२६	१९	३०
२६	११	९		२२	३४	४४	३१	३४
२७	११	२२		१६	२१	२	२३	३५
२८	०	५		१०	३६	२०	१५	३२
२९	०	१८		४	१२	३८	७	३१
३०	१	१		५८	८	५	५९	३०

ख

शरकेन्द्रस्य दिनगतिः

१	•	१३	१३	४५	३६	४८	५६	३७
२	०	२६	२७	३१	१६	२३	५३	४४
३	१	६	४६	३६	५६	२८	४६	५१
४	१	२२	५५	२	१६	१५	५६	२८
५	२	६	८	४८	४६	४	५३	५
६	२	१६	२२	३३	५८	५३	४६	४२
७	३	२	३६	५६	३८	४२	३६	३६
८	३	१५	६	५	५८	३१	३२	५६
६	३	२६	३	६	१८	२०	१६	३३
१०	४	१२	१७	५६	३८	६	२६	१०
११	४	२५	३१	२२	१७	१८	२२	४७
१२	५	८	५५	३०	५७	४७	१६	२४
१३	५	२१	५८	५३	३६	३६	१६	१
१४	६	५	१२	३६	१६	२५	१२	३८
१५	६	१८	३६	२४	५६	१४	६	१५
१६	७	१	४०	१०	३६	३	५	५५
१७	७	२४	५३	५६	१६	५२	२	२६
१८	७	२८	७	४१	५६	४०	५६	६
१६	८	११	२१	२७	१६	२६	५५	४३
२०	८	२४	३५	१३	१६	१८	१२	२०
२१	६	७	४८	५८	५६	७	४८	५७
२२	६	२१	२	४४	३५	५६	४५	३४
२३	१०	४	१६	३०	१५	४५	४२	४१
२४	१०	१७	३०	१५	५५	३४	३८	४८
२५	११	०	४४	१	३५	२३	३०	२७
२६	११	१३	५७	४७	१५	५२	३२	७
२७	११	२७	४१	३२	५५	१	२८	३६
२८	०	१०	२५	१८	३४	५०	२०	१६
२६	०	२३	३६	७	१४	३६	२६	५३
३०	०	६	५२	४६	५४	४८	१८	३०

ख

सूर्यचन्द्रगत्यन्तरस्य दिनगतिः

१	०	१२	११	२६	४१	२०	१७	५९
२	०	२४	२२	१३	२२	४०	३५	५८
३	१	६	३४	२०	७	०	५३	५७
४	१	१८	४५	४६	१५	२१	४१	५६
५	२	०	५७	१३	२६	४१	२९	५५
६	२	१३	८	४०	८	१	४७	५४
७	२	२५	२०	६	४९	२२	५	५३
८	३	७	३१	३३	३०	४२	२३	५२
९	३	१९	४३	०	५२	७	४१	५१
१०	४	१	५४	२६	५२	२२	५९	५०
११	४	४४	५	५३	३४	४३	१७	४९
१२	४	२६	१७	२०	१६	३	३५	४८
१३	५	८	२८	४६	५७	२३	५३	४७
१४	५	२०	४	१३	३८	४४	४१	४६
१५	६	२	५१	४०	२०	४	२९	४५
१६	६	४५	३	७	१	२४	४७	४४
१७	६	२७	१४	३०	४४	४५	५	४३
१८	७	९	२६	०	२५	५	२३	४२
१९	७	२१	३७	२७	५	२५	४१	४१
२०	८	३	४८	५७	४६	४५	१९	४०
२१	८	१६	०	२०	२८	६	१७	३९
२२	८	२८	११	४७	९	२६	३५	३८
२३	९	१०	३३	१३	५०	४६	५३	३७
२४	९	२३	३४	४०	३२	७	११	३६
२५	१०	४	४६	३०	१३	२७	२९	३५
२६	१०	१६	५७	३३	५५	४७	४७	३४
२७	१०	२९	९	०	१६	८	५	३३
२८	११	११	२०	२७	१७	२८	२३	३२
२९	११	२३	३१	५३	५८	४६	४१	३१
३०	०	५	४३	२०	२०	८	५९	३०

अथ पंचम प्रकरणम्[1]

तत्र चन्द्रस्य मन्दफलं प्रतिवृत्तप्रकारेण[2] भवितुमर्हति । नीचोच्चवृत्ते नापि[3] भवितुमर्हति। इदं मन्दफलं पूर्वाचार्यै एक[4]रूपमेव लब्धं मया[5] न्यूनाधिकं मन्दफलं प्राप्तं। अमावस्या पौर्णमास्योः यथावस्थितमेव मन्दफलं लब्धं। तदनन्तरं प्रतिपदादिषु अधिकं लब्धं, यावत्सूर्यचन्द्रयोरन्तरं त्रिराशिमितं[6] अष्टम्यर्द्ध-पर्यंतमित्यर्थः । पुनः[7] तदनन्तरमयचीयमानं दृष्टं । पुनः पौर्णमांते[8] अमांते व[9] यथावस्थितं दृष्टम् ।

अथ मन्द[10]पूर्वाचार्यैर्लब्धं मन्दफल[11]मदावुच्यते[12]। इदं मन्दफलं नीचोच्चवृत्त-प्रकारेण साधनीयमिति निश्चितमस्ति। द्वितीयप्रकारेण[13] फलसाधनार्थं मया प्रति-वृत्तमत्र नियोजितमस्ति । यदा भूकेन्द्रप्रतिवृत्तकेन्द्रांतस्य[14] निष्पत्तिः प्रतिवृत्त-व्यासार्द्धेन[15] तादृशी भवति। यथा नीचोच्चवृत्त व्यासार्द्धस्य निष्पत्तिः। कक्षावृत्त-व्यासार्द्धेन तदा मन्दफलं प्रतिवृत्ते[16] प्रकारेण नीचोच्चवृत्तप्रकारेणापि समान-

---

(क) १. क्षेत्रम् for (प्रकरणम्) २. प्रकारेणापि for (प्रकारेण)
३. 'न' लुप्त (अतः—वृत्तेपि)
४. रैक for (एक) ५. +तु+(ख)
६. त्रिरात्रिमितं for (त्रिराशिमितं)
९. च for (व) (ख)
१०. 'मन्द' लुप्त (ख) ११. फलं for (ख)
१२. आदौ उच्यते for (मदावुच्यते)
१३. 'प्रकारेण' लुप्त
१४. केन्द्रांतरस्य for (केन्द्रांतस्य) (ख)
१५. "व्यासार्द्ध" लुप्त १६. वृत्त for (वृत्ते) (ख)

(ख) ४. रेकरूप for (एकरूप)
८. पौर्णिमांते for (पौर्णमांते) ७ "पुनः" लुप्त
१२. प्रथम प्रकारेणादावुच्यते for (मदावुच्यते)

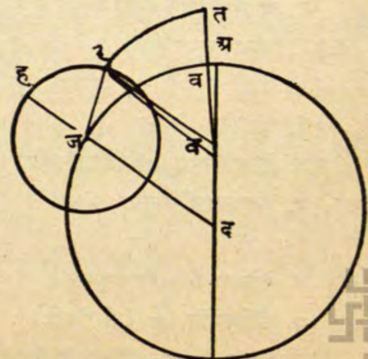
मेवायाति । तत्र कक्षावृत्ते [1]केन्द्रनीचोच्चवृत्तं[2] चन्द्रमध्यमगत्या [3]पूर्वतः भ्रमति । नीचोच्चवृत्ते [4]बिंब[5]चन्द्र[6]मध्यमगत्या[7] पूर्वतः[8] भ्रमति । प्रतिवृत्तप्रकारे तु प्रतिवृत्ते चन्द्रगतिः मन्दकेन्द्रतुल्या भवति । [9]प्रतिवृत्तस्य [10]गतिः [11]भूकेन्द्रोपरि [12]उच्चतुल्यास्ति । गतिद्वयमपि[13] एकस्यां दिशि भवति च ।

[14]प्रथमं क्षेत्रम्

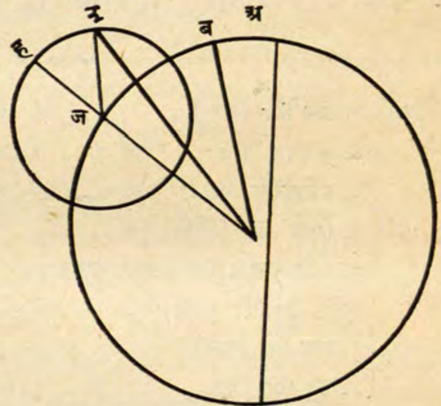
तत्र द भूकेन्द्रोपरि अवजं कक्षा वृत्त । तस्य अदव्यासः हुउं[15] नीचोच्चवृत्तं ज केन्द्रोपरि ह [16]चिन्ह [17]तुच्चं तत्रैव चन्द्रस्थानं [18]कदा यदा नीचोच्च[19]वृत्तकेन्द्रं[20] अ

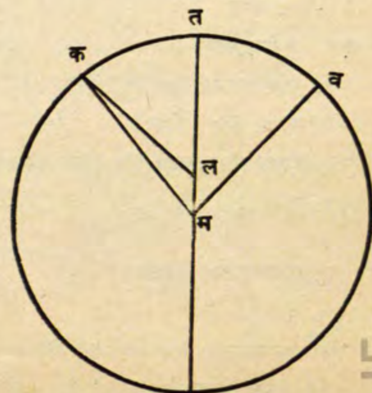
(क) १. 'केन्द्र' लुप्त (ख) ६. पूर्वतो for (पूर्वतः) (ख)
४. बिंबं for (बिंब)
६. मन्द केन्द्रगत्या for (मध्यमगत्या)
७. +त दिनर दिशि+ ८. पश्चिमो for (पूर्वतः)
९. युतिः for (गतिः)
१२. मध्यमगति मन्दकेन्द्रगत्योरन्तररूप for (उच्चतुल्यास्ति)
१४. प्रथम for (प्रथमं) (ख) १५ उ for (उं)
१६. चिह्नं for (चिह्न) (ख) १७: उच्चं for (तुच्चं) (ख)
१८. 'कदा लुप्त १९. वृत्तं for (वृत्त)
२०. +ज+

(ख) २. वृत्तकेन्द्रं for (वृत्तं)
५-६. केन्द्रगत्या for (चन्द्रमध्यमगत्या)
७-८. तदितरदिशि पश्चिमतो भवति for (पूर्वतः भ्रमति)
१०. प्रतिवृत्तगति for (प्रतिवृत्तस्य गतिः)
११. भूंकेन्द्रोपरि for (भूकेन्द्रोपरि)
१२. उच्चगति for (उच्च)
१३. मध्येकस्या for (मपि एकस्यां)

चिन्हे भवति। पुन: एकेन समानेन कालेन चन्द्र: हझचापतुल्यश्चलित:। नीचोच्च-वृत्तं च अज चापं[१] तुल्यं चलितं। पुनर्दजहरेखा संयोज्या। उजरेखा च संयोज्या। तत्र अजचापं हउचापादधिकं भविष्यति। पुनर्जवचापं हउचापतुल्यं पृथक्कार्यं[२] वदरेखा च संयोज्या। तस्मात् अदवकोणतुल्या[३] प्रतिवृत्तगति: द केन्द्रे भविष्यति। पुन: प्रतिवृत्त केन्द्रं उच्चं च दवरेखायां भविष्यति। पुनरियदं[४] वरेखा वर्द्धनीया। पुनर्दवरेखा जउ तुल्या प्रथत्कार्या[५]। पुनर्वं[६] केन्द्रोपरि वउ व्यासार्द्धेन उतचापं कार्यं उवरेखा च संयोज्या। तदा उववद निष्पत्ति: जदजउनिष्पत्ति तुल्या भविष्यति[७]। कुत: उजदवक्षेत्रस्य समानांतर[८]भुजत्वात् चन्द्रोपि प्रतिवृत्तप्रकारेण उचिन्हे भविष्यति। चन्द्रोपि प्रति[९]कुत:[१०] उजहत[११]वउ कोणयो: समानत्वात् एतच्चापयोरपि समानत्वं[१२]।[१३]

(क) १. चाप for (चापं)

२. प्रथमार्कायं for (पृथक्कार्यं)

३. तुल्य for (तुल्या)

२. प्रथक्कार्या for (प्रथत्कार्या) (ख)

८. समांतर for (समानांतर)

९-१०. लुप्त (ख)

११. यत: for (कुत:)

१२. सजातीयत्वात् for (समानत्वं)

१३. + तस्मात् प्रतिवृत्त प्रकारेण नीचोच्चवृत्त प्रकारेणापि एकैव गतिर्जाता +

(ख) ३. पृथक्कार्यं for (पृथक्कार्यं)

४. पुनरियं दबरेखा for (पुनरियदंबरेखा)

६. पुनर्बं केन्द्रोपरि for (पुनर्वं-केन्द्रोपरि)

७. भविष्यतीति for (भविष्यति)

अथ द्वितीय क्षेत्रम्

यदि निष्पत्तयः सजातीयाः तासां राशयः समाना न भवन्ति । तदा कक्षावृत्तं उच्चनीचवृत्तं[१] च पूर्वोक्त प्रकारेण प्रकल्पं[२] पुन र्वतक प्रतिवृत्तं ल केन्द्रोपरि कार्यं । त[३] व्यासे भचिह्नं[४] भूकेन्द्र[५] प्रतिवृक्षे[६] कचिन्ह[७] चन्द्रः कल्प्यः[८] । पुनर्दल[९]रेखा वभरेखा[१०] कभरेखा[११] कलरेखा[१२] च[१३] संयोज्या । पुनर्दजरेखा जहरेखा[१४] निष्पत्तितलरेखा[१५] लमरेखा[१६] निष्पत्तितुल्या[१७] कल्पनीया । तत्रैकस्मिन्नेव काले नीचोच्च त[१८] केन्द्र गत्या अदज कोणः नीचोच्चवृत्ते केन्द्र हजउ कोणः प्रतिवृत्ते[१९] तलकक[२०]कोण एते समानकालोत्पन्नः[२१] प्रतिवृत्तकेन्द्रगत्या भूकेन्द्रोपरि अदवकोणतुल्य तमवकोणः कल्पनीयः । तस्मात् हजउ कोण वदजकोण तलककोणाः समाना भविष्यन्ति । पुनः अदजकोणः वमतकोण[२२] तलकोपायोगतुल्यो[२३] भविष्यति । पुनर्वद रेखा उज[२४]

(क) १. व्रतं for (वृत्तं) ३. तल for (त) (ख)
४. म चिह्नं for (भ चिह्नं (ख) ५. भूकेन्द्रं for (भूकेन्द्र) (ख)
६. प्रतिवृतेक for (प्रतिवृक्षेक) (ख)
७. चिह्नं for (चिह्न) (ख)
८. चन्द्र कल्प्यः for (चन्द्रः कल्प्यः)
९. कल for (दल) (ख)
११. मक for (कम) १२-१३. लुप्त
१४. उह for (जह) १५. निष्षत्तिः for (निष्पत्ति) (ख)
१६-१७. लुप्त १८. वृत्त for (त) (ख)
१९. +केन्द्रगत्या+ २०. 'क' लुप्त
२१. कालोत्पन्नाः for (कालोत्पन्नः)
२२. कोणः for (कोण)
२३. तलक योग तुल्यो for (तल कोपायोग तुल्यो)
२४. लुप्त

(ख) २. प्रकल्प्यं for (प्रकल्पं)
१०. वम for (वभ) ११. कम for (कभ)
२०. तलककोणः for (तलककककोण)
२३. तलक कोणयोग तुल्यो for (तल कोपायोग तुल्यो)

रेखा[1] च समानांतरा भविष्यति । पुनः दजउत्रिभुज कलभत्रिभुजे[2] सजातीये भविष्यतः । कुतः जकोणलकोणयोः समानत्वमस्ति[3] । पनरेतयोः कोणयोर्द्वौद्वौ भुजावेकरूप[4]निष्पत्तिस्यौ[5] स्तः । तस्मात् वदउकोणतुल्यजउदकोणः लमक-कोणेन तुल्यो भविष्यति । तस्मात् ग्रदउ कोणः[6] वमक कोणेन समानो भविष्यति । तत्र कुत्रचित्काले[7] दौद ग्ररेखा[8] स्थितः चन्द्रोस्तीति प्रकटमेव पुनस्तस्यैव कालस्यांते दउरेखा मकरेखास्थः । तस्मात्प्रकारद्वयेनापि चन्द्रस्यैकरूपा गतिः सिद्धा इद-मेवास्मकमिष्टं[9] ।

इति पंचमप्रकरणं समाप्तम्

(क) १. लुप्त　　२. कलम for (कलभ) (ख)

३. 'त्व' लुप्त

४. रूपा for (रूप)　　५. स्थौ for (स्यौ) (ख)

६. विसर्ग लुप्त　　७. कालादौ for (कालेदौ)

८. +मव रेखा+

६. इद मेवास्माक मिष्टम् for (इद मेवास्मक मिष्टं)

८. +वम रेखा+

(ख) ६. इद मेवास्माकमिष्टं for (इद मेवास्मकमिष्टं)

अथ षष्टं[1] प्रकरणम्

तत्र चन्द्रपरममन्दफलसाधनं निरूप्यते । तत्र नीचोच्च[2]वृत्त[3]व्यासार्द्धनिष्पत्तिः कक्षावृत्तव्यासार्द्धेन यादृशी भवति । तत्[4] ज्ञानं अथवा या[5] केन्द्र[6]द्वयांतरनिष्पत्तिः प्रतिवृतव्यासार्द्धेन तद्[7] ज्ञानं आभ्यां च परममन्दफलप्रमाणज्ञानं निश्चियंते[8] । पुनरिष्टफलप्रमाणज्ञानं चन्द्र मध्यमस्थानज्ञानं च ग्रहणत्रयोेण[9] मंन्द[10]केन्द्रस्थान-ज्ञानं यथा भवति, तथा निरूप्यते । यतः मध्यगतिमन्दकेन्द्रगत्यो[11] र्ज्ञानं[12] भवति ।

अथादौ चन्द्रं कक्षा नीचोच्चवृत्त[13]प्रकारेण दृशी[14] कल्प्या । एकं वृत्तं[15] भूकेन्द्रे[16] कृत्वा कक्षावृत्तमिति संज्ञा कार्या पुनर्द्वितीयवृत्त[17]केन्द्रभू[18]केन्द्रं कृत्वा यथा कच्छा[19] वृत्ते न संपातो भवति, तथा वृत्तं कार्यं । तस्य विमंडे[20] प्रतिसंज्ञा कार्या अनयोरंतर[21]-

---

(क) २. नीचौच्च for (नीचोच्च)   ३. व्यासार्द्धस्य for (व्यासार्द्ध)
४. त for (तत्)
५-६. फलेन्द्र for (या केन्द्र)   ७. त for (तद्)
८. निश्चित्वांते for (निश्चियंते)
९. त्रयमध्ये for (त्रयोेण)
१०. +मध्ये+   ११. +ग्रंहणत्रयेण+
१२. ज्ञानं for (र्ज्ञानं)   १३. 'वृ' लुप्त
१४. 'दृशी' लुप्त   १५. व्रतं for (वृत्तं)
१६. भूकेन्द्र for (भूकेन्द्रे)
१७-१७: 'केन्द्रभू' लुप्त   १९. कक्षा for (कच्छा) (ख)
२०. विमंडलमिति for (विमंडे प्रति) (ख)
२१. रन्तरं for (रन्तर) (ख)

(ख) १. षष्ठं for (षष्टं)   ४. तद् for (तत्)
९. त्रयेण for (त्रयोेण)
१४. प्रकारेणे दृशी for (प्रकारेण दृशी)
१७. केन्द्रं for (केन्द्र)

परमशरतुल्यं कार्यं । तयोः सपातस्य[1] पातसंज्ञा कार्या । पुनर्विमंडले नीचोच्चवृत्तं कल्प्यं चन्द्रोपि नीचोच्चवृत्ते कल्पनीयः । पुनः[2] नीचोच्चवृत्ते चन्द्रगति[3]मंद[4]केन्द्रः[5] गतितुल्या पश्चिमदिशि कल्प्या । पुनर्नीचोच्चवृत्त[6]केन्द्रगतिर्विमंडले पूर्वदिशि शरकेंद्रगतितुल्या प्रकल्प्या[7] । पुनरस्य विमंडलगतिः पातगति[8]संज्ञा च[9] कदा[10] वृत्तजनितपश्चिमदिशि मध्यमगति शरकेन्द्रं[11] गत्यंतरतुल्या प्रकल्प्या[12] । तस्मान्नीचोच्चवृत्तकेन्द्रगति[13] क्रांतिवृत्तगत्यनुसारेण मध्यमगतितुल्या भवति । इयं च विमण्डल[14] एव भवति । न तु कक्षावृत्ते यदि कक्षावृत्ते गृह्यन्ते[15] तदा किञ्चित् सांतरा भविष्यति ।

अथ यत्[16] नीचोच्चवृत्त[17]चापं प्रतिवृत्त[18]चापं वा स्पष्टति[19]तुल्य[20] स्यात् । तच्चापं यदि भार्द्धांशा न्यूनं[21] स्यात् । तदैतच्चापं उच्चस्थाने नीचस्थाने वा न गच्छति । यदि [22]भार्द्धांश[23]तुल्यं तदा नीचोच्च लग्नां[24] प्रांतं च[25] भविष्यति । यच्चापं स्पष्टगतौ न्यूनमन्तर

(क) १. सम्पातस्य for (सपातस्य)
२. पुनर्नीचोच्च for (पुनः नीचोच्च)
३-४-५. लुप्त
६. व्रत for (वृत्त)
७. प्रकल्पा for (प्रकल्प्या) (ख)
८. रूपा for (संज्ञा)
९. 'च' लुप्त
१०. कक्षा for (कदा)
११. केन्द्र for (केन्द्रं) (ख)
१२. प्रकल्पा for (प्रकल्प्या) (ख)
१४. विमंडले for (विमंडल)
१५. गृह्यते for (गृह्यंते)
१६. यन्नीचो— for (यत् नीचोच्च)
१७. व्रत for (वृत्त)
१८. व्रत for (वृत्त)
१९. स्पष्टगति for (स्पष्टति)
२०. तुल्यं for (तुल्य)
२१. न्यूनं for (न्यूनं) (ख)
२२. +भार्द्धांशादधिकं तदा नीचोच्चगं भविष्यति+
२३. भार्द्ध for (भार्द्धांश)
२४. लग्न for (लग्नां) (ख)
२५. 'च' लुप्त (ख)

(ख) ४. मंदकेन्द्रगति for (मन्दकेन्द्रः गति)
१३. गतिः for (गति)
१९. वातिस्पष्ट तुल्यं for (वास्पष्टति तुल्या)
२२. भार्द्धांशादधिकं तदा नीचोच्चगं भविष्यति यदि+

मुत्पादयति[1]। तच्चापं यदि भार्द्धांशतुल्यं वा तन्न्यूनं तदा नीचोपरि कदापि न गतं भविष्यति। यदि भार्द्धांशतुल्यं वा भार्द्धांशादधिकं, तदा उच्चोपर्यवश्यं गमिष्यति। पुनर्न्यूनचापस्थोपरिगतत्वं[2] अधिक चापस्य[3] नीचोपरिगतत्वं। कदाचिद्भ[4]विष्यति कदाचिन्न[5] भविष्यति।

अथ यच्चापमन्तरमधिकमुत्पादयति, तद्यदि भार्द्धांशमितं वातं[6] न्यूनं। तत् कदाचिदप्युच्चगतं न भवति। यदि च भार्द्धांशतुल्यं[7] वा तदधिकं तन्नीच गतमवश्यं स्यात्।

अथ न्यूनचापस्य नीचोपरिगतं[8] न[9] अधिकचापस्य[10] उच्चोपरिगमनं च कदाचिद्भविष्यति। कदाचिन्न भविष्यति। यथा अवजदं प्रत्तिवृत्तं[11] वा नीचोच्चवृत्तं प्रकल्प्यं। ह चिह्नं भूकेन्द्रं अजव्यास[12]श्चोच्चनीचगतं[13] कल्प्यः[14]। हव हद रेखे च[15]

(क) १. मुपाद पति for (मुत्पादपति)
२. न्यूंनत्वापस्योच्चो for (न्यूनचापस्थो)
३. अधिक त्वापस्य for (अधिक चापस्य)
४. लुप्त
६. वात for (वातं) ७. भाद्धांश for (भार्द्धांश)
८. परिगमनं for (परिगतं) (ख)
६. 'न" लुप्त (ख)
१०. अधिकत्वा यस्य for (अधिक चापस्य)
११. व्रतं for (वृत्तं) १२. व्यासं for (व्यास)
१३. चोच्चनीचगतं (श्चोच्चनीचगतं)
१५. 'कल्प्यः' लुप्त

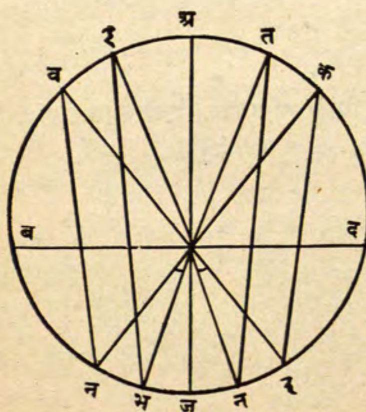
(ख) २. न्यूंन चापस्योच्चोपरिगतत्व for (न्यूंन चापस्थोपरिगतत्वं)
५. कदाचिन्न for (कदाचिंन)
६. तन्न्यूनं for (तंन्यूनं)
१४. गतः for (गत)

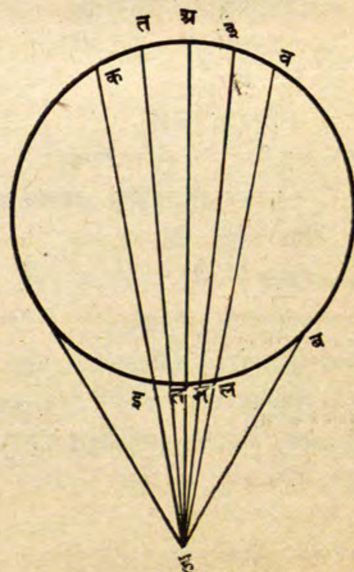

परम फलसंलग्ने कार्ये पुनर्ग्रहगतिः अ चिह्नात् वा[1] चिह्नादिशि कल्प्या। पुन उंभ-[2] रेखा[3] वलरेखा तनरेखा कस[4] रेखाश्च संयोज्यः[5]। एत[6] रेखा तादृशचिह्नगताः सन्ति येषां फलं समं इदं प्रकटमेव। यानि चापानि अन्तरं न[7] जनयन्ति, तानि एताभि रेखाभि व्यासेन[8] [9]खण्डितानि[10] चापं यद्भार्द्धांशान्न्यूनं[11] यथा ववल[12] चापं उच्चनीच[13] गतं न भविष्यति। यच्चाधिकं चापं यदा[14] तदव[15] नीचोच्चगं[16] भविष्यति। यच्च भार्द्धांश-

(क) १. व चिन्ह for (वा चिन्हा)　　२. उंम for (उंभ) (ख)
　　३. 'रेखा' लुप्त　　५. संयोज्या for (संयोज्यः)
　　७. र for (न)　　९. व्यसिन for (व्यासेन)
　　१०. षंडितानि for (खण्डितानि)
　　११. यद्वार्द्धांशान्न्यूनं for (यद्भार्द्धांशान्न्यूनं) (ख)
　　१२. च for (व)　　१३. नीचं for (नीच)
　　१४. यथा for (यदा) (ख)　　१५. लदवं for (तदव)
　　१६. एतन्नीचोच्चगं for (नीचोच्चगं)

(ख) १. व चिन्हदिशि for (वा चिन्हादिशि)
　　४. वस for (कस)　　५. संयोज्याः for (संयोज्यः)
　　६. एता for (एत)　　८. +र्वा+
　　१५. लदव for (तदव)

तुल्यं यथा अवजं एतत्स्थानद्वयेपि संलग्नं भविष्यति। यच्चापं न्यूनमन्तरं उत्पादयति तदादिर्द[1]दिश्या संन्नो भविष्यति । [2]तच्चापं यदि भार्द्धांशतुल्यं वा तन्न्यूनं तदा ज चिह्नगतं न भविष्यति। कुतः ज चिह्नं यद्यादिगतं स्यात्। तच्चापं यथा जदउं यद्यतगतं स्यात्, तदा यथा तवजं[3] एतच्चापद्वयं भार्द्धांशादधिक[4] यच्चापं भार्द्धांशतुल्यं[5][6] वा[7] भार्द्धांशादधिकं तच्चापमचिन्हगतमवश्यं भवति। कुतः यदि न गतं स्यात्, तदा भार्द्धांशतुल्यं वा अधिकं भार्द्धांशान्न्यूनं भविष्यति। एतदशुद्धं यच्चापं भार्द्धांशान्न्यूनं तत्कदा[8] चिह्नगतं भविष्यति, यथा तग[9]उचापं वा तवलचापं कदा[10]चिन्न गतं स्यात्। यथा उवचापं[11] कदाचिन्न गतं स्यात्। यथा कवम चापं यच्चापमधिकमन्तरं जयनतितदादिः[12] वदित[13] स्यासन्नो[14] भविष्यति।[15] शेषं[16] विचारस्तु पूर्वोक्त[17] वत् ज्ञेयः।

अथ ग्रहणत्रयेणास्य परं[18] मन्दफलज्ञानं निरूप्यते। तत्र अवजं ग्रहणत्रय-

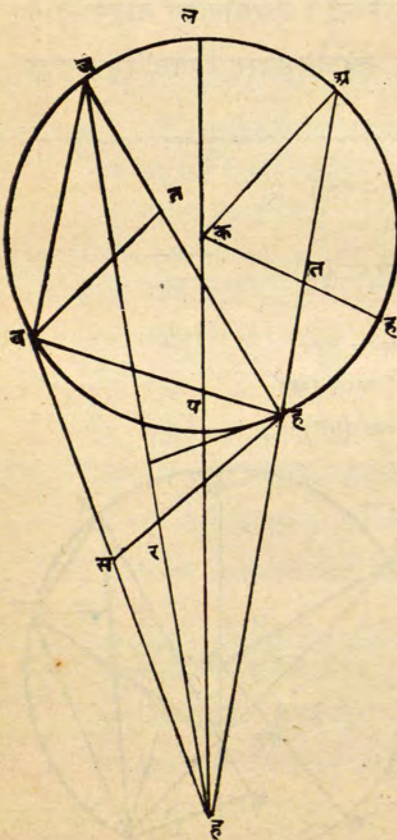

(क) १. र्ददिष्यासन्नो for (र्ददिश्यासंन्नो)
२. +अन्तः दूरतरो भवति+
३. त व व जं for (त व जं) ४. दधिकं for (दधिक) (ख)
५.६.७. लुप्त
८. +चित् अ+(ख) ९. 'ग' लुप्त
१०. कद चिन्हं for (कदा चिन्न)
११. +यच्चभार्द्धांशादधिकं तच्चापं ज चिन्हे गमिष्यति। यथा कवज चापं+ (ख)
१२. विसर्ग लुप्त
१३. वदित्त for (वदित) १४. आसन्नो for (स्यासन्नो)
१५. +अन्तो दूरे भवति+
१६. शेष विचारस्तु for (शेषं विचारस्तु)
१७. पूवव ज्ञेयः for (पूर्वोक्तवत् ज्ञेयः)
१८. परम for (परं) (ख)

(ख) १३-१४. बदिश्यासन्नो for (वदितस्यासन्नो)

स्थानं प्रतिवृत्ते वा नीचोच्चवृत्ते कल्पितं। पुनश्चंद्रः[1] अचिह्नात् वचिह्नानामन्तर[2] चापानि मन्दकेंद्राणि ग्रहणानामन्तरकालेन साध्यानि । पुनः पूर्वोक्तप्रकारेण उच्चस्थानं नीचस्थानं[3] च चापत्रयमध्यैक[4]चाप[5]गतं कल्पनीयं। पुनर्भूकेन्द्रं गत्यधिकदिशि कल्पनीयं। तस्माभि[6]रस्मिन् क्षेत्रे दचिह्नं[7] भूकेन्द्र[8]कल्पितं। पुनः अदरेखा वदरेखा जद रेखाश्च संयोज्याः[9]। पुनः अद रेखा वर्द्धनीया। यथा अवजवृत्ते हचिह्नलग्ना भवति। पुनर्वजरेखा हवरेखा हजरेखा[10][11]श्च संयोज्याः[12]। पुनः वतह[13]

(क) २. +चिन्ह दिशि व चिन्हाज्ज चिन्हदिशि गच्छतीति च कल्पितं पुनरेषां+
३. लुप्त
४. मध्यै कस्मिन् for (मध्यैक)
५. चापे for (चाप)
७. चिह्ने for (चिह्नं) (ख)
८. भूकेन्द्रं for (भूकेन्द्र) (ख)
९. विसर्ग लुप्त
१०-११. लुप्त
१२. विसर्ग लुप्त

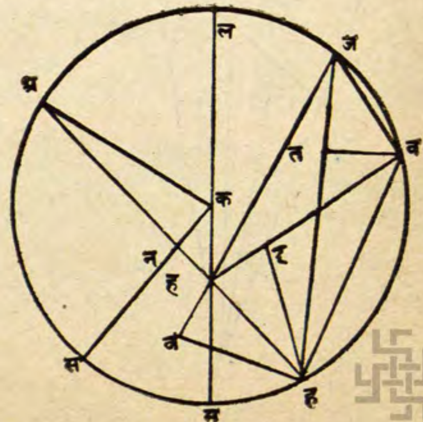
(ख) १. विसर्ग लुप्त
६. तदस्माभि for (तस्माभि)
१३. पुनर्बत for (पुन. वत)

उह[१] वलं वा हजरेखा वदरेखा जदरेखानामुपरि[२] नेयाः । तदा अदजकोणो[३] जअ चापस्य फलं[४] वा स्पष्टगतिरस्ति । अहजकोणस्तु[५] जअचापप्रमाणमस्ति । वृत्त-पालौ एतत्कोणद्वयं विदतमस्ति[६] । ततः हज दउ कोणोपि[७] ज्ञातो भविष्यति । पुन र्हदव त्रिभुजे हजव त्रिभुजे च सर्वे कोणाः ज्ञाताः भविष्यन्ति । तस्मात्[८] शेषं भुजा-ऽपि जहरेखा हदरेखयोः[९] प्रत्येकस्य[१०] षष्टिमितानुसारेण ज्ञाताः[११] भविष्यन्ति । तस्मात्[१२] शेष[१३]भुजाऽपि[१४] जहरेखा[१५] हदरेखयोः[१६] प्रत्येकस्य[१७] षष्टिमितानु[१८]सारेण[१९] ज्ञाताः[२०] भविष्यन्ति[२१] । पुन र्दह रेखां षष्टितुल्यां प्रकल्प्य प्रमाणद्वयेन ज्ञातया हवरेखया जह[२२]-रेखाप्रमाणज्ञानं कार्यं ।[२३] पुन[२४] र्अंदवकोणो अवचापस्य फलमस्ति । वा स्पष्टगतिः तत्र[२५] अवकोणो वृत्तपालौ[२६] अजवचाप[२७] प्रमाणमस्ति ।[२८] एतत्कोणद्वयं[२९] ज्ञातमस्ति[३०] ।[३१] तदा[३२] हदव कोणोपि विदितो भविष्यति । पुन र्हदउ[३३]त्रिभुजस्य हवउत्रिभुजस्य च

(क) १. उः for (उ) २. त for (ज)
४. +प्रतिवृत्ते+
३. विदित for (विदत) (ख) ७. 'उ' लुप्त (ख)
८. शेष भुजा अपि for (शेषं भुजाऽपि)
९. रेखायोः for (रेखयोः) १०. 'स्य' लुप्त
११. विसर्ग लुप्त (ख) १२—२१, लुप्त (ख)
२२. +जहरेखाया+ २३. पुनः for (पुन)
२४. अ for (अं)
२५. अहव for (अव) (ख)
२६. व्रत for (वृत्त)
२७. चापस्य for (चाप)
२८.-२९-३०-३१. लुप्त
३२. हवद for (हदव) (ख)
३३. र्दहउ for (र्हदउ)

(ख) १. उहव लम्बाः for (उहव लम्बा)
३. "कोणो—रस्ति" लुप्त
५. 'अहज' लुप्त
८. शेष for (शेषं)

सर्वे कोणाः ज्ञाताः भविष्यन्ति[1] । तस्मात् प्रमाणद्वयेन ज्ञातया हज्ञरेखया[2] दहषष्टिप्रमाणानुसारेण वहरेखाज्ञानं भविष्यति । पुन वंहत[3]कोणः वजचाप[4]ः प्रमाणं ज्ञातमेवास्ति । तस्मात् वह षष्टि प्रमाणानुसारेण प्रत्येकं वतत हरेखे ज्ञाते भविष्यति[5] पुन र्दह षष्ट्यनुसारेण ज्ञानं भविष्यति ।

अथ हजरेखापि ज्ञातास्ति । प्रत्येकं[6] जंतरेखा[7] वतरेखा[8] च ज्ञातास्ति । तस्मात् हद षष्टिप्रमाणानुसारेण वज रेखापि ज्ञाताः[9] भविष्यति । इयमेव वतरेखा[10] ऽवजवृत्तव्यासार्द्ध[11][12] षष्टिमितं[13][14] ज्ञातास्ति[15] । ततः प्रत्येकं हदरेखा च[16] अनेन प्रमाणेन ज्ञाता भविष्यति । तस्मात् हव चापमपि विदितं स्यात् । अव चापं[17] विदितमस्ति[18] ।

(क) १. +एवं वह हद रेखयोः प्रत्येकषष्टिप्रमाणेन सर्वे भुजाः ज्ञाता भविष्यति+
२. हउ for (हज्ञ)
४. चापस्य for (चापः) ५. भविष्यतिः for (भविष्यति)
६. +च+ ७-८. 'वतरेखा' लुप्त
९. विसर्ग लुप्त १०. वज for (वत) (ख)
११. अज बज़ for (अवज) १२. व्यासार्द्ध for (व्यासार्द्ध)
१३. लुप्त १४. +'६०'+
१६. +वह रेखा च वह रेखा+ १७. चाप for (चापं)
१८. ज्ञान मस्ति for (विदित मस्ति)

(ख) १. +एवं बहरेखाहृदरेखयोः प्रत्येकषष्टिप्रमाणेन सर्वे भुजाः ज्ञाताः भविष्यंति+
२. हझ for (हज्ञ)
३. कोणं for (कोणः) ४. चाप for (चापः)
५. भविष्यतः for (भविष्यति)
११. ऽजबज वृत्त for (ऽवज वृत्त)
१४. +तत्प्रमाणेन ६०+ १५. ज्ञातोस्ति for (ज्ञातास्ति)
१६. +बह रेखा+ १७. भविष्यन्ति for (भविष्यति)

तस्मात् अह चापं अस्य पूर्णज्या चैतद्वयं विदितं स्यात् । तस्मात् अह[1] चापं[2] अस्य[3] पूर्णज्या[4] चैतद्वयं[5] विदितं[6] स्यात्[7] । तस्मात्[8] सा अदरेखा अवजवृत्त[9]षष्टि[10]मितानुप्रमा[11]-णेन[12] ज्ञाता भविष्यति । पुनः कचिह्ने[13] अवजवृत्तस्य केन्द्रं कल्पनीयं । दकरेखा संयोज्या । पुनर्वर्द्धनीया च यथा वृत्तपातौ[14] लमचिह्नलग्ना भवति । एतच्चिह्न-द्वयं उच्चनीच संज्ञं भविष्यति । पुनः कनसलम्बः अदरेखाया[16] कार्यः, अकरेखा च संयोज्या । तस्मात् लददम[17]घातः अद दह घाततुल्यो विदितो[18] भविष्यति । अस्मात् कम वर्गाच्च कदवर्गः कदरेखा च ज्ञाता भविष्यति । पुनः[19] कदरेखा कमरेखा च[20] द्वितीय[21] परवायोः[22] षष्टिमितप्रमाण[23]ज्ञाता भविष्यति । इदं उच्चनीचवृत्तस्य[24] व्या-सार्द्धं वा[25] केन्द्रद्वयान्तरं । इयमेव परमफलज्या पुनः अहरेखार्द्धरूपया[26] नह-रेखया हद रेखया च[27] नद रेखा ज्ञाता भविष्यति । इयं दकस कोणस्य जीवास्ति

(क) १-२-३-४-५-६-७-८. लुप्त (ख)

९. +प्रमाणेन+ (ख)

१०. षष्टिमितेन for (षष्टिमितानु प्रमाणेन)

११. लुप्त

१५. मालौ लमचिन्ह for (पातौ लमचिन्ह)

१६. अद रेखायां for (अद रेखाया) (ख)

१७. पात for (घात)

१८. वदितो for (विदितो)

२०. प्रत्येकं य for (च)

२१. द्वितीये for (द्वितीय)

२२. लुप्त

२३. प्रमाणेन for (प्रमाण)

२४. व्रतस्य for (वृत्तस्य)

२५. ना केन्द्र for (वा केन्द्र)

२६. रूपमान for (रूपया)

२७. रेखा याश्च for (रेखया च)

(ख) १२. +न+

१३. चिन्हं for (चिन्हे)

१५. पालौ for (पातौ)

१६. "पुनः—द्वितीय" लुप्त

२२. "परवायोः—भविष्यति" लुप्त

तस्मादयपि कोणो ज्ञातो भविष्यति । तस्मात् [1]भसचापं लसचापं च द्वयमपि ज्ञातं भविष्यति । पुनः असचापं अहचापार्द्धं ज्ञातमस्ति । तस्मात् लअ [2]चापं चन्द्र-स्थानयोरन्तररूपं ज्ञातं भविष्यति । पुन र्दकसकोणात् कदनको[3]ण[4]ज्ञानं भविष्यति । अस्मात् कोणात् स्पष्टमध्यम[5]चन्द्ररन्तरज्ञानं [6]भवति । परं च यदि चन्द्रः अ चिन्हस्थो भवति, तदैव स्यात् । तस्मात् तत्तत्कालीनमध्यमस्यापि ज्ञानं [7]भविष्यति । इदमेवास्मकमिष्ट । अनेनैव प्रकारेण सूर्यस्य मध्यमं परममन्द फलज्याज्ञानं सूर्यस्य वर्षमध्ये वेधत्रयेण भवति ।

अथ च पूर्वाचार्यैः बाबुलदेशे [8]चन्द्रस्य [9]ग्रहणैः वेधत्रयं कृतं । तद्वेधत्रयेण चन्द्र-मध्यमज्ञानं च [10]प[11]रमफल[12]ज्ञानं [13]च निरूप्यते । तत्र प्रथमचन्द्रग्रहणे मर्दकवा[14]ज-संज्ञकस्य प्रथमसंत्रे तौत्संज्ञमासस्य त्रिंशत्तारीके रात्रौ सार्द्धवे[15]दहोरामितगत-काले ।

[16]अर्थ[17]द्ध[18]रात्रात्प्रागेव स्पर्शो जातः । पुनश्च मध्यरा[19]त्रात् सा[20]र्द्ध[21]द्वयमित २।३० कालेन प्रागेव मध्यग्रहणं जातं ।

(क) १. मस for (भस) (ख)
३. कोणो for (कोण) ४. ज्ञातो for (ज्ञानं)
५. चन्द्रयो for (चन्द्र) (ख) ६. भविष्यति for (भवति)
७. इदमेवास्मकमिष्टम् for (इदमेवास्मकमिष्ट)
८. चन्द्र for (चन्द्रस्य) ९. ग्रहणस्य for (ग्रहणैः)
१०-११-१२-१३. लुप्त
१४. वाद for (वाज) १५. +४।३०+
१६-१७-१८. लुप्त १९. रात्रा for (रात्रात्)
२०. स्यार्द्ध for (सार्द्ध) २१. द्वयमिति for (द्वयमित)

(ख) २. +उच्च+
१४. वाज् for (वाज)
१५. मितगत होरा काले for (होरा मितगत काले)
१६. अर्द्ध रात्रात् for (अर्थार्द्ध रात्रात्)

अथ च इस्कंदरीयदेशे अर्द्धरात्रात्प्रागेव स[1]त्रंशहोरात्र[2]मितकाले ३।२० स्पर्शो जातः । यतः उभयोद्दे[3]शयोरन्त[4]रे देशांतरका[5]लप[6]लानि पं[7]चाशत्[8]मितानि[9] सन्ति[10] [11] ५०[12]। तत्समये स्पष्टोर्कः ११।२४।३०। पुनर्बाबुलदेशे द्वितीयसन्ने तौत्संज्ञमासे एकोनविंशति[13]यतारीकार्द्धरा[14]त्रमये द्वितीयचन्द्रग्रहणं जातं। तत्र दक्षिणदिशि अंगुलत्रयमितो ग्रासो वृत्तः[15]।

अथ इस्कन्दरीयदेशे अर्द्धरात्रात् प्रागेव पंचाशत् पलैः ५० इदमेव ग्रहणं[16] जातं। तत्समये सूर्य[17]स्य पृष्टः ११।१३।४५ । तृतीय ग्र[18]हणं च बाबु[19]लदेशे द्वितीयसन्ने[20] फा[21]मानुससंज्ञमासे षड्विंशतितारीके रात्रौ उत्तरदिशि अर्द्धग्रहणं[22] जातं। तत्रै-का[23]दशहोरामितं रात्रिमानमस्ति। अर्द्धरात्रात्प्रागेव पंचहोरामितं का[24]ले स्पर्शो

(क) १. सत्र्यंश होरा for (सत्रंश होरा)
२. त्रयमित काले for (त्रमित काले)
३. देंशयो for (द्दे शयो) ४. रन्तरं for (रन्तरे)
५. कालो for (काल) ६. लुप्त
७. पञ्चाशत्पल for (पञ्चाशत्)
८. +५०+ ९. मितोस्ति for (मितानि)
१०-११. लुप्त
१२. +होरा अंश तुल्यो ऽस्ति+
१३. 'य' लुप्त १४. रात्र समये for (रात्रमये)
१५. दृष्ट for (वृत्तः)
१७. सूर्य स्पष्टः for (सूर्यस्य पृष्टः) (ख)
२०. शन्ने for (सन्ने) २१. फामानूस for (फामानुस)
२३. +११+ २४. +५+

(ख) ३. द्देंशयोरन्तरे for (द्दे शयोरन्तरे)
१४. तारीकात्यर्द्ध रात्रसमये च for (तारीकार्द्धरात्रमये च)
१६. गृहणं for (ग्रहणं) १८. गृहणं for (ग्रहणं)
१९. बाबुल् for (बाबुल) २१. फामानूस् for (फामानुस)
२२. गृहणं for (ग्रहणं) २४. होरामित for (होरामितं)

जातः। पुनरर्द्धरात्रात्प्राक् सार्द्धत्रयहोरामित ३।३० काले मध्यग्रहणं जातं। इस्कन्दरीयदेशे च मध्यरात्रात्प्रागेव सार्द्धचतुर्मित ४।३० होराकाले स्पर्शो जातः। तस्मिन्समये स्पष्टोर्कः ५।३।१५। तस्मात् प्रथमग्रहणात्[1] द्वितीयग्रहणपर्यन्तं[2] सूर्यचन्द्रयोः स्पष्टा गतिरंशाद्याः ३४६।१५। द्वयोर्[3] ग्रहणयो[4] स्पष्टं[5] कालांतरं ३५४।हो २।३० मध्यम कालश्च ३५४ होरा २।३४ एतन्मध्यमकाले च[6] मन्द केन्द्रगतिः ३०६। २५ मध्यम गतिश्च ३४५।५१।

अथ मध्यमचापांतरं स्पष्टचापादेतावन्मित ३।२४ माधिकं[7] जातं।

अथ द्वितीयग्रहणात्[8] तृतीयग्रहणपर्यन्तं चन्द्रसूर्ययोः स्पष्टगतिः १६६।३० स्पष्ट कालश्च १७६ सो[9] २०।३० मध्यमकालश्च १७६[10] हो २०।१२। अस्यमध्यम-कालस्य केन्द्रगति[11] १५०।२६ मध्यमगतिश्च १७०।७। अस्यां[12] स्पष्टगतेरन्तरं च ०।३७।

अथ तृतीय[13] क्षेत्रम्

तत्र अवजं[14] उच्चनीचवृत्ते ग्रहणत्रयस्थानं चन्द्रस्य च गति[15] व[16] चिन्हात्[17] अ चिह्नदिशि कल्पिताः[18]।

(क) १. गृहणात् for (ग्रहणात्) (ख)
३. 'द्वयोर्' लुप्त
४. ग्रहण योरपि for (ग्रंहणयो)
५. स्पष्ट for (स्पष्टं) (ख)
६. 'च' लुप्त
७. मधिकं for (माधिकं) (ख)
९. हो for (सो) (ख)
१०. १७।६ for (१७६)
११. गतिः for (गति) (ख)
१२. अस्य for (अस्यां)
१३. तृतीयं for (तृतीय)
१४ अवजउ for (अवजं)
१५. गतिं for (गति)
१६. लुप्त
१७. 'अ' लुप्त
१८. विसर्ग लुप्त

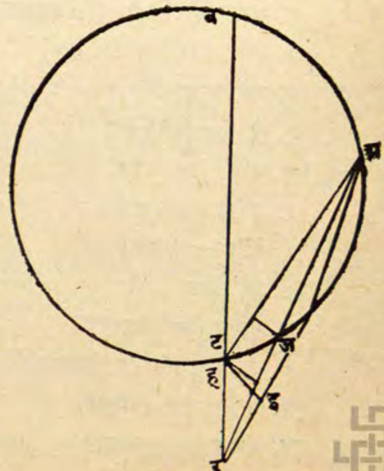
(ख) ३. ग्रंहयोः for (ग्रंहणयो)
५. गृहण for (ग्रहण)
८. गृहणात् for (ग्रहणात्)
१२. अस्याः for (अस्यां)
१४. अंबजं for (अवजं)
१५. गतिः for (गति)

अथ नीचोच्चवृत्तस्य चिन्हत्रये[1] चापत्रये[2] चापत्रयमपि[3] ज्ञातमस्ति। कुतः अजवचापं प्रथमद्वितीय ग्रहणांतर[4]कालजनितकेन्द्रगतिरूपमस्ति । अस्य चापस्य फलमधिकमुपलब्धं। पुन र्वअज चापं द्वितीयतृतीयग्रहणांतर[5]गत[6]काले केन्द्रगतिरूपमस्ति। अस्य चापस्य च फलं न्यून[7]मुपलब्धं। तस्मात् अचज[8]चापं ६६।५१ एतावन्मितं जातं। अस्य चापस्यात्[9] धिक फलं २।४७ एतावन्मितं जातं।

अथ च वअज चापं भार्द्धांशान्न्यूनमस्ति। फलमपि च[10] न्यूनमस्ति । तेन[11] तच्चापं नीचोपरि गतं न भविष्यति । तस्मान्नीचस्थानं जहवचापगतं भविष्यति। पुनर्दचिह्नं भूमिकेन्द्र[12] कल्पितं । पुनर्दअरेखा दवरेखा[13] दज[14] रेखाश्च[15]चन्द्र[16] संयोज्याः[17]। पुन[18] र्हचिन्हात् हउलम्बहवलम्बौ दअरेखादज[19]रेखयोरूपरि कार्यौ।

(क) १. त्रयोपरि for (त्रये) २-३. लुप्त (ख)
६. 'गत' लुप्त ७. 'न्यून' लुप्त
८. 'च' लुप्त
९. चापस्य for (चापस्यात्) १०. 'च' लुप्त
११. तदैतच्चापं for (तेन तच्चापं)
१२. केन्द्रं for (केन्द्र) (ख) १३. रेखाश्च for (रेखा)
१४-१५-१६. लुप्त १७. संयोजिताः for (संयोज्याः) (ख)
१८. + पुन र्दवरेखा वृत्तपालौ हचिह्नलग्ना जातेति कल्पितं। पुन र्अजरेखा हअरेखा हजरेखा च संयोज्या +
१९. उ for (ज)

(ख) ४. गृहणांतर for (ग्रहणांतर)
५. गृहणान्तर for (ग्रहणान्तर)
८. अज चापं for (अचज चापं)
९. चापस्या for (चापस्यात्)
११. तेनैतच्चापं for (तेन तच्चापं)
१५. रेखाश्च for (रेखाश्चन्द्र)
१८. + पुन र्दवरेखा वृत्तपालौ ह चिह्न लग्ना जातेति कल्पितं। पुन अजरेखा हअरेखा हजरेखा च संयोज्या +

पुन जंचिन्हात्[1] ग्रह रेखायां कार्यः । तस्मात् वदग्र कोणज्या ३।३३।३०[2] । इयं उह रेखायाः[3] प्रमाणमस्ति दहे[4] षष्टिस्तन्माने न जाता । पुन र्ग्रहव कोण[5] केन्द्रोपरि ५३।३५[6] वृत्त पालौच २६।४७।३० । पुन र्वद ग्रप्पीण[7] ३।२४ । तस्मात् हग्रद[8] कोणः शेषमितः ३३।३०[9] । अस्यज्या २३।४९।१५ । इदं अहे षष्टिस्तन्मानेन उह रेखाप्रमाणं जातं दहे षष्टिस्तन्मानेन[10] ग्रह प्रमाणं जातं[11] ८।५७।४६ । पुनरपि वदज कोणज्या ०।३८।४५ । इयं दहे षष्टिस्ततप्रमाणेन हवरेखाप्रमाणं जातं । पुन र्वहज[12] कोणः केन्द्रोपरि १५०२६[13] वृत्त[14] पालौ च ७५।१३ वदज कोणश्च ०।३७ । तस्मात् शेष[15] हजद कोणः ७४।३६[16] अस्यज्या ५७।५०।४२[17] । इदं जहे षष्टिस्ततप्रमाणेन हवरेखा[18] प्रमाणं जातं । तस्मात् दहे षष्टिस्ततप्रमाणेन जहरेखा प्रमाणं जातं ४०११[19] । पुनरपि ग्रहज कोणः केन्द्रोपरि ६६।५१ वृत्तपाल्युपरि ४८।२५।३० । अस्यज्या ४४।५३।७ कोटिज्या ३६।४८।५७।३० जदे[20] षष्टिस्ततप्रमाणेन जतरेखाया[21] दतरेखायां[22] प्रमाणं जातं यदि च

(क) १. +जत लम्ब+ (ख) २. ३३ ३ ३० for (३।३३।३०)
३. 'याः' लुप्त ५. कोणः for (कोण) (ख)
६. +मितोस्ति+
७. ग्रकोणः for (ग्रप्पीण) (ख) ८. ग्रह for (ह ग्रद)
९. २३।२३।३० for (३३।३०) (ख)
१०. 'न' लुप्त ११. 'जातं' लुप्त
१२. हे for (ह) १४. व्रत्त for (वृत्त)
१५. शेषं for (शेष) १६. ७४।२६ for (७४।३६)
१७. ५७।५०४२ for (५७।५०।४२)
१९. ०।४०।११।३० for (४०११)
२१. रेखायां for (रेखाया) २२. हत रेषायाः for (दत रेखायां)

(ख) ४. उदहे for (दहे) १३. १५०।२६ for (१५०२६)
१५. शेष हदज for (शेष हजद) १६. १७४।३६ for (७४।३६)
१८. हवरेखा for (जहरेखा) १९. ०।४०।११ for (४०११)
२०. जहे for (जदे)
२१. जत रेखायाः for (जत रेखाया)
२२. हत रेखायाः for (दत रेखायां)

दहरेखा षष्टिमिता ६० तदा[1] जतरेखा एतावती भवति।[2] ३०।४ हतरेखा च ०।२६-४०।३०। पुन र्हग्ररेखा ऽनेनैव प्रमाणे नैतावत्य ८।५७।४६। स्ति। तस्मात् शेष[3] ऽतरेखा ८३१[4]।५।३०। अस्याः वर्गः ७२।३३।३४।४५ उत[5] वर्गश्च ०।१५।४।१५ अनयो र्योगः ७२[6]।७२।४८।४९ अयमजवर्गः। अस्य मूलं च[7] ८।३१।५८।३०। इयमेवा[8] ऽज-रेखा जाता दहरेखा षष्टिप्रमाणेन जहरेखा चानेनैव प्रमाणेन जाता ०।४०।११।-३०। अथा ऽजपूर्णाज्या[9] नीचोच्च व्यासार्द्ध[10] षष्टिप्रमाणेन जाता ८९।४६।१४। अनेनैव प्रमाणेन दह रेखा जाता ६३१[11]।१३।४८। जह पूर्णज्या चानेनैव प्रमाणेन जाता ७।२०।०८[12]। तस्मात् जह चापं जातं ६।४४।३०। पुन र्वग्रज चापं १५०।२६ वजह चापं च १५७।११। अस्य पूर्णज्या वह रेखास्ति ११७[13]।३७।३२। तस्मात्[14] लघु वत्त[15] केन्द्र[16] वग्रह[17] क्षेत्र द्वितीय क्षेत्रे भविष्यति।

(क) १. तत्तदा for (तदा)
३: शेषा for (शेष)
४. ८।३१।५।३० for (८३१।५।३०)
५. जत for (उत वर्गश्च)
६. '७२' लुप्त (ख)
८. दूपमेवाज for (इय मेवाऽज)
९. पूर्णज्या for (पूर्णाज्या) (ख)
१०. व्यासार्द्धे for (व्यासार्द्ध)
११. ६।३१।१३।४८ for (६३१।१३।४८)
१२. ७।२।५०।८ for (७।२०।०८)
१३. +इयं व्यासा १२० न्यूना जाता तस्मादियं व्यासरेखा न जाता+
१४. तस्माल्लघु for (तस्मात् लघु) १५. वृत्त for (वत्त) (ख)
१६. केन्द्रं for (केन्द्र) (ख)
१७. क्षेत्रा द्वितयक्षेत्रे for (क्षेत्र द्वितीयक्षेत्रे)

(ख) २. ०।३०।४ for (३०।४)
३. शेषां ऽतरेखा for (शेष ऽतरेखा)
४. ८।३।५०।३० for (८३१।५।३०)
७. 'च' लुप्त
१२. ७।२।०८ for (७।२०।०८)

अथ चतुर्थ क्षेत्रम्

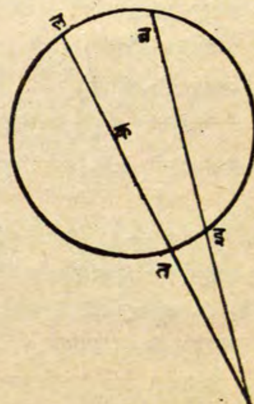
तत्रेदं कल्पते,[१] तत्केन्द्रं क चिह्नेस्ति। पुनर्द चिन्हादेका रेखा केन्द्रं संलग्ना[२] निष्काशिता।[३] पुनरियं रेखा नीचोच्चवृत्ते ल चिन्ह भचिन्हे[४] सम्पातं[५] करिष्यति। ततः एतच्चिन्हद्वयं नीचोच्चसंज्ञं भविष्यति। यदि च हृदरेखा ६३१।१३।४८[६] वद-रेखया ७४८।५१।२० गुणिता जाता ४७२७००।५।३२।[७] एतत्[८] महलरेखयोर्घात-[९]समानं जातं। यद्यस्मिन्घाते मक वर्गो ३६०० योज्यते, तदा दकवर्गो भविष्यति।[१०] स च जातः ४७६३००।५।३२। अस्य मूलं ६९०।८।४२। इयं कमषष्टिप्रमाणेन कद-रेखा प्रमाणं सिद्धं यदि कदं[११] षष्टिमितं तदा कमं ५।१३॥

अथ पंचम क्षेत्रम्

तत्र पूर्वक्षेत्र एव कन स[१२] लम्बः ककेन्द्रात् वह रेखायां निष्काश्यः, पुनर्वक रेखा संयोज्या।

अथ यदि[१३] वहे रेखार्द्धं ५८।४८।४६ दह रेखायां योज्यते[१४] ६३१।१३।४८[१५] तथा[१६]

(क) २. केन्द्र for (केन्द्रं) (ख) ३. निष्कासिता for (निष्काशिता)
४. म चिह्नोपरि for (भ चिह्ने) ५. सन्तापं for (संपात)
६. ६३।१।१३।४८ for (६३१।१३।४८)
७. ४७।२७०००।५।३२ for (४७२७००।५।३२)
८. एतन्मद लखरेखयो for (एतत् महलरेखयो)
९. घतिन for (घात) १०. + ३६०० योज्यते तदा दक वर्गो +
११. कं for (कदं)
१२. लम्बष्क for (लम्बःक)
१३. वह for (वहे) (ख)
१४. + ६।३१।४८ +
१५. संख्याएं लुप्त
१६. तदा for (तथा)
(ख) १. कल्प्यते for (कल्पते)
४. म चिह्ने for (भ चिह्ने)
६. ६३।१३।४८ for (६३१।१३।४८
८. एतन्मदल दरेखयो for (एतन्म हलरेखयो)
९. घतिन for (घात)

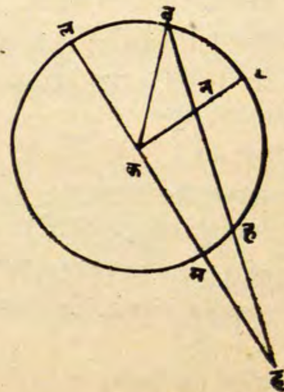

नद[1] रेखा एतावती ६६०।२।३४ स्यात्[2]। कदे[3] रेखा ६६०।८।४२ प्रमाणेन जातं। यदि कदरेखा षष्टिमितास्ति[4]। तदैतत्प्रमाणं एतावन्मितं ५६।२६।२८।३० भवति। एतच्च सकम कोणज्या जाता। अस्याः चापं ८६।१ इदं[5] मस चापं लस चापं च ६०।५६ पुनर्वह चापं १५७।१०[6] च पूर्वमेवास्ति। तस्मात् वसचापं ७८।५३ एतज्जातं[7]। शेषं वलचापं च १२।२४ एतच्च मध्यग्रहणे[8] उच्चाच्चन्द्रस्थानं[9] पर्यंतमन्तरं[10] [11] जातं। इदमेव तत् समयजनितचन्द्रस्य मन्दमस्ति[12]। पुनर्दकको[13]ण एतावन्मितोस्ति ८६।१। तदा कदन कोणो जातः ०।५६। इदमेव तत्समये मन्दफलं ऋणमस्ति। एतच्च सषडभा[14] सूर्ये योजितं जातो मध्यमश्चन्द्रः ५।१४।४४।

अथ तद्ग्रहणत्रयं[15] येषां वेधोमया इस्कन्दरीयदेशे कृतः तेषां प्रथम गृहणं[16] सम्पूर्णमभवत्। अस्य मध्ये[17] कालोर्द्धरात्रात् पूर्वमेव संपाद[18]होरा[19]मितकाले ऽभवत्। एतद्ग्रहणं[20] अजर्यानूस्[21]संज्ञिकस्य राज्ञः सप्तदशमिते[22] सन्ने मासे वावून्संज्ञिके

(क) १. नर for (नद)
२. +इयं +
३. कद for (कदे) (ख)
४. + ६० +
५. चमस for (मस चापं)
६. ५७।१० for (१५७।१०)
७. एतत् जातं for (एतज्जातं) (ख)
८. ग्रहेणे for (ग्रहणे)
९. स्थानान्तरं for (स्थानं)
१०-११. लुप्त
१२. +केन्द्र +
१३. + न + (ख)
१४. सषड्भस्पष्ट for (सषड्भा)
१६. ग्रहणं for (गृहणं)
१७. मध्य for (मध्ये) (ख)
१८. सपाद for संपाद)
१९. होरार्द्धमिति for (होरामित)
२१. अजरयानूस् for (अजर्यानूस्)
२२. +१७+

(ख) २. + ५७ +
९. स्थान for (स्थानं)
१२. + स्पष्ट +
१४. सषड्भ for (सषड्भा)
१५. तद्गृहण for (तद्ग्रहण)
२०. एतद्गृहणं for (एतद्ग्रहणं)

एकविंशत्तारीके[1] रात्रौ च जातं। तत्र स्पष्टोऽर्कः १।१३।१५।

अथ द्वितीय ग्रहणं[2] च उत्तरतः दशांगुलमितं छंनं जातं। अस्य मध्यकालो-प्यर्द्ध रात्रात्प्रागेव एकहोरामितकाले जातं[3]। एतद् ग्रहणं[4] उन्ननविंशतिमिते[5] सन्ने खुवाक् संज्ञमासे तृतीयतारीके रात्रौ जातं। तत्र स्पष्टोऽर्कः ६।२५।१०।

अथ तृतीयग्रहणं[6] मुत्तरदिक्तोर्द्ध च्छंन्नमभवत्[7]। अस्य मध्यकासोर्द्ध[8]-रात्रादुपरि चतुर्मितहोरासु ४ जातः। इदं च विंशन्मिते सन्ने फर्मू स्[9] संज्ञमासे विंशति[10] तारीके रात्रौ जातं। तत्र तत्कालिकस्पष्टोऽर्कः[11] ११।१४।५। तत्र प्रथम ग्रहण[12] मारभ्य द्वितीयग्रहण[13] पर्यन्ते[14] सूर्यचन्द्रयोः स्पष्टा गतिः १६१।५५ अंशाधा[15] अन्तरकालः वर्ष १ दिनादि[16] १६६ होरा २३ कला ४५ मध्य होरा कलाश्च ३७।३० मन्दकेन्द्रगतिः ११०।२१ मध्यम गतिश्च १६९।३७[17]। अस्य मध्यमचापस्य[18] ऋणफलं ७।४२ एतावन्मितमंशादिक मुपलब्धं पुनर्द्वितीयग्रहणमारभ्य[19] तृतीयग्रहणपर्यन्तं[20] सूर्यचन्द्रयोः स्पष्टगतिः[21] १३८।५५ कालांतरं च वर्ष १ दिनानि १३७ स्पष्ट होरा[22]

(क) १. तारीके for for (त्तारीके)
३. जातः for (जातं) (ख)
५. 'न्न' लुप्त (ख)
७. छन्न for (छन्नं) (ख)
८. कालो for (कासो) (ख)
९. फर्मू सी for फर्मू स्)
१०. विंशती for (विंशति)
११. तात्कालिक for (तत्कालिक) (ख)
१४. पर्यंतं for (पर्यंते) (ख)
१५. अंशाद्या for (अंशाधा)
१६. दिनानि for (दिनादि)
१७. १६।९।३७ for (१६९।३७)
१८. 'म' लुप्त
२०. गृहण for (ग्रहण) (ख)
२१. स्पष्टा for (स्पष्ट)
२२. होराः for (होरा)

(ख) २. गृहणं for (ग्रहणं)
४. गृहणं for (ग्रहणं)
६. गृहणं for (ग्रहणं)
१२. गृहण for (ग्रहण)
१३. गृहण for (ग्रहण)
१९. गृहण for (ग्रहण)

५ मध्यमाश्च ५।३० मन्दकेन्द्रगतिस्तत्कालीना ८१।३६ मध्यमगतिः १३७।३४ अस्य मध्यमचापस्य १[1]।२१ फलं धनमुपलब्धं ।

अथ षष्ट[2] क्षेत्रम्

तत्र अवजं ग्रहणानां[3] स्थानः[4] त्रयं नीचोच्चवृत्ते कल्पितं । अचिन्ह व चिन्हयोरन्तरचापं[5] च व चिन्ह ज चिन्हयोरप्यन्तरचापं च एतच्चापद्वयफलं च पूर्वं निरूपितमेव शेषं । ज अ चाप मंशादि १६८।३ । अस्य फलं धनं ६[6]।२१ तदा वज चाप ज अ चापे उच्चं भवितुं नार्हति । यतः एतच्चापद्वयं भार्द्धांशान्यून[7]मस्ति । फलानि च धनानि सन्ति । तस्मात् उच्चं[8] अव चापेस्ति[9], द चिन्हं भूकेन्द्रं कल्पयित्वा[10] पूर्वोक्तप्रकारेण क्षेत्रं सम्पूर्णं कार्यं । अदरेखा च वृत्तपातौ[11] ह चिन्हलग्ना कल्प्या । तस्मात् अदव कोणज्या ८।२।२१ इयं दह षष्टिप्रमाणेन हउ रेखाप्रमाणं जातं ।

अथ च केन्द्रोपरि अहव कोणः ११०।२१ वृत्तपाल्युपरिच ५५।१०।३० तदा शेषो हवउ कोणः ४७।२८।३०, अस्य ज्या ४४।३३।८।३०, इदं वह षष्टि प्रमाणेन हउ रेखा[12] रेखा[13] प्रमाणेन[14] हउ रेखा[15] प्रमाणं जातं । दहरेखा षष्टिप्रमाणेन वहरेखा

(क) १. १२१ for (१।२१)
२. षष्टं for (षष्ट)
४. विसर्गलुप्त (ख)
५. 'चिह्न व' लुप्त
६. दा२१ for (६।२१)
१०. कल्पइत्वा for (कल्पयित्वा)
११. पालौ for (पातौ) (ख)
१२-१३. लुप्त (ख)
१४-१५. लुप्त (ख)

(ख) २. षष्ठ for (षष्ट)
३. गृहणानां for (ग्रहणानां)
७. भांर्द्धांशान्यून for (भार्द्धांशान्यून)
८. तस्मादुच्चं for (तस्मात् उच्चं)
९. अवचापोस्ति for (अवचापेस्ति)

प्रमाणं १०।५४।२९।३० पुनरपि अदजकोणज्या[६] ६।३८।६।३० । इदं दह षष्टि प्रमाणेन वहरेषा[२]प्रमाणं जातं । पुनः अहज कोणो[३] केन्द्रोपरि १६१।५७ वृत्त-पाल्युपरि ९५।५८।३०,[४] तदा वशिष्टो[५] हवजकोणः[६] ८९।३७।३० । अस्य ज्या ५९।५६।५५ इदं जह षष्टिप्रमाणेन हव रेखा प्रमाणं जातं ।

अथ दह षष्टिप्रमाणेन जहरेखा ६।३८।१० पुनरपि वहज कोणः केन्द्रोपरि ८१।३६ वृत्तपाल्युपरि च ४०।४८ । अस्य ज्या ३९।१२।१८।३०कोटिज्या ४५।-२५।११, एत द्वयं जहषष्टिप्रमाणेन जल[७]रेखा हतरेखा प्रमाणं जातं[८] ४।२०।१०, हत रेखा च ५।१।२४।३० वह रेखा प्रमाणं[९] १०।५४।२९।३० मस्ति । तस्मात् वत रेखा ५।५३।५ अस्या वर्गं[१०] ३४।३७।४४।४५ जतवर्गश्च १८।४८[११]।६।४५ वर्गद्वययोगो वज-वर्गो जातः ५३।२५।५४।३० तस्मात् दहे षष्टिस्तन्माने वज[१२] रेखा जाता ७।१८।३५ । जह रेखा च ३८।१०[१३] एतावत्यस्ति ।

अथ च उच्चनीचवृत्तव्यासार्द्ध षष्टिप्रमाणेन वज[१४] पूर्णज्या ७८।२४।३७

(क) १. 'ज' लुप्त
२. रेखा for (रेषा) (ख)
३. कोणः for (काणो)
४. + अस्मात् अहजकोणः ६।२१ शोधितः +
६. विसर्ग लुप्त
७. जत for (जल) (ख)
८. + यदा दहप्रमाणं षष्टिमितं तदा जतरेखाप्रमाणं जातम् +
९. +पूर्वानीत +
१०. वर्गः for (वर्गं)
११. ४७ for (४४) (ख)
१२. नवजरेखा for (वजरेखा)
१३. ६।३८।१० for (३८।१०) (ख)
१४. नवजपूर्णज्या for (वजपूर्णज्या)

(ख) ३. कोणे for (कोणो)
५. तदावसिष्टो for (तदावशिष्टो)
८. + यदा हदप्रमाणं षष्टिमितं जतरेखा प्रमाणं जातं +

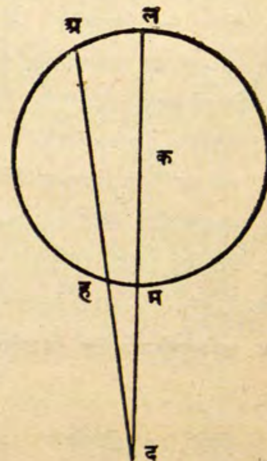
दह [1]रेखा चह ४३।३६।३६। जह पूर्णज्या ७१।११।४, अस्याः चापं ७२।४६।१० जह अ चापं १६८।३ एतावदासीत्। [2]तस्मात् [3]शेषं हअ चापं ६५।१६।५०। हअ पूर्णज्या च ८८।४०।१७ तस्मादुच्चनीच [4]केन्द्र अवह क्षेत्रे जातं।

अथ सप्तम क्षेत्रम्

तत्र कचिन्हं केन्द्रं कल्पितं। दकरेखा संयोजिता। पुनस्तथा वर्द्धनीया यथोच्चनीचवृत्ते ल [5]चिन्हं म [6]चिन्हं संलग्ना स्यात्। एतच्चिन्हद्वयं उच्चनीच [7]संज्ञकं भविष्यति। यदि [8]अदरेखा ७३२।१६।५६ दह रेखया [9]द ४३।३६।३६ गुण्यते ४७१३०४। ४६।१७ तदा अयं लददम घात तुल्योस्ति। पुनरस्मिन् घाते मकवर्गः योज्यते। तदा-दक [11]वर्गः स्यात् ४७४६०४।४६।१७। अस्य मूलं [12]६८६।८। उच्चनीच व्यासार्द्धं [13]षष्टिप्रमाणेन उच्चनीच व्यासार्द्धं जातं ५।१४।

(क) १. च ६।४३।३६।३६ for (च ह ४३।३६।३६)
 २. + अत्र जह चापं ७२।४१।१० शोधितं +
 ३. शेष for (शेषं)   ४. केन्द्रं for (केन्द्र)
 ५-६. लुप्त
 ७. सज्ञिकं for (संज्ञकं)
 ६. द्द for (द)
 १०. वर्गो for (वर्गः)
 ११. विसर्ग लुप्त
 १३. + प्रमाणेनेदं दकरेखाप्रमाणं जातं पुनर्दकरेखाषष्टि + (ख)

(ख) १. च ६४३।३६।३६ for (चहं ४३।३६।३६)
 ५. चिन्ह for (चिन्हं)
 ८. ७३२।५६ for (७३२।१६।५६)
 ६. ६४३।३६।३६ for (द ४३।३६ ।३६)
 १२. ६६६।८ for (६८६।८)

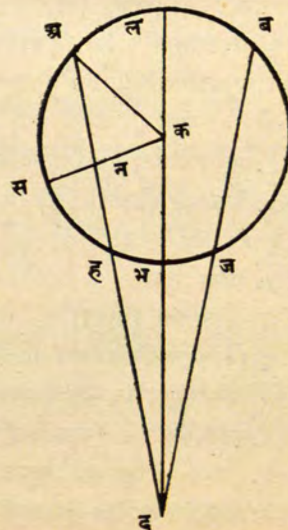

अथ अष्टम क्षेत्रम्[1]

तत्र पूर्वोक्तप्रकारेण कनसलम्बः कार्यः। अकरेखा संयोज्या। यदि अह रेखार्द्ध[2] ४४।२०।८ हद रेखार्ह ४३।३६।३९ योज्यते द[3] ७।५६।४७। इयं षष्टि-व्यासार्द्धनीचोच्चवृत्तप्रमाणेन दनरेखा जाता। कदषष्टिप्रमाणेन इयमेवैता[4] जाता ५९।५३।४८। इयं दकन कोणज्या अस्या[5] ऽ चापं ८६।३८।३० इदं महसचापं इदं भार्द्धांशाच्छुद्धं[6] शेषं ९३।२१।३०[7] इदं[8] लअस चापं जातं। अस्माच्चापात्स अ चापं ४७।३८।३० शोधितं। शेषं लव[9] चापं ६४।३८ इदं मन्दकेन्द्रं[10] जातं पुनर्दकनकोणो नवति शुद्धः। शेषं अदक कोण ३।२२। अदवकोणश्च पूर्वं एतावन्मितोस्ति ७।४२। तस्मात् शेषो लदव कोणः ४।२० इदं तत्कालीन मन्दफलं ऋणं जातं। सषड्भ सूर्ये योजितं तदा मध्यमश्चन्द्रो जातः ०।२९।३०॥

(क) १. अथाष्टम क्षेत्रम् for (अथ अष्टम क्षेत्रं)
२. हदरेखया ६४३।३६। ९ for (हद रेखार्ह ४३।३६।३९) (ख)
३. ६८७।५६।४७ for (द ७।५६।४७) (ख)
४. इयमेवैतावति जाता for (इयमेवैता जाता)
५. लुप्त
७. ९३।२१।३१ for (९३।२१।३०)
८. इलं for (इदं)
९. +४५।४३ अल चापं अव चापं च ११०।२१ एतावत्पूर्वमस्ति शेषं+

(ख) ४. इयमेवैतावती जाता for (इयमेवैता जाता)
५. अस्याः चापं for (अस्याऽचापं)
६. भार्द्धांशाच्छुद्धं for (भार्द्धांशाछुद्धं)
९. +४५।४३ अल चापं अव चापं च ११० एतावत्पूर्वमस्ति शेषं+
१०. मन for (मन्द)

अथ सप्तम प्रकरणम्

तत्र मध्यमगति[1]मन्दकेन्द्रगतिश्च निरूप्यते ।

अथ च प्रथमोक्त[2]ग्रहणत्रयमध्ये यन्मध्यमग्रहणी[3]तमारभ्य[4] नव्यग्रहणत्रयमध्ये मध्य[5]ग्रहणपर्यन्तं चन्द्रमध्यमगतिः २२४।४६ मन्दकेन्द्रगतिश्च ५२।१४ ग्रहण[6]द्वयांतर कालश्च ८५४ दिनानि ७३। एतद्वर्षाणां[7] दिनानि ३११७८३ होरा २३ कला २०[8], एतेषु दिनेषु मध्यगति[9] भक्त[10] तदा मध्यमैक दिवसजा गतिः पूर्वा[11]नीत मध्यघात[12] तुल्यैव जाता ।

अथ चैतेषु दिनेषु अवरसा[13]नीत मन्दकेन्द्रगतेः सकाशात् सप्तदशकलाधिका[14] मन्दकेन्द्रगतिरूपलब्धा[15] । एतदधिककला[16]ः अन्तरकालदिनैर्भक्ता एक दिनांतरमुपलब्धं ०।०।०।०[17]।११।४६।३९ इयं मेक[18] केन्द्रगतौ शोधिता सत्यवशिष्टा[19] मन्दकेन्द्रा[20]गति निश्चिता[21] जाता ॥

(क) २. 'उक्त' लुप्त ३. ग्रहणं for (ग्रहणी)
५. मध्यम for (मध्य)
७. वर्षाना for (वर्षाणां) ६. गत्या for (गति)
१०. भक्तेषु for (भक्त) ११. विसर्ग लुप्त
१२. गति for (घात) (ख)
१३. अवरखसानीत for (अवरसानीत)
१६. एतादधिककलाः for (एतदधिककलाः)
१७. '०' लुप्त
१६. सत्यावशिष्टा for (सत्यवशिष्टा)
२०. केन्द्र for (केन्द्रा) (ख) २१. निश्चिता for (निश्चिता)

(ख) १. मंद for (मन्द) ४. गृहण for (ग्रहण)
५. 'मध्य' लुप्त
६. गृहण for (ग्रहण) ८. २०२२४।२४ for (२०)
६-१०. मध्यगतिर्विभक्ता for (मध्यगति भक्त)
१३. अवरखासानीत for (अवरसानीत)
१४. कलाधिक for (कलाधिका)
१५. "मन्द—एतदधिक" लुप्त १८. इयमेक for (इयं मेक)
१६. सत्यवसिष्टा for (सत्यवशिष्टा)

अथाष्टम[1] प्रकरणम्

तत्र चन्द्रमध्यममन्दकेन्द्रयोः क्षेपाः निरूप्यंते । तत्र वुषनस्सरादेः[2] निरूपिते[3] मध्यग्रहणपर्यन्तं गतकालो वर्षादिः व० २७ दि० १७ हो० ११ क० १० । एतत् कालजा मध्यमगति[4] १२३।२२ रंशादि मन्दकेन्द्र गतिश्च १०३।३५ एतद्वयं मध्यग्रहणकालीनमध्यमचन्द्रात् मन्दकेन्द्राच्च शोधितं । अवशिष्टा[5] वुषनस्सरादौ[6] जातो मध्यमः १।११।२२[7] । मन्दकेन्द्रं च २६८।४९ मध्यसूर्य[8] मध्यमचन्द्रयोः[9] वृषनस्सरादावन्तरं[10] ७०।३७ अंशादि ।

अथ[11] वुष्तनस्सरादिमारभ्य[12] यज्दे[13] जर्द्दादिपर्यन्तं मध्यमचन्द्रगति ३२०।१३ रंशादिमन्दकेन्द्रगतिश्च ३९।०। एतद्वयं[14] वुष्तनस्सरादि[15] क्षेपयुतं[16] सत्[17] जातं यज्दिजर्द्दादौ मध्यमचन्द्र[18]स्पर्शादि[19] ०।१।३५[20] मन्दकेन्द्र[21] च ३१७।४९[22] सूर्य[23] चन्द्रान्तरं[24] २७।७।२४[25]।

(क) १. अथाष्टमं for (अथाष्टम) — २. विसर्ग लुप्त (वुखनस्सरादे)
३. निरूपित for (निरूपिते) — ४. गतिः for (गति)
५. अवशिष्टं for (अवशिष्टा) — ६. वुरत्लनस्सरादौ for (वुषनस्सरादौ)
८. 'मध्य'' लुप्त — ९. चद्रमध्यमयोः for (मध्यमचन्द्रयोः)
१०. वुरक्तनस्सरावंतर for (वुषनस्सरादावन्तरं)
११. अत्र for (अथ) — १२. वुस्व्लनस्सरादि for (वुषनस्सरादि)
१३. यज्दि for (यज्दे) — १४. दयं for (द्वयं)
१५. वुरक्तनस्सरादि for (वुष्तनस्सरादि) — १६-१७. लुप्त
१८. चन्द्रः for (चन्द्र) — १९. 'स्पर्शादि' लुप्त
२०. ७१।३५ for (०।१।३५) — २१. मन्दकें for (मन्दकेन्द्र)
२२. ३०७४९ for (३१७।४९) — २३. +मध्य+
२४. +मध्यम+

(ख) २. वुष्तनस्सरादेः for (वुषनस्सरादेः)
५. अवसिष्टं for (अवशिष्टा) — ६. वुष्तनस्सरादौ for (वुषनस्सरादौ)
७. १।११।२३ for (१।११।२२)
१०. वुष्तनस्सरादावन्तरं for (वुषनस्सारादावन्तरं)
१५. वुष्तनस्सरादि for (वुषनस्सरादि) — २५. २७७।२४ for (२७।७।२४)
१८. चन्द्रस्यांशादि ०।१।३५ for (चन्द्रस्पर्शादि) — २१. केन्द्रं for (केन्द्र)

अथ नवम प्रकरणम्

तत्र शरकेन्द्र[1]गतिर्निरूप्यते ।

अथ पूर्वचन्द्र[2]गति[3]शुद्धा पाता[4] यतः अवर्खसोक्त प्रकारेण तदानयनं कृतं । अतोस्माभि[5] वक्ष्यमाण प्रकारेण तदानयनं शुद्धमुपनिबद्धं । तदा नयनप्रकारो यथा तत्र तादृशं ग्रहणं[6] द्वयवेध्यं ययोरन्तरे महान[7] कालो भवति । ग्रहणद्वयमपि एक सम्पा[8]ततमपेक्षितं एक दिस्[9] जातं छत्र[10]मप्यपेक्षितं । एकरूपो ग्रासश्च तत्रापेक्षणीयो भवति । उच्चात् चन्द्रश्च एकरूपांत्तरितो ग्राह्यः । यतस्तादृश[11] चन्द्रस्य शरस्त्वेकरूप एक दिग्जश्च भवन्ति[12] ।

अथैतादृश[13]ग्रहणकालेषु शरकेन्द्रभगणाः पूर्णा[14] भवन्ति । एतादृशग्रहणेषु[15] प्रथमग्रहणं[16] वाबुलदेशे[17] जातं । तत्र तदा[18] स संज्ञकस्य संन्नः[19]३१ ज्ञ तूवी[20] संज्ञ

(क) १. केन्द्र for (केन्द्रं) (ख)
२. शरच्चन्द्र for (पूर्वचन्द्र)
३. रशुद्धा for (शुद्धा) (ख) ४. आपाता यतः for (पाता यतः)
५. अतोस्माभिः for (अतोस्माभि) ७. 'न' लुप्त
८. जातमपेक्षितं for (तमपेक्षितं) (ख)
९. दिग्जातं for (दिस् जातं) १०. +तुल्यं+
११. यतस्तत्र for (यतस्तादृश)
१२. भवति for (भवन्ति) (ख) १४. 'पूर्णा' लुप्त
१७. वाविल देशे for (बाबुल देशे) (ख)
१९. रत्नः for (संन्नः) २०. रूवी for (तूवी)

(ख) २. पूर्वचन्द्र for (पूर्वचन्द्र)
४. यातायतः for (पातायतः)
६. गृहण द्वयं for (ग्रहण द्वयं)
७ महान्कालो for (महान कालो)
१०. छन्नमप्यपेक्षितं for (छत्रमप्यपेक्षितं)
१३. गृहण for (ग्रहण) १५. गृहणेषु for (ग्रहणेषु)
१८. तत्र दारा for (त दास) १६. गृहणं for (ग्रहणं)

मासस्य चतुर्थास्तारीकः[1] अर्द्धरात्रात् प्रागेवार्द्धहोरा च तस्मिन् काले अवशिष्टास्ति । तदा[2] दक्षिणदिक्तः अंगुलद्वयमित चित्र[3] जातं । द्वितीयग्रहणं[4] च इस्कन्दरय[5]पुरे अजर्यानूससंज्ञकस्य नवम सन्ने क्वयारवूर[6]संज्ञमासे अष्टादशमिततारीके अर्द्धरात्रात्प्रागेव होरात्रये[7] ३।५० पंचाशतकला[8]युते काले[9] मध्यग्रहणं जातं । तच्च पूर्वोक्त[10]प्रथमग्रहण[11]तुल्यमेव जातं । एतद् ग्रहणं[12] द्वयं नीचोच्चयोः मध्यात् किञ्चित् नीचदिशि आसभं[13] जातं ।

अथ वुष्तनस्सरादेः[14] मध्यग्रहण[15]पर्यन्तं अन्तरकालो वर्षादिः २५६ दि १२२ हो १० कला ४० स्पष्टकला[16] १५[17] तत्कालीन चन्द्रमन्दकेन्द्रमंशादि १०५।१९[18] ऋणं मन्दफल मंशादि ५।० ।

अथ वुष्तनस्सरादेः[19] द्वितीयग्रहण[20]मध्यपर्यन्तं वर्षादि[21] कालः १८७१[22] दि २५६ हो० ८ क० २४ स्पष्ट कलाश्च ५ । तत्र मन्दकन्द्र[23] २५१।५३ मन्दफलं धनमंशादि एवं

(क) १. चतुर्थस्तारीकः for (चतुर्थास्तारीकः) (ख)
२. तत्र for (तदा) (ख) ३. छन्नं for (चित्र) (ख)
५. इस्कंदरीय for (इस्कंदरय) (ख)
६. माखूर for (क्कयारवूर) (ख)
७. होरात्रयं for (होरात्रये)
८. पंचाशत्कला for (पंचाशतकला)
९. मितकाले for (युते काले) १०. लुप्त
११ गृहण for (ग्रहण) (ख)
१२. ग्रहणा द्वय for (ग्रहणं) १३. आसन्नं for (आसभं) (ख)
१४. बुस्तनस्सरादेः for (वुष्तनस्सरादेः)
१६. स्पष्टाकल for (स्पष्टकला) १७. २१५ for (१५)
१९. बुस्तनरादेः for (वुष्तनस्सरादेः)
२१. वर्षादिः for (वर्षादि) (ख) २२. '१' लुप्त
२३. केन्द्रं for (केन्द्र) (ख)
(ख) ४. गृहणं for (ग्रहणं) १२. ग्रहण द्वयं for (ग्रहणं द्वयं)
१५. गृहण for (ग्रहण) १८. १०५।क १९ for (१०५।१९)
२०. गृहण for (ग्रहण) २२. ८७१ for (१८७१)

ग्रहणद्वयकालांतरं वर्षादि ६१५।६३३[1] हो० २१ क० ५० गृहणद्वयोत्थमध्यम-[2] चन्द्रयोरन्तरं मन्दफलद्वययोगतुल्यं भगणात् न्यूनमस्ति । तत् फलद्वययोगस्त्वे-तावन्मितोस्ति ६ । क० ५३ अवर्खसोक्तप्रकारेण[3] च १०।२ । एवं चन्द्रशर केन्द्र-गति खर्खसोक्त[4] प्रकारान्नवकलाभिरधिकोपलब्धाः[5] । इयमन्तरकालेन २२।४६०६[6] भक्तानातैंकदिनकेंन्द्रगतिवंशादि[7][8] ०।०।०।८।०।३६।५८[9] । एतत् अवर ख[10] सानीत-गतौ[11] संयोज्य सारणी कृता । पुनः शरकेन्द्रार्थं ग्रहणद्वयं[12] मया[13] गृहीतं पूर्वोक्तं[14] लक्षणयुक्तं तद् ग्रहणद्वयं[15] एकसम्पातस्थं नास्ति । तत्र प्रथमगृहणं[16][17] तदेव यद्वा-बुलदेशे[18] जातं यस्मात् परमफलं साधितमस्ति । तत्र मन्दकेन्द्र १२।२४[19] मन्शादि[20] मन्दफलं ऋणं ०।५६ द्वितीयग्रहणमपि[21] वाबुल[22] देशे जातं । दारासंज्ञिकस्य षड्वि-शतिमितसन्ने[23] अनीकीसंज्ञमासे एकोनत्रिंशतारीकें[24][25][26] गतहोरासुद क[27] २० । तत्र[28]

(क) १. १३३ for (६३३) २. ग्रहण for (गृहण)
४. रवर्ख for (खर्ख) ५. रधिका लब्धा for (रधिकोपलब्धाः)
८. रन्शादि for (वन्शादि) (ख)
६. ०।०।०।०।८।३६।५८ for (०।०।०।८।०।३६।५८)
१०. खा for (ख) ११. गसौ for (गतौ)
१३. मय for (मया) (ख)
१४. पूर्वोक्त for (पूर्वोक्तं) (ख) १७. ग्रहणं for (ग्रहण)
२३. षडिशति २६ मित सन्ने for (षड्विंशतिमित सन्ने)
२४. +२६+ २५. तारीक for (तारीके)
२६. +रात्रि+ (ख)
२७. ६ क २० for (दक २०) (ख)
२८. तत् for (तत्र)

(ख) ३. "प्रकारेण—सोक्त" लुप्त ६. २२४६०६ for (२२।४६०६)
७. जातैंक for (नातैंक) १२. गृहण द्वयं for (ग्रहण द्वयं)
१५. तद्गृहण for (ग्रहण द्वयं) १६. पृथम for (प्रथम)
१८. यद्वाबुल् for (यद्वाबुल) १६. +मंशादि+
२०. 'मंशादि' लुप्त २१. गृहण for (ग्रहण)
२२. बाबुल् for (बाबुल) २५. त्तारीके for (तारीके)

[1]ग्रहणं जातं । तच्च मध्यरात्रात् प्रागेव चतुर्विंशतिकलासु मध्य[2]गृहणं जातं । इसक-[3]न्दरीय पुरे च अर्द्धरात्रात् होरा १ क १५ लासु मध्य[4]गृहणं जातं ।

[5]अथ [6]वुष्टनस्सरादेः [7]मध्य[8]ग्रहण पर्यन्तमन्तर[9]कालः २४५ दि० [10]३।२७ । होः १० मध्यमकला ४५ स्पष्ट १५ तत्[11]कालीनकेन्द्रमंशादि [12]२।४४ मन्दफलं [13]१३। [14]ग्रहणं [15]द्वयोरन्तर काल व० २१८ दि० ३०९ हो० २३ क० ५ एतत् कालांतरजा शरकेन्द्र-गति[16]रन्शादि [17]या ६० क० ४ [18]एतद्ग्रहण[19]द्वयेपि चन्द्रः उच्चासन्नोस्ति । [20]ग्रहणद्वयेपि [21]दक्षिणदिक्तः व्यास चतुर्थांशमितं [22]क्षनं जातं प्रथम [23]ग्रहणं [24]राहुसमीपे द्वितीय [25]ग्रहणं चं केतुसमीपे जातं ।

(क) २. ग्रहणं for (गृहणं) ४. ग्रहणं for (गृहणं)
५. लुप्त
६. वुस्तनस्तरादेः for (वुष्तनस्सरादेः)
९. +व+ (ख) १०. ३२ for (३।२७)
११. २४४ for (२।४४)
१२ ०।१३ for (१३।) (ख)
१४. द्वययोरंतरकाल for (द्वयोरंतरकाल)
१६. रंशाद्या for (रंशादि) (ख) १७. १६० for (या ६०)
१९. द्वयोपि for (द्वयेपि) २१. दिकः for (दिक्तः)
२२. छत्रं for (क्षनं) २४. राहू for (राहु)

(ख) १. गृहणं for (ग्रहणं)
३. इस्कंदरीय पुरे च for (इसकंदरीय पुरे च)
७. मध्यम for (मध्य)
८. गृहण for (ग्रहण) १०. ३२७ for (३।२७)
११- कालीनं for (कालीन) १३. गृहण for (ग्रहण)
१८. एतद्गृहण for (एतद्ग्रहण)
२०. गृहण for (ग्रहण) २२. छन्नं for (क्षनं)
२३. गृहणं for (ग्रहणं)
२. ग्रहणं for (ग्रहणं)

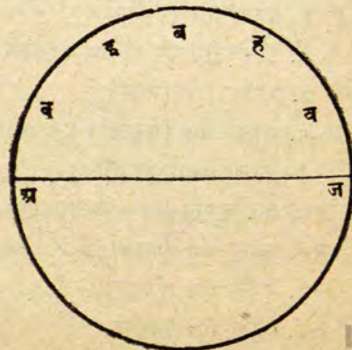

अथ नवम क्षेत्रम्

तत्र अवजं वि[1]मण्डले अजव्यासं अ चिन्हं राहु ं जचिन्हं केतु[2] व चिन्हं परमशस्थानमुत्तरदिशि कल्पितं । पुनः अदचापं जहचापसमान[3] प्रथक्कार्यं[4] द-चिन्हं चन्द्रस्थानं प्रथम[5]ग्रहणे ह चिन्हं द्वितीयग्रहणे चन्द्रस्थान[6] उ चिन्हं प्रथम गृह[7]मध्यम स्थानं व चिन्हं द्वितीय[8]ग्रहणे मध्यमचन्द्रस्थानं पुनः[9] उव चापं[10] १६०।४ पुनः दउ चाप ०।५९ पुनः हवचापं १३[11] तदा दहचापं १६०।५ शेष अदचाप ह-चाप[12] जयोग[13] १६।१० प्रत्येकं चापं ६।३५ पुनः अउ चापं १०।३४ पुनः जव चापं ६।२२ प्रथमग्रहणे[14] शरकेन्द्र[15] वजअ उ चापं[16] २८।३४ द्वितीयग्रहणे[17] वव चापं ८०।३८ बुष्[18]तनस्सरादेः प्रथम[19]ग्रहणपर्यन्तं शरकेन्द्रगतिः २८६।१६ । इयं प्रथम शर केंद्रात् शोधिता । अव[20]शिष्टा बुष्[21]तनस्सरादौ शरकेन्द्रगतिः ३५८[22]।१५ ।

(क) १. विमण्डलं for (विमण्डले) (ख)
३. समानं for (समान) (ख)
४. पृथक्कुर्यं for (प्रथक्कार्यं)
६. स्थानं for (स्थान) (ख)
७. ग्रहणे for (गृह)
६. 'व' लुप्त
१२. 'चाप' लुप्त
१३. जहजत्वाप योगः for (ज योग)
१८. बुख्तनस्सरादेः for (बुष्तनस्सरादेः)
१६. २८०।३४ for (२८।३४) (ख)
२१. बुख्तानस्तरादेः for (बुष्तनस्सरादेः)
२०. अवसिष्टा for (अवशिष्टा)
२२. ३५४।१५ for (३५८।१५) (ख)

(ख) २ः केतुं for (केतु)
४.पृथक्कार्यं for (प्रथक्कार्यं)
५. गृहणे for (ग्रहणे)
७. गृहणे for (गृह)
८. गृहणे for (ग्रहणे)
१०. चापं for (चाप)
११. ०।१३ for (१३)
१२-१३. हजचाप योग for (हचा-पजयोग)
१४. गृहणे for (ग्रहणे)
१५. केन्द्रं for (केन्द्र)
१७. गृहणे for (ग्रहणे)
१६. गृहण for (ग्रहण)

अथ बुष्तनस्सरादेः[१] यज्जिदजद्दीय[२] सनादि[३] पर्यन्तं शरकेन्द्रगतिरंशाद्या ३४६।२ तस्मात् यज्जिदजद्दादौ शरकेन्द्रं[४] ३४०१०[५] ।

इति नवमप्रकरणं समाप्तम्

अथ दशम प्रकरणम्

तत्र मन्दफलसारणी निरूप्यते । तत्र यथा सूर्यस्य मन्दफल सारणी कृता तथैवास्य कृत्वा[६] इयं च अमांतपौर्णमांत कालीनस्पष्ट[७]चन्द्रस्य फलदानयोग्या भवति । नान्यत्र यतस्तत्रान्यत् फलं न भवति । एतत् फलं भाद्धांशपर्यन्तं ऋणं परतो धनमस्ति ।

इति दशम प्रकरणम् समाप्तम्

(क) १. बुख्तनस्सरादेः for (बुष्तनस्सरादेः)
३. सन्नादि for (सनादि) ४. शरकैन्द्रं for (शरकेन्द्रं)
५. ३४०।१७ for (३४०१०)
६. कार्या for (कृत्वा) ७. स्पष्टं for (स्पष्ट)

(ख) २. जर्दीय for (जद्दीय) ५. ३४०७७ for (३४०१०)
६. कृता for (कृत्वा)

—oOo—

अथैकादश प्रकरणम्

अथ चाऽबर्खसेन[1] यन्मंदफलं साधितं। तत्र यत् किंचिदन्तरं तद्गणित[2]-जनितं आनयनप्रकारवासनाजातमस्ति । तत्र अबर्खसेन परमन्द[3]फल[4]निष्कासने यत् गणितं कृतं तत् प्रतिवृत्तप्रकारेण व्यासार्द्धस्य केन्द्रवयांतरेण[5] निष्पत्तिः[6] सास्ति, या[7] एतदंक ३१४४ स्य ३१७।४[8] केनास्ति[9]। इयं षष्टेर्निष्पत्तिः ६।५ एतदंकेन यावत्यस्ति ।

अथोच्चनीचवृत्त[10]प्रकारेण व्यासार्द्धस्य निष्पत्तिः उच्चनीचवृत्तव्यासार्द्धेन तादृशी निष्पत्तिरस्ति, यादृशी अस्यांकस्य ३१२२।३०[11] निष्पत्ति द्वितीयांकेन[12] २४७।३० या दृश्यस्ति तादृश्येव षष्टे[13] अनेनांकेन[14] ५।१५ निष्कासितास्ति[15]। तस्मात् प्रथमप्रकारेण[16] परममन्दफलं ५।४६ जातं। द्वितीय प्रकारेण[17] च ४।३४ मया च परम मन्दफलं एतावन्मितं ५१[18] निष्कासितं तस्य च प्रकार द्वयं मिथः समानं[19] न जातं न च अस्मदानीतसमानं[20] जातम्। एषः संदेहः

(क) १. वर्षसेन for (ऽबर्खसेन)　　२. गुणित for (गणित)
३. मदफले for (मन्दफल)　　४. निष्काशने for (निष्कासने)
५. द्वयांतरेण for (वयांतरेण)　　६. + या +
७. पा for (या)　　८. '।४' लुप्त
९. अनेनांकेनास्ति for (केनास्ति)
११. ३११२२।३० for (३१२२।३०)　　१२. द्विंतीयांकेन for (द्वितीयांकेन)
१३. षष्टेः for (षष्टे)
१४. + अ ने ६० नांके ४।४६ नास्ति मया च षष्टे निष्पत्तिः +
१५. निष्काशितास्ति for (निष्कासितास्ति (ख)
१६. 'ण' लुप्त　　१७. 'ण' लुप्त
१८. ५।१ for (५१)　　२०. +प्रकारेण +

(ख) ३. परममन्द for (परमन्द)　　८. ३१७ अनेन for (३१७।४)
१०. 'नीच--उच्च' लुप्त
१३. षष्ठे for (षष्टे)
१४. + अनेनांके ४।४६ नास्ति । मया च षष्टे निष्पत्तिः +
१९. 'न' लुप्त

प्रकार जनितो[1] नास्ति। यथा लोकैर्ज्ञातं[2] प्रकारद्वयेन गणितं चेत्क्रियते तदेकरूपा[3] निष्पत्तिरेव स्यात्। यदि ते प्रमाणे एकरूपे भवतः। यदि प्रमाणे सांतरे भवतः। यथा ऽवर्खंसेन[4] कृते तदैकरूपा न भवति। यतः ग्रहणसाधने[5] अन्तरजनितमन्तरं पतति चाये[6] ध जनितं[7] पतति[8]। एवं अवर्खसानीतगृहणं[9] वेध्यः[10] समीचीना[11] सन्ति[12]। तेन ग्रहणांतरकालाः[13] समीचीना[14] न[15] ज्ञाता[16] यथा मया[17] शुद्धाः ज्ञाताः। तत्र तानि त्रीणि[18] ग्रहणानि[19] यानि वावुलदेशे जातानि[20]। तेषु प्रथमग्रहणं[21] वुष्त-[22]नस्सरीय ३६[23] दसन्ने[24] तौत्संज्ञमास सप्तविंशति तारीखे रात्रौ जातं सर्वं ग्रहण[25] कालः हो[26] १।३० तत्रण[27] त्रिमानं हो[28] १४।२४।

(क) १. जनितेनास्ति for (जनितो नास्ति)
२. लौकैर्ज्ञानं for (लोकैर्ज्ञातं)   ३. तदैक for (तदेक)
४. लुप्त   ६-७-८ लुप्त
९. सन्नात् for (सानीत)   १०. ग्रहणवेधाः for (गृहणंवेध्यः)
११. समिचीनाः for (समीचीना)
१२. + मध्यगति स्पष्टगतयः निरन्तराः सन्ति +
१४. सांतरा for (समीचीना) (ख)   १५. जाताः for (न) (ख)
१६. निरन्तरा for (ज्ञाता) (ख)   २१. गृहणं for (ग्रहणं)
२२. वुख्तनस्सरीय for (वुष्तनस्सरीय)
२३. ३६६ for (३६द) (ख)   २४. 'द' लुप्त
२६. 'हो' लुप्त   २७. रात्रि for (रात्रि) (ख)

(ख) १. जनितोस्ति for (जनितो नास्ति)
५. गृहण for (ग्रहण)   ६. वा वेधजनितं for (चायेध)
९. सान्नीत for (सानीत)   १०. गृहणवेधा for (गृहण वेध्यः)
११-१२. 'समीचीना सन्ति' लुप्त   १३. गृहणांतर for (ग्रहणांतर)
१७. + मध्यगति स्पष्टागतयोपि निरन्तराः सन्ति +
१८. त्रीनि for (त्रीणि)   १९. गृहणानि for (ग्रहणानि)
२०.ज्ञातानि for (जातानि)
२५. गृहण for (ग्रहण)   २८. होरा for (हो)

अथ च अर्द्ध रात्रादुपरि हो ६। क ३६[1] लासु स्पर्शो जातः । द्वितीय ग्रहणं[2] च तस्मिन्नेव संने [3]फामान् स् संज्ञ मासस्य पंचविंशति [4]तारीके । तत्र सर्वग्रहणकालः[5] हो ३ अत्र स्पर्शः अर्द्ध रात्रात्प्रागेव होरा ४ कला २४ सुजातं तृतीय ग्रहणं[6] च तस्माद्द्वितीयवर्षे[7] तौथ[8] संज्ञमासस्य सप्तदश तारीके जातं । तत्र सर्वग्रहण[9]-कालः[10] हो अस्य स्पर्शः[11] अर्द्ध रात्रात्प्रागेन होरा ३ सु ।

अथ वुष्[12]तनस्सरादेः प्रथमग्रहणं[13] मध्यपर्यंतं वर्ष[14] ३६५ दिन २५ होरामध्यम १८।३० स्पष्टा १८।२५ स्पष्टोर्कः ८।२८।१८ मध्यमश्चन्द्रः २।२४।२० मन्दकेन्द्र[15] २२७।४८ मंशादि[16]स्पष्टश्चन्द्रः २।२८।१७[17] पुनर्वक्षनसरादेः[18] [19]द्वितीयमध्यमहोरा ७। क० ५० स्पष्टोर्कः २।११।४६[20] मध्यमश्चन्द्रः ८।२३।५८[21] मन्द केन्द्र[22] २७।३७ स्पष्ट-

---

(क) १. '३६' लुप्त   ३. फामानूस for (फामान् स्) (ख)
४. 'ति' लुप्त, (३।२५)   ५. विसर्गलुप्त
८. तौत for (तौथ)
१०. होरासु ४ जातः for (हो अस्य)
११. विसर्गलुप्त   १२. वुख्तनस्सरादेः for (वुष्तनस्सरादेः)
१५. केन्द्रं for (केन्द्र)   १६. लुप्त
१७. २१२८।१७ for (२।२८।१७)   १८. वुख्तनस्सरादेः for (वंक्षनसरादेः)
१९.+ मध्य ग्रहणपर्यंतं वष ३६५ दिन ३ होरा ८।१५ +
२०. २।२१।४६ for (२।११।४६)   २२. केन्द्रं for (केन्द्र(ख)

(ख) १. ६।क।३६ दला सुस्पर्शो for (६।क ३६ लासु स्पर्शो)
२. गृहणं for (ग्रहणं)
५. होरा ३ for (हो ३)   ६. गृहणं for (ग्रहणं)
७. दि्द्वतीय for (द्वितीय)
९. गृहणं for (ग्रहण)   १०. हो ४ for (हो)
१३. ग्रहण for (ग्रहणं)   १४. + ५ +
१८. पुनर्वुष्तनस्सरादेः for (पुनर्वक्षनसरादेः)
१९. + मध्यगृहण पर्यंतं वर्ष ३६५।२०३ होरा ८।क १५ +
२१. २३।५८ for (८।२३।५८)

श्चन्द्रः ८।११।४८ पुनर्[1]बुष्तनस्सरादेः तृतीयग्रहण[1][2]पर्यंतं वर्षादि[3] ३६६ दिन १५ हो १०।११ म० हो० ९[4]।५० स्पष्टो[5] ऽर्क[6] ८।१७।३० मध्यमश्चन्द्रः २।१७।२० मन्द-केंद्रं १८१।१२ स्पष्टश्चन्द्रः २।१७।२८। तस्मात् प्रथममध्यग्रहणात् द्वितीय मध्य-ग्रहण[7]पर्यन्तमन्तरकालदिनानि [8]१७।७ हो १३।३५। एतदंतरकालजा स्पष्टगतिः सूर्यस्य[9] १७३।२८। [10]तत्र अवरख[11]सेनांतरकालो गृहोतः हो० १३।४५ स्पष्टगतिः सूर्यस्य १७२।५२।३०।

अथ द्वितीयग्रहणमध्यात् तृतीयग्रहणपर्यन्तं अन्तरकालः १७७ हो २ स्पष्टगतिः [12]१७५४४ अव[13]रखसेनात्र [14]कालांतरगृहीतं हो १।४० स्पष्टान्तरं च १७५।७।३० एवं प्रथमांतरकाले दशका[15]लामितमन्तरं पतितं। द्वितीयांतरकाले दश[16]कालामितमन्तरं पतितं। स्पष्टगतौ च षट्त्रिंशतका[17]लामितमन्तरं पतितं। एत दंतरजनि[18]तं निष्पत्तावतरं पतितं।

(क) १. बुख्तनः सरादेः for (बुंष्तनस्सरादेः)
३. वर्षनि for (वर्षादि) ४. ९।१०५० (९।५०)
५. ऽर्कः for (ऽर्क)
७. ग्रहणा for (ग्रहण) ८. १७७ for (१७।७)
९. सर्यस्य for (सूर्यस्य) ११. अवरष for (अवरख)
१४. कालांतरं for (कालांतर)
१५. कलामित for (कालामित) (ख)
१६. विंशतिकला for (दशकाला) (ख)
१७. कला for (काला) (ख)
१८. + नितं +

(ख) २. पुसर्बुक्तनः सरादेः for (पुनर्बुंष्तनस्सरादेः)
२. + मध्य + ३. वर्षानि for (वर्षाद्रि)
६. ९।१७।२० for (८१७।३०)
१२. १७५।४४ for (१७५४४)
१०. अत्र for (तत्र) १३. अबखसेनात्र for (अवरखसेनात्र)
१८. निष्पत्तावन्तरं for (निष्पत्तावतरं)

